

Sámedikki 2025 jahkedieđáhus

Mearriduvvon 11.03.2026

Áššis 006/26

1. oassi - Jodiheaddji muitala	5
2. oassi - Oahpásnuvvat doaimmain ja váldologuiguin	7
3. Oassi - Jagi doaimmat ja bohtosat	22
1 Giella	34
1.1 Áŋgiruššansuorggit - Giella	35
1.2 Sámegielaid geavaheapmi	35
1.3 Sámegielaid ovdánahttin	38
1.4 NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvleapmi	45
2 Bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan	47
2.1 Áŋgiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan	48
2.2 Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárddiin	49
2.3 Nuvtta sámegielat mánáidgárddit	49
2.4 Sámegielat mánát otná servodagas	52
2.5 Árbedieđut odđa áiggis	55
2.6 Máhttu ja gelbbolašvuolta leat vuodđun boahtteáiggi mánáidgárddiide	56
2.7 Sámi sisdoallu skuvllas	57
2.8 Bargu eastadit givssideami ja sámečielahemi	59
2.9 Oahppuneavvut	61
2.10 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpus ja dutkamis	64
2.11 Oahppo- ja dutkanfálaldat	64
2.12 Rekrutteren	65
3 Areálat, biras ja dálkkádat	70
3.1 Áŋgiruššansuorggit – Areálat, biras ja dálkkádat	70
3.2 Areálahálddašeapmi	70
3.3 Luondduressat	73
3.4 Luondduvalljivuohta	74
4 Ealáhusat	76
4.1 Áŋgiruššansuorggit – Ealáhusat	77
4.2 Vuodđoealáhusat	77
4.3 Mánngabealat ealáhusat	87
4.4 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš	90
4.5 Duodji	93
5 Kultuvra	101
5.1 Áŋgiruššansuorggit - Kultuvra	102

5.2	Sámi dáidaga ja kultuvrra láchčima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi	102
5.3	Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	103
5.4	Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan	105
5.5	Sámi girjjálašvuohta	114
5.6	Sámi mediat	117
5.7	Sámi valášttallan	118
6	Kulturmuitosuodjalus	120
6.1	Áŋgiruššansuorggit – Kulturmuitosuodjaleapmi	120
6.2	Kulturmuittuid hálddašeapmi	121
6.3	Sámi kulturmuitosuodjaleami rámmaeavttut	125
6.4	Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi	126
6.5	Sámi viste- ja fanasárbbi hálddašeapmi	129
6.6	Sámi bázahusaid hálddašeapmi	131
7	Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus	132
7.1	Áŋgiruššansuorggit – dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus	132
7.2	Spesialistadearvvašvuođabálvalus	133
7.3	Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusa	134
7.4	Álbmotdearvvašvuohta	139
7.5	Ovtaárvosaš mánáidsuodjaleabálvalus	141
7.6	Sosiála dilli ja čálgebálvalusat	142
8	Álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu	144
8.1	Áŋgiruššansuorggit - álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu	144
8.2	Sámi ovttasbargu	145
8.3	Davviguovllut	148
8.4	Álgoálbmotvuoigatvuođat	148
8.5	Ovtaárvosašvuohta ja solidaritehta	153
8.6	Dásseárvu	153
9	Ovttasbargošiehtadusat	155
9.1	Áŋgiruššansuorggit - Ovttasbargošiehtadusat	155
9.2	Regionála ovttasbargu	155
9.3	Interreg	157
10	Eará doaibmabijut	159

10.1	Čoahkketabealla – Eará doaibmabijut	159
10.2	Politihkalaš dási doaibmagolut	163
11	Dievasčoahkkin	165
11.1	Čoahkketabealla parlameanta	165
11.2	Doaibmagolut parlameanta	165
12	Sámediggeráđđi	171
12.1	Čoahkketabealla - Sámediggeráđđi	171
12.2	Sámediggeráđđi	171
13	Sámedikki hálldahus	174
13.1	Čoahkketabealla – Sámedikki hálldahus	174
13.2	Doaibmagolut – Sámedikki hálldahus	174
4. oassi -	Doaimma stivren ja dárkkisteapmi	176
5. oassi -	Boahtteáiggi vejolašvuodaid árvvoštallan	187
6. oassi -	Jahkerekhetdoallu	189

1. oassi - Jodiheaddji muitala

Jahki 2025 čielgasit čájehii Sámedikki mearkkašumi álbmotválljen orgánan ja servodathuksejeddjin. Dán jagi leat leamaš gáibideaddji politihkalaš áššit, garra riektetiččut ja stuora bargu hukset, divvut ja nannet sámi servodaga. Seammás lea boahtán oidnosii man rašši ja man nanus sámi demokratiija lea.

Duohtavuodá- ja soabadankommišuvnna raportta čuovvuleapmi lea váikkuhan Sámedikki bargui miehtá jagi. Go mii leat deaivvadan báikegottiiguin, giellageavaheddjiiguin, nuoraiguin ja vuorasolbmuiguin, de leat oaidnán movt dáruiduhttinpolitihkka ain dovdo. Dát deaivvadeamet maiddá leat čájehan giela, kultuvrra ja identitehta ruovttoluotta váldima fámu.

Sámediggi lea váldán čielga ovddasvástádusa njulgenbargguid jodiheamis. Dan lea dahkan konkreta doaibmabijiguin ja ásahusaid ja gulahallama nannemiin miehtá Sámi. Danne dollojuvvojit gulaskuddamat buot Sámedikki válgabiirrin identifiseren dihte báikkálaš ja regionála dárbbuid. Jagis 2025 čađahuvvojedje gulaskuddamat ja proseassat Davveguovllu ja Årjel-Saepmie válgabiirrin. Bargu jotkojuvvo boahttevaš jagiid.

Sámegiella lea leamaš áibbas guovddázis Sámedikki seanadanbarggu čuovvuleamis. Gielain barget ulbmillaččat mánáidgárddiin, skuvllain, dearvvašvuodabálvalusas, dáidda-, media- ja teknologijiasuorggis. Sámi Giellagáldu barggus leat historjjálaš bohtosat giellanormeremis ja terminologijas, ja lea čájehan movt sámi ovttasbargu riikkarájiid rastá mielddisbuktá konkreta ja bistevas bohtosiid. Giella lea identitehta, fámu ja gullevašvuodá, ja boahttevas servodatovdánahttima vuoddu.

Jahki 2025 maiddá lea čájehan ahte sámi vuoigatvuodát ain hástaluvvojit stáhta areálageavaheami ja resursaávkástallama mearrádusaid geažil. Soahpatmeahttunvuodát Muolkkuid ja Fovsse hárrái leat čájehan movt váilevas konsultašuvnnat ja proseassat hedjonahttet riektesuoi.

Dat šattai čielggas Muolkkut-áššis, mas Sámediggi vuolggašii ášši stáhta vuostá manjel go stáhta mearridii elektrifiserema almmá duohta konsultašuvnnaid ja doarvái buori váikkuhusguorahallama haga. Vaikko Sámediggi vuoittáhalai áššis diggegottis, de ášši mearkkašupmi lea ain liikká dehálaš: jus vuoigatvuodát eai doahttaluvvo, de dat leat dušše symbolalaš vuoigatvuodát. Sámediggi lea guoddalan duomu, ja guoddaleapmi čájeha min ovddasvástádusa sihke dálá ja boahttevas buolvvaid hárrái.

Maiddá Fovse-ášši ja dat go buhtadusareálaid čielggadanbargu ii ovdan, leat čájehan ahte stáhta ii vel ge váldde ollásit ovddasvástádusa sápmelaččaid vuoigatvuodaid rihkkumis. Luohtámuš hedjona go konsultašuvnnat eai dollojuvvo dahje go konsultašuvnnat šaddet dušše formalitehtan. Sámediggi lea jagis 2025 čielgasit dadjan ahte álgoálbmogiid vuoigatvuodaid ii sáhte duššindahkat go huksenpolitihkas šaddá eambbo ahte eambbo leahttu.

Seammás Sámediggi lea ain bargan nannet sámi servodaga nu ahte lea vuoruhan kultuvrra, dáidaga ja ásahusaid huksema. Kultur- ja dáiddasuorggis leat sámi dáiddarat ja ásahusat ain ožžon ollu fuomášumi sihke riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi lea nannen sámi dáidaga iehčanas ja profeššunealla oassin dáiddasuorggis go ulbmillaččat lea ángiruššan festiváldaid, teáhteriid, govvaáidaga, filmma ja girjjálašvuodá ovddas.

Jahki 2025 maiddá lea leamaš jahki mas dearvvašvuhta, fuolahus ja dásseárvosaš bálvalusat leat eambbo deattuhuvvon. Sámediggi lea systemáhtalaččat bargan dan ovddas ahte sámi pasieanttaid, vuorasolbmuid, mánáid ja bearrašiid váldet vuostá bálvalusat mat váldet giela, kultuvrra ja eallinvásáhusaid duodas. Barggut mat gusket Demeansaplánii 2030, iešsorbmemma eastadeapmi Sámi guovlluin ja mánáidsuodjalusa ovddasvástádussii sámi mánáide, čájeht ahte vuoigatvuodát šaddet duohtan easka dalle go dat geavadis doibmet beaivválaš dilis. Danne lei hávski rahpat vuosttaš sámi mánáidviesu.

Sámedikkis lea maid ovddasvástádus fuolahit buori hálldašeami, rabasvuodá ja ahte Sámedikki barggu lea vejolaš guorrat. Jagis 2025 válddii Sámediggi ovddasvástádusa boasttuvuodaid ovddas mat leat dahkkojuvvon loatnadáhkádusa addoma olis Várdobáiki AS:i. Dat boasttuvuohta ii fuomášuvvon áiggil, iige dan birra muitaluovvon ovdde dieđáhusain nugo lei galgat. Dát ii livččii galgan dáhpáhuvvat. Sámediggeráddi lea dárkilit geahčadan ášši, dieđihan dan birra Riikarevišuvdnii ja njulgen lobihis loatnadáhkádusa. Sámedikkis eai leat šat pántageatnegasvuodát áššis ja ášši lea viimmat loahpahuovvon. Riikarevišuvnna moaitima váldit duodas ja dál mii systemáhtalaččat bargat nannet rutiinnaid ja siskkálidas dárkkisteami.

Mis lea leamaš nanu demokratiija jagis 2025. Sámediggeválggain jienastedje oallugat, ja jienastuslohku ain stuorru. Seammás válggat leat čájehan ahte eai buohkat dovdda ahte Sámediggi oaidná, guldala dahje ovddasta sin. Dan čuoovoleami dihte leat bargagaohtán ásahit sierra lávdegottiid mat dárkileappot geahčadit daid čuoimmaid. Dat deattuha ahte sámi demokratiija čadat ferte ovdánit vai doaibmá. Logát Sámedikki rahpan šattai sámi demokratiija, kultuvrra ja árvvu čalmmustahttimin, gonagaslaš gussiiguin ja nanu dáiddalaš ovdanbuktimiiguin.

Vásáhusain demokrátalaš barggus riikka dásis lea lagas oktavuohta Sámedikki riikkaidgaskasaš áŋgiruššamii. Sámedikkis lea jagis 2025 leamaš aktiivvalaš rolla ON vuogádagas, davviriikkalaš ovttasbarggus ja sámi parlamentáralaš barggus riikkarájiid rastá. Álgoálbmotvuoigatvuođat eai sihkkarastojuvvo dušše go bargá riikka dásis, daid ferte suodjalit ja ovddidit riikkaidgaskasaččat.

Ráfehisvuohta máilmmis čuohcá álgoálbmotservodagaide. Sámedikki dievasčoahkkin lea meannudan Sámedikki vuordámušaid Norgga sihkarvuođapolitihkkii. Sámediggi vuordá ahte Norggas, Ruotas ja Suomas searvvahit sámi ovddastusa ja gelbbolašvuođa sámi diliid birra NATO-struktuvrrain ja nationála kommándolinnjái.

Riikkaidgaskasaš barggus ja sihkarvuođapolitihkalaš áššiin lea ollu dadjamuš dasa movt sámi beroštumit váldojuvvojit vuhtii riikka mearridanproseassain. Jagis 2025 sohpe Sámediggi ja Stuoradiggi ahte Sámedikkis galgá leat hálddahaslaš kantuvra Stuoradikkis. Ortnet galgá láhčit diliid buoret gulahallamii ja ovttastallamii. Ulbmil lea oažžut áigái ollislaččat politihkalaš proseassaid mat gozihit sámi beroštumiid ja vuoigatvuođaid.

Sámedikki bargu jagis 2025 lea leamaš viiddis, gáibideaddji ja mávssolaš. Álbmotválljen áirasat, bargit, ásašusat, organisašuvnnat ja ovttaskas olbmot miehtá Sámi leat buvttihan bohtosiid. Vaikko vel resursat eai leat ge nu valjit, de lea nanu áŋgiruššan.

Karášjohka, guovvamánu 9. beaivi 2026

Silje Katrine Muotka
Sámedikki presideanta

2. oassi - Oahpásnuvvat doaimmain ja váldologuiguin

Gonagaslaš Majestehta Gonagas Olav V rabai vuosttaš Sámedikki golggotmánu 9. beaivvi 1989.

Sámediggi lea sámi álbmoga parlameanta. Dan leat sápmelaččat válljen ja dat lea sápmelaččaid váste. Sámediggi mearrida iešheanalis árvvoštallama vuodul buot surggiin maid diggi árvvoštallá guoskat sámi beroštumiide. Sámedikki bargu lea oažžut sámi vuoigatvuođaid dohkkehuvvot ja nannejuvvot áimmahuššan dihte sámi kultuvrra, giela, servodateallima ja árbevieruid. Sámediggi galgá nannet sápmelaččaid politihkalaš sajádaga ja ovddidit sápmelaččaid beroštusaid, ja váikkuhit dasa ahte sámi álbmot oažžu dásseárvosaš ja vuoiggalaš meannudeami. Dasa lassin Sámedikkis leat ollu iešguđetlágan hálldašanbarggut.

Sámediggi lea ovddasteaddji demokrátalaš reaidu sámi iešmearrideami váste, ja stáhta eiseválddiid konsultašuvnavuostebealli láhkaproseassaid ja almmolaš rievttálaš mearrádusaid olis mat gusket sámi beroštumiide. Sámediggi bidjá politihkalaš eavttuid sámpolitihkkii maid Norgga eiseválddit fievrridit.

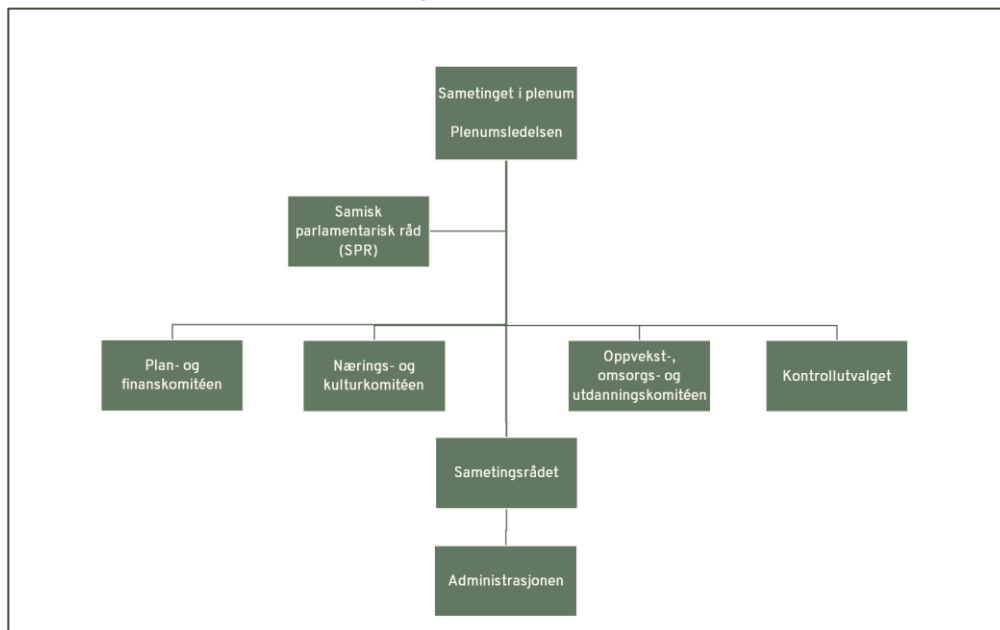
Dasto Sámediggi lea sápmelaččaid jietnaguoddi sihke riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Dat mearkkaša ahte Sámediggi árrjalaččat goziha ahte Norgga eiseválddit čuovvolit iežaset álbmot- ja olmmošrievttálaš geatnegasvuođaid sápmelaččaid hárrái álgoálbmogin álbmotrievtti vuodul. Sámedikki mielas maiddái lea dehálaš váikkuhit dasa ahte Norgga eiseválddit váldet lágaide ja geavatlaš politihkkii, mii váikkuha sápmelaččaid árgabeaivái, mielda daid vuoigatvuođaid mat leat ON julggaštusas álgoálbmogiid vuoigatvuođaid birra.

Sámediggi galgá váikkuhit ávkkálaš ja dárbbášlaš báilvalusaid ja fáladagaid ovdánahttimii sámi álbmogii. Sámediggi jođihuvvo parlamentáralaš prinsihpa vuodul, mas ráđđejeaddji sámediggeráđi doaibma lea vuodđuduvvon dievasčoahkkima luohttámuššii. Sámedikki dievasčoahkkin lea Sámedikki bajimus orgána ja váldi. Diggi heiveha iežas doaimma Lága vuodul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (Sámeláhka). Dievasčoahkkin mearrida dikki bargoortnega, oktan njuolggadusaiguin buot Sámedikki eará doaimmaid várás. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvot unnimusat njelljii jahkái.

Sámediggeválggat lágiduvvojit juohke njealját jagi seamma beaivvi go stuorradiggeválggat. Sámediggi lea sámediggeválggaid bajimus válgaeiseváldi. Čieža válgabiire gokčet olles riikka ja juohke válgabiire oažžu mandáhtaid birre jienastuslogu sturrodaga vuodul.

Oktiibuot válljejuvvot 39 áirasa olles riikkas.

Sámedikki politihkalaš organiseren

Sámedikki dievasčoahkkin

Jagis 2025 ledje sámediggeválggat. Válggaid vuodul rievddai Sámedikki čoahkkádus.

Sámediggi 2025-2029.

Govva: Árvu/Sámediggi

Dievasčoahkkimiid leat golbma fásta dulkka dulkon dáro- (ruoŋa-), davvisáme-, julevsáme ja lullisámegiela/-gillii, dan mielde guđe giela sárdnestuolus hupme. Fágálávdegottiid čoahkkimiid leat dulkon sámegiela dárogillii, okta duka juohke lávdegottis.

Dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkinjođihangottis leat vihtta lahtu geaid Sámedikki áirasat válljejit iežaset gaskkas gorrelohkoprinshpa vuodul.

Jagis 2025 ledje dievasčoahkkinjođihangottis dát lahtut vuodđudeami rádjái:

Tom Sottinen (BB),
dievasčoahkkinjođiheaddji

Tor Gunnar Nystad (NSR), nubbijođiheaddji

Kristin Sara (NSR)

Sara Katrine Aleksandersen (NSR)

Jørn Are Gaski (sorjjasmeahtun áirras)

Maŋgel vuodđudeami válljejuvvui čuovvovaš dievasčoahkkinjođihangoddi:

Sandra Márjá West (NSR),
dievasčoahkkinjođiheaddji

Knut Wingstad (Nordkalottfolket),
nubbijođiheaddji

Tor Gunnar Nystad (NSR)

Kristin Sara (NSR)

Gry Warth (Nordkalottfolket)

Dievasčoahkkinjodihangotti bargu lea gohččut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda ja jodihit dievasčoahkkimiid Sámedikki čoahkkinortnega njuolggadusaid mielde. Dasa maiddái gullá virgelohpeohcamiid meannudeapmi, ja dárbbášlaš mearrádusaid dahkan jearaldagain mat gusket Sámedikki áššeráhkkanepmái, ja regulatiivva ja njuolggadusaid dulkomii. Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida evttohusaid dievasčoahkkimii Sámedikki áššemeannudeami njuolggadusaid oktavuodas ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusaid oktavuodas. Dievasčoahkkinjodihangoddi galgá Sámedikki dievasčoahkkima bealis fuolahit ovddastandoaimmaid, vejolaččat nammadit earáid dakkár doaimmaide, ja dat galgá nammadit Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide ja nu ain.

Dasa lassin lea dievasčoahkkinjodihangotti bargu hálddašit Sámedikki jienastuslogu ja Sámedikki válggaid.

Bearráigeahččanlávdegoddi

Dievasčoahkkinjodihangoddi vállje bearráigeahččanlávdegotti ja persovnnalaš várrelahtuid. Unnimusat ovtta bearráigeahččanlávdegotti lahtuin galgá válljet dievasčoahkkima áirasiid gaskkas. Buot lahtut galget leat Sámedikki jienastuslogus, ja sis galgá leat vuoigatvuohta jienastit sámediggeválggain guoskevaš áigodagas.

Bearráigeahččanlávdegoddi galgá doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču ja stivrenberráigeahču doaimmain mat ruhtaduvvojit Sámedikki bušeahta bokte.

Lávdegoddi sáhtta Sámedikki hálldahusas čadahit dan bearráigeahču maid atná dárbbášlažžan. Bearráigeahččanlávdegoddi ovddida Sámedikki dievasčoahkkimii mearrádusárvalusaid áššiin maid meannuda, juogo sierra áššin dahje lávdegotti jahkedieđáhusa bokte.

Jagis 2025 ledje čuovvovaš lahtut bearráigeahččanlávdegottis vuodđudeami rádjái mii lei čakčamánu 8. beaivvi.

Lahtut

Arthur Tørrfoss (FRP), jodiheadji

Ann Elise Finbog (Sámeálbmot Bellodat),
nubbijodiheadji

Mathis Nilsen Eira (NSR)

Henrik Olsen (NSR)

Vibeke Larsen (Nordkalottfolket)

Maŋnel vuodđudeami válljejuvvui čuovvovaš bearráigeahččanlávdegoddi:

Lahtut	Várrelahtut
Toril Bakken Kåven, jodiheadji	Hilde Kathrine Nilsen
Jørn Are Gaski, nubbijodiheadji	Andreas Vangseng Becken
Marit Kemi	Hanne Marion Gaup
Roger Iversen	Fred Johnsen
Kai Rune Hætta	Stine Rødmyr

Fágalávdegottit

Buot Sámedikki áirasat leat ovtta dan golmma fágalávdegotti lahtut mat meannudit áššiid ja ovddidit mearrádusárvalusaid Sámedikki dievasčoahkkimii. Fágalávdegottit leat ásahuvvon dainna áigumušain ahte ávkkástallat buot dainna sámeapolitihkalaš máhtuin mii Sámedikki áirasiin lea, seammás go láchččojuvvo dasa ahte áirasat searvvahuvvojit áššiid ráhkkanahhtimii, maid Sámedikki dievasčoahkkin meannuda. Sámediggeráđi dahje vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti árvalusa vuodul, ovddidit lávdegottit mearrádusárvalusa dievasčoahkkimii dain áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Plána- ja finansálávdegottis ledje válggaid rádjái čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Tor Gunnar Nystad	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Nubbijodiheaddji Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Lahttu Beaska Niillas	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Kristin Sara	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Piera Heaika Muotka	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Per Johnny Sara	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Eirik Larsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Knut Einar Kristiansen	Nordkalottfolket
Lahttu Øyvind Lindbäck	Nordkalottfolket
Lahttu Ronny Wilhelmsen	Bargiidbellodat
Lahttu Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Lahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat

Plána- ja finansálávdegottis leat čuovvovaš áirasat válggaid manjel:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Tor Gunnar Nystad	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Nubbijodiheaddji Jan Tore Kvalnes	Nordkalottfolket
Lahttu Andreas Vangseng Becken	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Kristin Sara	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Aslak Heaika Hætta Bjørn	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Anne Henriette Nilut	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Hanne Marion Gaup	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Vibeke Larsen	Nordkalottfolket
Lahttu Gry Warth	Nordkalottfolket
Lahttu Knut Einar Kristiansen	Nordkalottfolket
Lahttu Tom Sottinen	Bargiidbellodat
Lahttu Amalie Raste Hansen	Norgga Sámiid Riikkasearvi

Ealáhus- ja kulturlávdegottis ledje čuovvovaš áirasat ovdal válggaid:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Mathis Nilsen Eira	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Nubbijodiheaddji Arthur Tørfoss	Fremskrittspartiet Ovdádusbellodat
Lahttu Henrik Olsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell*	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Sara Katrine Aleksandersen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Helen Storelv Rabone	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Svein Oddvar Leiros	Guovddášbellodat
Lahttu Berit Marie P. E. Eira*	Ávjovári Johttisápmelaččaid Listu
Lahttu Ulf Tore Johansen	Nordkalottfolket
Lahttu Gry Hege Warth	Nordkalottfolket
Lahttu Ingvild M. L. Halvorsen	Nordkalottfolket
Lahttu Jørn Are Gaski	Sorjjasmeahttun árras
Lahttu John Kappfjell	Bargiidbellodat

*Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell luobai Ealáhus- ja kulturlávdegotti lahttun ja nammaduvvui sámediggeráđđin cuoŋománus 2025.
Su sadjái bođii Jon Isak Lyngman Gælok.

Ealáhus- ja kulturlávdegottis leat čuovvovaš áirasat válggaid maŋgel:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Berit Marie P. E. Eira	Ávjovári Johttisápmelaččaid Listu
Nubbijodiheaddji Heidi Persdatter Greiner Haaker	Bargiidbellodat
Lahttu Jovna Vars Smuk	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Nils Mikkel Mikkelsen Somby	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Katri Kitti	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Henrik Olsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Sandra Márjá West	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Hilde-Kathrine Nilsen	Nordkalottfolket
Lahttu Øyvind Lindbäck	Nordkalottfolket
Lahttu Håvard Kristiansen	Nordkalottfolket
Lahttu Torfinn Johansen	Nordkalottfolket
Lahttu Jan Arvid Arnesen	Nordkalottfolket
Lahttu Per Mathis Oskal	Sámi Bargiidoktavuohta

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegottis ledje čuovvovaš áirasat ovdal válggaid:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Ann-Britt Eira Sara	Bargiidbellodat
Nubbijodiheaddji Mathias Eilert Olsen*	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Lisa Marit Pentha-Stavsøien	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Aili Guttorm	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Jovna Vars Smuk	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Vidar Andersen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Sandra Andersen Eira	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Hans Ole Eira	Guovddášbellodat
Lahttu Kjetil Romsdal	Nordkalottfolket
Lahttu Knut Hærulf Wingstad	Nordkalottfolket
Lahttu Vibeke Larsen	Nordkalottfolket
Lahttu Tom Sottinen	Bargiidbellodat
Lahttu Ann-Elise Finbog	Sámeálbmot Bellodat

*Mikkel Eskil Mikkelsen eretvadjolii guovvamánus 2025 ja su sadjái fásta lahttun bodii Mathias Eilert Olsen.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegottis leat čuovvovaš áirasat válggaid maŋnel:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Ulf Tore Johansen	Nordkalottfolket
Nubbijodiheaddji Mathias Eilert Olsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Venke Tørmænen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Elle Rávdná Näkkäljärvi	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Aili Kirste Strømeng Arntzen*	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Marit Mikkelisdatter Kemi	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Jørn Are Gaski	Sámeálbmot Bellodat
Lahttu Elin Hesjevik	Nordkalottfolket
Lahttu Roger Iversen	Nordkalottfolket
Lahttu Knut Hærulf Wingstad	Nordkalottfolket
Lahttu Anita Helene Dagsvold Kvivesen Gohli	Nordkalottfolket
Lahttu Arild Pettersen Inga	Sámi Bargiidoktavuohta

*Aina Madelén Nordsletta Aslaksen luvvejuvvui doaimmas sámediggeárrasin go šattai sámediggeráđi politihkalaš ráđđeaddin.
Su sadjái bodii Aili Kirste Strømeng Arntzen.

Sámediggeráđđi

Dievasčoahkkinn vállje iežas áirasiid gaskkas presideantta gii jodiha sámediggeráđi. Presideanta nammada áirasiid gaskkas njeallje lahtu sámediggeráđđái ja dieđiha dievasčoahkkimii nammadeami birra.

Sámediggeráđđi doaibmá Sámedikki «ráđdehussan» ja doaimmaha beaivválaš politihka.

Sámediggeráđis ledje čuovvovaš áirasat ovdal válggaid:

Namma	Bellodat
Presideanta Silje Karine Muotka	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Runar Myrnes Balto	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Maren Benedicte Nystad Storslett*	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Ole Henrik Bjørkmo Lifjell*	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Elisabeth Erke	Guovddášbellodat

*Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell nammaduvvui sámediggeráđdin maŋnel go Maja Kristine Jåma manai virgelohpái cuoŋománu 2025.

Sámediggeráđis leat čuovvovaš áirasat válggaid maŋnel:

Navn	Parti
Presideanta Silje Karine Muotka	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Maren Benedicte Nystad Storslett	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Jon-Christer Mudenia	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Paul Bendikk Jåma	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Ann-Elise Finbog	Sámeálbmot Bellodat

Sámediggeráđis leat golbma politihkalaš ráđdeaddi:

Namma	Bellodat
Nils Ánte Oskal Eira	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Aina Madelén Nordsletta Aslaksen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Håkon Mudenia	Norgga Sámiid Riikkasearvi

Doarjjaáššiid váiddalávdegoddi

Sámedikki váiddalávdegoddi galgá meannudit váiddaáššiid go earkilmearrádusat váidojuvvojit, hálldašanlága njuolggadusaid mielde. Sámedikki dievasčoahkkinn nammada váiddalávdegotti ja das leat golbma lahtu ja guokte várrelahtu. Lahtut eai dárbbat leat Sámedikki dievasčoahkkimii válljejuvvon.

Váiddalávdegottis ledje čuovvovaš olbmot áigodagas 2021–2025:

Lahtut	Várrelahtut
Kirsti Guvsám	Heaika Hætta
Lars Filip Paulsen	Ingvild Heimstad Iversen
Hagbart Grønmo	

Váiddalávdegottis leat čuovvovaš olbmot áigodagas 2026–2029:

Lahtut

Anita Ravna

Heaika Hætta

Kjellrun Wilhelmsen

Sámedikki hálddahus

Sámedikki hálddahus lea geográfalaččat lávdaduvvon 9 iešguđege báikái. Sámedikki parlameantavisti ja váldohálddahus lea Kárášjogas. Kantuvrrat leat sámi guovlluin ja eanas báikkiin juogaduvvojit lanjat eará sámi ásahusaiguin. Dat mielddisbuktá sihke buriid fágabirrasiid ja dehálaš gealbobargosajiid smávva bargomárkaniin. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kánturstruktuvra dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargiid loktet bures go besset válljet bargosaji.

Sámedikki hálddahuslaš organiseren

Sámedikki hálddahusa ođđa organiseren doaibmagodii ođđajagimánu 1. beaivvi rájes 2025. Ovdal hálddahusas lei okta stába ja gávccii ossodaga. Ođđasis organiserema maŋŋel das leat vihtta ossodaga ja guokte stába. Ossodagat leat juhkkouvvon iešguđet fágajuhkosiidda. Hálddahusa bajimus jodiheadji lea direktvra Inger Marit Eira-Åhrén, gii lea virgáduvvon Sámedikki direktvran áigodahkii čakčamánu 1. beaivvi rájes 202 borgemánu 31. beaivái 2026.

Muđui jodihangottis leat juovlamánu 31. beaivvi 2025 čuovvovaš ossodatdirektvrrat:

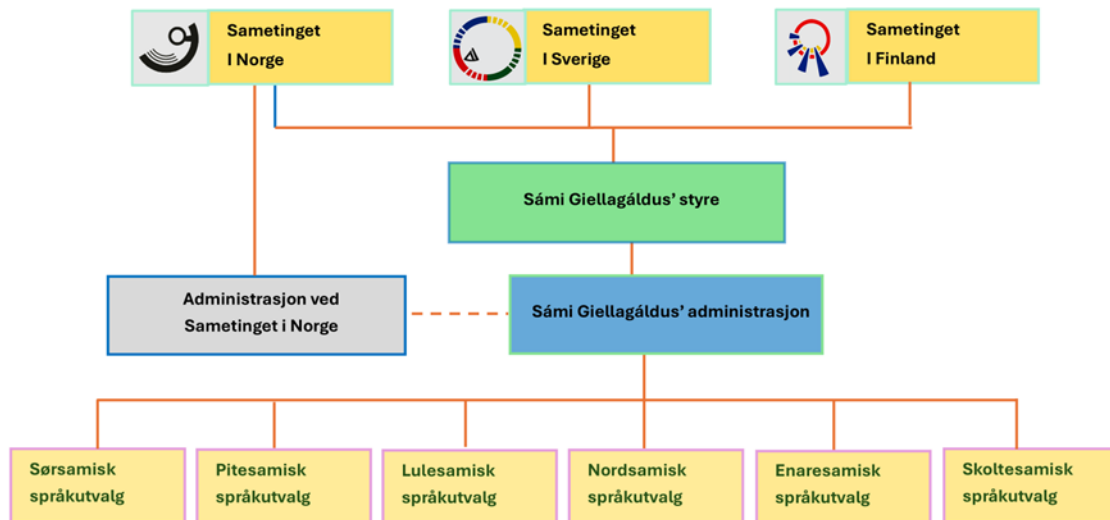
Namma	Ossodat
Liss Ellen Ramstad	Doaibmastivrema ja servodatoktavuođa stába jodiheadji
Inger Elin Utsi	Gulahallanstába jodiheadji
Risten Turi Aleksandersen	Giela, dutkama, oahpahusa ja álbmotdearvvašvuođa ossodaga direktvra
Sten Olav Heahтта	Kulturárbbi, areála ja kollektiiva vuoigatvuođaid ossodaga jodiheadji
Magne Svineng	Kultuvrra, ealáhusovdánahhtima ja njuolggodoarjagiid ossodaga direktvra
Rávdná Buljo Gaup	Sámedikki politihkalaš čállingotti ossodaga direktvra
Tommy Somby	Hálddahusossodaga direktvra

Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu jodiha direktvra Mika Saijets. Direktvrras lea Sámi Giellagáldu siskkáldas organiserema ovddasvástádus daid rámmaid siskkobeale maid sámedikkii ja Sámi Giellagáldu stivra mearridit.

Sámi Giellagáldus lea hálddahus mii doaibmá Norggas, Ruoŋas ja Suomas ja leat bargit buot golmma riikkas. Sámi Giellagáldu lea hálddahuslaččat čadnojuvvon Norgga beale Sámediggái ja orgána váldokantuvra lea Kárášjogas, Norggas. Norgga beale Sámedikkis lea bajimus bargoaddiovdasvástádus Sámi Giellagáldus. Hálddahusa resurssaide leat rehkenastojuvvon 12 virggi. Sámi Giellagáldus leat 2025:s oktiibuot 13 bargi, njeallje Ruoŋas, golbma Suomas ja guhtta Norggas (geahča Sámi Giellagáldu birra maiddái 3. oasis, kapihttalis 8.2.2).

Sámi Giellagáldu organisašuvdnakárta

Namma	
Mika Saijets	Sámi Giellagáldu direktvra

Sámedikki hálddahusa jahkedoaimmat

Sámedikki hálddahusa jahkedoaimmat DFØ dieđuid mielde*	Fásta bargit**
132	157

* Netto mannu manjel jávkamiid ja virgelobiid

** Virggiid lohku

Juolludusreivve mielde galget Statistihkalaš guovddášdoaimmahaga logut bargošiehtadusaid várás geavahuvvot.

Dokumeantastatistihkka

Dokumeanttat registrerejuvvon Sámedikki arkiivavuogádhkii jagi 2020 rájes 2025 rádjái: .

Type	Beskrivelse	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I	Inng. dok.	17 130	22 096	16 961	20 386	19 804	22 535
U	Utg. dok.	9 570	9 957	8 893	10 530	10 580	13 248
S	Saksfremlegg	1 505	1 462	1 660	2 273	671	755
N og X	Interne notater	3 600	3 479	5 636	7 166	9 008	9 143
MP	Møteprotokoll	173	204	128	126	132	624
MB	Møtebok	14	7	9	9	16	60
Ant. dokumenter totalt		31 992	37 205	33 287	40 490	40 211	46 365
Økning i antall dokumenter			5 213	-3 918	7 203	-279	6 154
%-vis økning i forhold til året før			16,3 %	-10,5 %	21,6 %	-0,7 %	15,3 %
%-vis økning i forhold til 1999		78,1 %	107,2 %	85,3 %	125,5 %	123,9 %	158,2 %
Gj.snittlig dokumenter pr. mnd		2 666	3 100	2 774	3 374	3 351	3 864

Govus 1: Dokumeanttat registrerejuvvon arkiivavuogádhkii manjemus guda jagis.

Dokumeanttat lassánit dalle go Sámedikkis leat válggat. Válggaid manjel ii loahpahuvvo mannan áigodat fáhkka, muhto lea dadistaga sirdáseapmi odđa áigodahkii, mii dahká ahte dokumeanttaid lohku maiddái lassána válgajagi manjel.

Sámedikki interneahhtastatistihkka

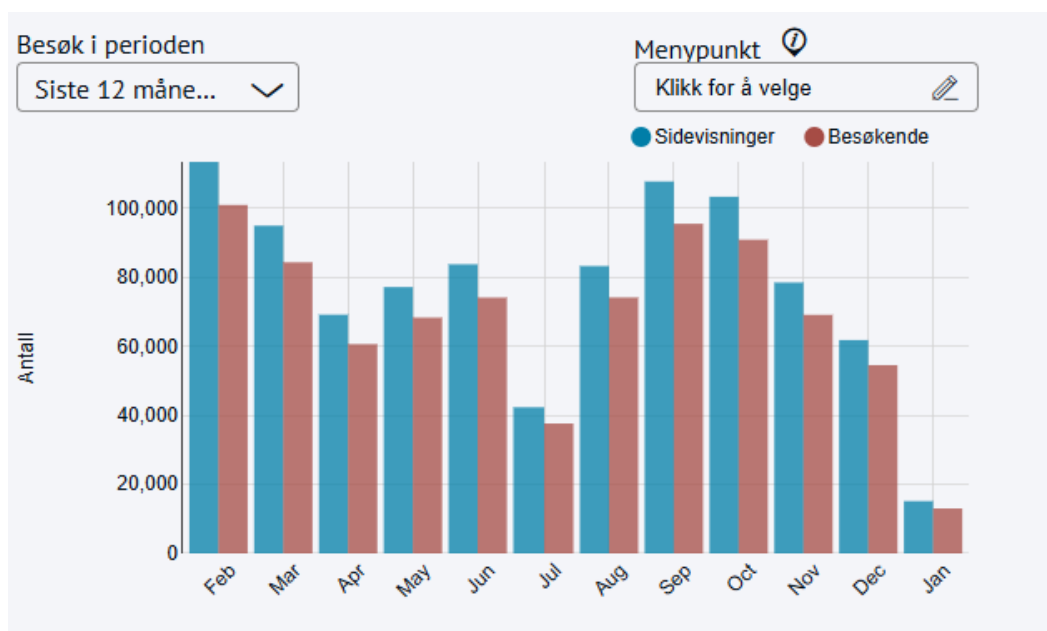
Siidduid čájeheamit

(page_view, juohke háve go siidu rahppojuvvo dahje og aktiiva neahttasiidu rievdata neahttaloganlogga)

08.01.24-08.01.25: 814 211 siidočájeheami

Sámedikki neahttasiidu čájuhuvui 693 185 geardde diibmá, jagis 2024.

Jagis 2025 rahppojuvvui neahttasiidu buot eanemusat guovvamánus, sámi álbmotbeaivvi oktavuođas. Siidu rahppojuvvui dalle 113 482 geardde. Dat mánnu go ledje nubbin eanemus siidočájeheamit lei čakčamánnu, dat mánnu go ledje válggat. Dalle siidu rahppojuvvui 107 806 geardde, ja dasto ges rahppojuvvui 103 381 geardde golgotmánus.

Siiddut mat eanemus leat čájehuvvon

1. Ovdasiidu (sametinget.no) /	146 689 siidočájeheami
2. Stipeanddat ja doarjagat - /stipeanddat-ja-doarjagat/	22 922 siidočájeheami
3. Válgat - /politihkka/valga/	21 162 siidočájeheami
4. Diediheapmi Sámedikki válgajienastuslohkui - /politihkka/valga/samedikki-valgajienastuslohku/ diediheapmi-jienastuslohkui/	16 763 siidočájeheami
5. Davvisámi ovdasiidu - /?sprak=12/	14 755 siidočájeheami

Ohcamat neahttasiiddus

Sámedikkis lea goanstajierbmevuđot ohcanvuogádat mii buoret ja jođáneappot vugiin fállá dieduid. GJ-ohcan giedahallá moalkás gažaldagaid, čállinmeattáhusaid ja synonymaid, ja čájeha relevánta ohcanbohtosiid oktan čoahkkáigeasuin.

GJ-ohcanvuogádagas leat jagis 2025 leamaš 20 144 ohcama/oktavuođaváldima. Sullii 30 proseantta sis geat ohce dieduid, deaddiledje ohcanbohtosiidda.

Trending Questions

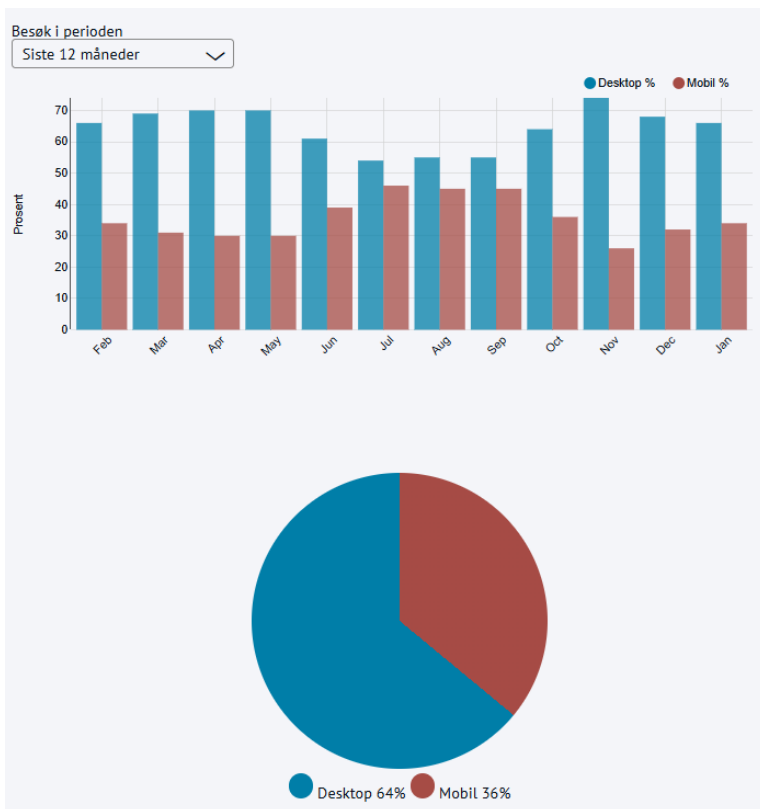
Trending Questions ⓘ	Export	View clusters	View all
Informasjon om samiske stedsnavn og adresser			1395
Sametingets og generelle budsjetter			658
Sametingets plenum og møteplaner			383
Sámi kultur, språk og politikk			339
Personnavn og identiteter			315
Historie og åpning av Sametinget			312
Støtteordninger og tilskudd til kultur, næring og samisk språk			303
Medlemmer og struktur i sametingsrådet			273
Valg og stemmerett ved sametingsvalg			258
Spørsmål om innmelding og sjekk av manntall og valgmanntall			248
Søknader og stillinger			247

Siiddut mat dávjjimusat leat rahppojuvvon mannel go ohcanvuogádat lea geavahuvvon

< Insights > Insights > Popular Pages		
1		Budsjett og årsmelding
2		Innsyn i Sametingets dokumenter
3		Sametingsbudsjettet 2026: Styrker samisk språk, kultur og nærin...
4		Finn ansatt
5		Komite- og plenumsmøter 2025 og 2026
6		Ledige stillinger og offentlige søkerlister
7		Plenumssaker 2025
8		Budsjett og årsmelding
9		Valg - Sametinget
10		Sametingets valgmanntall - Sametinget

Neahttasiiddu galledit olbmot juogo desktopas dahje mobiilatelefovnnas

- Desktop: 64%
- Mobiilatelefovndna: 36%
- Geassemánus čakčamánu rádjái lassána mobiilatelefovndnageavaheami ja desktopgeavaheapmi njiedjá.

Sámedikki sosiála mediaid statistihkka

Facebook

Sámedikki Facebook-siiddus leat 11 501 čuovvu

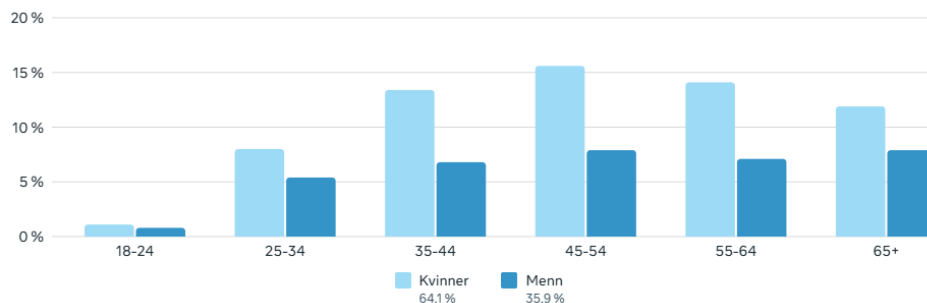
- 64,1 % nissonolbmot
- 35,9 % dievdoolbmot
- Eanas čuovvut oktiibuot leat gaskal 45-54-jahkásaččat. Liikká ollu 65+ jahkásaš dievdoolbmot go 45-54 jahkásaš dievdoolbmot.

Følgere ⓘ

Totalt

11 501

Alder og kjønn ⓘ

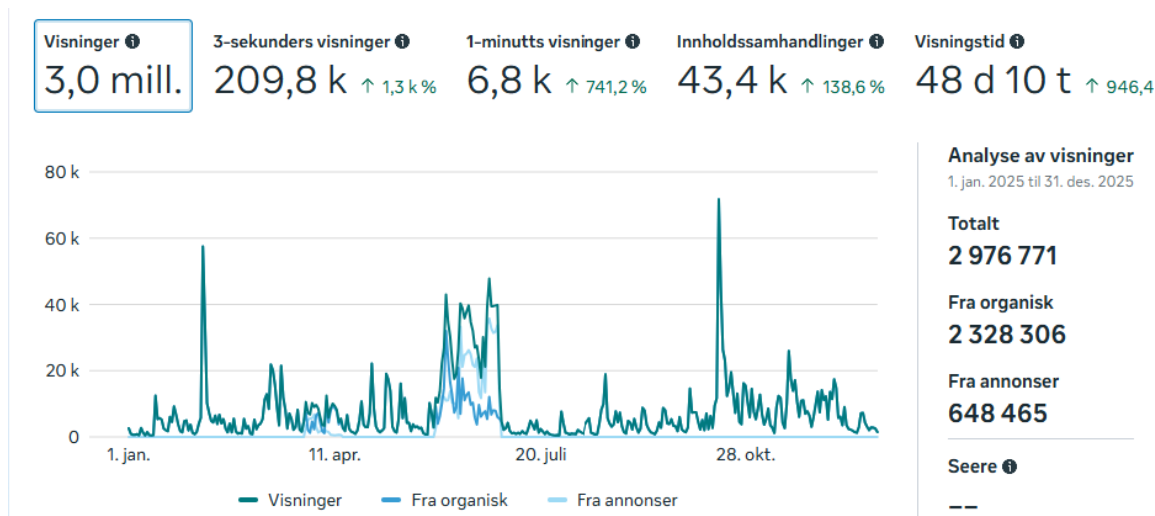
Čájeheami

Gallii du sisdoalu leat geahččan. Sisdoallu leat videot, čállosat, historjját ja almmuhusat (annonser).

2 976 771 čájeheami

- Eanemus gehččojuvvon golggothmánu 15. beaivvi: 71.738

- Nubbin eanemus : guovvamánu 6. beaivvi : 57.517
- Ollu geahččan geassemánu

Dábálaš sisdoalloformáhtat

Govat ja «reels» leat bivnnuheamos formáhtat.

Mánnga gova: 1 260 759, «reels»: 1 047 138, govat: 370 506, liŋkkat: 152 499, eará: 78 018, historjját: 37 513, teaksta: 21 275, mánnga mediaformáhta: 9 063

Ovttasdoaimman sisdoalu dáfus

Gallis leat juogo deaddilan liikon- dahje eará reakšuvdnaboalu du sisdoallui dahje vurken, kommenteren, juogadan ja vástidan dasa, maidái almmuhusaide (annonser). Sisdoallu sáhttá leat dakkár formáhtas go almmuheapmi (innlegg), historjá, “Reels”-video ja eará.

43 373 ovttasdoaimmama sisdoalu dáfus (138,6 % lassáneapmi 2024 ektui)

Facebook-liŋkkaide deaddileami

Galle geardde du sisdoalus lea deaddiluvvon liŋkkaide, earret eará almmuhusaide (annonser). Sisdoallu sáhttá leat dakkár formáhtas go almmuheapmi (innlegg), historjá ja “Reels”-video mat dolvo geahčči eará sadjái olggobeale Facebooka.

7 639 deaddileami liŋkkaide (158,7 % lassáneapmi 2024 ektui)

Galledeami

Galle geardde olbmot leat galledan du siiddu dahje profiilla.

52 838 galledeami (23,6 % lassáneapmi 2024 ektui)

Odđa čuovvut

Galle geardde konttot leat du čuovvugoahhtán guoskevaš áigodagas.

1 044 (155,9 % lassáneapmi 2024 ektui)

Instagram

4 819 čuovvu.

- 71,3 % nisssonolbmot ja 28,7 % dievdoolbmot
- Eanas čuovvut leat gaskal 35-44 jahkásaččat, muhto leat measta seamma ollu čuovvut geat leat gaskal 25-34 ja 45-54 jahkásaččat.

Bohtosat

410 574 čájeheami

Olaheapmi: 74 184 (101,1 % lassáneapmi 2024 ektui)

Ovttasdoaiman sisdoalu dáfus: 6217 (100% lassáneapmi 2024 ektui)

Liŋkkaide deaddileamit (Galle geardde du historjjáin dahje almmuhusain (annonser) lea deaddiluvvon liŋkkaide mat dolvo geahčči eará sadjái olggobealde Instagrama): 195 (14,8 % njiedjan 2024 ektui)

Galledeamit (Gallii soamis lea galledan du profiilla): 5460 (14,1 % lassáneapmi 2024 ektui)

Ođđa čuovvut: 781

Bivnnuhis sisdoallu

Čájeheamiid vuodul:

Seamma go Facebookas. Buot almmuheamit (innlegg) mat buot eanemus leat čájuhuvvon, leat almmuhuvvon sihke Instagramas ja Facebookas.

Vihtta bivnnuheamos almmuheami dan vuodul gallii olbmui dat leat olahuvvon:

1. Almmuhus oktan govain: Ruvdnopriseassa Mette-Marit deavdá 52 jagi. Sámediggi sávvá lihku 4816. 15 808 čájeheami.
2. “Reel”: Juoigi Per Bueng rabai válgááigodaga maŋemus dievasčoahkkima: 4744
3. “Reel”: Humorvideo Sámedikki jienastuslogu birra: 4655. 8219 čájeheami.
4. Govvakarusealla: Čuoigan-MM: 4227. 6218 čájeheami.
5. Govvakarusealla: Čuovo 10. Sámedikki rahpama: 4120

Čoavddalogut

Čoavddalogut 2023-2025	2023	2024	2025
Juolluduvvon oktiibuot	618 621 000	669 941 000	755 814 000
Váikkuhangaskaoamit oktiibuot	418 457 806	464 554 444	544 767 114
- Váikkuhangaskaomiid oassi buot juolludemiin	67,64 %	69,34 %	72,07 %

Čoavddalogut 2023-2025	2023	2024	2025
Politihkalaš ja hálldahuslaš dási doaibmagolut	191 219 401	207 452 863	214 125 468
Politihkalaš dási doaibmagolut	6,50 %	6,44 %	6,18 %
Hálldahuslaš dási doaibmagolut	24,44 %	24,42 %	22,15 %
Hálldahusa bálkáoassi hálldahusa doaibmagoluid ektui *	64 %	62,2 %	64,1 %

Volumalogut 2024-2025	2024	2025
Galle váidaga váiddalávdegoddi lea meannudan	17	16

* Bálkáoassi lea vižžojuvvon ekonomijavuogádagas raporttas.

3. Oassi - Jagi doaimmat ja bohtosat

Váikkuhangaskaoamit, doaibma politihkalaš ja hálddahusa dásis reviderejuvvon bušeahta ektui

Váldotabealla:

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Erohus	% erohus
Doaibmaboađut				
Departemeanttaid juolludusat	755 814 000	755 814 000	0	0,0 %
Submi doaibmaboađut	755 814 000	755 814 000	0	0,0 %
Doaibmagolut				
Politiikhkalaš dási doaibma	46 738 845	41 980 248	-4 758 597	-11,34 %
Hálddahuslaš dási golut	167 386 623	175 567 660	8 181 037	4,66 %
Submi doaidmagolut	214 125 468	217 547 909	3 422 441	1,57 %
Doaibmaboađus	541 688 532	538 266 091	3 422 441	0,64 %
Ekonomalaš vaikkuhangaskaoamit				
Njuolggodoarjja	352 680 878	355 680 500	2 999 622	0,84 %
Ohcanvuđot doarjja	130 573 635	125 892 000	-4 681 635	-3,72 %
Šiehtadus	31 945 696	32 905 000	959 303	2,92 %
Prošeakta	28 202 628	29 985 000	1 782 373	5,94 %
Konferánsa ja árvvoštallan	1 364 277	1 750 000	385 723	22,04 %
Submi doaibmabijut	544 767 114	546 212 500	1 445 386	0,26 %
Boađus	-3 078 581	-7 946 408	4 867 827	-61,26 %
Jahkebohtosa geavaheapmi				
Eará iežas kapitálii	3 078 581			
Submi geavaheapmi	0			

Departemeanttaid juolludusat

Departemeanttaid juolludusaid juohkáseapmi lea ná:

	Rehketdoallu	Revideren 2025	Erohus	%
Gielda- ja guovlodepartemeanta - GGD	661 721 000	661 721 000	0	0,0 %
Máhtodepartemeanta - MD	6 000 000	6 000 000	0	0,0 %
Kulturdepartemeanta - KD	2 220 000	2 220 000	0	0,0 %
Submi	669 941 000	669 941 000	0	0,0 %

2025 váikkuhangaskaoapmereketdoallu

	Rehketdoallu	Revideren 2025	Erohus	%
Giella	139 831 667	144 607 500	4 775 833	3,3 %
Máhttu	65 218 584	67 035 000	1 816 416	2,7 %
Areála ja biras	6 556 813	4 782 000	-1 774 813	-37,1 %
Ealáhus	46 393 640	44 521 000	-1 872 640	-4,2 %
Kultuvra	235 463 673	235 366 000	-97 673	0,0 %
Kulturmuutosuodjalus	6 121 020	7 420 000	1 298 981	17,5 %
Dearvvašvuhta ja sosiála	8 116 242	6 273 000	-1 843 242	-29,4 %
Álgoálbmotvuoigatvuodát ja riikkaisgaskasaš barg	8 127 138	9 477 000	1 349 862	14,2 %
Ovttasbargošiehtadusat	3 954 057	3 500 000	-454 057	-13,0 %
Eará doaibmabijut	24 984 281	23 231 000	-1 753 281	-7,5 %
Submi	544 767 114	546 212 500	1 445 387	0,3 %

Oktiibuot čájeha 2025 váikkuhangaskaoapmereketdoallu 1 445 387 ruvnno badjebáhca. Badjebáza lea vuosttažettiin njuolggo doarjagiid ja iežas proševttaid badjebáza ja ohcanvuđot doarjagiid ruovttoluotta geassin.

Sámediggeráđđi juohká ohcanvuđot váikkuhangaskaomiid Sámedikki bušeahta siskkobealde, earret váikkuhangaskaomiid mat leat biddjojuvvon dievasčoahkkinjodihangoddi geavahussii.

Jagis 2025 leat ođđasisjuohkima fápmudusain gokčan dihto doarjjapoasttaid vuolláibáhca eará doarjjapoasttaid ruđain main lei badjebáza. Dievasčoahkkimii lea dieđihuvvon dan birra rádi dieđáhusa bokte juovlamánus 2025.

Ruhtasirdimat 2025

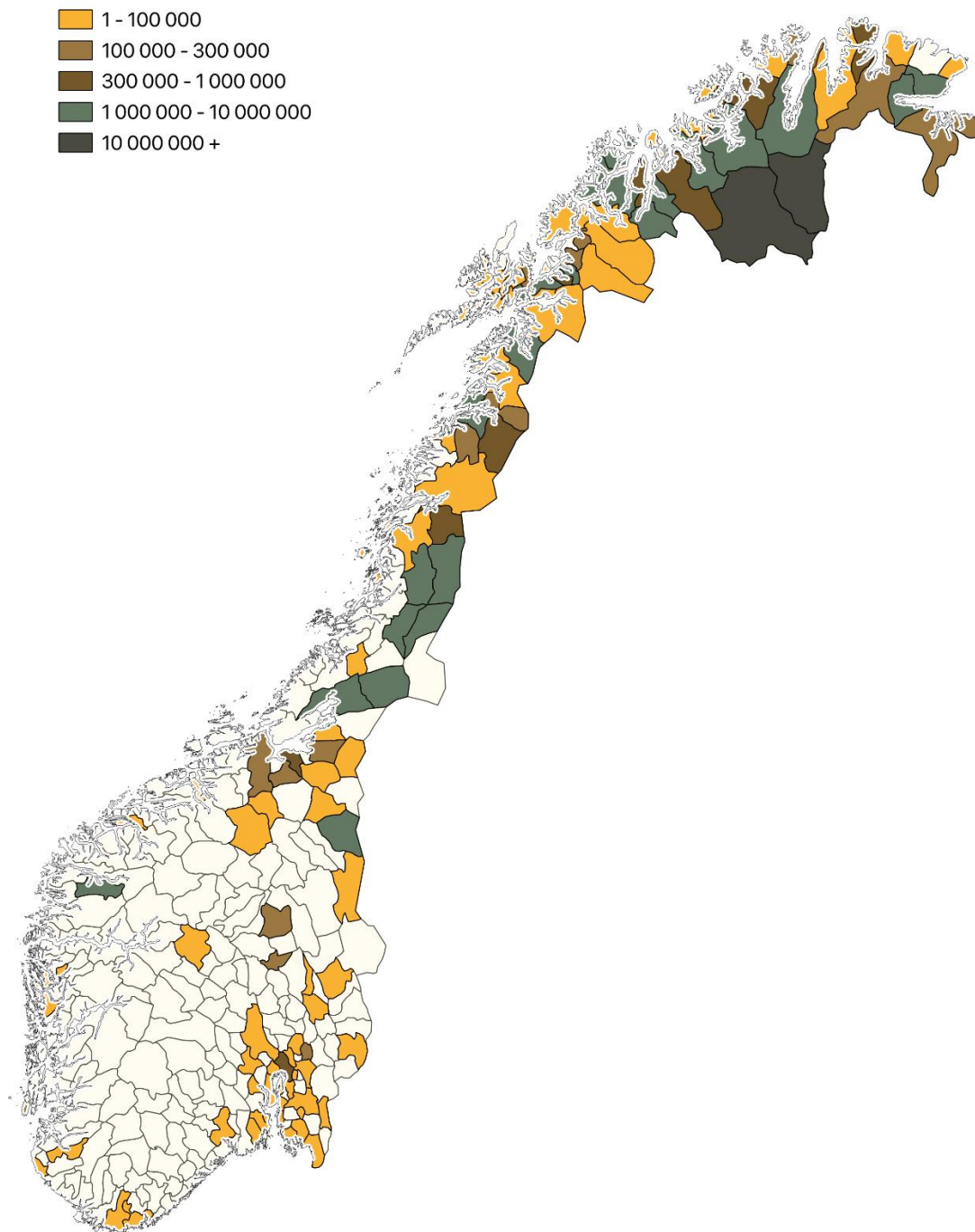
Ruhtasirdimat 2025

Poasta Čilgehus		2025 reviderejuvvon bušeahtta	2025 bušeahtta ruhtasirdimiid maŋŋel
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	1 289 248	233 248
1510	Sámediggeráđđi	14 996 000	18 646 000
Submi Politihkalaš dássi		16 285 248	18 879 248
100xx	Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda	51 980 500	49 435 500
100xx	Guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda	4 502 000	4 417 100
10210	Ástávuona giellagoahie	2 455 000	2 041 000
10217	Stoarmmo Sáme guovdásj	3 178 000	2 620 000
12101	Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide	5 000 000	5 162 000
12102	Giellastipeanda alitohppui – ohcanvuodot doarjja	1 300 000	765 000
12001	Giellaprošavttat	0	-252 000
12010	Dokumenterendoaimmat	0	-35 000
12020	Gielladoaimmat – Sámi giellavahkku	900 000	570 000
12030	Giellaovddidandoaimmat	6 000 000	6 330 000
12040	Sierra gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš, ja márkosámi guovlluin	1 200 000	1 291 000
13801	Giellaguovddážiid fágalaš gelbbolašvuoda lokten	300 000	110 000
14501	Giellaguovddážiid deaivvadeapmi – konferánssa	200 000	381 000
14701	Giellamovttiidahttinbálkkašupmi	150 000	106 000
Submi giella		77 165 500	72 941 600
17001	Sámi giellaoahpahas mánáidgárdiin – ohcanvuodot doarjja	1 845 000	1 891 000
17010	Prošavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárdiin	2 705 000	2 285 000
17020	Pedagogalaš ávdnasat mánáidgárdái	1 540 000	2 433 000
17030	Sámi mánáidgárdit ja mánáidgárdit main leat sámi ossodagat	10 898 000	10 375 000
17060	Nuvttá mánáidgárdeortnet váhnenrefušuvdna	3 663 000	2 598 000
17061	Nuvttá sámegielat mánáidgárdit – ovddidanruhta	2 600 000	2 187 000
17101	Árbevirolaš máhttu vuoddoahpahas	700 000	878 000
17201	Oahpponeavvuid ráhkadeapmi	21 460 000	23 424 000
17301	Stipeanda alitohppui	4 751 000	4 246 000
18701	Fágaodasmahttin 2020 – sámi oahppoplánabuvttus 2025	1 000 000	614 000
18801	Bargu eastadit givssideapmi	250 000	-650 000
18604	Mánáidgárde- ja vuoddoskuvlaoahpaheddjiid rekrutteren	1 600 000	930 000
18510	Nuvttá sámegielat mánáidgárdit - bagadallanruhta	1 000 000	1 400 000
19504	Fierpmádatčoahkkin – dutkanráđi portfoliostivrrat	150 000	0

Submi bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan		54 162 000	52 611 000
22001	Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát	3 000 000	4 775 000
Submi areálat, biras ja dálkkádat		3 000 000	4 775 000
27010	Mariidnaealáhusat	4 000 000	5 300 000
27020	Eanadoallu, gilyvgárdedoallu ja vuovdedoallu	2 250 000	5 550 000
27030	Boazodoallu	2 600 000	3 400 000
27101	Doarjja Mánggabelat ealáhusaide	5 500 000	4 217 000
28001	Doaibmadoarjja - Duodji	2 800 000	2 500 000
28006	Márkanheiveheapmi	600 000	400 000
28603	Sámi borramuš	750 000	250 000
28604	Álgoálbmogiid biebmovuogádagat	1 000 000	670 000
28801	Mearrasámi vuoigatvuodát - Borjjadat	500 000	200 000
29502	Boraspireseminára	150 000	2 000
29503	Boazodoalloseminára	600 000	459 000
Submi ealáhusat		20 750 000	22 948 000
31200	Saami Council Headquarters	300 000	800 000
32001	Luohti ja sámi musihkka	3 500 000	3 300 000
32101	Kulturdoaimmat	5 806 000	6 774 000
32201	Ásahusovddideapmi – ohcanvuodát doarjja	2 000 000	2 500 000
32301	Prošeaktadoarjja sámi girjjálašvuhtii	2 850 000	2 150 000
33701	Loga munnje!	600 000	300 000
33901	Ođđa lanjat Saviomuseai	2 000 000	2 854 000
33906	Bargojoavku ásaht ásahtlaš ruovttu luohái; vuelie/luohti/vuolle	300 000	100 000
33907	Ođđa ásahtaid huksen Sámis – prošeakta	1 500 000	0
Submi kultuvra		18 856 000	18 778 000
37001	Sámi kulturmuittosuodjalus/vistesuodjalus	3 300 000	2 388 000
38501	Doarjja Ceavccegeadgi kulturmuittoguovllu dikšun - ja gaskkustanbargui	200 000	170 000
Submi kulturmuittosuodjalus		3 500 000	2 558 000
42001	Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat	2 700 000	3 416 900
43701	Eastadit iešsorbmemma Sámis	1 000 000	2 175 000
Submi dearvvašvuodta ja sosiála		3 700 000	5 591 900
45103	Garmers	414 000	0
48501	International Decade of Indigenous Languages	0	100 000
48601	Sámedikki dásseárvodiedáhusa čuovvleapmi	1 550 000	203 000
Submi álgoálbmotvuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu		1 964 000	303 000
52001	Regionálaovddidanprošeavttat	3 000 000	3 404 000

52101	Interreg	500 000	550 000
Submi ovttasbargošiehtadusat		3 500 000	3 954 000
85001	Noereh!	257 000	0
88101	Sámediggeválggaid dutkan	1 000 000	800 000
Submi eará doaimmat		1 257 000	800 000

Kárta váikkuhangaskaomiid juohkimis – njuolggodoarjagat ja ohcanvuđot doarjagat

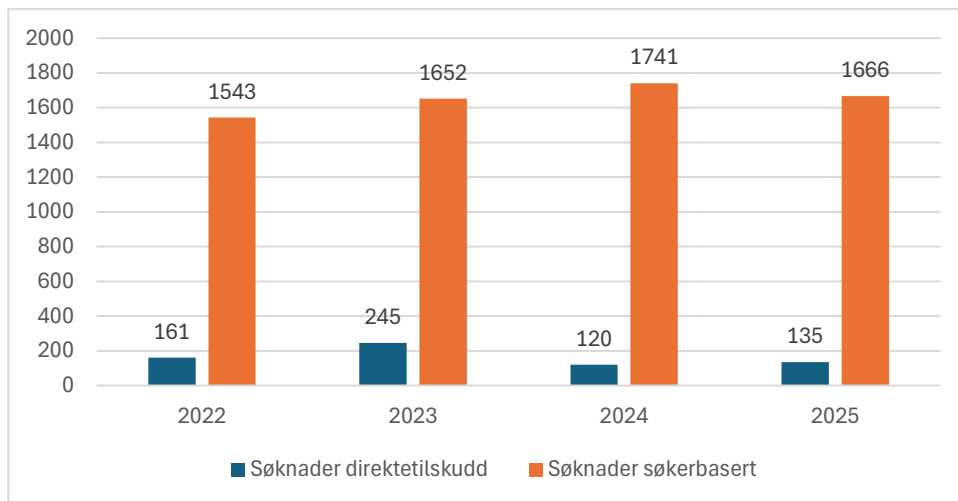
Govus 2: Njuolggodoarjagat ja ohcanvuđot doarjagat

Doarjja registrerejuvvo dan suohkanii gos organisašuvnnas lea váldokantuvra. Mánngga ásašusas lea doaibmaguovlu mánngga suohkanis, ja kárta ii čájjet dan dimenšuvnna.

Sámedikki doarjjaruđa analyseren bajit dásis

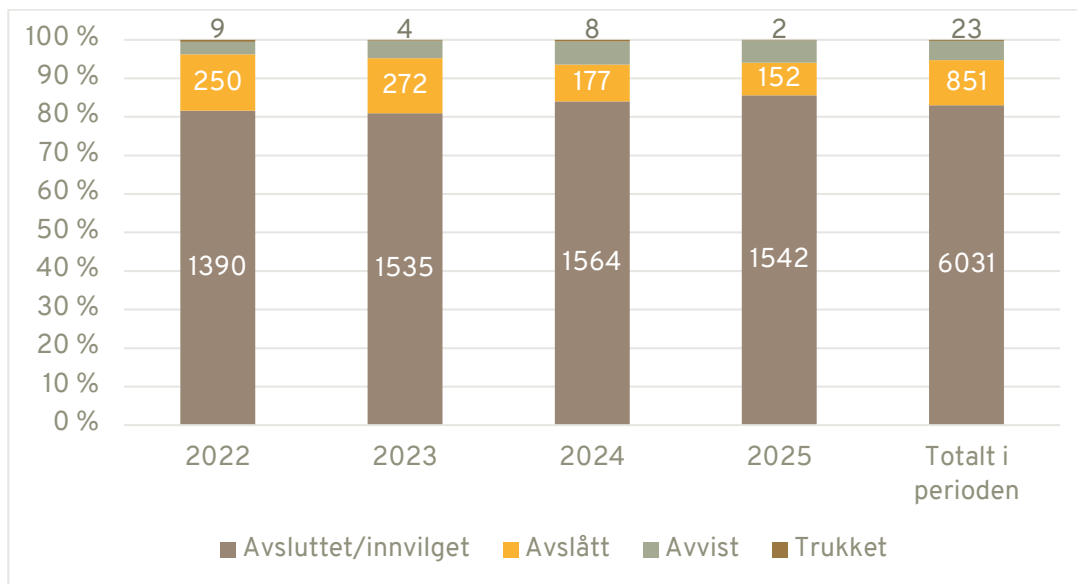
Lea ráhkaduvvon analyssa Sámedikki doarjjaruđas áigodagas 2022–2025. Dieđut leat vižžojuvvon Sámedikki doarjjaortálas, Doarjjadikkis. Jagis 2025 leat dieđut skábmamánu 2025 rádjái. Dat dahká ahte jagi 2025 loguid ii sáhte buot buohtastahttit, muhto analyssa liikká bures čájeha ovdáneami.

Áigodagas 2022–2025 bohte Sámediggái oktiibuot 7 263 doarjjaohcama. Daid jagiid leat bohtán gaskal 1 700 ja 1 900 ohcama jahkái. 91 % ohcamiin gullet ohcanvuđot doarjjaortnegiidda, ja dat čájeha ahte ollugat ohcet doarjaga – erenoamážit stipeandaortnegiin ja kulturdoaimmaid ortnegiin.

Govus 4: Galle ohcama leat bohtán guđege jagi, juhkkojuvvon njuolggodoarjagiid ja ohcanvuđot doarjagiid mielde (2022-2025)

Juolludeami dássi lea stabiila, ja biehttaleamit leat gaskal 8 ja 15 proseantta. Buot ohcamiid gaskkas, dahket hilgojuvvon ja ruovttoluotta gessojuvvon ohcamat unna ja stabiila oasáža. Dat sáhtta čájehit ahte ohcamiid hálddašeapmi lea dássit ja ahte leat einnostahtti árvvoštallaneavttut.

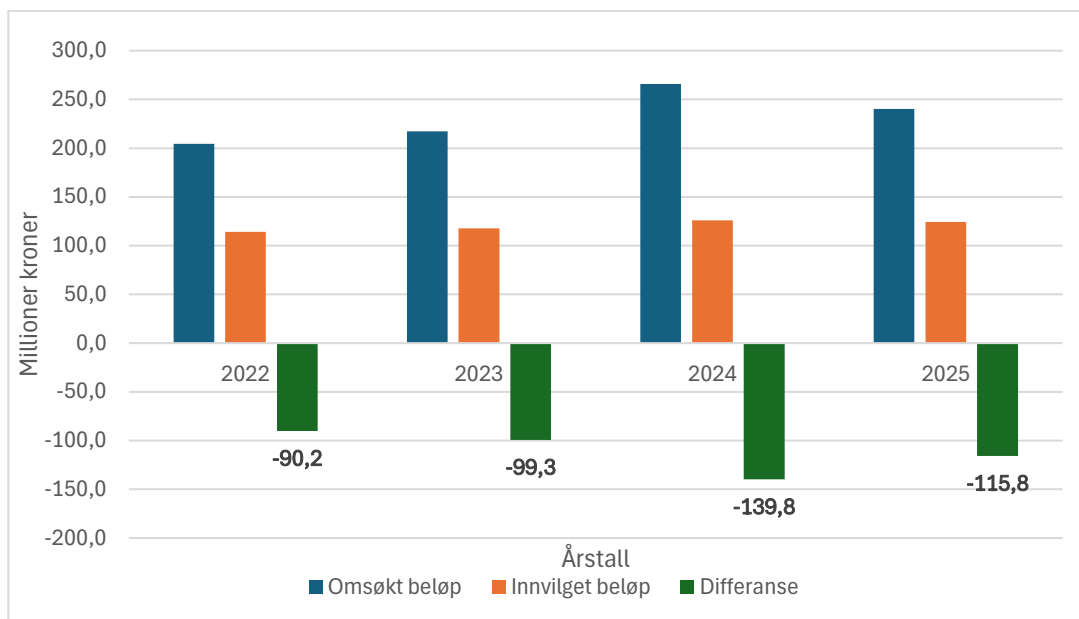
Govus 5: Ohcamiid stáhtus guđege jagi (2022-2025) ja oktiibuot dán áigodagas

Vaikko njuolggodoarjjaohcamat leat dušše 9 % buot ohcamiin, de ožžot daid ohccit eanemus ruđa. Juolludusat lassánedje 266 miljovna ruvnnos jagi 2022 rájes 350 miljovna ruvdnui 2025:s, mii mearkkaša ahte lea 16 % duohtalassáneapmi. Ohcanvuđot ortnegiin dattege duohtadilis lea – 3,8 % njiedjan. Dat čájeha ahte ruhta vuoruhuvvo stuorát ja strategalet juolludusaide, mii lea leamaš politihkalaš vuoruheapmi.

Karášjogas ja Guovdageainnus ožžot eanemus doarjaga ja stuorámuš oasi ruđas. Dat lea dan dihte go máŋga stuora nátionála sámi ášahusa leat doppe. Dat sihkkarastá nanu ášahuslaš birrasiid, muhto dan oktavuodas bohciida gažaldat das movt mii sáhttit nannet doaimmaid guovlluin gos ii leat nu alla doarjjadási vai sihkkarastit servodatovdáneami viidát.

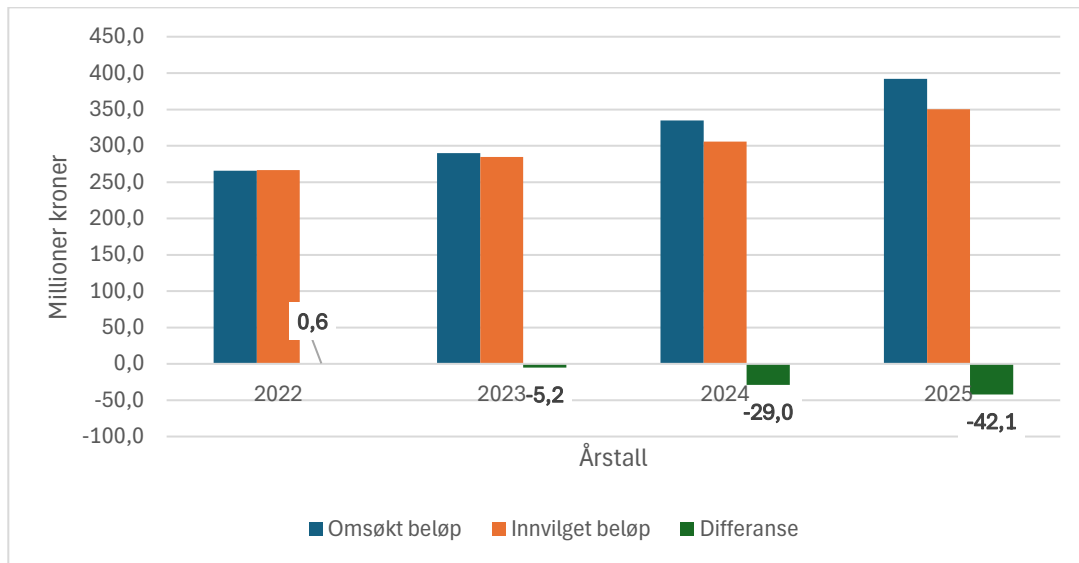
Ruhtadeami dássi čilge man stuora oassi ohcansupmis duodas ruhtaduvvo. Dat čájeha juolluduvvon ruđa ja ohccojuvvon submi oktavuodas, ja ovdanbuktojuvvo proseanttaid mielde. Go ruhtadeami dássi lea allat de doaibmabiju golut buori muddui leat gokčojuvvon, ja vuollegis ruhtadandási čájeha ahte resurssat mat leat olámuttos, eai govčča dárbbuid.

Ohcanvuđot ortnegiin lea girjjálašvuodasuorggis leamaš measta dievaslaš ruhtadandási (measta 100 % jagis 2025), ja kulturmuitosuodjalusa ja boazodoalo surggiin lea mihá vuollegit ruhtadandási, dávjá vuollel 50 %. Gielat ja oahpahusa dáfus leat ollu ohcamat, muhto muhtun ortnegiin – nugo oahpponeavvuid ráhkadeamis – lea hui vuollegis ruhtadandási. Dat čájeha ahte vaikko ollu ohcamiidda juolluduvvo doarjja, de ruhtadeami dássi rievddada. Dasa sáhttet leat iešguđet ákkat, muhto dat sáhttá čujuhit struktuvrralaš hástalusii: Dálá ekonomalaš rámmat eai álo mielddisbuvttet vejolašvuoda duohtandahkat buriid ja guoddevaš doaibmabijuid.

Govus 6: Ohccojuvvon ja juolluduvvon submi ohcanvuđot ortnegiin (2022–2025)

Njuolggodoarjjaortnegiin leat juolludus- ja ohcansubmi oalle lahkalaaga jagis 2022. Dalle juolluduvvui badjelaš 600 000 ruvno eambbo go lei ohccojuvvon. Čuovvovaš jagiid ges lea nuppe láhkai, go oidno ahte lea juolluduvvon unnit go lea ohccojuvvon. Jagi 2025 rádjái dadistaga juolluduvvo unnit go mii ohccojuvvon.

Govus 7: Ohccojuvvon ja juolluduvvon submi njuolggodoarjjaortnegiin (2022–2025)

Váldogávdnosat

- juolludeami dássi lea stabiila ja allat
- ohcanvuđot ortnegiin leat eanemus ohcamat
- njuolggodoarjagiid ohcamiidda juolluduvvo eanemus ruhta
- goabbatlágan duohtaovdáneapmi ohcanvuđot ja njuolggodoarjagiid gaskkas
- stuora oassi ruđas juolluduvvo Sis-Finmmárkui

Bajilgovva válljejuvvon konsultašuvnnain stáhtalaš eiseválddiiguin jagis 2025

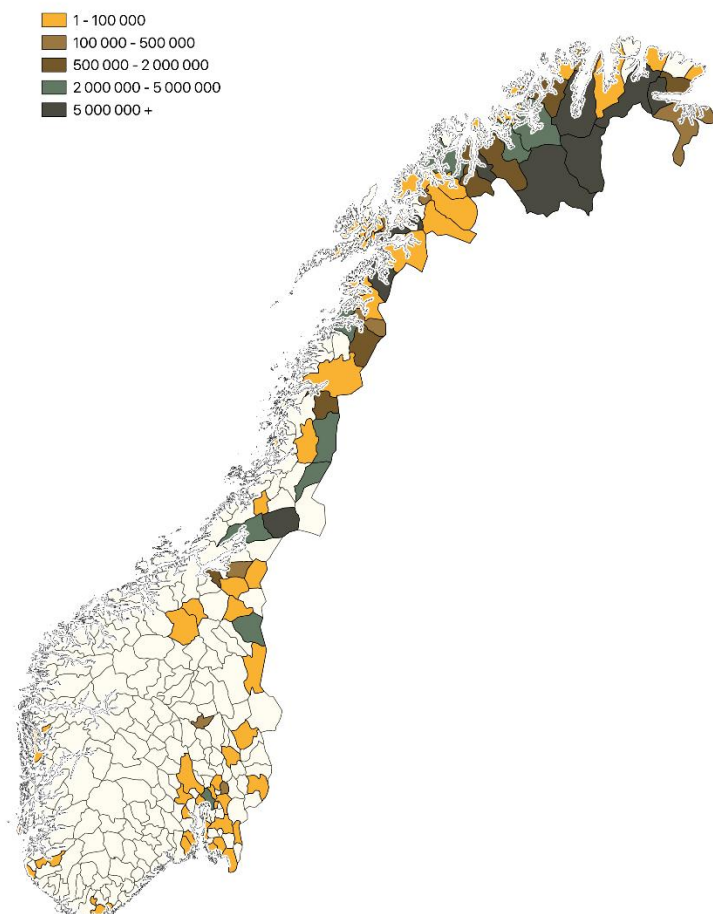
Ášši	Dáhton	Konsultašuvdnaosálaš	Stáhtus	Boađus
Oahpahus				
Konsultašuvnnat sámi mánáidgárddi áššedovdijoavkku birra	23.06.2025 21.11.2025	Máhttodepartemeanta	Proseassa jođus	Soahpan mandáhta. Ain šiehtadallame čoahkkádusa.
Areála ja biras				
Guđat regionna, Gaska-Norgga, Boraspirehálddašeami plána revideren	31.03.2025	Trøndelag stáhtahálddašeaddji	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
Minerálaláhka	Guovva- mánnu 2025	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Geargan	li ovttamielalaš vuohta
Gaskabeaivarre steinbrudd - konsultašuvnnat doaibmakonsešuvdnamearrádusa váidima meannudeami oktavuodas	20.10.2025	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Proseassa jođus	li leat mearriduvvon
Forskrift om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26 grader øst mv. i 2026	10.12.2025	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
Forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2026	10.12.2025	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
Suodjalus pláne lágídit dálvehárjehallama Cold Response 2026 ja lea Áibmojohtolatbearráigeahčus ohcan oázžut njeallje restriksuvdnaguovllu áibmolanas	26.11.2025	Áibmojohtolat- bearráigeahčču	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
Váikkuhusguorahallamiid láhkaásahusa revideren	18.02.2025	Gielda- ja guovlodepartemeanta Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Proseassa jođus	li leat mearriduvvon
Divtasvuona suodjalanplánabarggu báikkálaš bargojoavkku čoahkkádus ja mandáhtta	27.01.2025	Nordlándá stáhtahálddašeaddji	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
420 kV fápmolinjá Skáidi-Davvesiida	13.06.2025 01.01.2025	Energijjdepartemeanta	Geargan	li ovttamielalaš vuohta
Sis-Porsáŋggu suodjalanplánabarggu báikkálaš bargojoavkku čoahkkádus ja mandáhtta	08.05.2025	Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
Njuolggadusat dasa movt sámi kulturdoaimmaheami vuhtiiváldima galgá deattuhit suodjanguovlluin	05.12.2025	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Proseassa jođus	li leat mearriduvvon
Árvalus suddjet Kaldvassmyra luonddumeahci	05.11.2026	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Geargan	Ovttamielalaš vuohta
Nord Gondol regulerenplána, Vefsn kommune	11.04.2025 06.10.2025	Gielda- ja guovlodepartemeanta	Jođus	li leat mearriduvvon

Ášši	Dáhton	Konsultašuvdnaasálaš	Stáhtus	Boađus
Konsultašuvnnat regionála plána birra energiihanuppástuhttimii	27.05.2025	Tröndelagen fylhkentjielte	Geargan	Ovttamielalaš vuolta
Kulturmuittut				
Várjjat siidda čáliheapmi UNESCO máilmmiárbelistui	27.03.2025	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Proseassa jođus	Váikkuhii dasa ahte Várjjat siidda čálihuvvui Norgga tentatiiva máilmmi-árbelistui čakčamánu 2025
Suodjalanstrategiija gávpogiidda ja giliide ja suodjalanstrategiija industriijai ja ealáhusaide	20.06.2025	Riikaantikvára	Proseassa jođus	Sámi kulturárbái eambo fuomášupmi strategiijain.
Álgoálbmotvuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu				
UiT Norgga árktalaš universitehta mandáhta soabadanguovddáža čielggadeamis	04.12.2025	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Čilgehus sámeielaid birra váldojuvvui mielde, ja sohppojuvvui departemeanttain mandáhta birra.

1 Giella

Servodatmihttu:

- Sámegielat leat lunddolaš, servodatguoddi ja ealli gielat.

Govus 1 Movt njuolggodoarjagat ja ohcanvuđot doarjagat giellakapihttis leat juhkkjuvvon geográfalaččat.

Sámediggi lea dán jagi čađahan ollu doaimmaid sámegielaid geavaheami nannema ja ovddideami várás.

Sámediggi lea atnán viiddis ja oktiiheivehuvvon strategiija buorebut oainnusmahttit sámegielaid ja dahkat daid eanet doaibmin ja olámuttolažžan servodateallimis. Ánggiruššan lea sihke suohkana ja guovllu hálddašeami, ja oahpahussuorggi ja kultur- ja servodatarenaid várás. Strategiija ovttastahtá vuogádatrievdadusaid (nugo reviderejuvvon njuolggadusaid, vuoigatvuodabarggu ja struktuvrralaš ortnegiid), giellagelbbolašvuoda nannema oahpahusa ja oahpu bokte, ja doaibmabijuid mat buoridit giela oinnolašvuoda ja geavaheami almmolašvuodas. Oktiibuot leat dát áššit mielde ollašuhhtime dan mihttomeari, ahte sámegielat galget leat ealli ja servodatguoddi gielat mat adnojuvvojit sihke beaivválaš ja formála oktavuodain.

2025:s lea Sámediggi nannen sámegielaid rámmaeavttuid mearredidolaš doarjagiiguin suohkaniidda, fylkkasuohkaniidda ja giellaguovddážiidda. Doarjja lea adnojuvvon giellakurssaide, galbemii, jorgalemiide ja kulturlágidemiide, juoga mii lea lasihan giela geavaheami ja oinnolašvuoda almmolaš sektoris. Guovttegielatvuodadoarjaga njuolggadusaid revideren ja mearredidoleappot ruhtadanmodealla galget buorit buoret bohtosiid giela dáfus. Bargu báikenammalágain lea addán sámi namaide čielga ja rievttis saji servodagas, ja giellaguovddážat, stipeandaortnegat ja kultur- ja oahppodoaimmat leat buktán ođđa arenaid gos geavaha ja oahppá sámegielaid. Doaimmat, nugo sámi giellavahku, giellabálkkašumit ja digitála

resurssaid ovddideapmi – ja maiddái AI-prošeavttat – leat seammás movttiidahtán ja nannen gielaide ođđaáigásaš anu.

Sámediggi lea 2025:s čadahan dehálaš doaimmaid nannen dihtii sámegielaid lunddolaš ja servodatguoddi giellan, ja lea bargan lasihit giellageavaheami suohkanlaš fálddagain, nannet giellaoahpahusa ja ásahtit arenaid mat nannejit sámegiela almmolašvuodas. Dat buohtalas barggut oahpahusain, oainnusmahttimiin ja vuoigatvuodaššiiguin, addet gielaide sihke praktihkalaš, kultuvrralaš ja ásahtusaš eavttuid seailut ja ovdánit. Bargu dahká nanu vuodu giela bistevas geavaheapmái mánáidgárddiin, skuvllain, hálddahas ja báikegottiin – ja nanne sámegielaid beaivválaš anu olles servodagas.

1.1 Áŋgirusšansuorggit - Giella

- Sámegielaid geavaheapmi.
- Sámegielaid ovdánahttin.
- NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvleapmi

1.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgirusšansuorggit – giella

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Sámegielaid geavaheapmi	54 252 600	56 882 500	2 629 900
Utvikling av samisk språk	83 016 684	85 125 000	2 108 316
NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvleapmi	2 562 384	2 600 000	37 616
Submi	139 831 667	144 607 500	4 775 833

1.2 Sámegielaid geavaheapmi

Áŋgirusšansuorggi mihttomearri:

- Sii geat ássat sámegielaid hálddašanguovllus galget beassat geavahit sámegiela go gulahallet almmolaš ásahtusaiguin.

Suohkanat ja fylkkasuohkanat leat atnán ruđa doaimmaide, nugo giellakurssaide, galbemii, jorgalemiide ja kulturlágidemiide, juoga mii lea váikkuhan buoret olahttivuhtii ja gelbbolašvuhtii. Sámediggi lea seammás revideren suohkaniid ja fylkkasuohkaniid guovttegielatvuodadoarjjanjuolggadusaid ja ráhkadan ođđa málle, mii addá mearredidoleabbo doarjaga ja čielgaseabbo gáibádusaid raporteremii ja doarjaga geavaheapmái. Dát addá buoret rámmaeavttuid giellaovdánahttimii ja dahká vejolažžan čuovvulit makkár beaktu ortnegis lea.

Suohkanat ja fylkkasuohkanat leat atnán vuoddo- ja bálvalandoarjaga nannet iežaset sámegielat bálvalusaid, ja leat earret eará jorgalahtán čállosiid sámegillii, oainnusmahtán sámegielaid, ja lágidan

iešguđetlágan gielladoaimmaid ja kulturlágidemiid. Dat lea buoridan sihke álbmoga ja almmolaš ásahusaid máhtu sámi diliid ja giela birra.

Suohkanat leat KS-fierpmádaga bokte ožžon arena gos sáhttet ovttasbargat ja juogadit vásáhusaid. Bargu lea buktán dehálaš bohtosiid, muhto leat ain hástalusat váilevaš gelbbolašvuoda ja teknologalaš cakkiid dihte, ja gáibiduvvo ain áŋgiruššan.

Dáigui doaimmaiguin lea Sámediggi huksen nanu vuodu ollašuhttit áŋgiruššansurggiid. Bargu lea ábuhan dasa, ahte sámegielat eanet adnojit ja oidnojit almmolaš sektoris, seammás go dat addá suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda buoret eavttuid dustet gelbbolašvuodadárbbu sámi servodagas.

1.2.1 Čoahkketabealla - Sámegielaid geavaheapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodoarjja	49 435 500	51 980 500	2 545 000
Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagielddaide - njuolggodoarjja - vuodđodoarjja	4 417 100	4 502 000	84 900
10300 KS fierpmádatčoahkkaneapmi – njuolggodoarjja	400 000	400 000	0
Submi	54 252 600	56 882 500	2 629 900

Sámi báikenammanevvohat

Sámi báikenamat leat suddjejuvvon báikenammalágas, seamma ládje go buot báikenamat Norggas. Báikenamat leat min oktasaš kulturárbi, ja láhka fuolaha dáru, sámi ja kvena báikenamaid nationála njuolggadusaid ja internationála šiehtadusaid ja konvenšuvnnaid mielde. Sámi báikenammanevvohat lea leamaš Sámedikki vuolde 2002 rájes. Sámi báikenammanevvohat hálddaša sámi báikenamat báikenammalága ja báikenammaláhkaásahusa mielde, ja meannuda nammaáššiid lága ja láhkaásahusaid vuodul. Sámi báikenammanevvohagas leat fágalaš nammakonsuleanttat, geain lea fágalaš ovddasvástádus rávvat ja evttohit čállinvuogi sámi báikenamaide almmolaš anus. Sámi báikenammanevvohat fállá buriid fágalaš arenaid báikenammaáššiid sihkkaris čuovvuleapmái lága ja láhkaásahusa mielde.

Bargu báikenammalágain ja láhkaásahusain

Ráđđehus lea bargagoahtán rievdadit báikenammaláhkaásahusa, nu ahte dat fáttmasta ubmisámegiela ja bihtánsámegiela. Sámediggi lea evttohan rievdadusaid báikenammalága láhkaásahusaide ja lea sádden dan Kulturdepartementii. Departemeanta čuovvola ášši 2026:s. Sámediggi lea maid dái váldán ovdan dárbbu láhkaásahusas revideret dan ortnetvuoru mii sámi báikenamain ja čujuhusnamain lea galbbain, nu ahte mearrádusat heivejit sámelága giellanjuolggadusaid rievdadusaide, mat gustogohte ođđajagimánu 1. beaivvi 2024.

Giellaráđdi ceggii nammaášši 2023:s, ja buvttii álgorávvema kvena buohtalasnamaide Guovdageainnu čoahkkebáikái ja Kárášjoga čoahkkebáikái, ja maid dái Kárášjoga luonddunammii. Sámediggi lea gulahallan Giellaráđiin báikenammalága dulkoma birra, ja ahte man vuodul sáhtta mearridit báikenama. Čájuhuvvo ahte Sámediggi ja Giellaráđdi leaba goabbat oaivilis das movt lága galgá dulkot. Sámediggi oaivvilda ahte báikenammalága § 11 gáibida ahte jus namma galgá dohkkehuvvot almmolaš atnui, de galgá namma leat anus báikki olbmuid gaskkas. Sihke Sámediggi ja Giellaráđdi leat ovtta oaivilis das, ahte ii gávdno duodaštus mii čájeha ahte kvenagiella lea leamaš ja lea anus dán guovtti báikkis. Sámediggi lea váldán ovdan ášši Kulturdepartemeanttain, go Sámediggi meine ahte Giellaráđi láchkadulkon sáhtta vahágahttit báikenamaid kulturmuittun, dahje vel vearrát, váikkuhit kultuvrralaš badjelasvárdimii. Sámediggi vuordá ain vástádusa Kulturdepartemeanttas.

1.2.2 Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda:

- Suohkanat bálvalit sámegillii ja čalmmustahttet sámegiela.

Čuovvovaš suohkanat leat ožžon guovttegielatvuodadoarjaga 2025:s – vuodđo- ja bálvalandoarjja:

Guovdageaidnu, Kárášjohka, Deatnu, Porsáŋgu, Unjárga, Gáivuotna, Snåase, Loabák, Raarvihke, Aarborte, Rosse, Hábmer ja Dielddanuorri.

Dán guovttegielatvuodadoarjagii gullá vuodđooassi ja bálvalanoassi. Addojuvvo maiddá doarjja giellaovddideapmái (geahča kapihttala 1.3.2) Suohkanat raporterejit iešguđet doaimmaid birra maiguin oainnusmahttet sámegielaide, earret eará galbema, neahttasiidduid ja almmolaš duodaštusaid birra sámegillii. Ollu suohkanat maiddá leat fállan giellakurssaid bargiide.

Ain leat stuora hástalusat go váilot kvalifiserejuvvon sámegielaġat, go leat stuora golut guovttegielatvuoda olis, ja teknologalaš váttisvuodat sámegiela sajáiduhttimiin digitála vuogádagaide.

Sámediggi lea 2025:s sádden ođđa guovttegielatvuodadoarjjanjuolggadusaid gulaskuddamii. Ođđa málle váldoulbmil livččii ahte doarjjaortnet dagašii suohkaniidda vejolažžan čuovvut geatnegasvuodaideaset sámelága giellanjuolggadusaid vuodul. Láhkarievdadusa manġel leat suohkanat juhkkuojvvon golmma jovkui: giellaovddidan-, giellaeláskahhtin- ja giellamovttiidahttinsuohkanin. Doarjjaortnet galgá daid iešguđetge suohkankategorijaid geatnegasvuodaide spreadjalastit. Njuolggadusain leat čielgaseabbo gáibádasat raporterema ja doarjjageavaheami dáfus go ovdal.

Sámediggi beassá buorebut evalueret adnojuvvot go doarjagat ulbmila mielde ja ahte leago dain ávki sámegielaide ovdáneapmái. Ođđa doarjjaortnet galgá addit buriid rámmaeavttuid, galgá leat njuovžil ja galgá addit ovdánavvejolašvuodaide suohkankategorijaid mielde, ja dat galgá suohkaniidda addit vejolašvuoda dustet sámá servodaga gelbbolašvuodadárbbu.

Gulaskuddamii bohte 15 vástádusa, ja muhtimat dain vástádusain bohte suohkaniin mat ledje ovtas čállán. Sámedikki dievasčoahkkkin meannudii dan ášši (ášši 030/25) geassemánus, ja juovlamánus Sámedikki dievasčoahkkkin mearridii ođđa joavkkuid ođđa láhkaásahusa olis, áššis 059/25 Sámedikki bušeahtta 2026.

Suohkanat galget ollašuhttit geatnegasvuodaideaset sámelága 3. kapihttala mielde, ja galget oainnusmahttit ja gaskkustit sámegiela iešguđet ládje. Eanas suohkanat jorgalahttet sámegillii neahttasiidduid, skoviid, njuolggadusaid ja almmuhemiid, nu ahte ássit besset sámástit suohkaniin gulalahadettiin. Máŋgga suohkanis lea diehttelas ahte ássit sáhttet váldit oktavuoda sámegillii, sihke njálmmálaččat ja čálalaččat. Suohkanat main leat unnit sámegielaġat barget maid aktiivvalaččat heivehit gulahallama sámegillii.

Suohkanat deattuhit erenoamážit dan, ahte vuorrasit olbmot galget sáhttit sámástit dearvvašvuodaásahusain, ja máŋga suohkana fállat sámegielkurssa dearvvašvuodabargiide jus lea dárbu. Dasa lassin atnet eanas suohkanat dulkka almmolaš čoahkkimiin ja eará dilálašvuodaide gos lea dárbu sihkkarastit buori gulahallama.

Ovddeš jagiid giellaovddidandoarjagiid ruovttoluottamáksiimiid dihte Dielddanuori, Guovdageainnu, Deanu, Porsáŋgu, Gáivuona ja Raarvihke suohkaniin, oktiibuot 2 999 000 ruvno ovddas, sirdojuvvui 2 545 000 ruvno dán poasttas eará poasttaide. Ruovttoluottamáksimat leat geavakeahtes giellaovddidanruđat.

1.2.3 Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda:

- Fylkasuohkanat bálvalit sámegillii ja čalmmustahttet sámegiela.

Čuovvovaš fylkkasuohkanat leat 2025:s ožžon njuolggodoarjaga guovttegielatvuodabargui: Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkan, Nordlándda fylkkasuohkan ja Tröndelagen fylhkentjietle.

Fylkkasuohkanat leat raporteren ahte doarjaga dihte leat sáhtán lágidit giellakurssaid bargiide, Sámi giellavahku ja doarjut kulturdoaimmaid, lágidit iešguđetlágan sámegiel lágidemiid, juohkit stipeanddaide ja jorgalahttit ja dulkot sámegielaide. Fylkkasuohkanat raporterejit ahte doarjja lea veahkehan eambo oainnusmahttit sámegielaide ja sámá kultuvrra.

Ovddeš jagiid giellaovddidandoarjagiid ruovttoluottamáksima dihte Finnmarkku fylkkasuohkanis, sirdojuvvui 84 900 ruvno dán poasttas eará poasttaide.

1.2.4 KS fierpmádatčoahkkaneapmi – njuolggodoarjja

Fierpmádatčoahkkaneami mihttomearri:

- Sámegielaide hálddašanguovllu suohkanat sáhttet leat mielde váikkuheame KS Sámi fierpmádaga ovdáneami.

KS lea doallan guokte čoahkkaneami KS Sámi fierpmádahkii 2025:s. Okta čoahkkaneapmi lei Loabágis guovvamánus ja nubbi lei Gironis skábmamánus. Loabágis lei dábálaš čoahkkaneapmi KS Sámi fierpmádagas, gosa buot hálddašanguovllu suohkanat ledje bovdejuvvon. Girona čoahkkaneapmái čohkkejedje sihke Ruota ja Norgga bealde Sámi hálddašansuohkaniid. Suoma beale hálddašansuohkanat ledje maid bovdejuvvon searvat čoahkkaneapmái. Čoahkkaneami ulbmil Gironis lei geahčadit movt suohkanat sáhtáše atnit ávkki ja oahppat nubbi nuppis vai sáhtáše fállat buoremus vejolaš fáldadaga ássiidasaset. Čoahkkaneapmái searvvai maid SKR, mii lea KS ovttasbargoorganisašuvdna (søsterorganisasjon) Ruotas.

1.3 Sámegielaid ovdánahttin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Álbmot sámasta, oahppá ja ovdánahtá sámegielaid.

Sámegielain leat iešguđetge lágan dárbbut ja hástalusat, ja Sámediggi bargá mánngga suorggis olahan dihtii ángiruššansuorggi mihttomeari.

Báikenammaláhkabargguin váikkuha Sámediggi dasa, ahte sámegielat ožžot čielgasut ja riektásut saji almmolašvuodas. Go sámi namat dohkkehuvvojit, adnojuvvojit ja regulerejuvvojit rievttis vugiin, de oidnogohtet gielat eanet beaivválaš eallimis, ja dat nanne sihke fástaássiid ja gussiid giellageavaheami.

Doarjjaortnegat fylkkasuohkaniidda, suohkaniidda ja giellaguovddážiidda buktet ollu arenaid gos olbmot besset atnit ja oahppat sámegiela geavatlaččat. Ángiruššan addá resurssaid giellaoahpahussii mánáidgárddiin ja skuvllain, doaimmaide mat ovddidit giela beaivválaš eallimis, kultuvrralaš fáldadagaide, ja giellaarenaide sihke mánáide, nuoraide ja rávisolbmuid. Dát doaimmat leat mielde lánčime dili vai sámegielat sáhttet adnot lunddolaččat iešguđetge diliin eallimis, juoga mii lea mearrideaddji go giela galgá oahppat ja seailluhit.

Stipeandaortnegat movttiidahttet sihke ohppiid ja studeanttaid válljet sámegiela oahpus, juoga mii áiggi mielde buktá eambbo giellageavaheddjiid ja fágaolbmuid. Sierra ángiruššamat guovlluin gos leat unnibuš giellabirrasat, leat mielde seailluheame áitojuvvon giellavariánttaid. Doaimmat, nugo Sámi giellavahkku, giellabálkkašumit ja teknologijaprošeavttat – omd. sámi sisdoalu ovddideapmi AI:s – buktet rábmáivuoda, ángiruššama ja ođđaáigásaš oahpporesurssaid. Ollislaš bargu dahká álkibun olbmuid oahppat, geavahit ja ovddidit sámegielaid sihke árbevirolaš ja ođđa arenain.

1.3.1 Čoahkketabealla - sámegielaid ovdánahttin

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodoarjja - bálvalandoarjja	17 005 000	17 005 000	0
Guovttegielalašvuodadoarjja fylkkagielddaide - njuolggodoarjja - vuodđodoarjja	1 652 000	1 652 000	0
Sámi giellaguovddážat njuolggodoarjja	49 946 000	50 918 000	972 000
13801 Giellaguovddážiid fágalaš gelbbolašvuoda lokten – prošeakta	93 000	300 000	207 000
10400 Sámi AI Lab – geassebargu – njuolggodoarjja Sámi allaskuvla	500 000	500 000	0
14501 Giellaguovddážiid deaivvadeapmi - konferánša	399 273	200 000	-199 273
12101 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide - ohcanvuđot doarjja	5 162 000	5 000 000	-162 000
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja	765 000	1 300 000	535 000
12001 Giellaprošeavttat - ohcanvuđot (heaittihuvvon ortnet)	-252 552	0	252 552
12010 Dokumenterendoaimmat - ohcanvuđot (heaittihuvvon ortnet)	-35 000	0	35 000
12020 Sámi giellavahku doaimmat – ohcanvuđot doarjja	518 865	900 000	381 135
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	5 941 446	6 000 000	58 554
12040 Sierra gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	1 216 019	1 200 000	-16 019
14701 Giellamovttiidahttinbálkkášupmi	105 632	150 000	44 368
Submi	83 016 684	85 125 000	2 108 316

1.3.2 Fylkkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu – njuolggodoarjja

Fylkkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu mihttomearri lea ahte fylkkasuohkanat nannejit ja ovddidit sámegielaid gielladoaimmaiguin.

2025:s leat Nordlándda, Trøndelága, Finnmarkku ja Romssa fylkkasuohkanat buori muddui olahan dan mihttomeari, ahte bálvalit iežaset ássiid sámegillii ja oainnusmahttit sámegiela. Doarjagat leat dahkan vejolažžan nannet sihke giela anu, oidnoma ja máhtu dan birra miehtá guovllu. Fylkkasuohkanat leat ovddidan ođđa bálvalusaid, jorgalahtán olu materiáldaid sámegillii, ásahan giellarávvendoaimmaid, čadahan viiddis kultur- ja gaskkustandoaimmaid, ja maiddá váldán atnui sámegiela politihkalaš proseassain ja almmolaš lágidemiin.

Nordlándda fylkkasuohkan lea nannen barggu sámegielain bissovaš ráđdeaddi- ja prošeaktavirggiiguin ja stuorebuš ovddidanprošeavttaiguin bátnedivššus, bihtánsámi duodašteamis ja mánáidgirjiid jorgaleamis. Álbmotgirjerádjosiid oainnusmahttinbargu ja Hele Nordland snakker -kampánja leat buoridan olles suohkana gielladili.

Trøndelagen fylhkentjielte lea buoridan sámegiela oinnolašvuoda ja didolašvuoda sámegiela birra lágidemiid bokte, nugo Samisk året rundt -lágidemiin ja Sámi giellavahku giellaplakáhtain, ja viiddis giellabargguin olles organisašuvnnas. Ovttasbargu giellaguovddážiiguin ja Saemien tjåanghkoesijje čadaheapmi leat nannen guovllu sámi kultuvrra.

Finnmarkku fylkkasuohkan lea lokten sámegiela anu almmolaš bálvalusain dainna lágiin, ahte lea jorgalahtán olu teavsttaid, dulkon fylkkadikkis ja systemáhtalaččat huksen siskkáldas giellaresurssaid. Giellavahku lágideamit olahedje oallugiidda, ja bargu lea nannen bistevaš struktuvrraid guovttegielatvuhtii.

Romssa fylkkasuohkan lea bures čalmmustahtán sámegiela go lea sámegillii jorgalahtán 80-90 % neahttasiidduin, go lea jorgalahtán raporttaid ja guorahallamiid, ja go lea lágidan kultur- ja gaskkustandoaimmaid Kultuvrralaš skuvlálávkkas, Davvi Lávddis ja Girje- ja kulturbusses. Doaimmat, nugo

Lummasámegiella (Lommesamisk) ja sámá lágideamit girjerádjosiin, leat lasihan álbmoga beroštumi ja vejolašvuoda oahppat ja atnit sámegiela.

Oktiibuot čájeha 2025 áŋgiruššan ahte buot fylkkasuohkanat leat bures nannen sámá giela, kultuvrra ja olámuttolašvuoda. Bargu lea miellidibuktán buoret oinnolašvuoda, eanet sámástanarenaid ja sámegiela čielgasut anu buot osiin fylkkasuohkana doaimmas.

1.3.3 Suohkaniid giellaovdánahttinbargu – njuolggodoarjja

Giellaovdánahttinbargu mihttomearri lea ahte suohkanat láchčēt dili nu ahte eanet ássit, ja erenoamážit sámegiela mánát ja nuorat, besset geavahit sámegiela.

Suohkaniin leat iešguđet lágan sámá gielladoaimmat. Doarjja adnojuvvo earret eará liige sámegielresurssaide mánáidgárddiin, sámá giellaarenaide, nannet sámegiela doaimmaiguin ja mátkkiiguin árbevirolaš sámá ealáhusaid lusa, sámegiel doaimmaide kulturskuvllain ja girjerádjosiin, ovddidit gievrras sámá giellamodeallaid, jorgalahtit diehtomateriála sámegillii, iešguđet lágan bargobájiide, sámegiela pedagogaid rekruterendipendii, sámá sálbmálávluimii, sámá fállaldagaide vuorrasiidda ja oastit sámegiel girjiid ja materiáldaid girjerádjosiidda.

1.3.4 Sámá giellaguovddážat, vuodđodoarjja – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámá giellaguovddážat, vuodđodoarjja:

- Sámá giellaguovddážat oainnusmahttet sámá identitehta ja kultuvrra, ovddidit sámegielaidda ja doaimmahit sámá giellaoahpahusa gielladoaimmaid bokte.

Sámegiggi juolluda njuolggodoarjaga čuovvovaš giellaguovddážiidda: Sámá giella- ja kulturguovddáš, Giellasiida – Sámá giellaguovddáš, Árran Julevsáme guovdásj, Várdobáiki sámá guovddáš, Bárru giellabáiki, Isak Saba guovddáš, Deanu giellagáddi – Sámá ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG), Gáisi Giellaguovddáš, Aajega - saemien giela- jii maahtoejarnge, Lávgu AS (Álttá Sámá Giellaguovddáš), Ástávuona giellagoahtie, Gielem nastedh, Gieleaarnie, Omasvuona giellaguovddáš, Giellagiisá, Sámá viessu Oslo, Návuona giellaguovddáš, Stoarmmo Sáme guovdásj, Sijti Jarnge - giela- jii kultuvrejarnge ja Kárenaš giellaguovddáš.

Sámegiggi attii 2025:s 150 000 ruvnno doarjjan Isak Saba guovddáži plánet ja čađahit Sámá giellavahku rahpandoaluid 2025:s. Rahpandoaluin ledje konsearttat, ovdanbuktimat ja oanehis logaldallamat.

2025:s lasihii Sámegiggi Stoarmmo Sáme guovdásja ja Sijti Jarnge njuolggodoarjaga 800 000 ruvnnuin bargan dihtii bihtán- ja ubmisámegielain norgga bealde Sámis. Sijti Jarnge ii bargagoahhtán ubmisámegielprošeavttain dan dihte go ášahuvvui sierra ubmisámá giella- ja resursaguovddáš 2025:s. Danne lea ruhta gessojuvvon ruovttoluotta ja sirdojuvvon eará poasttaide. Stoarmmo Sáme guovdásj lea lágidan bihtánsámegiel kurssaid ja arenaid, ja prošeakta joatkašuvvá 2026:s.

2024 čavčča vuolggaš Sámegiggi 3 jagáš mearrasámi prošeavtta man ulbmil lea čađahit doaimmaid maiguin oainnusmahttet ja gaskkusta dálá mearrasámi giela, kultuvrra ja historjjá. Dahkkojuvvui bargošiehtadus ja addojuvvui 390 000 ruvdnosaš lassii njuolggodoarjja sihke Návuona giellaguovddáži ja Lávgu sámá giellaguovddáži 2025:s prošeavtta čađaheapmái. Barggu mihttomearri lea, ahte guovddážat doaimmaid bokte oainnusmahttet ja gaskkustit dálá mearrasámi giela, kultuvrra ja historjjá. Návuona giellaguovddáš lea čađahan mearrasámi gaskkustandoaimmaid ovtas skuvllaiguin, suohkaniin, eaktodáhtolaččaiguin ja sámá kulturdoaimmahedjiiguin, ja prošeakta lea obbalaččat váikkuhan eanet máhttui ja beroštupmái mearrasámi identitehta birra báikegottiin.

Sámegikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušehtas bodii 500 000 ruvdnosaš lassidoarjja buot giellaguovddážiidda nannen dihtii giellaguovddážiid ovdáneami.

Dáin poasttain lea oktiibuot sirdojuvvon 972 000 ruvdno.

1.3.5 Sámá giellaguovddážat, doaibmadoarjja – njuolggodoarjja

Doaibmadoarjagat leat juhkkojuvvon doaibmaplánaid vuodul maid guhtege giellaguovddáš lea sádden.

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámá giellaguovddážat, doaibmadoarjja:

- Sámá giellaguovddážat oainnusmahttet sámá identitehta ja kultuvrra, ovddidit sámegielaidda ja doaimmahit sámá giellaoahpahusa gielladoaimmaid bokte.

Giellaguovddážiid doarjagis vuoruhuvvo báikkálaš giellakurssaid ja giellaarenaid lágideapmi. Sápmelaččat galget sáhttit searvat doaimmaide main ohppet sámegiela ja main ohppet geavahit sámegiela árijjalaččat

buot servodatsurggiin. Giellaguovddážiin leat iešguðet maðe jahkásað doaimmat. Doaibmaruhta lea juhkkojuvvon jagi 2025 doaibmaplánaid vuoðul maid guhtege giellaguovddáš lea sádden.

Sámi giellaguovddáðat leat Sámedikki deháleamos ovttasbargoguoimmit giellaloktenbarggus ja Sámi giellavahku lágideamis.

1.3.6 Giellaguovddáðiid fágalað gelbbolaðvuoða lokten – proðeakta

Proðeavtta mihttomearri:

- Buoridit daid giellaguovddáðiid gelbbolaðvuoða giellaoahpahusas, mat oððot njulggodoarjaga Sámedikki buðeahas.

Strategiijabarggu *Ovttas ovddosguvlu* - Sámedikki strategiija giellaguovddáðiid várás (021/24) oktavuodas, oačču Sámediggi cealkámuðaid giellaguovddáðiin, ahte sis lea dárbu buoridit gelbbolaðvuodaset iešguðet osiin giellabarggus. Oassin gelbbolaðvuodáloktemis fálla Sámediggi relevánta digitála kurssaid, logaldallamiid ja sullasaččaid.

Golggotmánus, skábmamánus ja juovlamánus leat dollojuvvon digitála kurssat giellaguovddáðiid Al geavaheami birra. Ulbmil lea leamað ahte oasseváldit dovddaðe oadjeassan Al geavaheamis ja ahte hálddaðit dan, ja erenoamáðit teakstabuvttadeapmi, plánen, sisdoalu hábmen ja oahppomateriálaid ovddideapmi leat deattuhuvvon.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 190 000 ruvdno danne go ðiehtadus olggobeale kursalágideddjiin lei hálbbit go vurdojuvvon.

1.3.7 Giellaguovddáðiid deaivvadeapmi - konferánssa

Sámediggi lágida okte jagis giellaguovddášdeaivvadeami ovttas giellaguovddáðiiquin buot sámi giellaguovddáðiid. Deaivvadeami ulbmil lea ahte guovddáðat juogadit vásáhusaid ja jurdaðiid, juogadit gelbbolaðvuoða ja viidáseappot ovdánahttit giellaguovddáðiid.

Sámediggi lea ovttas Lávgu AS:in lágidan giellaguovddášdeaivvadeami Álttás miessemánus 2025.

Konferánssas ledje fágalað logaldallamat, joavkobarggut oktasað hástalusaid birra, ja ideaid ja jurdaðiid juogadeapmi, ja maidái sosiála doaimmat maid bokte sámi giellaguovddáðiid bargiid besse oahpásnuvvat nubbi nuppiin ja čatnat oktavuodaid. Konferánssa evalueren čájehii ahte oasseváldiid mielas giellaguovddášdeaivvadeapmi lea dehálað sadi ovttasbargui ja vásáhusaid juogadeapmái.

Dán postii lea sirdojuvvon 181 000 ruvdno danne go teknihkalað bálvalusaid, dulkoma ja veahki oastin ðattai divraseappot go mii lei buðeterejuvvon.

1.3.8 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide geain lea sámegiella fágan - ohcanvuðot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boaðus. rev. buð. ektui
12101 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide	5 162 000	5 000 000	-162 000
Submi	5 162 000	5 000 000	-162 000

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
625	625	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide geain lea sámegiella fágan:

- Joatkkaskuvllaohppiin lea sámegiella fágasuorggis.

Movttiidahttin dihtii nuoraid válljet sámegiella fágan joatkkaskuvllas, juolluda Sámediggi stipeanda ohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis. Oahppit geat válljejit sámegiella vuosttaðgiellan vuoruhuvvojit ovddemus. Lea stuora beroðupmi dán ortnegii, mii lea riektavuðot ortnet, ja danne lea Sámediggi lasihan dán poastta buðehta 1 500 000 ruvnunin njukčamánu reviderejuvvon buðeahas.

Sámediggi rievdadii dán ortnega stipeandaid máksomeriid 2025:s čuovvovaččat:

Stipeanda	Máksomearri 2024	Máksomearri 2025
Oahppit geain lea sámegiella vuosttašgiellan.	10 000	15 000
Oahppit geain lea sámegiella nubbingiellan – Sámegiella 2.	6 000	7 000
Oahppit geain lea sámegiella nubbingiellan – Sámegiella dahje 4.	3 500	4 000
Oahppit geain lea sámegiella vierisgiellan.	3 500	4 000

Dát doarjjaortnet lea riektivuđot ortnet, ja dan dihte lea buohkain geat ohcet ovdal áigemeari ja ollašuttet eavttuid, riekti oažžut stipeandda. Dán postii lea 2025:s sirdojuvvon 162 000 ruvdno, go bušetterejuvvon submi ii gokčan dan supmi mii juolluduvvui.

1.3.9 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja	765 000	1 300 000	400 000	535 000
Submi	765 000	1 300 000	400 000	535 000

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja	785 000	20 000	765 000
Submi	785 000	20 000	765 000

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
78	75	2	1

Doarjjaortnega mihttomearri – Giellastipeanda alitohppui:

- Studeanttat válljejit váldit alitoahpu sámegielain.

Oččodan dihte eambbo sámegielat fágabargiid lulli-, julev- ja márkosámi guovlluin, juolluda Sámediggi stipeandda studeanttaide geat váldet alitoahpu lulli- dahje julevsámegielas, ja márkosámi guovllu studeanttaide geat váldet alitoahpu sámegielas. 2024 rájes lea maiddáii addojuvvon stipeanda studeanttaide geat lohket nuortalašgiela Oulu universitehtas, ja dat čatnasa Sámedikki áigumuššii doarjut nuortalašgiela revitaliserema Norgga beale.

Lea stuora beroštupmi dán ortnegii, mii lea riektivuđot ortnet, ja danne lea Sámediggi lasihan dán poastta bušeahhta 900 000 ruvnnuin njukčamánu reviderejuvvon bušeahhtas.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 535 000 ruvdno go ledje unnit ohcamat 2025:s go vurdojuvvon.

1.3.10 Sámi giellavahku doaimmat – ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
12020 Sámi giellavahku doaimmat – ohcanvuđot doarjja	518 865	900 000	900 000	381 135
Submi	518 865	900 000	900 000	381 135

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
12020 Sámi giellavahku doaimmat – ohcanvuđot doarjja	725 700	206 835	518 865
Submi	725 700	206 835	518 865

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
34	25	9	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi giellavahku doaimmat:

- Giellaberošteaddjit čalmmustahttet ja nannejit sámegiela geavaheami Sámi giellavahku áigge.

2025:s lea juolluduvvon doarjja 24 prošehtii oalle viidát riikkas, ja leat čadahuvvon sámi giellavahkkodoaimmat mángga guovllus gosa ovdal ii leat addojuvvon doarjja čadahit dakkár doaimmaid. Eanemus doaimmat leat leamaš Finnmárkkus, Romssas ja Nordlánddas.

Poasttas bázi ain ruhta manjelgo buot ohcamat ledje meannuduvvon. Dan dihte dán poasttas lea sirdojuvvon 330 000 ruvdno eará poasttaide.

1.3.11 Giellaovddidandoaimmat – ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	5 941 446	6 000 000	4 800 000	58 554
Submi	5 941 446	6 000 000	4 800 000	58 554

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	5 960 400	18 954	5 941 446
Submi	5 960 400	18 954	5 941 446

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
30	19	6	5

Doarjjaortnega mihttomearri – Giellaovddidandoaimmat:

- Organisašuvnnat ovddidit ja oahpahit sámegielaid.

Lea stuora beroštupmi dán ortnegii ja danne lea Sámediggi lasihan dán poastta bušehta 1 200 000 ruvnnuin njukčamánu reviderejuvvon bušehtas.

Lea addojuvvon doarjja lágidit sámegielkurssaid rávisolbmuid, ráhkadit sámi applikašuvnnaid ja spealuid, ja čadahit iešguđet lágan sámegiel arenaid.

Sámediggi lea dán ortnega bokte addán doarjaga giellaguovddážiidda mat leat ásaheavvome. 2025:s lea juolluduvvon doarjja ubmisámi giella- ja resursaguovddáži ásaheavvome dihtii giellaguovddáža. Prošeakta álgá 2026:s. 2025:s lea dán ortnegis maiddái addojuvvon doarjja ásaheavvome čuovvovaš giellaguovddážiid:

Hámmarfeasta giellaguovddáš, lvgu giellaguovddáš, Bidumsáme guovdátj og Málátvuomi giellaguovddáš. Málátvuomi giellaguovddáš lea 2025:s čađahan iežas goalmát ášahanjagi ja 2026 rájes oažžu giellaguovddáš njuolggodoarjaga 1.3.4 Sámi giellaguovddášat, vuodđodoarjja ja 1.3.5 Sámi giellaguovddášat, doaibmadoarjja bokte.

Dán postii lea sirdojuvvon 330 000 ruvdno ollu ohcamiid dihte.

1.3.12 Sámi gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Sámi gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev- 12040 , nuortalaš ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	1 216 019	1 200 000	1 200 000	-16 019
Submi	1 216 019	1 200 000	1 200 000	-16 019

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
Sámi gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev- 12040 , nuortalaš ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	1 711 950	495 931	1 216 019
Submi	1 711 950	495 931	1 216 019

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
8	8	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi gielladoaimmat lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámi guovlluin:

- Giellaguovddášat ja organisašuvnnat nannejit lulli-, ubmi-, bihtán-, julev-, nuortalaš- ja márkosámegiela.

2025:s lea eanas oassi doarjagis mannán iešguđetge gielladoaimmaide Nordlándda ja Tröndelage fylkkas oainnusmahttin, oahpahan ja ovddidan dihtii gielaide.

Dán postii lea sirdojuvvon 91 000 ruvdno ollu ohcamiid dihte.

1.3.13 Giellamovttiidahttinbálkkašupmi

Giellamovttiidahttinbálkkašupmi galgá movttiidahttit, bisuhit, nannet ja ovddidit sámegiela. Sámediggi geige juohke njealját jagi bálkkašumi muhtin olbmui, fitnodahkii, organisašuvdnii, prošehtii dahje jovkui mii ánggirit lea áimmahuššan, nannen ja ovddidan sámegiela. Sihke ovttaskas olbmot ja organisašuvnnat leat sádden evttohusaid bálkkašumi vuotái. Bohte 15 evttohusa.

Inger-marie Oskal oaččui bálkkašumi 2025:s. Son oaččui bálkkašumi go lea bargan dehálaš barggu sámegiela ja sámi kultuvrra ovdánahttimiin, earret eará go lea mángalogi jagi dulkon čoahkkimiin vai olbmot besset sámasit. Dulká dábálaččat ii oidno, muhto son dahká vejolažžan atnit sámegiela čoahkkingiellan. Inger-marie lea ánggirit, hutkái, gierdevaš ja berošta gielas. Son berošta maid fuolkevuodas ja lea ráhkadan fuolkegohpuid sihke davvi-, julev- ja lullisámegillii. Gohpuiguin lea son veahkehan earáid oahppat ja atnigoahtit fuolkenamahusaid. Son lea maid movttiidahttan earáid hupmagoahtit giela ja leat rámis dainna.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 44 000 ruvdno danne go golut bálkkašumi geigema oktavuodas ledje unnibut go mii lei bušetterejuvvon.

1.3.14 Sámi AI Lab – geassebargu – njuolggodoarjja Sámi allaskuvla

Doarjaga váldomihttomearri:

- Ráhkadit ođđa diehtočoakkáldaga gákte- ja eará duodjegovaiguin buoridan dihtii sámi govaid genererema.

Al dovda, čilge ja ráhkada govaid mat čájehit sámi kultuvrra. Sámi AI Lab lea 2025 geasi bálkahan vihtta nuora bargat sámi govaid genererema buoridemiin AI-barggus. Sámi AI Lab lea ráhkadan mále mii buorebut govvida sápmelaččaid AI:s. Sámi nuorat leat govven ja kommenteren sámi gávttiid. Govat ja kommentárat galget hárhjehit ja buoridit málliid.

1.4 NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvoleapmi

Sámediggi mearridii 2018 juovlamánus strategijaid sámegielaid várás - Giellalokten (060/18). Dat strategijja lea Sámedikki NAČ 2016: 18 Váibmogiella ollislaš čuovvoleapmi. Giellaloktemis leat sihke doaibmaevttohusat mat leat vižžon Váibmogiella, ja doaimmat mat lunddolaččat gullet Váibmogiella evttohusaide.

Sámediggi bargá golmmaid parallealla strategijain gielalaš dásseárvvu váste mat nannejit nubbi nuppi: gelbbolašvuodaloctemiin oahppovuogadagas, buoret almmolaš oinnolašvuodain ja riektestruktuvrraid nannemiin. Obbalaččat dat adresserejit sihke geavatláš, kultuvrralaš ja ášahuslaš eavttuid mat fertejit leat sajis vai sámegiella ja dárogiella doaimmaše ovttáárvosaš giellan.

Oktiibuot čájeha Sámedikki bargu dán áŋgiruššansuorggis obbalaš lahkoneami mas giellaoahpahus, servodatlaš čalmustahttin ja giellapolitihkalaš váikkuhangaskaoamit buot váikkuhit seamma áššái: ášahit duohta ja bastevaš rámmaid gielalaš dásseárvui. Sámi oahpporesurssaid ovddideapmi dahká vejolažžan hukset gelbbolašvuoda ja fállat ohppiide oahpahusa mii lea seamma dásis go dárogiel fállat, ja viiddis mobiliseren giellavahku oktavuodas lea mielde normalisereme sámegiella geavaheami almmolašvuodas ja nanne giella sajádaga servodagas. Bargu ášahit giellaáittardeaddji lea dehálaš, go dat galgá veahkkin bearráigeahččat ahte vuogitvuodas mat dáhkidit dásseárvvu, duođas čuvvojuvvojit geavatláš, ja ahte giellageavaheddjiid vásáhusat ášahusaiguin buorebut vástidivčče politihkalaš mihttomeriide. Dainna lágiin láchet doaimmat dili vai sámegiella sáhtá adnojuvvot seamma oadjebasvuodain, dohkkeheamiin ja legitimehtain go dárogiella – ja dainna lágiin maiddái servodat lahkona dásseárvomihttomeari giellaid gaskkas.

1.4.1 Čoahkketabealla – NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvoleapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Giellabálgát - nationála lohkan- ja čállin			
13701 strategijja - njuolggodoarjja Sámi	1 800 000	1 800 000	0
Lohkanguovddášii			
13704 Sámi Giellavahku - prosjekt	762 384	800 000	37 616
Submi	2 562 384	2 600 000	37 616

1.4.2 Giellafálaldat mánáide ja nuoraide

Giellabálgát - nationála lohkan- ja čállinstrategijja - njuolggodoarjja Sámi Sámi allaskuvlii - Sámi lohkanguovddášii

Doarjaortnega mihttomearri:

- Mánát ja nuorat máhttet bures lohkat ja čállit sámegilli.

Sámi lohkanguovddáš lea gohččojuvvon nationála strategijja *Giellabálgát* vuodul hábmet, heivehit ja jorgalit materiála sámegiellaide. Ráđdehus lea ráhkadan ja čadahan nationála lohkan- ja čállinstrategijja – Giellabálgát 2016-2019. Strategijja ulbmil lei nannet mánáidgárdiid giellabirrasa, oktavuoda mánáidgárdi ja skuvlla giellabarggu gaskka, oahpaheddjiid giella-, lohkan- ja čállingelbbolašvuoda, johtileappot fuomášit giellaváttisvuodaid, unnidit ohppiid meari geain leat fuones lohkan- ja čállingálgat, ja lasihit ohppiid meari geain leat hui buorit lohkan- ja čállingálgat.

2025:s leat ráhkaduvvon 19 páhka mánáidgárdiide, 19 páhka vuodđoskuvllaide, 17 páhka joatkkaskuvllaide, ja 4 páhka eaiggádiidda ja jodihedjiide. Buot páhkat leat almmuhuvvon Giellabálgát neahttasiiduin. Páhkat leat vuossámuš almmuhuvvon davvisámegillii ja dárogillii, ja muhtin páhkat lullisámegillii. Plána mielde galggaše buot páhkat leat davvi-, lulli- ja julevsámegillii ja dárogillii.

1.4.3 Oainnusmahttin ja ovttasbargu

Sámi giellavahku – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámegeilat oidnojit ja gullojit báikkálaččat, regionála ja nationála dásis Sámi giellavahkus.

Giellavahku stuorru ja lea somá oaidnit go aktevrrat, organisašuvnnat, fitnodagat, searvvit ja priváhta olbmot ángiruššet sámegeilaid loktet ja oainnusmahttit. 2025:s lágduvui giellavahku vahku 43:s. Almmolaš rahpan lei Isak Saba guovddášis Unjárggas, golggothánu 18. beaivvi.

Giellavahku neahttasiidui ledje almmuhuvvon birra 160 lágideami miehtá Sámi. Sámediggi sáddii plakáhtaid giellaguovddážiidda, sámegeilaid hálddašanguovllu suohkaniidda ja Gielda- ja guovlodepartementii. Giellaguovddášat leat deattuhan sihke sámegeilaid ja Giellavahku iežaset báikkálaš guovlluin. Sámedikki mielas dain leat leamaš iešguđetlágan miellagiddevaš ja buorit prográmmat.

Maiddá dán jagi lea Sámediggi ávžžuhan stuora fitnodagaid searvat Giellavahkkui sámegeilaid loktema dihte. Earret eará lea Avinor ángiruššan Giellavahkus. Avinoras leat miehtá vahku leamaš oanehis kurssažat julev-, lulli- ja davvisámegielas iežaset šearpmain muhtun girdišiljuin ja togain.

Sosiála mediain leat oidnon ollu lágideamit ja doaimmat sihke Norgga, Suoma ja Ruota beale. Earret eará leat Redd Barna, Gielda- ja guovlodepartemeanta, Kultur- ja dásseárvodepartemeanta, Tröndelage fylkkasuokkan, Ávvir ja NRK Sápmi sosiála mediain čájehan iežaset doaimmaid, lágideamiid ja barggaid.

1.4.4 Sámi giellaáittardeaddji

Sámi giellaáittardeaddji lea okta NÁČ 2016:18 Váibmogiela evttohusain, ja Sámedikki mielas lea evttohus guovddáš Váibmogiela čuovvolanbarggus.

Leat olu iešguđetge aktevrrat main iešguđet lágideami lea ovddasvástádus sámegeilaide báikkálaččat, guvllolaččat ja našuvnnalaččat. Dattetge ii gávdno makkárga bajit orgána mii bearráigeahččá ahte giella- ja oahpahusvuoigatvuođat mat sámegeilagiin leat, ollašuhttojuvvojit. Sámediggi vásiha ahte sihke ovttaskas olbmot, ášahusat ja aktevrrat váldet oktavuoda oazžun dihtii dieđuid giella- ja oahpahusvuoigatvuođaid birra ja váidivejolašvuođaid birra go giella- ja oahpahusvuoigatvuođat rihkkujuvvojit. Dasa lassin bohtet jearaldagat dan birra, ahte mainna lágiin galggašii oazžut sámegealfálaldaga ja sámegeiloahpahusa mánáidgárdis ja skuvllas.

Sámediggi lea konsultašuvnnain sámelága 3. kapihttala ođasmahttima birra váldán ovdan ahte lea dárbu ásaht sámi giellaáittardeaddji mii goziha ja sihkkarastá ahte sámi álbmot oazžu ollašuhttojuvvot iežas giella- ja oahpahusvuoigatvuođaid.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii áššis 35/25 sámi giellaáittardeaddji birra.

Sámediggi mearridii ahte galgá ain bargat ásaht sámi giellaáittardeaddji. Ásaheami ulbmil lea nannet sámi álbmoga vejolašvuođa beassat geavahit daid vuoigatvuođaid mat leat giela ja oahpahusa dáfus, ja váikkuhit buoret diehtojohkimii ja bagadallamii dáid vuoigatvuođaid birra.

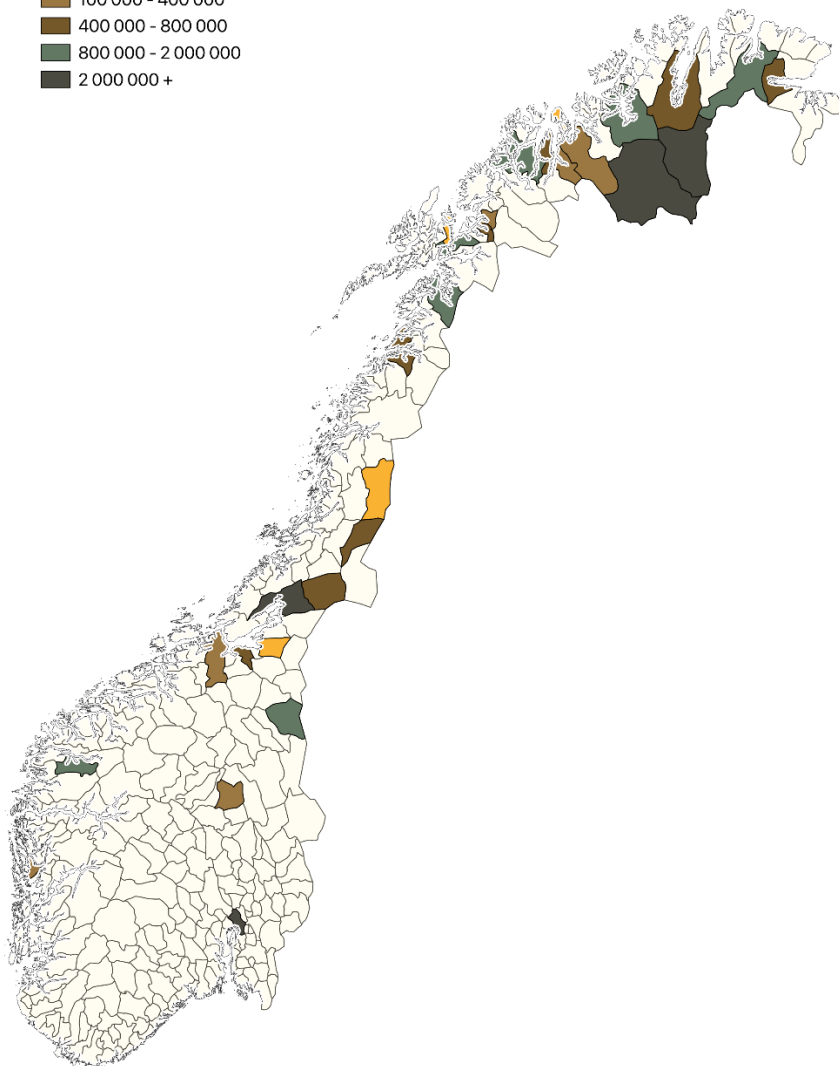
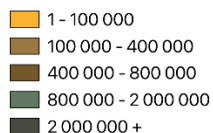
Mearrádus lea vuodđuvon Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta ávžžuhusaide, mat čujuhit dasa, ahte dárbbášuvvojit doaibmabijut mat ealáskahttet sámegeilaid, ja Sámedikki mielas lea sámi giellaáittardeaddji dehálaš oassi soabadanproseassas mii dál lea jodus ja sáhtá eastadit dan implementerengaska maid kommišuvnna lea identifiseren leat oktan dain stuorámuš hástalusain.

Álggahanmuttus lea jurdda ahte giellaáittardeaddji lea Sámedikki vuolde. Áiggi mielde galggašii bargat dan ovdii ahte sirdit giellaáittardeaddji eret Sámedikkis sihkkarastin dihte dan sorjjasmahttuovuoda. Galgá maid bargat dan ovdii, ahte vuodđudit áittardeaddji lága bokte ja oazžut eanet stáhtalaš doarjaga Sámediggái vai sáhtá čadahiit ásaheami.

2 Bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan

Servodatmihttu:

- Sámi servodagas lea máhttu, gelbbolašvuhta ja gálggat maiguin suodjala, sihkkarastá ja ovdánahtta sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Govus 2 Movt njuolggodoarjagat ja ohcanvuđot doarjagat bajásšaddama, oahpahusa, alitoahpu ja dutkama kapihttalis leat juhkkjuuvvon geográfalaččat.

Sámediggi lea 2025:s bargan sektoriid rastá nannen dihtii sámi servodaga máhtu, gelbbolašvuoda ja gálggaid. Áŋgiruššan lea deattuhan oahppomannolaga, mánáidgárddi rájes gitta alitohppui, ja erenoamážit lea leamaš fokus ovddidit nanu giellaarenaid, sihkkarastit gelbbolašvuoda sektoris ja ásahtit struktuvrraid mat bistevaččat dorjot sámi gielaid, kultuvrra ja servodateallima. Bargui gullá dat, ahte lohtet sámi mánáidgárdiid ja skuvllaid kvalitehta, ovddidit sámi oahppoplánaid ja oahpponeavvuid, hukset vuogádaga nátionála forumiiguin ja ovttasbargostruktuvrraiguin, rekruteret oahpuide main lea sámi giella- ja kultursisdoallu, ja váikkuhit dutkan- ja oahpahuspolitihka sihkkarastin dihtii sámi relevánssa ja váikkuheami.

2025:s lea Sámediggi nannen sámegielaid ja sámi kultuvrra vuodu mánáidgárdesuorggis, go lea viidásit ovddidan nuvttá sámegiel mánáidgárdefálaldaga, mearrediđolaččat bagadallan ja lokten gelbbolašvuoda, dorjon gievrras giellamodeallaid ráhkadeami ja veahkehan láchit fágalaš fierpmádagaid ja deaivvadansajiid. Bargu oktasaš árvovuodu várás olles Sámis, lea addán mánáidgárdiide čielga láidestusa giellaoahpahusa dáfus, seammás go doarjaortnegat giela, kultuvrra ja pedagogalaš materiálaid várás leat lokten mánáidgárdefálaldagaid kvalitehta. Sámediggi lea maiddá ájjalaččat bargan rekruteret ja doalahit sámegielat bargiid sektoris ja lea gulahallan eiseválddiiguin ja čielggadan ođđa struktuvrralaš čovdosiid ja doaimmaid, nugo rekruterenprošeavttaid ja karriearameassuid.

Sámediggi lea 2025:s nannen olles oahppomannolaga gealbovuodu go lea ovddidan sámi oahppoplánaid, buvttadan eanet sámi oahpponeavvuid, buoridan gáiddusoahpahusfálaldaga ja áŋgiruššan sihke árbevirolaš máhttui ja ođđaáigásaš pedagogalaš dárbbuide. Dasto lea Sámediggi systemáhtalaččat bargan buoridit sámi váikkuhanfámu dutkamii ja alitohppui, earret eará ságastallama bokte Dutkanráđiin ja Máhttodepartemeanttain ja go lea leamaš mielde ovddideame ođđa rámmaplánaid oahpaheaddjeoahpuide. Sámediggi lea maid givssideami ja sámiid vašuheami eastadanbarggu bokte huksen oadjebas ja fáttmasteaddji birrasiid mánáidgárdiin ja skuvllain. Oktii buot lea dát viiddis bargu veahkkin nannen servodaga ollislaš kapasitehta suddjet, sihkkarastit ja ovddidit sámi gielaide, kultuvrra ja servodateallima.

2.1 Áŋgiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan

Sámedikki áŋgiruššansuorggit bajásšaddamis, oahpahusas, alitoahpus ja dutkamis:

- Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárdiin
- Nuvttá sámegiel mánáidgárdit
- Sámegielat mánát otná servodagas
- Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis
- Máhttu ja gelbbolašvuotta leat vuodđun boahhteáiggi mánáidgárdiide
- Sámi sisdoallu skuvllas
- Psykososiála oahppanbiras
- Oahpponeavvut
- Váldi, ovddasvástádus ja rollat alitoahpus ja dutkamis
- Oahppo- ja dutkanfálaldat
- Rekruteren sámi alitohppui ja dutkamii

2.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Nuvttá sámegielat mánáidgárdit	6 161 968	7 263 000	1 101 032
Sámegielat mánát otná servodagas	7 446 325	6 928 000	-518 325
Árbedieđut ođđa áiggis	10 374 173	10 898 000	523 827
Sámi sisdoallu skuvllas	2 320 952	2 312 000	-8 952
Bargu eastadit givssideami ja sámeceilaheami	686 275	1 750 000	1 063 725
Oahpponeavvut	32 320 096	31 383 000	-937 096
Oahppo- ja dutkanfálaldat	0	150 000	150 000
Rekrutteren	5 908 795	6 351 000	442 205
Submi	65 218 584	67 035 000	1 816 416

2.2 Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárddiin

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, lágaid, lánkanjuolggadusaid ja konsultašuvnnaid bokte.

Sámedikki válddis mánáidgárdesuorggis lea dadjamuš dasa movt dát suorgi áimmahuššá daid dárbbuid mat sámi servodagas leat sámi mánáidgárddiid ja mánáidgárddiid, main leat sámi mánát, ovdáneapmái, ja movt suorgi fuolaha dáid mánáidgárddiid rámmadárbbuid. Sámediggi bargá dan ovdii ahte ollašuttit sámi mánáid vuoigatvuođaid oažžut sámegeiel mánáidgárdefálaldaga gievrras giellamodealla vuođul.

Sámediggi lea deattuhan barggu sámi mánáidgárddiid ja mánáidgárddiid, main leat sámi mánát, kvalitehta buorideamiin, ja barggu sámi mánáidgárdebargiid gelbbolašvuođa loktemiin sin iežaset dárbbuid vuođul.

Ovttasbargu Oahppodirektoráhtain

Oahppodirektoráhtta almmuhii iežas neahttasiidduin doarjjaresurssaid, mat leat heivehuvvon dárogielet mánáidgárddiide main leat sámi mánát. Dát doarjjaresurssat leat ráhkaduvvon ovttas Sámedikkiin doarjun dihte dárogielet mánáidgárddiid barggu sámegeielaiguin ja sámi kultuvrrain. Sámedikki searvan lea sihkkarastán ahte sámegeielat ja sámi kultuvra fuolahuvvojit ja ovddiduvvojit oahppovuogádagas. Ovttasbargu sihkkarastá earret eará ahte sámi mánáidgárdemánáide gávdnojit pedagogalaš materiálat sámegeielaide. Dasa lassin galget bargit oažžut dárbblaš gelbbolašvuođaloktema sámegeielas ja sámi kultuvrras.

Sámegeiel mánáidgárddiide eai leat ráhkaduvvon doarjjaresurssat. Sámi mánáidgárddit galget bargat sámi jahkodatkaleandara mielde. Jahkeplána galgá čilget mánáidgárddiide movt pedagogalaš barggu čatná jagiáiggiide ja luonddu rievdamiidda.

Áššedovdijoavku sámi mánáid mánáidgárdefálaldaga buorideami várás

Sámediggi oaivvilda ain ahte stuorámuš hástalus lea ahte mánáidgárdeláhka lea eahpečielggas das mii guoská sámi mánáid vuoigatvuođaide sámegeiel mánáidgárdesadji. Dili čilgehus stuoradiggedieđáhusas Meld. St. 13 (2022-2023) Samisk språk, kultur og samfunnsliv - Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning, čujuha dasa ahte sámi mánáidgárdesuorgi rahča iešguđetge hástalusaiguin danne go sámi mánáidgárddiid rámmat eai leat čielgasat mánáidgárdelágas dahje mánáidgárddiid rámmaplánas. Dan dihte árvalii Sámediggi Stuoradiggedieđáhusas 13 (2022-2023) ahte departemeantta ásaha lánveggotti man bargun lea árvvoštallat mánáidgárdelága rievdeame, vai mánáidgárdeláhka oainnusmahtá ja čielggasmahtá sámi sisdoalu ja sámegeielgelbbolašvuođa gáibádusa sámi mánáidgárddiid bargiide.

Doaibmabidju lea čuovvoluvvon ja lea ášahuvvon sámi mánáidgárdeáššedovdijoavku. Sámediggi lea konsulteren mandáhta ja čoaikkádusa birra. Áššedovdijoavku bargagoahtá 2026:s.

2.3 Nuvtta sámegeielat mánáidgárddit

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Mánáidgárddit mat leat olggobealde ráđđehusa geográfalaš vuoruheami leat sámegeielagat ovdal 2026.

Nuvttá sámegeielat mánáidgárdeortnet leat 2025:s leamaš guovddáš gaskaoapmi sámegeielaid nannenbarggus mánáidgárddiin mat leat olggobealde vuoruhuvvon giellahálddašanguovlluid. Ortnet kombinere ekonomalaš doarjaga bearrašiid ja fágalaš ovddidanbarggu mánáidgárddiin, ja doaibmá strukturhuksejeddji doaibman ášahit ceavzilis giellabirrašiid gos sámegeielas ovdal leat leamaš heajos rámmaeavttut.

2025 áŋgiruššan lea oktiibuot bidjan nanu vuođu guhkesáigásaš ovdáneapmái olahit dan mihttomeari, ahte leat sámegeielat mánáidgárddit ovdal 2026, ja dat lea nannen sihke kapasitehta ja kvalitehta dain mánáidgárddiin mat leat mielde ortnegis.

2.3.1 Čoahkketabealla – Nuvtta sámegiela mánáidgárrdit

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
18510	Nuvtta sámegiela mánáidgárrdit, bagadanruđat - prošeakta	1 377 793	1 000 000	-377 793
17060	Nuvtta sámegiela mánáidgárrdit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja	2 597 393	3 663 000	1 065 607
17061	Nuvtta sámegiela mánáidgárrdit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja	2 186 782	2 600 000	413 218
Submi		6 161 968	7 263 000	1 101 032

Sámedikki nuvttá sámegiela mánáidgárdeortnet lea oassi Beaiveálgu-julggastusa doaimmain. Dát doaibma lea maidái SÁMOS ovdánahttinprošeavtta joatka.

Ortnega ulbmiljoavku leat mánáidgárrdit mat nuolggadusain leat mearridan ahte leat sámegiela mánáidgárrdit ja ossodagat, ja mat leat olggobeale ráđđehusa geográfalaččat vuoruhuvvon guovllu.

Mánáidgárdeortnet lea guovtti oasis; vuosttaš oasis lea nuvttá váhnenmáksu, ja nubbi oasis lea gelbbolašvuodalohtema ja kvalitehtaovdánahttimá šiehtadus. Váhnemat ožžot gokčojuvvot váhnenmávssu sámegiela mánáidgárrdiin ja ossodagat main lea kvalitehtaovdánahttinšiehtadus Sámedikkiin. Mánáidgárrdit main lea ovdánahttinšiehtadus Sámedikkiin ožžot gelbbolašvuodalohtema ja kvalitehtaovdánahttimá bagadallama bokte mánáidgárrdiid báikkálaš dárbbuid vuodul. Šiehtadus geatnegahtta mánáidgárrdiid čadahi ovdánahttin doaimmaid gievrras giellaoahpahammodeallaid ja sámii mánáidgárrdiid pedagogalaš prinsihpaid vuodul.

Ortnegis lea golmma jagi prošeaktaáigodat, ja dat árvvoštallojuvvo 2026:s go prošeaktaáigodat nohká.

2.3.2 Nuvttá sámegiela mánáidgárrdit, bagadanruđat - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Mánáidgárrdit atnet gievrras giellaoahpahammodeallaid ja sámii pedagogalaš prinsihpaid.

Bagadallama ulbmil lea ahte mánáidgárrdit váldet atnui sámii mánáidgárrdiid gievrras giellamodeallaid ja pedagogalaš prinsihpaid. Bagadallama ulbmil lea váikkuhit bistevaš gelbbolašvuodalohtemii ja nannet sámegiela sajádaga mánáidgárrdiid pedagogalaš práksis. Systemáhtalaš čuovvulemiin ja gulahallamiin jodihangottiin, sihkarastá bagadallan sajáiduvvama ja jatkolašvuoda.

Sámedikki vásáhus bagadallanbarggus lea ahte mánáidgárrdiin leat iešguđetge dárbbut. Vai sihkarastá ahte bagadallan lea mearrediđolaš ja heivehuvvon dárbbuide, de leat mánáidgárrdit deavdán bagadallanvuoddu. Bagadallanvuoddu čilge guđege mánáidgárrdi dárbbu ja addá dehálaš máhttovuoddu guhtege mánáidgárrdi viidáset giellamovttiidahttinbargui. Bagadallan lea mielde fuomášuhttime bargiid makkár miellaguottut sis leat sámegiela geavaheami dáfus beaivválaš bargguin, ja lea mielde ásaheame oktasaš ipmárdusa gillii guoskevaš bargguin mat bargiin leat.

Mánáidgárrdit barget viidáseappot iežaset giellaplánaiguin ja sámii mánáidgárdeprofiilla ovddidemiin, mii galgá leat mielde sajáiduvvama giellabarggu pedagogalaš práksisii.

Buot guovlluin lea hástaleaddji fidnet sámegiela bargiid. Danne lea dán ortnega mihttomearri allaulbmillaš, eaige buohkat náke olahit ulbmila ovdal go prošeaktaáigodat nohká. Mánáidgárrdit liikká ožžot buriid vejolašvuodaid joatkevaččat ja systemáhtalaččat bargat giellamodeallaid sajáiduvvamiin, ja bargagoahtit sámii mánáidgárrdiid pedagogalaš prinsihpaid vuodul. Sámediggi oaidná ahte mánáidgárrdit leat bures jodus ovdánahttinbargguin. Dat mii lea oktasaš buohkaide lea ahte buot mánáidgárrdit deattuhit dadistaga buorideami.

Sámediggi lea 2025:s bagadallan mánáidgárrdiid ja geahčadan sin gielladoaimmaid, ja árvvoštallan ja revideren mánáidgárrdiid giellaplána sisdoalu. Vásáhusat čájehit ahte konkretiseren ja reflekteren leat dehálaččat giellabarggu ovdáneamis.

Sámediggi oaidná ahte fierpmádat sámi mánáidgárddiide lea dehálaš, danne go dat mánáidgárddit mat leat mielde nuvttá sámegiel mánáidgárdeortnegis, vásihit ahte sii leat okto sámegiela ja sámi pedagogalaš sisdoalu ovdánahttinbarggus. Mánáidgárddit leat dadjan ahte fierpmádat duddjo arenaid main mánáidgárddit besset ovttas smiehttát, oahppat ja juogadit jurdagiid ja vásáhusaid go barget gievrras giellaoahpahanmodeallaiguin ja pedagogalaš prinsihpaiguin.

Sámediggi lágidii 2025 miessemánu fágaseminára Romssas mánáidgárddiide mat leat mielde ortnegis. Seminára fáddá lei sámi mánáidgárdeprofiilla ovddideapmi sámi mánáidgárddiide. Fáddá lei välljejuvvon vásáhusaid vuodul ja dieđihuvvon dárbbuid vuodul. Seminára čohkkii sullii 60 oasseváldi dain mánáidgárddiin mat leat mielde ortnegis.

Dán postii lea sirdojuvvon 400 000 ruvdno go prošeavtta golut ledje eambbo go mii lei bušetterejuvvon.

2.3.3 Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
17060 Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja	2 597 393	3 663 000	3 663 000	1 065 607
Submi	2 597 393	3 663 000	3 663 000	1 065 607

	Juolluvuvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17060 Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna – ohcanvuđot doarjja	2 597 393	0	2 597 393
Submi	2 597 393	0	2 597 393

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
25	25	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Nuvttá sámegiel mánáidgárddit, váhnenrefušuvdna:

- Eanet mánát sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagain ožžot nuvttá sámegiel mánáidgárdesaji.

Borgemánu 1. b. 2025 unnidii ráđđehus mánáidgárdesaji alimus máksomeari 1 200 ruvdnui mánus ollesáiggi saji ovddas. Guovllusuohkaniin (sentralitetssone 5 ja 6) vuoliduvvui haddi 700 ruvdnui mánus.

Bušetterejuvvon submi lei stuorát go dárbbášlaš ja dán poasttas lea dasto sirdojuvvon 1 065 000 ruvdno eará poasttaide.

2.3.4 Nuvttá sámegielaht mánáidgárrddit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17061 Nuvttá sámegielaht mánáidgárrddit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja	2 186 782	2 600 000	2 600 000	413 218
Submi	2 186 782	2 600 000	2 600 000	413 218

	Juolluvuvvon 2025	Vuoluvuvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17061 Nuvttá sámegielaht mánáidgárrddit, ovddidanruđat – ohcanvuđot doarjja	2 400 000	213 218	2 186 782
Submi	2 400 000	213 218	2 186 782

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
12	12	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Nuvttá sámegielaht mánáidgárrddit, ovddidanruđat:

- Sámi mánát ožžot oahpahusa gievrras giellamodeallaid vuodul.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 413 000 ruvdno ruovttoluottageassimiid dihte ortnegis.

2.4 Sámegeielat mánát otná servodagas

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánát besset oahppat, nannet ja ovdánahttit sámegeielaset mánáidgárrddis.

Buot mánáidgárrddit Norggas galget mánáidgárrdi sisdoalu ja bargguid rámmaplána (2017) vuodul vuodduuvvot vuoddoárvui mii lea mearriduvvon mánáidgárrdelágas ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnain maid Norga lea vuolláičállán, nugo ON skábmamánu 20. beaivvi 1989 konvenšuvdna mánáid vuoigatvuodaid birra (mánáidkonvenšuvdna) ja ILO-konvenšuvdna nr. 169 eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid birra iešmearrideaddji stáhtain.

Obbalaččat čájehit 2025 doaimmat čielga nannejumi struktuvrraid, gelbbolašvuoda ja pedagogalaš sisdoalu dáfus, mat láhččet dili vai sámi mánát besset oahppat, geavahit ja ovdánahttit gielaset mánáidgárrddis. Doaimmat dorjot buorebut ja addet čielgasut fágalaš rámmaid ja eanet resurssaid – ja dainna lágiin leat mielde ollašuhhtime Sámedikki mihttomeari ollislaš ja giellaovddideaddji mánáidgárrdefálaldaga birra sámi mánáide.

Oktasaš árvovuodu ovddideapmi olles Sápmái oktasaš julggaštusain “Oktasaš árvovuodu ja bajit doaibmaprinsihpat mánáidgárrdefálaldahkii ja oahpahussii miehtá Sámi”, lea mielddisbuktán nanu struktuvrraid go dat lea mánáidgárrdiide addán čielga prinsihpaid ja bagadallama giellabarggu dáfus riikarájaid rastá. Seammás nannejit gievrras giellamodeallaid digitála bagadallanresurssat suorggi fágalaš gelbbolašvuoda, go dat fáallet praktihkalaš reaiduid, reflekterenmateriála ja doarjaga maid bargit sáhttet atnit giellamovttiidahtti doaimmaid plánemis ja čadaheamis. Giellaoahpahusa, ovddidanbarggu ja pedagogalaš materiála doarjjaortnegiid bokte ožžot mánáidgárrdit buoret doaibmanmuni ovddidit ja geavahišgoahhtit sisdoalu mii nanne pedagogalaš kvalitehta, ja maidái materiálad sámegeillii ja báikkálaš giellaprošeavttaid. Njuolgodoarjja julevsámi giellabargui Viejaga AS bokte čájeha movt eanet sámegeielat bargit ja ulbmillaš bargu giellamodeallain sáhtta addit čielga bohtosiid mánáidgárrdi beaivválaš doaimmas. Oktibuot dat ángiruššamat dađistaga lasihit mánáidgárrdiid kapasitehta, gelbbolašvuoda ja sisdoallu, mii

sihkkarastá mánáidgárdebirrassa gos sámi mánát beaivválaččat besset oahppat, nannet ja ovdánahttit gielaset.

2.4.1 Čoahkketabealla - Sámegielat mánát otná servodagas

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
17001	Sámi giellaoahpahus mánáidgárdiin - ohcanvuđot doarjja	1 891 142	1 845 000	-46 142
17010	Doarjagat proševttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	2 284 870	2 705 000	420 130
17020	Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárdiide - ohcanvuđot doarjja	2 432 313	1 540 000	-892 313
15001	Julevsáme sámastahtte - Viejega AS - njuolggodoarjja	838 000	838 000	0
Submi		7 446 325	6 928 000	-518 325

Oktasaš árvovuodđu ja bajit doaibmaprinsihpat mánáidgárdefálaldahkii ja oahpahussii miehtá Sámi

Raporta “Oktasaš árvovuodđu ja bajit doaibmaprinsihpat mánáidgárdefálaldahkii ja oahpahussii miehtá Sámi” ráhkaduvvui 2022:s. Sámedikki leat dán rájes bargan ain dáinna, ja 2024 skábmamánus lágiduvvui seminára mas hábmjuvvui oktasaš julggaštus “Oktasaš árvovuodđu ja bajit doaibmaprinsihpat mánáidgárdefálaldahkii ja oahpahussii miehtá Sámi”. Dát julggaštus sáddejuvvui mánáidgárdiide ja skuvllaide, ja 2024 geassemánu lei julggaštus fáddán ovttas sierra semináras Lávdan Sámi Arena oktavuodas Guovdageainnus, ovttasbarggus Sámiráđiin. Seminára čalmmustahtii konkrehta doaimmaid ja oktasaš ambišuvnnaid mat sihkkarasttáše sámi mánáide ja nuoraide ollislaš oahppofálaldaga stáhtarájiid rastá. Seminára deháleamos ášši lei, ahte buot sámi skuvlaeiseválddit Suomas, Ruotas ja Norggas, ledje ovttas oaivilis ja deattuhedje man dehálaš rájáidrasttiedaddji mánáidgárde- ja skuvlaovttasbargu lea Sámis.

Gievrass giellaoahpahanmodeallat – raporta bagadallanortnega ásaheami birra

Sámi lohkanguovddáš lea Sámedikki dingojumi vuodul čállán raportta bagadallanortnega ásaheami birra oahpahusa várás mii lea nanu giellamodeallaid vuodul. Dan raporttas evttohit čállit fásta bagadallanortnega mánáidgárdiide ja skuvllaide gievrass giellamodeallaid geavaheami birra sámegieloahpahasas.

Dán proševttas lei 700 000 ruvdnosaš opšuvdnaoassi mii juhkkjuvvui Sámedikki reviderejuvvon bušehtas 2023:s. Šiehtadusa mielde galggai Sámi lohkanguovddáš gárvet opšuvdnaoasi 2025:s. Dán vuorus lea guovddáš earret eará vuoruhán geahččat digitála resurssaid ovddideami mat bagadallet gievrass giellamodeallaid birra. Sámi lohkanguovddáš lea ráhkadan logi digitála páhka Giellabálgáid neahttasiidui (<https://giellabalgat.no/>), mat leat eaiggádiid ja jodiheddjiid, mánáidgárdi, mánáidskuvlla ja nuoraidskuvlla várás. Páhkain leat fágamateriálat, teavsttat, filmmat, skovit maid sáhtta atnit veahkkin barggus,

digaštallan- ja reflekteengažaldagat ja barggut. Buot materiálat leat dárogillii. Guhtta páhka leat davvisámegillii ja golbma fas lullisámegillii. li oktage páhka leat vuos julevsámegillii.

2.4.2 Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17001	Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja	1 891 142	1 845 000	1 845 000	-46 142
Submi		1 891 142	1 845 000	1 845 000	-46 142

		Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17001	Sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja	2 275 000	383 858	1 891 142
Submi		2 275 000	383 858	1 891 142

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
27	25	2	0

Doarjjaortnega mihttomearri - sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddit oahpahit sámegeala sámi mánáide.

Lea sirdojuvvon 46 000 ruvdno dán postii gokčan dihtii juolluduvvon doarjagiid.

2.4.3 Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin - ohcanvuđot doarjja

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17010	Doarjagat prošeavttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	2 284 870	2 705 000	2 705 000	420 130
Submi		2 284 870	2 705 000	2 705 000	420 130

		Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17010	Doarjagat prošeavttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	2 705 000	420 130	2 284 870
Submi		2 705 000	420 130	2 284 870

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
24	13	3	8

Doarjjaortnega mihttomearri - Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddiid sámi giella- ja kulturbarggus šaddá buoret kvalitehta.

Lea sirdojuvvon 420 000 ruvdno dán poasttas eará poasttaide ovdeš juolludusaid ruovttoluottageassimiid dihte.

2.4.4 Pedagogalaš materiála ovddideapmi mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17020 Pedagogalaš materiála ovddideapmi mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	2 432 313	1 540 000	1 540 000	-892 313
Submi	2 432 313	1 540 000	1 540 000	-892 313

	Juolluvuvvon 2025	Vuoluvuvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17020 Pedagogalaš materiála ovddideapmi mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	2 432 313	0	2 432 313
Submi	2 432 313	0	2 432 313

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
10	4	5	1

Doarjjaortnega mihttomearri – Pedagogalaš materiála ovddideapmi mánáidgárddiide:

- Mánáidgárddiide, mánáidgárdeoahpaheddjiide ja oahpahusásahusaide galgá leat álki fidnet pedagogalaš materiálaid main lea sámi sisdoallu sámegeielaide.

Dán postii lea sirdojuvvon 893 000 ruvdno olu buriid ohcamiid dihte.

2.4.5 Julevsáme sámostahtte – njuolggodoarjja Viejega AS:i

Njuolggodoarjaga mihttomearri - Njuolggodoarjja Viejega AS:i:

- Mánáidgárdemánát ohppet julevsámegeiela.

Sámediggi addá njuolggodoarjaga Viejega AS:i sámostahtte/giellabargiid váste nannen dihte julevsámegeiela ovddideami mánáidgárddis. Doarjja addá mánáidgárdái buoret vejolašvuoda vuoruhit julevsámegeiela nannema. Mánáidgárddi giellabargguin leat buorit bohtosat. Dat čájeha man dehálaš lea ahte mánáidgárdemánáid árgabeaivvis leat eanet sámegeielagat. Sámostahtte dihte mánáidgárddis leat resursat implementeret gievrras giellamodeallaid.

2.5 Árbedieđut ođđa áiggis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáidgárdi lea guovddáš sámi giella- ja kulturguoddi.

Sámediggi lea mánáidgárddiide muitalan sámi mánáidgárddiid pedagogalaš prinsihpaid birra, main lea sáhka das movt mii fievrridit árbevirolaš máhtu dálá mánáidgárddiide. Dán ángiruššansuorggi doarjjaortnet lea dehálaš vai nanne mánáidgárddiid giella- ja kulturbarggu.

2.5.1 Čoahkketabealla - Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
17030	Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddit main leat sámi ossodagat - ohcanvuđot doarjja	10 374 173	10 898 000	523 827
Submi		10 374 173	10 898 000	523 827

2.5.2 Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
17030	Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddit main leat sámi ossodagat - ohcanvuđot doarjja	10 374 173	10 898 000	10 898 000	523 827
Submi		10 374 173	10 898 000	10 898 000	523 827

		Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17030	Sámi mánáidgárddit ja mánáidgárddit main leat sámi ossodagat - ohcanvuđot doarjja	10 904 075	529 902	10 374 173
Submi		10 904 075	529 902	10 374 173

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
30	30	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi mánáidgárddit ja ossodagat:

- Sámi mánáidgárddiin ja norgga mánáidgárddiid sámi ossodagain ohppet sámi mánát sámegeiela ja sámi kultuvrra ja árbevieruid birra.

Lea sirdojuvvon 523 000 ruvdno dán poasttas ruovttoluottageassimiid dihte.

2.6 Máhttu ja gelbbolašvuohta leat vuodđun boahtteáiggis mánáidgárddiide

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet máhttu ja gelbbolašvuohta mánáidgárdesuorggis.

Sámi mánáidgárddiid bargu lea ovdánahttit mánáid sámi giela, kultuvrra ja identitehta. Sámi servodat vásiha gelbbolašvuodakriisa sámi mánáidgárdesuorggis. Unnán sámegeielat bargit mánáidgárddiin dagaha ahte sámi mánát dávjá eai oáččo dohkálaš mánáidgárdefálaldaga mii vuodđuduvvo sámegeielaide ja sámi kultuvrii. Sámediggi bargá rievdadit struktuvrra, lága ja sisdoalu, juoga mii lea dárbblaš go galgá čoavdit gelbbolašvuodakriissa. Dat mearkkaša ahte lea dárbu geahččalit eará čovdosiid, ja ferte earret eará geahčadit movt sáhtášii buoridit ja ovdánahttit dálá rekruterenstruktuuvrra. Jus dás galgá leat ávki, de dárbbasuvvojit konkreta doaimmat rekruteret sámegeielat studeantaid mánáidgárdeoahpahussii ja sámegeielat bargiid mánáidgárddiide.

Sámedikkis lei 2024:s ovttasbargu Oahppodirektoráhtain čielggadit ođđa nationála ovttasbargoforuma čoahkkádusa ja hálddašeami sámegeielaid ja sámi kultuvrra várás dálá gelbbolašvuodalohtema ortnegiid

siskkobealde. Bargu lei Stuoradiggedieđáhusa 13 (2022-2023) čuovvoleapmi, ja čielggadeamis NOU 2022:13 - Med videre betyding - Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole, árvaluvvui ásahtit oktasaš ovttasbargoformu nátionála dásis nannen ja čohkken dihte sámegielaidda ja sámii kultuvrra gelbbolašvuodabirrasiid dálá báikkálaš gelbbolašvuodalohttema ortnegiin. Dat lea miellidubbuktán dan, ahte lea ráhkaduvvon evttohus oktasaš nátionála sámii ovttasbargoformu čohkkádussii, mandáhttii ja organiseremii, mii lea ásaheavvon 2025:s.

2.7 Sámi sisdoallu skuvllas

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Oahppit geain lea sámegielaohpahus ožžot oahpahusa sámegiela/sámegillii mas lea buorre kvalitehta.

2025 bargu čájeha ahte fágalaš, struktuvrralaš ja sisdoalu dáfus rámmat, mat galget sihkkarastit ahte oahppit geain lea sámegielaohpahus ožžot ollislaš ja kvalitehta dáfus buori oahppofálaldaga, leat nannejuvvon. Sámediggi lea obbalaččat vuoruhán doaimmaid mat sihke buoridit oahppoplána, dahket álkibun fidnet gelbbolašvuoda ja oahpporesurssaid, ja dorjot skuvllaid oahpahusa ovddideamis mii vuhtiiváldá sámegielaidda, sámii kultuvrra ja árbevirolaš máhtu.

Dan jagi leat fágalaš, struktuvrralaš ja sisdoalu dáfus rámmat ovddiduvvon dainna lágiin, ahte dat oktiibuot nanne sámegielaohpahusa kvalitehta. Fágalaš suorggis lea bargojuvvon viiddidit ja ođastit sámii oahppoplána, earret eará parallealla oahppoplánain matematihkas ja ođđa oahppoplánain sámegiela vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiellaohpahus. Digitála bagadallanpáhkát, mat addet oahpaheddjiide praktihkalaš reaidduid ja fágalaččat dorjot čadahit oahpahusa gievrras giellamodeallaid vuodul, dievasmahttet dan barggu. Struktuvrralaš rámmat leat nannejuvvon strategijain rávisolbmuidoahpahusa várás, juoga mii dahká vuodu oázžut buoret sámegielgelbbolašvuoda áiggi mielde, ja go Sámi oahppolihtu (SOL) ruhtadeapmi lea sihkkarastojuvvon 2027 rádjai. Ángiruššan buoridit gáiddusoahpahusa teknihkalaš ja organisatoralaš kvalitehtadási, ja oahpaheaddjefierpmádaga, NetSam, ovddideapmi, leat mielde buorideame kapasitehta, ovttasbarggu ja fágalaš searvevuoda skuvllas. Sisdoalu dáfus lea oahpahus nannejuvvon doarjagiid bokte prošeavttaide mat ovddidit árbevirolaš máhtu, nugo duoji, luodi, muitalanárbevieruid, meahcceávkkestallama ja boazodoalu, ja bagadeaddji sisdoallolisttuid ovddideami bokte, mat dahket skuvllaide álkibun laktit sámii perspektiivvaid eanet fágaide. Oktiibuot addá dat ángiruššan skuvllaide buoret fágalaš reaidduid, stabiillabut struktuvrraid ja riggábut sisdoalu, juoga mii nanne sámegielaohpahusa kvalitehta ja relevánssa.

2.7.1 Čoahkketabealla - Sámi sisdoallu skuvllas

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
18701	Fágaođasteapmi 2020 ja sámii oahppoplána viiddideapmi	873 451	1 000 000	126 549
17101	Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuodot doarjja	835 501	700 000	-135 501
15201	Fierpmádat sámegielaohpahussii - Sámi allaskuvla - njuolggodoarjja	612 000	612 000	0
Submi		2 320 952	2 312 000	-8 952

Rávisolbmuidoahpu strategijja

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii cuoŋománus ášši 009/25 Sámedikki rávisolbmuidoahpu strategijja. Sámedikki rávisolbmuidoahpu strategijja váldoulbmil lea ahte rávisolbmuidoahpu sámegielaidda ja sámii kultuvrras šaddá eanet olámuttolažžan ja heivehuvvon sámii servodagaid dárbbuide. Strategijja lea ráhkaduvvon oassin barggus Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raporttain, mii čájehii ahte dáruiduhttinpolitihka lea dagahan stuorra vahágiid sámegielaide ja sámii kultuvrii. Ollislaš lahkoneami

háliida Sámediggi sihkkarastit buoret heiveheami, eanet ovttasbarggu ja nannejuvvon rámmaeavttuid sámi rávisolbmuidohppui, buoridan dihte gelbbolašvuoda Sámis ja ealáskahttin dihte sámegiela ja sámi kultuvrra.

Oassin Sámedikki rávisolbmuidoahpu strategijja čuoovvuleamis lea Sámediggi gulahallan Oahppodepartemeanttain Sámi oahppolihtu viidáset ruhtadeami birra, mii álgoálggus lei dušše jahkái 2025. Ságastallan sihkkarasttii Sámi oahppolihtui ruhtadeami gitta 2027 lohppii.

2.7.2 Fágaođasteapmi 2020 ja sámi oahppoplána viiddideapmi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Guoddevaš perspektiivvas lea ohppiin árbevirolaš ja boahhteáiggeguvllot máhttu sámi gielas, kultuvrras ja servodateallimis sámi árvvuid vuodul.

Sámediggi bargá jottkolaččat ođasmahttit ja heivehit sámi oahppoplánaid doarjjamateriálaid. Sámi oahppoplána ii leat ollislaš, go buot fágain eai leat sierra sámi parallealla ja dásseárvosaš oahppoplánat. Oassin sámi oahppoplána ovddideamis, lea Sámediggi ráhkadan sámi parallealla dásseárvosaš oahppoplána matematihkkafágii. Proseassa oažžut dan dohkkehuvvot departemeanttas lea jođus. Sámediggi lea almmuhan oahppoplána vai lea fidnemis oahpaheddjiide. Sámediggi lea ráhkadan oahppoplána sámegillii vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiellaoahpahus, vrd. Sámedikki ovddasvástádusain oahpahuslága mielde. Departemeanta lea dohkkehan oahppoplána, ja dat sáddejuvvo dasto gulaskuddamii.

Sámediggi lea maid ovtas Oahppodirektoráhtain ráhkadan doarjjamateriála oahppoplánaid sámi sisdoallobargui.

Gáiddusoahpahus

Sámi ohppiin geat háliidit dan, lea riekti sámegielloahpahussii skuvllas, beroškeahttá gos riikkas orrot. Dan geažil go leat unnán sámegielloahpaheaddjit, dávjá fállujuvvo sámegielloahpahus gáiddusoahpahusa bokte. Fágaođasmahttin 2020 dahká áigeguovdilín ahte lea dárbu ođđa bargovugiide mat nannejit sámegielloahpahusa kvalitehta, ja mat heivejit LK20S sámegielfága mihtuide.

Sámedikki sávaldaga vuodul lea Oahppodirektoráhtta ráhkadan raportta mas lea mihttun loktet gelbbolašvuoda ja láchit dili buoret teknihkalaš infrastruktuurvii, nu ahte gáiddusoahpahusa kvalitehta buorrána. Raporttas váilu ollu. Sámediggi lea bivdán konsultašuvnnaid Máhttodepartemeanttain raportta organiserenevttohusa čuoovvuleami birra.

Rávvejeaddji sisdoallolisttut fágaid oahppoplánaide

Oahppodirektoráhtta lea Máhttodepartemeanttas ožžon bargun ráhkadit rávvejeaddji sisdoallolisttuid doarjjamateriálan dárogielfága, sámegielfága, servodatfága, RLE-fága, biebmo- ja dearvvašvuodafága, musihkka- ja duodjefága/dáidda- ja duodjefága oahppoplánaide vuodđoskuvllas. Sámediggi ovtasbargá Oahppodirektoráhtain rávvejeaddji listtuid ráhkadeamis sámi parallealla dásseárvosaš oahppoplánaide, ja Sámedikkis lea ovddasvástádus ráhkadit bagadusa sámegielfágaide. Barggu duogážin čujuha departemeantta dasa, ahte ollu oahpaheaddjit ja skuvllat leat duhtavaččat dainna viiddis doaibmamuniin maid oahppoplánat addet dulkot dan áigumušaid, ja válljet oahpahusa sisdoalu ja vugiid nu ahte oahppit buoremus lági mielde olahit mihtuid. Viiddis doaibmamunni addá oahpaheddjiide ja skuvllaide vejolašvuoda heivehit sisdoalu ja vugiid ohppiidjovkui, ja báikkálaš diliide ja áigeguovdilis dáhphusaide. Rávvgat ja doarjjamateriála galget vuosttažettiin buorebut doarjut skuvllaid árvovuodđobarggu. Dat galget addit oktasaš referánsarámmaid ja buoret ipmárdusa oktasaš historjái, kulturábái ja árbevieruide.

Lea sirdojuvvon 386 000 ruvdno dán poasttas go golut eai lean nu ollu go ledje bušetterejuvvon.

2.7.3 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17101 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	835 501	700 000	700 000	-135 501
Submi	835 501	700 000	700 000	-135 501

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17101 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	1 000 200	164 699	835 501
Submi	1 000 200	164 699	835 501

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
16	12	3	1

Doarjjaortnega mihttomearri - Árbevirolaš máhttu vuodđooahpahusas:

- Skuvllain main leat oahppit geain lea sámegieloahpahus, leat doaibmabijut mat čatnasit sámi árbevirolaš máhttui.

Prošeavttat mat leat ožžon doarjaga galget čađahuvvot iešguđetge skuvllain miehtá riikka. Prošeavttat galget deattuhit earret eará duoji, bivddu ja guolásteami, biebmáárbevieruid, birgejumi, meahcásteami, njálmmlaš muitalanárbevieruid, luoddi ja boazodoalu.

Lea sirdojuvvon 178 000 ruvdno dán postii olu buriid ohcamiid dihte.

2.7.4 Sámegieloahpahusa fierpmádat/ NetSam - njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii

Njuolgadoarjaga mihttomearri:

- Aktiiva oahpaheaddjifierpmádat oahpahusa váste sámegielas ja sámegillii.

Fierpmádaga ulbmiljoavku leat oahpaheaddjit, skuvlajodiheaddjit, studeanttat ja ásahusat mat barget sámegieloahpahusain. NetSam galgá ovddidit ja ovdánahttit sámegieloahpahusa diehtajuohkima, gelbbolašvuodaovdánahttima, vásáhusaid juogadeami ja fierpmádathuksema bokte. NetSam áigumuš lea ovddidit buori ovttasbarggu, ja juogadit máhtu sámi oahpahusa birra áigges áigái gustovaš sámi oahppoplánaid ja sámegiela oahppoplánaid vuodul Norggas.

NetSam:s lei lojjijagi ávvudeapmi 2024:s. Dan olis Sámediggi attii 300.000 ruvdnosaš ovttageardejuolludusa NetSam:i organisašuvnna ovdánahttimii. Dat bargu lea doaimmahuvvon 2025:s ja loahpahuvo 2026:s. Sámediggi lea jámma gulahallan NetSam:in prošeavtta birra.

2.8 Bargu eastadit givssideami ja sámečielasheami

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorit ja oadjebas oahppanbirrasat skuvllain, ja maiddái buoret máhttovuoddu givssideami eastadeamis mánáid ja nuoraid gaskkas.

Bargu mii lea dahkkon 2025:s čájeha ahte ángiruššan sihkkarastit sámi mánáide ja nuoraide oadjebas, searvvaheaddji ja ovdagáttuid haga birrasiid mánáidgárddis, skuvllas ja astoáiggis, lea duodas nannejuvvon. Sámediggi lea vuoruhan doaibmabijuid mat sihke huksejit vuogádagaid givssideami vuostá, lasihit sámi oassálastima nátionála orgánaide ja dorjot báikegottiid eastadeamis givssideami ja sámečielasheami.

Givssideapmi ja loavkašuttin leat duođalaš servodatváttisvuodát ja gáibidit oktasaš ángiruššama. Oassin dan mihttomearis, ahte skuvllas ja mánáidgárddis galgá leat buorre ja oadjebas, ovttasbargá Sámediggi guoskevaš oasálaččaiquin buori ja oadjebas oahppanbirrasa olaheami ovdii mii lea nu buorre go vejolaš mánáid ja nuoraid oahppamii. Sámi ovddasteapmi nátionála ráđiin ja juryin veahkeha čalmmustahttit sámi

mánáid vásáhusaid nationála barggus givssideami ja vealaheami vuostá. Dát lea mielde váikkuheame, ahte doaibmabijut ja bálkkašumit mat bidjet standárddaid buori skuvla- ja mánáidgárdebirrasi, maiddáid speadjalastet sámi mánáid dárbbuid. Maiddáid ovttasbargu surggiid rastá nannejuvvo go searvá searvevuhtii givssideami vuostá (Partnerskap mot mobbing) ja go ovttasbargu jotkojuvvo ođđa struktuvrrain 2026 rájes. Dat sihkkarastá ahte sámi perspektiivvat integrerejuvvojit nationála strategiijaide oadjebas bajásšaddanbirrasi várás. Báikegottiid eastadandoaimmat leat mielde hukseme oadjebas rámmaid doppe gos mánát ja nuorat ellet eallimiiddiset. Doarjjaortnega bokte givssideami ja sámecielahemi vuostá mobiliserejuvvojit organisašuvnnat bargat njuolga mánáiguin ja nuoraiguin sin lagasbirrasi – earret eará dainna lágiin ahte ovddida doaibmabijuid eastadan dihtii digitála cielaheami ja ahte nanne gelbbolašvuoda sámi identitehta ja mánggabealatvuoda birra. Dát bargu ii dušše eastat givssideami, muhto nanne maid gullevašvuoda ja rábmáivuoda sámi mánáid gaskkas. Doaimmat nannejit maid rávisolbmuid ja nuoraid máhtu ja diđolašvuoda prošeavttaid bokte mat addet reaidduid dovdat, hálddašit ja eastadit givssideami ja sámecielahemi. Nu maid nannejuvvo vuodđu fáttmasteaddji searvevuhtii, masa sámi mánát ja nuorat sáhttet searvat balakeahhtá loavkašuvvamis dahje olggoštuvvomis.

2.8.1 Čoahkketabealla - Bargu eastadit givssideami ja sámecielahemi

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
18801	Bargu eastadit givssideami - prošeakta	-694 418	250 000	944 418
17401	Givssideami ja sámiid cielaheami eastadeapmi - ohcanvuodot doarjja	1 380 693	1 500 000	1 000 000
Submi		686 275	1 750 000	1 944 418

Searvevuhta givssideami vuostá (Partnerskap mot mobbing)

“Searvevuhta givssideami vuostá” šiehtadusáigodat nogai ođđajagis. Maŋemus jodiheadđičoahkkimis, mii dollojuvvui skábmamánus, mearridedje bargoguoibmeorganisašuvnnat ahte eai ođas šiehtadusa. Surggiidrastideaddji ovttasbargu joatkkašuvvá ođđa hámis. 2026 rájes jotkojuvvo ovttasbargu guovtteládje, ođđa mánáidgárde- ja skuvlabirasstrategiija referánsajoavkun, ja stuorát ja viidát áŋgiruššama bokte servodatbarggus searvadahttima várás. Bargovuogi rievdadeapmi lea Searvevuhta givssideami vuostá (Partnerskap mot mobbing) loahppaárvvoštallama vuodul, ja lea earret eará organisašuvnnaid sávaldaga vuodul oažžut eanet konkreta veahki politihkkaovddideamis dán suorggis. Sámediggi galgá 2026:s ovttas Máhttodepartemeanttain čielggadit makkár rolla Sámedikkis galgá leat ođđa organiseremis.

2.8.2 Bargu eastadit givssideami - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámediggi bargá dan ovdii ahte sámi mánáin ja nuorain lea buorre ja oadjebas oahppan- ja astoáigebiras

Sámediggi ovttasbargá nationála áŋgiruššamiin Partnerskap mot mobbing. Mihttomearri lea ahte buot mánáin ja nuorain lea vuoigatvuhta oahppanbirrasi gos ii leat givssideapmi.

Váttisvuodaid dihte rekrutteret mielbargi prošeaktii, várrejuvvui 2024:s 850 000 ruvdno 2025:i. 2025 dábalaš bušeahtas lei várrejuvvon 250 000 ruvdno. Dat máksá ahte prošeavtta obbalaš bušeahtta 2025:s lei 1 100 000 ruvdno. 2025:s ii lean vejolaš virgádit prošeaktabargi, nu ahte prošeakta ii leat čuvvon prošeavtta plána. Dan dihte sirdojuvvui 900 000 ruvdno dán poasttas eará poasttaide.

2.8.3 Eastadit givssideami ja sámecielahemi - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17401 Givssideami ja sámiid cielehemi eastadeapmi - ohcanvuđot doarjja	1 380 693	1 500 000	1 000 000	119 307
Submi	1 380 693	1 500 000	1 000 000	119 307

	Juolluduvvon 2025	Vuoluduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17401 Givssideami ja sámiid cielehemi eastadeapmi - ohcanvuđot doarjja	1 417 500	36 807	1 380 693
Submi	1 417 500	36 807	1 380 693

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
12	8	3	1

Doarjjaortnega mihttomearri - Givssideami ja sámecielahemi eastadeapmi:

- Sámi mánáin ja nuorain lea gullelašvuhta ja leat oassi oadjebas ja buori searvevuodas.

Ortnet galgá movttiidahttit organisašuvnnaid, joavkkuid ja servviid eastadit givssideami ja ovddidit oadjebas ja buori bajásšaddanberrasa sámi mánáide ja nuoraide báikegottiin. Sámi mánát ja nuorat galget dovdat gullelašvuoda ja leat oassin oadjebas ja buori searvevuodas, ja sis galgá maiddá leat oadjebas digitála árgabeaivi ja sii galget sihkkarastojuvvot givssideamis ja sámecielahemis.

2025:s lea earret eará juolluduvvon doarjja Norges Handikapforbund prošeaktii. Prošeakta galgá mobiliseret 12 nuora geat galget eastadit ja vuostálastit vaššicealkámušaid oahpaheami, vásáhusjuohkima ja unnebuš kampánnjaid ovddideami bokte sosiála mediain. Vásáhusat čohkkejuvvojit rabas digitála resursagirjái, maid sáhtá geavahit viidáseappot barggus sámecielahemi vuostá.

Lea maiddá addojuvvon doarjja Sex og politikk -organisašuvnnii. Prošeavtta vuolggasadi lea NRK nuoraidearidu Oro Jaska. Prošeakta galgá ráhkadit oahpahusmateriála mii buorida máhtu sámi kultuvrra ja identitehta birra, ja mii ovddida mánggabeallášvuoda ja rabasvuoda. Sámediggi árvvoštallá oahpahusmateriála leat buorren reaidun eastadit givssideami ja sámecielahemi.

2.9 Oahpponeavvut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi oahppit ja oahppit geat ožžot sámegielloahpahusa fidnejit sámi oahpponeavvuid buot golmma sámegillii buot fágain mat leat vuodđoskuvlla oahppolánaid mielde.

Sámediggi lea 2025:s bargan ulbmillaččat nannet sihke sámi oahpponeavvuid kapasitehta, buvttadeami ja olámuttolašvuoda, dan mihttomeari vuodul ahte buot ohppiin geain lea sámegielloahpahuš, galget oážžut oahpponeavvuid buot golmma sámegillii buot fágain. Bargu vuodđuduvvo ollislaš ja mánggabealláš strategijai mii galgá sihkkarastit ahte oahppit geain lea sámegiel oahpahuš ožžot oahpponeavvuid buot golmma sámegillii buot fágain. Strategalaš stivrejumi, kapasitehta huksema, ekonomalaš vuoruhemiid ja buvttadan- ja distribušuvdnavuogádagaidda profesionaliserema bokte láhčá Sámediggi vuodu nannoset ja ceavzileabbo oahpponeavvoinfrastruktuvrii.

Oahpponeavvoráhkadeami strategijaplána lea leamaš stivrejeaddji gaskaoapmi ja lea sihkkarastán ahte vuoruhemiid leat duohta dárbbuid vuodul. Doarjun dihtii barggu ovddideddjiid, čadahii Sámediggi sihke ohcciidwebinára ja fásta prošeaktačoahkkimiid lágádusaiguin, juoga mii lea váikkuhan dasa ahte prošeavttain mat leat jođus, lea buorre ovdáneapmi ja kvalitehta. Sámediggi lea maid nannen ovdánahttima ekonomalaš rámmaid mearkašahhti doarjjalasáhusain ja viiddis resursajuohkimiin lulli-, julev- ja davvisámegiel oahpponeavvuide, ja erenoamáš heivehuvvon oahpponeavvuide. Dasa lassin lea Ovtas/Aktan/Aktesne doaimmaheapmi ja ovddideapmi sihkkarastán ahte sámi oahpponeavvut leat čohkkejuvvon ovttá sadjái, ja nu maiddá juogadanarena ja digitála buvttadanreaidut. Oktii buot nannejit dát doaimmabijut sámi oahpponeavvuid infrastruktuvrra, kapasitehta ja resursavuoda, ja váikkuhit dasa,

ahte dadistaga eanet fágat ja gielat ožžot ođasmahttojuvvo ja olámuttolaš oahpponeavvuid mat leat oahppoplána vuodul.

2.9.1 Čoahkketabealla – Oahpponeavvut

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
17201	Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja	22 398 306	21 460 000	-938 306
18901	Oahpponeavvuid almmolaš háhkan - šiehtadus	8 998 790	9 000 000	1 210
15301	Ovttas Aktan Aktasne - Sámi allaskuvla - njuolggodoarjja	923 000	923 000	0
Submi		32 320 096	31 383 000	-937 096

Sámedikkis lea ovddasvástádus ráhkadit sámegiel oahpponeavvuid. Sámedikki strategijat sámegiel oahpponeavvoráhkadeapmái 2025-2028 ja dálá sámegiel oahpponeavvuid bajilgovva leat vuodđun dasa movt Sámediggi meannuda oahpponeavvoohcamušaid.

Ohcciidwebinára

Sámediggi lea ásan práksisa doallat jahkásaš ohcciidwebinára ovdalaš go oahpponeavvoráhkadeami ja mánáidgárddiid pedagogalaš materiála ráhkadeami áigemeari nohká. 2025 njukčamánu čadahuvvui digitála webinára.

Jahkásaš ovttasbargočoahkkimat lágádusaiguin/oahpponeavvoovddideddjiiguin

Sámedikkis leat jahkásaš prošeaktačoahkkimat lágádusaiguin main leat eambo go golbma oahpponeavvoprošeavtta maid Sámediggi doarju. Dat lea dehálaš sihkkarastin sihtii buori ovdáneami ja čadaheami. Sámediggi vásiha ahte eanas doarjjavuostáiváldiin leat buorit rutiinnat čadaheami dáfus.

Oahpponeavvoráhkadeami stáhtus

2025:s gárvvistuvvojede ja almmuhuvvojede 34 oahpponeavvu/komponentta. Dasa gullet sihke digitála komponenttat ja deaddiluvvon girjjit. 2025 loahpageahčen ledje 31 oahpponeavvoprošeavtta jođus main leat gárvvistanáigemearit 2026:s, 2027:s ja 2028:s.

Geahča maidái ášši Sámedikki strategijat sámegiel oahpponeavvoráhkadeapmái 2025-2028 maid Sámedikki dievasčoahkin meannuda 2026 njukčamánu. Doppe lea maid bajilgovva buot fágain main váilot oahpponeavvut mat leat ráhkaduvvon LK20S vuodul.

2.9.2 Oahpponeavvuid ráhkadeapmi - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. budš. ektui
17201 Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja	22 398 306	21 460 000	18 460 000	-938 306
Submi	22 398 306	21 460 000	18 460 000	-938 306

	Juolluvuvvon 2025	Vuoluvuvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17201 Oahpponeavvuid ráhkadeapmi – ohcanvuđot doarjja	24 064 951	1 666 645	22 398 306
Submi	24 064 951	1 666 645	22 398 306

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvuvvon
38	19	19	0

Doarjjaortnega mihttomearri – oahpponeavvuid ráhkadeapmi:

- Sámediggi ovddida buot fágaide sámegiel oahpponeavvuid mat leat vuodđooahpahusa oahppoplána vuodul.

Lea stuora dárbu ovddidit sámegiel oahpponeavvuid ja Sámediggi oažžu jahkásaččat ollu ohcamušaid oahpponeavvoovddideddjiin mat gáržžes rámmaid geažil eai oaččo ruhtadeami. Danne Sámediggi lasihii dán poastta bušehta 3 000 000 ruvnnuin njukčamánu reviderejuvuvvon bušehtas.

Lea sirdojuvuvvon 1 964 000 ruvdno dán postii olu buriid ohcamiid dihte ortnegii.

Tabella čájeha man ollu lea juhkojuvuvvon oahpponeavvuid ráhkadeapmái dán jagi.

Juhkojuvuvvon oahpponeavvuid ráhkadeapmái	Lohpádus ruvnnuin	%-oassi
Lullisámegiella	5 459 200	24
Julevsámegiella	6 735 000	29
Davvisámegiella	3 161 790	14
Sierra vuoruhuvvon	5 835 451	25
Olggobealde vuoruhuvvon guovlluid	1 819 459	8
Oppalaš supmi	23 010 900	100%

2.9.3 Oahpponeavvuid almmolaš háhkan

Sámediggi lea almmolaš gilvofálaldagaid bokte dahkan rámmašiehtadusaid sámi oahpponeavvuid oastimis vuodđooahpahussii.

Sámedikkis leat leamaš guokte rámmašiehtadusa oahpponeavvoráhkadeamis, nubbi lei Davvi Girji AS:in ja nubbi LearnLab AS:in.

Davvi Girji sáddii čakčamánu maŋemus dinggojumi digitála oahpponeavvuid rámmašiehtadusas davvisámegielas vuosttašgiellan 8.-10. luohkáide.

LearnLab sáddii borgemánus maŋemus dinggojumi digitála oahpponeavvuid rámmašiehtadusas julevsámegiela vuosttašgiellan 8.-10. luohkáide.

Sámediggi lea 2025 golggotmánus almmuhan golbma rabas gilvofálaldaga ráhkadit ja buktit deaddiluvvon girjiid sámegiela vuosttašgiellan, ovtta lullisámegillii, ovtta julevsámegillii ja ovtta davvisámegillii. Buot golbma gilvofálaldaga gusket 1.-7. luohká girjiid deaddileapmái. Gilvofálaldagat šadde bissehuvvot go fálaldatdokumeanttain ledje boasttuvuođat ja dat almmuhuvvojedje ođđasit juovlamánus. Fálaldatáigemearri lea 2026 ođđajagimánu. Ruhta lea várrejuvvon 2026 rehketdollui.

2.9.4 Ovttas|Aktan|Aksesne - njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Neahttabáiki masa leat čohkkejuvvon ođastuvvon dieđut sámi oahpponeavvuid birra, ja gos aktiivvalaččat juogaduvvojit oahppomateriálat ja geavahuvvojit digitála oahpponeavvuid buvttadanreaidut.

Ovttas|Aktan|Aksesne lea neahttabáiki gos leat čohkkejuvvon dieđut sámi oahpponeavvuid birra, ja gos lea vejolaš oahpponeavvuid luoikkahit ja lea juogadanarenan iežas buvttadan oahppanresurssaide ja oahpponeavvuide. Neahttabáikkis leat maid buvttadanreaidut digitála oahppanresurssaid ja oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Portála lea golmma sámegillii ja dárogillii. Doarjja sihkkarastá ahte doaibma joatká ja ahte neahttaportála viidásat ovdána.

Portála geavaheaddjit sáhttet Sámedikki girjerádjosis dingot ja luoikkahit girjiálašvuoda ja eará materiála.

2.10 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpus ja dutkamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Alitoahppu ja dutkan gokčá gelbbolašvuoda- ja máhtolašvuodadárbbu sámi servodagain ja muđui servodagas sámi gielaide, sámi kultuvrra ja servodateallima birra.

Sámediggi geavaha golbma váldostrategiija sihkkarastit ahte alitoahppu ja dutkan fuolahit sámi servodaga gelbbolašvuoda- ja máhtodárbbu. Vuosttaš lea nannet sámi váikkuhanfámu dutkanvuogádagas, nubbi lea hukset oahpaheaddjeoahpuid máhttovuođu ja kvalitehta, ja goalmát lea ovddidit oktiiveiveheami ja vásáhusjuogadeami dutkanbirrasiin. Oktiibuot čujuhit dat strategiijat guhkesáiggi bargui nannet fágabirrasiid, lasihit relevánssa dutkamis ja sihkkarastit ahte alitoahppu ovddiduvvo sámi dárbbuid mielde.

Konsultašuvnnaid bokte Dutkanrádiin ođđa portefeljestivrra nammadeami birra sámi servodahkii ja kultuvrii, lea Sámediggi sihkkarastán ahte sámi perspektiivvat vuhtiiváldojuvvojit dutkanruđaid hálddašeamis boahhtevaš áigodagas. Sámedikkis lea maiddá leamaš lagas gulahallan Máhtodepartemeanttain dan birra movt čuovvolit áššedovdijoavkku raportta oahpaheaddjioahpu birra, ja lea váikkuhan dasa, ahte ráhkaduvvo sierra rámmaplána sámi oahpaheaddjeoahpuide. Sámediggi lea guovddáš bargjoavkkuide evttohan kandidáhtaid geain lea sámi gelbbolašvuoda, ja lea dainna lágiin nannet oahpaheaddjeoahpuid vejolašvuoda hukset relevánta máhtu boahhteáiggi pedagogalaš fágabirrasiin. Oktiibuot leat dat doaimmat mielddisbuktán eanet sámi váikkuhanfámu, eanet ovttaštahtton máhttoovddideami ja nannejuvvon oahppo- ja dutkanbirrasiid, ja leat veahkehan ollašuhttit dan mihttomeari, ahte alitoahppu ja dutkan buorebut govččaše sámi servodaga ja muđui servodaga gelbbolašvuoda- ja máhtodárbbu.

2.11 Oahppo- ja dutkanfálaldat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Alitoahppu ja dutkan gokčá gelbbolašvuoda- ja máhtolašvuodadárbbu sámi servodagain ja muđui servodagas sámi gielaide, sámi kultuvrra ja servodateallima birra.

Sámediggi geavaha golbma váldostrategiija sihkkarastit ahte alitoahppu ja dutkan fuolahit sámi servodaga gelbbolašvuoda- ja máhtodárbbu. Vuosttaš lea nannet sámi váikkuhanfámu dutkanvuogádagas, nubbi lea hukset oahpaheaddjeoahpuid máhttovuođu ja kvalitehta, ja goalmát lea ovddidit oktiiveiveheami ja vásáhusjuogadeami dutkanbirrasiin. Oktiibuot čujuhit dat strategiijat guhkesáiggi bargui nannet fágabirrasiid, lasihit relevánssa dutkamis ja sihkkarastit ahte alitoahppu ovddiduvvo sámi dárbbuid mielde.

Konsultašuvnnaid bokte Dutkanrádiin ođđa portefeljestivrra nammadeami birra sámi servodahkii ja kultuvrii, lea Sámediggi sihkkarastán ahte sámi perspektiivvat vuhtiiváldojuvvojit dutkanruđaid hálddašeamis boahhtevaš áigodagas. Sámedikkis lea maiddá leamaš lagas gulahallan Máhtodepartemeanttain dan birra movt čuovvolit áššedovdijoavkku raportta oahpaheaddjioahpu birra, ja

lea váikkuhan dasa, ahte ráhkaduvvo sierra rámma-plána sámi oahpaheaddjeoahpuide. Sámediggi lea guovddáš bargjoavkkuide evttohan kandidáhtaid geain lea sámi gelbbolašvuohta, ja lea dainna lágiin nannen oahpaheaddjeoahpuide vejolašvuođa hukset relevánta máhtu boahpteáiggi pedagogalaš fágabirrasiin. Oktiihuot leat dát doaimmat mieldeisbuktán eanet sámi váikkuhanfámu, eanet ovttahtton máhttoovddideami ja nannejuvvon oahppo- ja dutkanbirrasiid, ja leat veahkehan ollašuhttit dan mihttomeari, ahte alitoahppu ja dutkan buorebut govččas sámi servodaga ja muđui servodaga gelbbolašvuođa- ja máhttodárbbu.

2.11.1 Čoahkketabealla – Oahppo- ja dutkanfálaldat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
19504 Fierpmádatčoahkkin porteføljestivrrat dutkanráđđi	0	150 000	150 000
Submi	0	150 000	150 000

Ođđa porteføljestivrra nammadeapmi

Sámediggi konsulterii 2025:s Dutkanráđi ođđa porteføljestivrra nammadeami birra sámi servodahkii ja kultuvrii. Dutkanráđi sámi servodaga ja kultuvrra porteføljestivrra doaibmaáigodat lea 2025 lohppii, ja dat eará porteføljestivrrat ges leat nammaduvvon gitta 2027 lohppii. Oktiiheivehan dihtii nammadanáigodaga daiguin eará porteføljestivrraiguin, de galgá nammaduvvot ođđa porteføljestivra sámi servodaga ja kultuvrra vástte ođđajagimánu 1. beaivvi 2026 rájes gitta juovlamánu 31. beaivái 2027. Ođđa porteføljestivrras galget leat golbma dálá miellahtu geat leat ovtta áigodaga čohkkan. Guokte ođđa miellahtu lea Sámediggi evttohan, guokte leat almmolaš gulaskuddamis evttohuvvon, ja ovtta miellahtu lea Dutkanráđi evttohan.

Sámedikkis lea 2025:s leamaš lagas gulahallan Máhttodepartemeanttain áššedovdijjoavkku raportta čuovvuleami oktavuodas stivrema ja oahpaheaddjeoahpuide birra. Njukčamánu mearridii ráđđehus ahte šaddet guokte rámma-plána: nubbi oahpaheaddjeohppui ja nubbi sámi oahpaheaddjeohppui. Mihttu lea ásahusaide addit buoret doaibmamuni ovddidit allakvalitehta oahpuide. Máhttodepartemeanta attii cuoŋománu Faglig råd for Lærerutdanning 2025 (FRLU) -ráđđái bargun ráhkadit evttohusa oktasaš rámma-plána váldoassái, mii galgá buhttet gávccii dálá oahpaheaddjeoahpu rámma-plána. Golgotmánu nammadii Máhttodepartemeanta joavkkuid mat galget ráhkadit sisdoalu rámma-plána vuolleapihttaliidda. Sámediggi evttohii kandidáhtaid geain lea sámi gelbbolašvuohta joavkkuide. Máhttodepartemeanta ja Sámediggi leat bargame gávdnat miellahtuid jovkui mii galgá ráhkadit sámi oahpaheaddjeoahpuide rámma-plánaevttohusa.

2.11.2 Fierpmádatčoahkkin porteføljestivrrat dutkanráđđi

Fierpmádatčoahkkima mihttomeari:

- Nannet porteføljestivrraid sámi miellahtuid fierpmádaga ja ráhkadit arena gos beassá juogadit vásáhusaid.

Fierpmádatčoahkkin ovddida vásáhusjuogadeami iešguđetge porteføljestivrraid sámi miellahtuid gaskkas. Dat maiddá veahkeha ovttahttit ja strategalaččat ovdánahttit sámi fáttáid dutkama. Fierpmádatčoahkkin láchá maid vejolašvuođa njulga gulahallat Sámedikkiin dutkandárbbuid birra sámi servodagas.

Fierpmádatčoahkkin galggai plána mielde dollojuvvot Dieđavahku, muhto unnán oasseváldiid dihte šluhttejuvvui čoahkkin. Dan dihte lea dán poasttas sirdojuvvon 150 000 ruvdno.

2.12 Rekrutteren

Ángiruššansuorggi mihttomeari:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta.

Sámediggi lea 2025:s mearridolaččat bargan nannet rekruterema oahpaheaddje- ja mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpuide ja dan ovdii ahte alitoahppu buorebut govččasii dan dárbbu mii lea sámegeilat oahpaheddiide. Sámedikkis leat golbma váldostrategiija oázžut eanet kvalifiserjuvvon

oahpaheddjiid geain lea sámgi giella- ja kulturmáhttu. Dat leat: vuogádathuksen ja nationála ovttahttin, ulbmillaš rekrutteren ekonomalaš insentiivaid ja diehtoávdnasiid ja oahppokvalitehta bokte.

Nationála foruma ásaheapmi sámgielaid ja sámgi kultuvrra várás lea dehálaš struktuvrralaš doaibma, mii láhčá dili buoret ovtta bargui mánáidgárde- ja skuvlaeaggáid ja fágabirrasiid gaskkas main lea sámgi gelbbolašvuohta, ja dahká álkibun mobiliseret gelbbolašvuođa iešguđet guovlluin. Stipeandaortnet lea ovddiduvvon ja ekonomalaččat nannejuvvon, ja stuora juolludus iešguđetge oahpaheaddjeoahpuide dahká buoret rekrutterenvuođu. Ortnege evalueren 2025:s čájeha ahte stipeanda doaibma ulbmila mielde ja lea dehálaš movttiidahttin dihtii studeanttaid geat válljejit váldit oahpu sámgielaid ja sámgi pedagogihkas. Dasa lassin lea Sámedikkis leamaš lagas gulahallan Máhttodepartemeanttain ođđa rámmaplánaid ovddideami birra oahpaheaddjeoahpuide, ja lea evttohan kandidáhtaid geain lea sámgi gelbbolašvuohta guovddáš fágajoavkkuide, juoga mii nanne oahpuide kvalitehta ja sámgi sisdoalu. Rekrutterenprošeakta lea seammás bargan rekruteremiin sihke nuoraid ja rávisolbmuid gaskkas, ja fidno- ja oahppomeassuin Guovdageainnus juhkkovuođedje dieđut oahppovejolašvuođaid ja sámgielaid oahpaheddjiid dárbbu birra. Sámediggi lea maid oassálastán fágalaš čoaččamiidda ja semináraide rekrutterema ja kvalitehta birra oahpaheaddjeoahpuin. Oktiibuot čájeha 2025 bargu ahte struktuvrrat, váikkuhangaskaoamit ja fágalaš proseassat, mat galget veahkkinn lasihit oahpaheddjiid geain lea sámgi giella- ja kulturmáhttu, leat čielgasit nannejuvvon.

2.12.1 Čoaččatabealla - Rekrutteren

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
17301 Stipeanda alit ohppui	4 274 000	4 751 000	477 000
18604 Rekrutteren - prošeakta	1 634 795	1 600 000	-34 795
Submi	5 908 795	6 351 000	442 205

Sámgielaid ja sámgi kultuvrra nationála forum báikkálaš gelbbolašvuođaovddideami ortnegiid siskkobealde

Sámgielaid ja sámgi kultuvrra nationála forum báikkálaš gelbbolašvuođaovddideami ortnegiid siskkobealde áhuvvui 2025 cuoŋománu. Nordlándda Stáhtahálldasáddjis lea ovddasvástádus hálldasit ovtta bargoforuma. Forumis galget leat 12 gitta 18 bissovaš miellahtu, ja dat galgá fuolahit sámgielaid ja sámgi kultuvrra olles oahppomannolagas mánáidgárdi rájes gitta joatkkaskuvlii, ja maiddá fága- ja fidnooahpahasas. Forumu ulbmil lea mánáidgárde- ja skuvlaeaggáid ja fága- ja fidnooahpuide dahkat álkibun ásahtit ovtta barggu fágabirrasiguin main lea rievttis gelbbolašvuohta sámgielaid ja sámgi kultuvrras. Forum lea riikaviidosaš ja das leat barggut fylkarájiid rastá mat gullet mánáidgárdi, vuoddoskuvlla ja joatkkaskuvlla, ja maiddá fága- ja fidnooahpahasas báikkálaš gelbbolašvuođaovddideami ortnegiidda.

Forum ásaheapmi lea NOU 2022:13 Med videre betydning – Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole čuoŋvuođepmi, ja lánveđotti evttohus:

- Ásahtit oktasáhtit ovtta bargoforuma nationála dásis, nannen ja čohkken dihtii sámgielaid ja sámgi kultuvrra gelbbolašvuođabirrasiid. Nordlándda Stáhtahálldasáddjis lea ovddasvástádus čuoŋvuođi ovtta bargoforuma ja heivehit dasa.
- Ásahtit ovtta dahje eanet fágafierpmádaga suohkan- ja fylkarájiid rastá ja mánáidgárdiid ja skuvllaid rastá čohkken dihtii sámgi fágabirrasiid.

Sámedikkis lea buorre ja čielga gulahallan Máhttodepartemeanttain mandáhta ráhkadeami birra forumii, ja gulahallan lea loahpavuovvon konsultašuvnnain.

2026 rájes bohtet ođđa doarjjaortnegat kollektiiva gelbbolašvuođa ovddideami várás mánáidgárdis ja skuvllas, ja sierra ortnet joatkkaskuvlii. Dasa lassin bohtá doarjjaortnet joatkkaohppui.

2.12.2 Stipeanda alit ohppui - ohcanvuodot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Buŋeahhtta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
17301 Stipeanda alit ohppui	4 274 000	4 751 000	3 651 000	477 000
Submi	4 274 000	4 751 000	3 651 000	477 000

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
17301 Stipeanda alit ohppui	3 450 500	-823 500	4 274 000
Submi	3 450 500	-823 500	4 274 000

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
110	109	1	0

Doarjjaortnega mihttomearri - stipeanda alitohppui:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta.

Suora beroštumi geažil stipeanddaide ja máksomeriid muddemii, de muddejuvvui ortnega buŋeahhtta njukčamánu reviderejuvvon buŋeahhtas 1 100 000 ruvnnuin.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 505 000 ruvdno unnit ohcamiid dihte go mii lei vurdojuvvon.

Vuoruheamit – Stipeanda alitohppui:

Oahppu	Galle juolludusa	Juolludusaid submi
B3 - P1 - Sámi mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu – geabbil - oasseáigi	2	77 000
P1 - Lektoroahppu 8-13 mas lea sámeigiella fágan mii addá oahpahangelbbolašvuođa sámeigielas vuosttašgiellan, unnimusat 60 oahppočuoggá.	2	90 000
P1 - Dábálaš mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu mas lea sámi profiila	2	50 000
P1 - Dábálaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7 mas lea sámeigiella fágan mii addá oahpahangelbbolašvuođa sámeigielas nubbingiellan, unnimusat 60 oahppočuoggá.	9	305 000
P1 - Dábálaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7 mas lea sámeigiella fágan mii addá oahpahangelbbolašvuođa sámeigielas vuosttašgiellan, unnimusat 30 oahppočuoggá.	4	180 000
P1 - Dábálaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 5-10 mas lea sámeigiella fágan mii addá oahpahangelbbolašvuođa sámeigielas nubbingiellan, unnimusat 60 oahppočuoggá.	8	260 000
P1 - Praktihkalaš-pedagogalaš oahput studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámeigielas vuosttašgiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji dásis.	3	10 000

Oahppu	Galle juolludusa	Juolludusaid submi
P1 - Sámi mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu	7	248 500
P1 - Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7 ja 5-10	24	1 190 000
P2 - Fágaoahpaheaddjeoahput studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji dásis.	3	1 190 000
P2 - Lektoroahppu 8-13 studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji dásis.	5	30 000
P2 - Dábálaš mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttaš- dahje nubbingiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji dásis.	6	50 000
P2 - Praktihkalaš-pedagogalaš oahput studeanttaide geain lea oppalašárvosátni/eksámen sámegielas vuosttašgiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji dásis.	3	60 000
Juolludusaid submi	109	3 450 500

Alitoahpu stipeanddaid evalueren

Sámediggi lea jagiin 2024/2025 evalueren alitoahpu stipeandaortnega. Evalueren lei gárvvis 2025 cuonomanu. Ášši 034/25 Sámedikki alit oahpu stipeandaortnega evalueren - Bargu ovddosguvlui meannuduvvui geassemánu dievasčoahkkimis.

Evalueren čájeha ahte Sámedikki stipeandaortnet lea hui buorre doarjja studeanttaide geat válljejit lohkat oahpuid mat nannejit sámegiela, sámi kultuvrra ja gelbbolašvuođa. Olles 95 % doarjjavuostáiváldiin geavahit sámi kultuvrra bargoeallimis, ja eatnasat sis barget dan fágasuorggis masa leat ožžon doarjaga. Stipeanda lea leamaš dehálaš movttiidahtinfáktor, vaikko ekonomijja, beroštupmi sámegillii ja sámi kultuvrii, ja bargovejolašvuođat leat dat mat eanemusat mearridit makkár ohppui olmmoš álgá.

Seammás čájeha evalueren ahte dárbbášuvvojat eanet diedut ortnega birra, erenoamážit joatkkaskuvlaohppiide, ja muhtumat sidáše stuorát supmi vai vuoruhuvvon fágat buorebut geasuhivčče. Evalueremis ávžžuhuvvo viidásit ovddidit ortnega stuorát supmiiguin, mearredidolaš diehtjuohkinbargguin, fleksibilitetain giellagáibádusaid dáfus ja álkit ohcanproseassaiguin. Dasa lassin evttohuvo ásaht ovttasbarggu suohkaniiguin muhtin doaimmaid dáfus, nugo mentorortnegiid ja doarjagiid dáfus bargoeallimis, vai sihkkarastá ahte rekruttere ja bisuha sámi fágaoalmuid guovddáš servodatdoaimmain.

Sámedikki dievasčoahkkimis 2025 juovlamánu meannuduvvui ášši 056/25 Sámedikki stipeanda alit ohppu – Vuoruheamit áigodahkii 2025-2029. Sámediggi mearridii bisuhit vuoruhemiid mat leat, ja viiddidit stipeandaortnega ođđa vuoruhemiiguin, dainna ulbmiliin ahte nannet sámegiela, sámi kultuvrra ja sámi servodatovdáneami alitoahpu bokte. Ođđa vuoruheamit leat buhcciiddikšuoahppu, master sámegielas ja sámi dulkaoahppu.

2.12.3 Rekrutteren - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Eanet studeanttat geain lea sámegielgelbbolašvuohta mánáidgárdeoahpaheaddji-, vuodđoskuvlaoahpaheaddji- ja lektoroahpu, ja sámegiela siskkobealde.

Sámi servodat dárbbáša eanet oahppan fágaoalmuid geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta, geat sáhttet deavdit virggiid gos dat gelbbolašvuohta dárbbášuvvo. Hástalus lea erenoamáš gáibideaddji mánáidgárdeoahpaheddjiid ja oahpaheddjiid dáfus vuodđo- ja joatkkaskuvllas, erenoamážit danne go

oahpaheddjiid váilun váikkuha nu garrasit sámi servodahkii sámi giela ja kultuvrra gelbbolašvuoda dáfus, sihke dál ja boahtteáiggis. Oahpaheaddjeoahpuid lassin leat sámegieloahput dehálaččat mánga jagi ovddasguvlui lasihan dihte rekrutterenvuođu.

Danne lea prošeakta geahččalan nannet rekrutterenvuođu. Guhkit áigge mihttomearri lea lasihit sámegiela geavaheddjiid logu. Oanehis áigái orru čoavddus leamen buorebut ávkkástallat potensáilain mii juo gávdno. Ulbmiljoavku leat dasto oahppit geain lea sámegiella vuosttaš- dahje nubbingiellan vuoddo- dahje joatkkaskuvllas, ja sámegielat rávisolbmot geat sáhttet šaddat fágaoibmot vuoddo- ja joatkkaoahpuid bokte. Prošeaktabargi lea bargan nu ahte lea ohcan vejolaš ohcciid, ja lea doallan diehtajuohkinčoahkkimiid ja deaivvadan vejolaš ohcciiguin sámi oahpaheaddje-, mánáidgárdeoahpaheaddje- dahje giellaoahpuide.

Sámediggi lágidii fidno- ja oahppomeassuid Guovdageainnus golggotmánu 27.-28. b. 2025 goalmátjagi joatkkaskuvlaohppiide geain lea sámegiella fágas. Meassuide serve birrasiid 80 oahppi. Sámi allaskuvla, Nuortta universitehta ja UiT – Norgga ártalaš universitehta ovdanbukte iežaset oahppofálaldagaid. Meassuide serve 17 fitnodaga juogo fáluhanbevddiiguin dahje ovdanbuktimiiguin lávddi nalde. Konferánssa ulbmil lei čájehit sámi ohppiide makkár vejolašvuodas leat oahpu ja bargguid dáfus.

2025 golggotmánu lágidii UHR-samisk seminára rekrutterema birra sámegillii joatkkaskuvllas ja alitoahpus. Sámediggi searvvai panelaságastallamii. Ságastallama fáttát ledje dárbbu birra sámegieloahpaheddjiide ja sin váilevašvuhta, movt bargat rekrutteremiin ja movt čoavdit sámegielagiid rekrutterendárbbu, sámegiel gáiddusoahpahusa kvalitehta ja maidái sámi dutkan ja gelbbolašvuhta.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 670 000 ruvdno eará poasttaide unnit goluid dihte go mat ledje bušetterejuvvon.

3 Areálat, biras ja dálkkádat

Servodatmihttu:

- Sámi guovlluid areálat ja luondduresurssat hálldašuvvojit dainna jurdagiin ahte boahhtevaš sohka buolvvaide sihkkarastojuvvo eallinvuođu ja vejolašvuohta bisuhit ja ovddidit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima.

Sámediggi lea jagis 2025 bargguide lahkonaan dainna lágiin ahte vuoigatvuođaoamasteddjiid dilli, máhttovuođu ja guhkesáiggi luondduhálldašeapmi livččii guovddášis. Barggustis lea geahččalan nannet sámi beroštumiid areála- ja resursahálldašeami buot osiin, suohkana plánaáššiin gitta lálkaaddinproseassaide ja riikkaviidosaš suodjalanguovlluprošeavttaide. Strategalaš bargu leamaš eanas sihkkarastin dihte sámi servodahkii duohta váikkuheami dain mearrádusain mat gusket sin geavahanguovlluide, oážžun dihte eamiálbmotmáhtu fárrui hálldašanvuodui, ja vai sisabahkkemiid váikkuhusat kultuvrii, ealáhusaide ja ekologalaš oktavuođaide vuđolaččat árvvoštallojuvvoše. Sámediggi lea deattuhan dakkár struktuvrraid oážžut maid sáhtta einnostit ja maidda sáhtta váikkuhit, leaš dal plánenbargu, suodjalanguovlobargu dahje luondduresurssaid roggandoaimmat/viežžan.

Jagi mielde dákáraš strategalaš bargu lea ávkkuhan sihke bakkálaš proseassain ja riikkaviidosaš proseassain. Moanat areálaplánat leat nuppástuvvon vai unnidivčče váttuid boazodollui ja seasttáše kulturmuittuid. Fuoddo- energii- ja minerálaláhkabarggut leat maid váikkuhuvvon ja vuhtii váldán sámi vuoigatvuođaid. Dakkár áššin mas evttohuvvon doaibma ii leat doarvái bures vuhtii váldán vuoigatvuođaoamasteaddji, de lea Sámediggi čielgasit bidjan rája ja biehttalan dohkkeheames. Mearrabirrasa suodjalanguovlluproseassaide searvan ja oahppan lea nannen vuoigatvuođaoamasteaddji kapasitehta ovttasbarggu ja doarjjaortnegiid bokte ja vel buktán lasi máhtu proseassaide. Oktii buot 2025- bargu čájeha ahte Sámediggi nákke aktiivvalaččat ja ulbmilaččat bargat vai luonddu resurssat ja areálat hálldašuvvojit dainna vugiin ahte otná mearrádusat eai hedjonahte boahhtevaš buolvvaid vejolašvuođa joatkit nannemis sámi kultuvrra ja ealáhusaid.

3.1 Áŋgiruššansuorggit – Areálat, biras ja dálkkádat

Sámedikki areálii, birrasii ja dálkkádahkii guoski áŋgiruššansuorggit:

- Areálaid hálldašeapmi.
- Luondduresurssat.
- Luondduvalljivuhta

3.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Areálat, biras ja dálkkádat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Areálahálldašeapmi	6 556 813	4 782 000	-1 774 813
Submi	6 556 813	4 782 000	-1 774 813

3.2 Areálahálldašeapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ealáhusaid, kultuvrra ja servodateallima luondduvuođus lea sihkkarastojuvvon buot plánemiin, ja Sámediggi lea dehálaš eavttuidbiddji ja konsultašuvdnaasálaš areálahálldašeamis.

Sámediggi lea jagis 2025 areálahálldašanbarggus geavahan oppalaš strategiiija oktan čielga eavttuidbidjamiin, nannen vuoigatvuođaoamasteaddji mielváikkhusa ja systemáhtalaččat lokten máhtu sámi luonddugeavaheami birra. Barggustis lea Sámediggi jeargadit/konsekveanta geavahan

konsultašuvnnaid ja vuostecealkámušaid váikkuhangaskaoapmin vai plána- ja huksenláhka doahttaluvvošii ja sámi beroštumit vuhtii válđojuvvojit. Sámediggi lea bargan nannen dihte eamiálbmotperspektiivva riikkadási ja riikkaidgaskasaš máhttuvuođus, huksen dihte nanus proseassaid mas ságastallan, árra searvan ja doarvái váikkuhus-čielggadeapmi unnidivččii sisabahkkemiid, dahje juo hehttešii sisabahkkemiid. Strategiija lea nappo sihke gáhttet luondduvuođu ja maiddái sihkkarastit duohta searvama FPIC-prinsihpa mielde (Free, Prior and Informed Consent) sámi vuoigatvuođaoamasteddjiide, olles plánabarggus.

2025-barggus oaidnit strategiija šaddamin duohta dillin. Sámediggi lea aktiivvalaččat geavahan vuostecealkámuš-instituhta gáhtten dihte boazodoalu johtingeainnuid, kulturmuittuid ja luondduvuođu huksemiid vuostá, sihke elfápmorusttegiid, industriija, astoáiggevistiid, ja čievramilliid ja eará – nu mo Leirfjord ja Steinkjer/Stientje – mas suohkan nuppástuhtii plánaid oalle ollu. Daid háviid go ságastallanproseassa lea leamaš sajáiduvvon, de lea Sámediggi olahan konkreta bohtosiid ovttasbarggu bokte, muhto soames suohkaniin lea ain dárbu geavahit vuostecealkámušaid. Protect Sápmi ovttasbarggu bokte ja nannejuvvon doarjjaortnegiid bokte leat vuoigatvuođaoamasteddjiid kapasitehta ja váikkuhanvejolašvuođat nannejuvvon areálaššiiin, ja seammás bargá Sámediggi IPBES bokte loktet sámi luonddumáhtu globála árvvoštallamiidda. Oktiibuot lea Sámediggi jagis 2025 čuvvon konsisteanta strategiija mas juridihkalaš veahkkeneavvut, ságastallanproseassat ja máhttolokten lea fárus sihkkarastimin luondduvuođu ja sámi beroštumiid areálahálldasheamis.

3.2.1 Čoahkketabealla – Areálaid hálldasheapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
20001 Protect Sápmi vuodđudus - njuolggodoarjja	1 782 000	1 782 000	0
22001 Sámi areála- ja resursavuoigatvuođat - ohcanvuđot doarjja	4 774 813	3 000 000	-1 774 813
Submi	6 556 813	4 782 000	-1 774 813

Industriija ja elfápmorusttegiid huksemat gáržžidit areálaid, ja nu maid dahket astoáiggevistiid huksemat ja turisma. Buot dát váikkuhit árbevirolaš sámi ealáhusaide, boazodollui, eanandollui ja meahcásteapmái iešguđet lálhkai. Suohkanat hálldasit areálaid ja plána- ja huksenláhka lea deháleamos stivrenreaidu. Buot plánenbargu galgá lága mielde sihkkarastit sámi kultuvrra luondduvuođu, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima. Sámedikki bargu lokte máhtu ja ipmárdusa sámi luonddugeavaheami ja árvovuođu birra, ja ipmárdus dasa ahte ferte čadahiit ja doahhtalit konsultašuvdnageatnegasvuođa vai sámi beroštumit vuhtii válđojuvvojit.

Luonddupanela raporta luonddubillisteami ja dálkkádatrivevdama birra

Riikkaidgaskasaš Luonddupanela (IPBES) buvttii 2024 juovlamánus raportta mas ledje čiežanuppeloahkái ođđa doaimma mat galggaše dálkkádat- ja luondduroasu čoavdit, ja vihtta strategiija luonddugáhttemii. Panela evttoha earrát eará hálldahusas atnit ávkki eamiálbmogiid máhtus, ja doarjut eamiálbmogiid borramušvuogádagaid. Sámediggi lea jagis 2025 bargan dan ovdii ahte sámi eamiálbmotmáhtu ekspearttat ja sámi ekovuogádaga ekspearttat galggaše beassat searvat Luonddupanela boahttevaš bargguide.

Suohkanplána areálaoassi Leirfjord – vuostecealkámuš

Suohkan miedihii válđit gávccii areálaulbmila eret areálaplánas maŋŋá vuosttaš gulaskuddama, nu mo Sámediggi dáhtui. Maŋŋá nuppi gulaskuddama ja čielggademiid ja ságastallančoahkkimiid Leirfjord suohkaniin, de Sámediggi sáhtii geassit ruovttoluotta golbmanuppeloahkái areálaulbmila vuostecealkámušaid. Sámediggi doalahii golbma vuostecealkámuša dan plánas maid suohkan mearridii. Dan golbma areálaulbmila birra leat dál suohkan ja Sámediggi soabadallame. Guokte vuostecealkámuša gusket boazodoalu johtingeainnuide ja daidda váikkuhusaide mat leat sámi kultuvrii ja ealáhusdoaimmaheapmái. Goalmmát vuostecealkámuš lea Finnkona-sullo ođđa akvakultur-guvlui, maid suohkan čálistii dan nuppi gulaskuddama oktavuodas. Sámediggi oaiivvilda akvakultur-rusttet livččii heittot daidda automáhtalaččat suodjaluvvon kulturmuittuide sullos. Oktiibuot lea Sámedikki mielas leamaš buorre proseassa ja leamaš

buorit gulahallančoahkkimat guktot bealis, sihke plána ja vuostecealkámušaid birra. Eanas vuostecealkámušáššiid nákkiimet čoavdit juo vuosttaš gulaskuddama oktavuodas.

Suohkanplána areálaoassi Nærøysund – vuostecealkámuš

Nærøysund suohkan evttohii ođđa areálaoassi suohkanplánii 2023–2035 ja sáddii jagis 2025 plána nuppi gulaskuddamii. Ovdal gulaskuddama, de suohkan lei čadahan konsultašuvnnaid plánaevttohusa birra. Dasa serve orohagat Voengelh-Njaarke sijte ja Årjel-Njaarke sijte ja dat lea Sámedikki mielas hui buorre. Suohkan lea muhtten ja heivehan plánaevttohusa, ja heivehan ja rievadan plána vai šaddá buoret boazodollui. Dát plána lea dasto buoret sámi beroštumiide go dálá gustovaš plána. Sámediggi buvttii vuostecealkámuša nuppi gulaskuddamis Teplingan čievramielli areáulbmilii danne go evttohuvvon viiddideapmi livččii čuohcan orohahkii Voengelh-Njaarke ja livččii boahtán johtingeainnu ovdii. Evttohuvvon viiddideapmi livččii maid váikkuhan automáhtalaččat suodjaluvvon sámi kulturmuittuide dán guovllus. Sámediggi ii leat maŋŋá gulahallan suohkaniin juste dán vuostecealkámuša birra.

Suohkanplána areálaoassi Stjørdal – vuostecealkámuš

Stjørdal suohkanplána 2025–2037 areálaoassi bođii vuosttaš gulaskuddamii cuonomanus 2025. Suohkan lea čadahan konsultašuvnnaid guktot orohagain maidda plána guoskkai, ja lea ja dál nuppi láhkái disponeren ja rievadan álgoplána vai areála mii álgo álggos lei eanandoallo-, luonddu-, astoáigge- ja boazodoalloareála (LNFR-guovllut) dál fas leat dakkár areálat plánas, ii ge areála galgga geavahuvvot huksemiidda ja rusttegiidda. Soames areálageavaheami gal leat hehttehussan boazodollui. Danne Sámediggi lea buktán guokte vuostecealkámuša guokte guvlui mat leat jurddašuvvon barttaid ja astoáiggevisttiid huksemii. Sámediggi ii leat gal maŋŋá gulahallan suohkaniin juste dán vuostecealkámuša birra.

Suohkanplána areálaoassi Steinkjer/Stientje – vuostecealkámuš

Steinkjer suohkanplána 2024-2037 areálaoassi lea jagis 2025 leamaš almmolaš gulaskuddamis. Suohkanis leamaš konsultašuvdna boazodoaluin ja plánaevttohus lea oppalohkái buoret boazodollui go dálá suohkanplána. Ankke ledje soames areálageavaheanevttohusat váddáseappot boazodollui. Sámediggi danne buvttii vuostecealkámuša golmma areáulbmiliidda mat ledje dát; okta beaivváš-elfápmoguovlu, industriijaguovlu ja unna elfápmorusttet. Maŋŋá suohkan sihku dán golbma areáulbmila eret plánas. Dasto Sámediggi sáhtii geassit ruovttoluotta buot vuostecealkámušaid maid lei buktán plánaevttohussii.

Suohkanplána areálaoassi Vefsn - vuostecealkámuš

Vefsn suohkana suohkanplána areálaoassi lei gulaskuddamis 2024 ja Sámediggi buvttii moanat vuostecealkámušaid areáulbmiliid vuostá. Nuppi gulaskuddamis 2025 gesii Sámediggi máŋga vuostecealkámuša, ja maŋŋá gulahallančoahkkimiid leat báhcán guokte vuostecealkámuša guokte areáulbmila vuostá. Dat leat vejolaš bieggamillut Toven-guovllus ja Sørnesfjellet-guovllus. Plánaevttohusas leat guktot areálat evttohuvvon doaimmaide.

Regulerenplána Nord Gondol Vefsn suohkan

Sámediggi lea ovdal soabadallan Vefsn suohkaniin Nord Gondol regulerenplánain hárrái. Prošeakta áiggošii hukset gondol mii lea gávpoga Mosjøen/Mussere guovddázis gitta bajás Øyfjellet-várrái ja dasa gullevaš stašuvdnii Stortuva-váris. Vuostecealkámuš lea celkojuvvon danne go plána ii vuhtii váide boazodoalu johtingeainnuid ii ge eanangeavaheami. Øyfjellet bieggamillorusttegiid konsešuvdna ii čilge doarvái bures johtingeainnuid ii ge eanangeavaheami, ja danne šaddet lassidoaimmat dán guovllus bártin boazodollui. Soabadallan ii leat lihkostuvvon iige Sámediggi sáhte geassit ruovttoluotta vuostecealkámušaidis. Ášši lea sáddejuvvon Gieldda- ja guovlludepartementii (KDD) maŋŋá soabadeami vai departemeanta geahččá ášši. Geasset 2025 leamaš konsultašuvnnat hálldahusbargiin ja 2025 leamaš konsultašuvnnat politihkkáriin, muhto vuostecealkámuš-ášši ii leat čovdojuvvon. Ášši gieđahallan jotkojuvvo.

Suohkanplána areálaoassi Hemnes – Vuostecealkámuš

Hemnes suohkana suohkanplána areálaplánaevttohus leamaš gulaskuddamis ja Sámediggi lea buktán golbma vuostecealkámuša, golmma ealáhushuksehusulbmiliidda. Sámedikki mielas areáulbmilat sáhttet vuorjat bohccuid eanangeavaheami.

«Kraftløft Finnmark»

Diedáhus ja ohcamuš beassat hukset elfápmolinjá- ja bieggamillorusttegiid Finnmarkkus lei gulaskuddamis gitta guovvamánu 2025 rádjái. Sámediggi buvttii cealkámuša prošeavttaide mat ledje plánas ja vuostecealkámuša ođđa 420 kV elfápmo-linjái Davvesiiddas Sáttovárrái ja čujuhan sámi kultuvrii, ealáhusaide ja sámi kulturmuittuide. Sámediggi lea maid buktán vuostecealkámuša 132 kV elfápmolinjái Storvardenis Revenesi Bearalvági gielddas ja čujuhan sámi kultuvrra ja ealáhusaid luondduvuđđui. NVE lea meannudeame vuostecealkámušaid ja áigu buktit mearrádusevttohusa Energijadepartemeanttas. NVE lea

čakčat 2025 sihtan ahte Statnett galgá buktit eambo ja viidát čielggademiid dan plánejuvvon 420 kV-linjá birra gaskal Davvesiid ja Sáttovári.

3.2.2 Protect Sápmi vuodđudus - njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Protect Sápmi vuodđudus bargá dan ala ahte sámi vuoigatvuodaoamasteaddjit sáhttet friija miedihit huksenáššiin ovdalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul.

Protect Sápmi vuodđudus galgá ovddidit gulahallan- ja šiehtadallanvuđot čovdosiid areálasabahkkenáššiin mat váikkuhit sámi vuoigatvuodaoamasteaddjiide. FPIC-prinsihppa (Free, Prior and Informed Consent) galgá leat vuodđun álggos gitta lohppii Protect Sápmi vuodustusa barggus, ja stivret mot Protect Sápmi vuodustus pláne proseassaid. Vuodustus bargá dan ala ahte sámi vuoigatvuodaoamasteaddjit galget friija beassat miedihit huksenáššiin ovdalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul, go lea vejolaš. Jos ii sáhte miedihit ovdalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul, de galget huksejeaddjit ja eiseválddit dan árvvus atnit.

Protect Sápmi, sis lea «fásta» ráđđeaddijoavku mii bargá organisašuvnna ovddas dárbbu mielde. Vuodđudusa doaibma dárbbáša ráđđeaddiid ja sii ožžot báikká olggobealde bohtán ruđain mii lea dan fásta juolludeami olggobealde.

3.2.3 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
22001 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	4 774 813	3 000 000	1 900 000	-1 774 813
Submi	4 774 813	3 000 000	1 900 000	-1 774 813

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
22001 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	5 100 000	325 188	4 774 813
Submi	5 100 000	325 188	4 774 813

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
22	15	7	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát:

- Sámi berošteddjiin ja vuoigatvuodaoamasteaddjiin lea duohta vejolašvuohta konsulterejuvvot vai besset ovdalgihtii dieđuid vuodul friija miedihit plánaide ja doaibmabijuide areála- ja resursahálddašeami oktavuodas.

Olusat ohcaledje ja háliidedje geavahit dán ortnega ja danne bušeahhta lea justerejuvvon reviderejuvvon bušeahtras njukčamánu 1 100 000 ruvnnuin.

Ollu ohcamušat bohte ja lea sávaldat addit doarjaga eambo buriid prošearvtaide dán ortnegis. Danne sirdojuvvui 1 775 000 ruvnu dasa.

3.3 Luondduressat

Ánggirusšansuorggi mihttomearri:

- Sámi guovlluid luondduressaiguin ávkástallan dáhphuvvá dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuoigatvuodaoamasteaddjiid ja báikegottiid beroštusaid ja vuoigatvuodaid, ja dávista riikkaidgaskasaš álbmotriektái, ja mii fuolaha sámiid kulturdoaimmaheami rievtti.

Sámedikki vuolggasadi lea sihkarastit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodatovddideami Luondduvuodása. Dan bargá Sámediggi go energii- dahje minerálaroggama ohcamušat bohtet ja

konsultašuvnnat čađahuvvojit. Sámediggi geavaha vuostecealkámušvejolašvuoda vai sámi kultuvrra ja ealáhusdoaimmaheami luondduvuođus sihkkarastojuvvo boahttevaš buolvvaide.

Sámedikki bargu dan ala ahte luondduresurssaid viežžan galgá vuhtii váldit sámi vuoigatvuodaid ja geavaha váldoprinsihppan ahte konsultašuvnnaid galgá čađahit buot láhka- ja huksenáššiin energii- ja fuođo- ja minerálahálddašeamis, ja vel áŋgirit buktá vuostecealkámušaid vai sámi kultuvrraovdanbuktima luondduvuođus suddjejuvvo, ja vai riikkaidgaskasaš álbmotriekti čuvvojuvvo. Čielga prinsihppa lea ahte sihke lágat ja doaimmat galget čuovvut sámi eamiálbmotmáhtu ja sihkkarastit vuoigatvuodoamasteddjiide duohta doaibmanvejolašvuodaid.

Energijjalága konsultašuvnnain Sámediggi jatkii gáibideames ahte sámi eamiálbmotmáhttu galgá leat fárus ja ahte rusttegiid heaittiheapmi galgá čielgasit regulerejuvvot. Fuođdoresursalága ráhkadettiin lihkostuvai konsultašuvnnaid bokte oažžut fárrui sámi vuoigatvuodaid, kultuvrraovdanbuktima ja boazodoalu bivdovuoigatvuodaid ovdal go láhkaevttohus mearriduvvui Stuorradikkis. Ođđa minerálahága konsultašuvnnain jatkii Sámediggi bargamis dan ala ahte luondduvuođus ja vuoigatvuodoamasteddjiid posišuvdna galgá leat čielggas lágas, ja Sámediggi ii miehtan lánkkii go dehálaš čuoggát šiehtadusgáibádusa ja buhtadusortnegiid birra ii lean váldo vuhtii. Sámediggi čuovvu prinsihpalaš ja konsekveanta strategiija: Go proseassa ja láhkaevttohus čuovvu álbmotrievtti, de Sámediggi doarju dan. Go ii čuovo, de geavahuvvojit konsultašuvnnat ja biehttanluondduvuohta vai sámi beroštumit ja boahttevaš kultuvrraovdanbuktin sihkkarastojuvvo.

Energijjaláhka

Energijadepartemeanta bijai energijjalága rievdadusevttohusa gulaskuddamii 2024 geasi. Sámediggi lea jagis 2025 čađahan konsultašuvnnaid evttohusa birra. Departemeanta ii miehtan Sámedikki ávžžuhusaid váldit sámi eamiálbmotmáhtu mielde lánkkii. Departemeantta mielas berre baicce váldit dan fárrui go revidere konsekveansaguorahallanláhkaásahusa. Departemeantta mielas ii lean dárbu váldit fárrui rusttegiid dárkilis heaittihanplánaid nu mo Sámediggi lei evttohan. Dasto ii leat ovttaoavilvuoha dán evttohusa birra.

Fuođdoresursaláhka

Sámedikki dievasčoahkkinn meannudii evttohuvvon fuođdolága áššis 007/25 njukčamánu 2025. Ráđdehus ovddiidii lánkaproposišuvnna Stuorradiggái cuoŋománu 2025. Ráđdehus lea lánkaproposišuvnnas čuvvon daid čuoggáid maid Sámediggi ja departemeanta leat soahpan konsultašuvnnain. Čuoggáš 3.4 čilgejuvvo man mávssolaš bivdin ja guolásteapmi lea sámi kultuvrraovdanbuktimii, ja sámi beroštumit álbmotrievttis čilgejuvvo lánkaevttohusas §§.4 ja 5. Loddenlohpi lea mielde § 12 ja boazosápmelaččaid vuoigatvuoha bivdit lea fárus §.38. Sámediggi lea sádden dievasčoahkkinnmearrádusa ealáhuslávdegoddái go lávdegoddi lei gulaskuddamin lánkaproposišuvnna birra. Stuorradiggi mearridii fuođdoresursalága miessemánu 26. Beaivvi 2025.

Minerálahága

Sámedikki dievasčoahkkinn meannudii evttohuvvon minerálahága áššis 014/25 njukčamánu 2025. Sámediggi ii dorjon lánkaevttohusa. Konsultašuvdnaproseassa leamaš čorgat ja buot dehálaš čuoggát leat vuđolaččat digaštallojuvvon, namalassii lága ovdabarggut, sierramearkkašumit ja lánkamearrádušat. Loahpa loahpas dattetge Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta lea buktán oainnuid mat eai leamaš čielgasit celkojuvvon ovdal. Dás lea sáhka šiehtadusgáibádusain ja buhtadusortnega stivrenvuogádagas. Go lea sáhka buhtadusortnega stivremis, de departemeanta ii leat čilgen manne ná oavvildit. Sámediggi dasto oppalaččat gávnnašii ahte ii sáhte mieđihit ođđa minerálahákkii. Dasto Sámediggi ii ge mieđit daidda doaimmaide maid lánkaevttohus galggašii reguleret. Sámedikki dievasčoahkkinn lea fápmudan sámediggeráđi árvoštallat nuppe ládje jos nu geavvá ahte stuorradiggemeannudeamis lánkaevttohus rievdaduvvo, ja jos evttohus duste álbmotrievtti mearrádusaid mat čilgejit ahte eamiálbmogiin lea vuoigatvuoda iešmearrideapmái ja iešstivrejupmái siskkáldas áššiin. Gažaldat lea man lánká siskkáldasat galgá juogadit buhtadusa sámi vuoigatvuodoamasteddjiide dain mineráldoaimmain mas stáhtas lea eanaoamastanvuoigatvuoha.

3.4 Luondduvaljjivuoha

Áŋgirusšansuorggi mihttomearri:

- Luondduvaljjivuoda suodjaleapmi bidjá nana vuodu sámi kultuvrii ja ealáhusdoaimmaheapmái.

Sámiin lea nana oktilašvuoha meahcásteamis doloža rájes otnáži. Sámediggi háliida ahte báikegottiid olbmuid ja boazodoalu geavaheapmi iežaset resursaguovlluin bisuhuvvo maiddá guovlluin mat dát leat suodjaluvvon luondduvaljjivuodalahaga mielde. Suodjalanguovlluid hálddašeapmi galgá váldit vuolggasaji

árbevirolaš geavaheamis.

Sámedikki strategiija čuovvu prinsihpa ahte luonddusuodjalanguovlluid hálddašeamis galgá vuhtii váldit árbevirolaš sámi geavaheami ja eamiálbmotmáhtu. Strategiija olis ii galgga luonddusuodjaleapmi gáržžidit sámi ealáhusaid ja báikkálaš resursaávkástallama, baicce nannet guhkesáigge vejolašvuodaid. Sámediggi lea oččodan sámi áirasiid, mielmearrideami ja máhtu buot proseassaide mat gusket luondduvaljivuodálága luonddusuodjaleapmái. Sámediggi dáhttu konsultašuvnnaid, sihtá báikkálaš searvama ja garrasit deattuha ahte sámi geavahus ja kulturhistorjjálaš oktilašvuotta galgá leat máhttovuoddu luonddusuodjalanproseassain. Sámedikki strategiija lea ovddidit sihke vuoigatvuodaid ja máhtu dainna ulbmiliin ahte otná luonddusuodjalanpolitihkka ii dagahivčče ođđa sisabahkkemiid ja hehttehusaid sámi ealáhusaid.

Sámediggi lea jagis 2025 searvan luonddusuodjalanproseassaide, oččodan duohta sámi mielváikkuheami, ja gáhtten ahte sámi luonddugeavaheapmi ja eamiálbmotmáhtu bidjá premissaid boahttevaš luonddusuodjalanbargguin, ovdamearkka dihte jos luonddusuodjalanbargu álggahuvvo dás: Divtasvuodna.

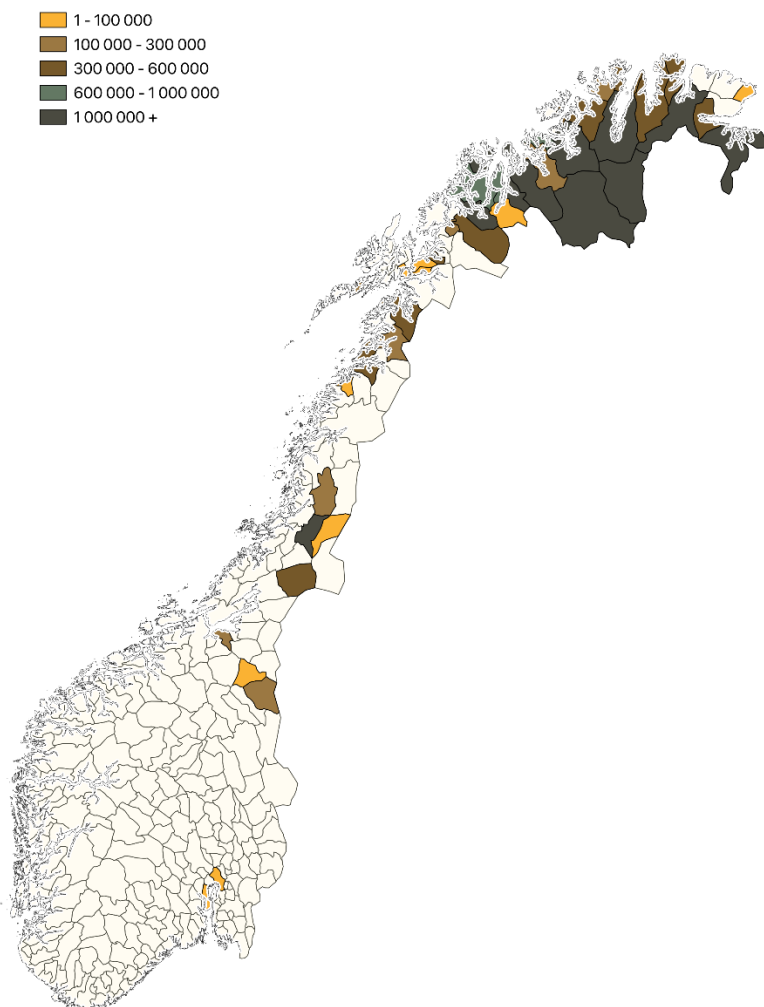
Divtasvuodna – Mariidna luonddusuodjalanplána

Stuorradiggediedáhusas 37 (2008 -2009) Norgga meara mariidna birrasa oppalaš hálddašeapmi evttohuvvojedje 36 mariinna luondduguovllu maid galggašii suodjalit. Divtasvuodna Nordlándda fylkkas lea evttohuvvon. Sámediggi lea konsulteren Birasdirektoráhtain ja Nordlándda Stáhtahálddašeddjiin vai báikkálaččat vuodduuvvon bargolávdegoddi nammaduvvošii hábmet luonddusuodjalanplána, jos nu šaddá. Boadus lei báikkálaš bargolávdegoddi mas Sámediggi galgá nammadit vihtta áirasa quoktenuppelogi áirasis. Bargolávdegotti galgá veahkehit Stáhtahálddašeaddji Divtasvuona luonddusuodjalanbarggus. Bargolávdegoddi galgá iežas mandáhta olis árvvoštallat guovllu geavahan- ja suodjalanárvvu ja kultuvrralaš mávssolašvuoda. Galgá váldit mielde eamiálbmotmáhtu das movt geavahit ja suodjalit luondduvaljivuoda Divtasvuonas. Sámediggi jearai sámi eananoamasteddjiin, servviin, kulturásahusain ja politihkalaš joavkkuin evttohivčče go kandidáhtaid báikkálaš bargolávdegoddái. Okta kandidáhtta evttohuvvui. Sámediggái bohte moanat dieđuid das ahte báikkálaš sámi beroštumit eai háliidan searvat bargolávdegoddái. Sámediggi dáhtui fas konsulteret Nordlándda stáhtahálddašeddjiin ja siđai ahte Sámediggi beasašii nammadit eanas bargojoavkku miellahtuid. Sámediggi lea ávžžuhan ahte stáhtahálddašeaddji konsultere njuolga daiguin sámi beroštumiid ovddasteddjiin Divtasvuonas, maidda luonddusuodjaleapmi čuohcá, go stáhtahálddašeaddji dál ráhkkanišgoahtá ja hábmegoahtá suodjalanplánaproseassa eavttuid.

4 Ealáhusat

Servodatmihttomearri:

- Sámi guovlluin leat nana ealáhusat mat ovddidit ja bisuhit nanu sámi servodagaid.

Govus 3 Movt njuolggodoarjagat ja ohcanvuđot doarjagat ealáhuskapihttalis leat juhkkjuvvon geográfalaččat.

Sámediggi lea 2025:s bargan strategalaččat nannet mánggabealat ja guoddevaš ealáhusdoaimmaid sihke nu ahte lea ángiruššan vuodđoealáhusaid ovddas ja nu ahte lea ovdánahtán ođđa ealáhusaid, ealáhushutkama ja kultur- ja ealáhusvuđot árvoháhkama. Sámediggi lea mearrasámi vuoigatvuodaid lágadeami barggu, earrereguleremiidda váikkuheami ja unnimus riddoguolástanfatnasiid ođasteami doarjuma bokte nannen guolástusealáhusa sihke ekonomalaš geađgejuolgin ja kultur- ja giellaguoddin. Eanandoalu oktavuođas Sámediggi lea joatkán barggu nanu ja rekrutterema ovddideaddji eanandoallobirrasiid ovdii nu ahte lea ovddidan cealkámušaid eanandoallošiehtadallamiidda, heivehan iežas doarjjaortnegiid ja čađahan čielggademiid biebmosihkarvuoda ja gearggusvuoda birra. Boazodoallu lea nannejuvvon konsultašuvnnaid bokte boazodoallolága birra, areálagáhttenbarggu, doarjjaortnegiid ja ođđa boraspirepolitihka bokte.

Sámediggi lea seammás bargan ovddidit viiddis ja innovatiiva ealáhuseallima nu ahte lea buoridan vejolašvuoda háhkat kapitála ja nannen ealáhushutkama. Sámedikki bargu investerenfoandain, searvan

duktanprošektii The Sámi Way ja čanastat Èn vei inn nammasaš bálvalussii, leat dahkan ahte ealáhushutkiide ja fitnodagaide mat leat stuorrunmuttus lea álkibut duohtandahkat prošeavttaid. Sámediggi lea ođđa strategijja ráhkadeami barggu bokte guoddevaš álgoálbmotturisma vástte, álgoálbmogiid biebmovuogádagaidda viidáseappot ovddideami, sámi biebmomearkka ásaheami ja dáidda- ja kulturaktevrraid doarjuma ,nugo Dáiddadálu ja Duottar Studio, bokte nannen kultuvrralaš ja vásáhusvuđot ealáhuseallima.

Oktiibuot Sámediggi lea dán barggus nannen sihke vuodđoealáhuseid ja eará ealáhuseid ollislaš, mánggabealat ja kultuvrii vuodđuduvvon ealáhuseid oassin Sámis.

Sámediggi lea deattuhan ealáhuseid nannema sámi kultuvrra, giela ja eallinvuogi geađgejuolgin.

4.1 Áŋgiruššansuorggit – Ealáhusat

Sámedikki áŋgiruššansuorggit ealáhuseid siskkobealde:

- Vuodđoealáhusat.
- Juohkelágan ealáhusat.
- Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš.
- Duodji.

4.1.1 Váikkuhangaskaomit áŋgiruššansuorggit - ealáhusat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Vuodđoealáhusat	17 689 414	12 869 000	-4 820 414
Mánggabealat ealáhusat	5 416 600	7 009 000	1 592 400
Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu	7 489 373	8 088 000	598 627
Duodji	15 798 252	16 555 000	756 748
Submi	46 393 640	44 521 000	-1 872 640

Ekonomalaš váikkuhangaskaomiide mat juolluduvvojit ealáhus kapihttala bokte, gusto ealáhusevddideami doarjagiid doaibmaguovlu (SED-guovlu). Jus hálidat geahččat guđet geográfalaš guovllut gullet SED-guovlui, geahča Sámedikki 2026 bušehta kapihttala 7.6.

4.2 Vuodđoealáhusat

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Vuodđoealáhusat seailudit sámi kultuvrra, giela ja eallinvuogi.

Vuodđoealáhusat leat hui dehálaččat stuorra osiin sámi guovlluin, ja dat leat dehálaš oassin barggolašvuodas ja ássamis dán guovlluin. Sámediggi lea 2025:s ulbmillaččat nannen vuodđoealáhuseid rolla sámi kultuvrra, sámegiela ja sámi eallinvuogi guoddin. Vuodđoealáhusat leat dehálaččat ássamii, barggolašvuhtii ja kultuvrra viidáseappot fievrredeapmái stuora osiin Sámis. Sámediggi lea deattuhan vuoigatvuodabarggu, báikkálaš doaibmamuni nannema árbevirolaš máhtu integrerema ja ekonomalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami sihkkarastin dihte ahte mearrasámi-, johkasámi ja siseatnanguovlluin leat guoddevaš ealáhusat.

Guolástussuorggis Sámediggi lea aktiivvalaččat bargan oažžut mearrasámi vuoigatvuodaid nannejuvvot lágas. Sámedikkis lea leamaš lagas gulahallan ealáhusektevrraiguin, suohkaniiguin ja nátionála eiseváldiiguin earreregulerenbarggu oktavuodas ja riddoguolásteami hálddašeami oktavuodas, ja doarjjaortnegat leat veahkehan ođastit unnimus riddoguolástanfatnasiid ja sihkkarastit báikkálaš árvoháhkama. Luosa ja čázadagaidda hálddašeamis lea Sámediggi ovddidan modealla mas árbevirolaš máhttu lea seamma dásis go dutkan, luossadialogaid, norgga-suoma ovttasbarggu ja ođđa rádi bokte mii lea ásaheami árbevirolaš máhtu vástte. Deanuláhkaásahusa barggu oktavuodas ja sámi luossabivdokultuvrra seailuheami oktasaš plána barggu oktavuodas, lea Sámediggi deattuhan johka- ja mearrasámi kulturpráksisiid vuoddu sihkkarastima.

Sámediggi lea gulahallama bokte, jahkásaš cealkámušaid bokte eanandoallošiehtadallamiidda ja iežas doarjjaortnegiid rievdadeami bokte bargan sihkkarastit rekrutterema, nannet smávva ja gaskasturrosaš doaluid ja buoridit biebmosiikkarvuoda sámi guovlluin. Guorahallanbarggut ja konsultašuvnnat leat fuolahan buoret vuodu álggahit doaibmabijuid gearggusvuoda, investeremiid ja guoddevaš resursageavaheami oktavuodas. Boazodoalu dáfus Sámediggi lea váikkuhan riektivuodu nannemii konsultašuvnnaid bokte ođđa boazodoallolága birra, boazodoallošiehtadusaide searvama bokte ja maiddá ulbmillaš áŋgiruššama bokte dálkkádatheiveheami, areálagáhttema ja einnostahtti rámmaeavttuid ovdii. Doarjagat, gelbbolašvuodadoaibmabijut ja ođđa boraspirepolitihka hábmema bargu leat nannen ealáhusa ekonomalaš ja kultuvrralaš guoddevašvuoda. Oktiibuot leat buot doaibmabijut iešguđet ealáhusaid vástte váikkuhan sámi kulturdoaimmaheami materiálalaš vuodu sihkkarastimii, nannen ássama ja barggolašvuoda Sámis ja váikkuhan árbevirolaš máhttohámiid ja ealáhuslágiid viidáseappot fievrredeapmái sámi servodateallima geađgejuolgin.

4.2.1 Čoahkketabealla - Vuodđoealáhusaide

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28801 Mearrasámi vuoigatvuodát - Borjjadat - prošeakta	0	500 000	500 000
27010 Mariidnaealáhusat - ohcanvuodot doarjja	5 874 035	4 000 000	-1 874 035
27020 Eanadoallu, gilvvagárdegeavaheapmi ja meahccegeavaheapmi	5 121 060	2 250 000	-2 871 060
27030 Boazodoallu - ohcanvuodot doarjja	3 268 578	2 600 000	-668 578
27040 Lasseealáhusat boazodoalus - ohcanvuodot doarjja	983 575	1 000 000	16 425
25501 DeanuInstituhtta - njuolggodoarjja	951 000	951 000	0
25601 Bivdu - njuolggodoarjja	518 000	518 000	0
29502 Boraspireseminára	0	150 000	150 000
29503 Boazodoalloseminára	504 321	600 000	95 679
28803 Deanučázadaga báikkálaš hálddašeami mállet - prošeakta	468 845	300 000	-168 845
Submi	17 689 414	12 869 000	-4 820 414

4.2.2 Mearrasámi vuoigatvuodát - Borjjadat - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Mearrasámi vuoigatvuodát nannejuvvojit lágas ovdal 2030.

Guolástanvuoigatvuodát gullet sápmelaččaid kultursuodjalussii ON konvenšuvnnas siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid birra. Dan vuodul oaivvilda Sámediggi ahte láhka galgá nanusmahttit sámi guovlluid olbmuid vuoigatvuodaid guolástit dohkálaš ekonomalaš dietnasiin, ja sihkkarastit vuosttašvuoigatvuoda go resurssaid geažžidit.

Jagis 2024 šiehtai Sámediggi UiT Norgga ártkalaš universitehtain ahte sii háhket máhtu sámi guolástanvuoigatvuodaid birra, veahkehit čoahkkáigeassit dán suorggi dálá máhttovuodu ja ávžžuhit movt viidáseappot galgá bargat olahit sámi mearraguolástanvuoigatvuodaid lága bokte nannema ulbmila.

Raporta váldá ovdan ahte mearrasámi guolásteapmi lea leamaš kultuvrra ja ássama geađgejuolgi, muhto ahte dáruiduhttin, moderniseren ja reguleremat hirbmadit leat goaridan dan, earret eará fanaseriid oktavuodas. Dáid doaimmaid geažil lea leamaš heajut vejolašvuhta bisuhit árbevirolaš eallinvugiid ja doaibmabijut leat maiddá leamaš áittan mearrasámi kultuvrra vuđdosii. Riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuodát mielddisbuktet čielga suodjalusa, muhto norgga lágaid suodjaleapmi dássázii lea váilevaš. Fjordfiskemenddas lea dušše rávvejeaddji rolla ja dálá ortnegat unnán eaige balljo einnostahtti

láhkai suodjal. Ođđa sisabahkkemat nugo guollebiebmanrusttegat ja merrii luoitimat dagahit eambo deattu.

Raporta ávžžuha lágas nannet guolástanvuoigatvuođaid historjjálaš geavaheami ja álgoálbmotvuoigatvuođaid vuodul, nannet mielmearrideami regionála hálddašanorgána bokte, ja ahte mearrasámi organisašuvnnat ožžot konsultašuvdnarietti. Raporta maiddá ávžžuha álggahit mekanismaid mat sihkkarastet nanu suodjaleami sisabahkkemiid vuostá ja ahte mearrariekti dulkojuvvo olmmošvuoigatvuođaid olis vai Norgga suverenitehta čadahuvvo álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid mielde.

Raporta čuovvuluovvo 2026:s.

Várrejuvvui 300 000 ruvdno jagis 2024 jahkái 2025 dán prošehtii. Ruđain mákse daid golut mat raporttas vel ledje báhcán. Raporta válbmejuvvui jagis 2025. Danne dán poasttas ii lean dárbu olles dan submái mii lei bušetterejuvvon, ja danne sirdojuvvui dán poasttas 300 000 ruvdno eará poasttaide.

4.2.3 Mariidnaealáhusat

Dan rájes go Sámediggi áhahuvui, lea Sámediggi bargan bivdovuoigatvuođaid sihkkarastimiin sámi guovlluid olbmuide. Doarjja fatnasa háhkamii ja geavaheapmái, ja infrastruktuvrra ásaheapmi gáddái earret eará guliid vuostáiváldimii, leat leamaš dehálaččat Sámedikki váikkuhangaskaomiid geavaheamis. Lea ollu mii čájeha ahte dát áššit leat váikkuhan positiivalaččat sámi guovlluid guolásteami ovdáneapmái. Sihkkarastin dihte ahte árvohákan dáhpáhuva báikkálaččat ja sáhtta leat vuodđun dásseidis ássamii ja ealli mearrasámi kultuvrii, lea dehálaš ahte Sámediggi joatká sámiid guolástanvuoigatvuođaid sihkkarastimiin.

Gulahallan guolástuspolitihka birra

Sámediggi lea 2025:s gulahallan guolástusorganisašuvnnaiguin ja Finnmarkku riddoguovlluid suohkaniid sátnediheddjiiguin hástalusaid ja vejolašvuođaid birra riddoguovlluin. Gulahallan iešguđet hálddašandásiiguin ja eiseválddiiguin lea dehálaš strategijja oažžun dihte oktasaš ipmárdusa guolástusealáhusa guovddáš hástalusaid ja vejolašvuođaid Finnmarkkus.

Sámediggi lea 2025:s ovttaš Nordlándda ja Romssa ja Finnmarku fylkkasuohkaniiguin nammadan ođđa lahtuid Vuotnaguolástuslávdegoddi (Fjordfiskeriemnda). Ođđa lávdegotti vuodđudančoahkkin lei geassemánu.

Sámedikkis lea 2025:s leamaš konsultašuvnnat ráđdehusain jagi 2026 guolásteami reguleremiid birra. Dorskemáddodaga njiedjama dihte árvaluvvui geahpedit rabas joavkku dorskeeriid 20–25 proseanttain. Riddoguolástusortnega 3000 tonnasaš várrejuvvo dattege bisuhuvvo. Riddoguolástusortnega fanasearit lasihuvvojde 3,5 tonnii jagi álggu rájes ja daid sáhtta ain lasihit jagi mielde jus olles várrejuvvo ii oro váldjuvome atnui. Go bidjá oktii rabas joavkku ja riddoguolástusortnega eriid, de njiedjá dáhkiduvvon fanaseriid lohku gaskal 5 ja 11 proseanttain. Sámediggi vuordá ahte fanasearit sáhttet veahá lassánit jagi mielde, go olleseari lassánii veahá maŋgel šiehtadallamiid norgga-ruošša guolástuskommišuvnnas.

Konsultašuvnnain ráđdehusain sohppojuvvui ahte rabas joavku sáhtta friija bivdit divssu ja sáiddi jagi álggu rájes, ja jus bivdima bissehit, de leat sis dáhkiduvvon fanasearit. Bealit maiddá sohpe joatkit jagi 2025 gonagasreabbáregulereama 2026:s. Gávpejorugáibádus jotkojuvvo ja beliid mielas lea buorre go dás duohko sáhtta šaddat vejolaš rehkenastit mielde ruoššaluosa gávpejoru gonagasreabbáari kvalifiserenvuđui.

Jagi 2026 reguleremiid oktavuodas lea Guolástusdirektoráhtta, Sámedikki ávžžuha vuodul, árvvoštallan deattuhit go reguleremat mearkkašahhti láchkai sámi geavaheami ja sámi geavaheami mearkkašumi sámi báikegottiide (gč. mearraresursalága 11. § guđat ladđasa). Sámediggi bivddii konkrehtalaččat árvvoštallat reguleremiid danne go rabas joavkkus dál leat dan mađe unnán earit go leat, ja dat sáhtta dagahit ahte sámi kulturdoaimmaheami materiálalaš vuoddu ii sihkkarastujuvvo. Guolástusdirektoráhtta árvvoštallan lei bajit dási árvvoštallan ja oalle oppalaš dásis. Direktoráhtta earret eará válddii ovdan ahte dásšázi lea dorskehattiid goargun buhtadan eriid njiedjama. Sámediggi lea dadjan ahte vuordá dán árvvoštallama dahkkojuvvot vuđoleappot boahktevaš jagiid sámi kultuvrra materiálalaš vuoddu sihkkarastima dihte.

Sámediggi lei mielde Norgga delegašuvnnas digitálalaš šiehtadallamiin kommišuvnna Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon 55. sešuvnnas. Šiehtadallamiin sohppojuvvui jagi 2026 guolástusšiehtadus.

4.2.3.1 Mariidnaealáhusat - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
27010 Mariidnaealáhusat - ohcanvuđot doarjja	5 874 035	4 000 000	3 050 000	-1 874 035
Submi	5 874 035	4 000 000	3 050 000	-1 874 035

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
27010 Mariidnaealáhusat - ohcanvuđot doarjja	6 514 000	639 965	5 874 035
Submi	6 514 000	639 965	5 874 035

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
49	29	3	17

Doarjjaortnega mihttomearit – Mariidna ealáhusat:

- Buriiguin rámmaeavttuiguin bisuhit ja lasihit bargosajiid unna fatnasaččain mearrasámi guovlluin.

Ollu ohcamiid dihte dán ortnegis, lasihuvvui 950 000 ruvdno ortnegii njukčamánu reviderejuvvon bušeahhtas.

Sámediggi lea oanehaččat analyseren doarjagiid mariidnaealáhusaide mat leat addojuvvon jagi 2014 rájes jagi 2025 vuosttaš jahkebeali rádjái.

Dán áigodaga analyserema váldogávdnosat leat:

- Oktiibuot juolluduvvon: 301 doarjaga leat juolluduvvon oktiibuot 65,8 miljovna ruvnno ovddas.
- Geográfalaš rámma: Doarjagat leat juolluduvvon suohkaniin mat leat Sámedikki váikkuhangaskaoapmeguovllus, váldodeaddu Finnmárukui ja Romsii.
- Vuoruheapmi: Fatnasii guoskevaš investeremat dahket 77 % juolluduvvon ruđas, mii čájeha ahte bivdofatnasat čielgasit vuoruhuvvojit – dat lea čovdda mearrasámi kultuvrra ja ealáhusdoaimmaid bisuheapmái.
- Organisašuvdnahápmi: Ovttaskas olbmot ja smávva fitnodagažat ožžo eanemus doarjagiid, mii čájeha ahte ortnet lea mávssolaš báikkálaš aktevráide ja árbevirolaš guolástusbirrasiidda.
- Geografiija: Finnmárku lea ožžon badjel 70 % doarjagiin ja 74 % olles supmis, ja gieldat nugo Davvinjárga, Gárgaviika ja Deatnu leat leamaš aktiivvamusat.
- Kategoriiat: Bivdofatnasat lea stuorámuš kategoriija mas leat juolluduvvon 219 doarjaga ja jagis 2022 addojuvvoje erenoamáš ollu doarjagat dán kategoriijas. Daid doarjagiid gaskkas ožžo 76:s doarjaga reaidduide. Kategoriijas eará juolluduvvojedje 81 doarjaga guolásteapmái nuoraid váste, infrastruktuurii ja dutkamii ja ovddideapmái (FoU), mii váikkuha innovašuvdnii ja rekrutteremii sámi riddoservodagain.

Analysa čájeha ahte doarjjaortnet lea leamaš beaktileamos mearrasámi guovlluin ja ahte dat lea váikkuhan riddoguolástanfatnasiid ođasteapmái, báikkálaš árvoháhkama nannemii ja sámi kultuvrra, mii guoská guolásteapmái, seailluheapmái. Doarjagiid geográfalaš ja temáhtalaš juohkáseapmi čájeha ulbmillaš strategiija mariidnaealáhusaid guoddevaš ovdáneapmi sihkkarastima váste Sámis.

Ollu ohcamiid dihte ja danne go lei sávaldat doarjut eambo buriid proševttaid dán ortnegis, de sirdojuvvui dán postii 1 300 000 ruvdno.

4.2.4 Luossa

2021:s mearriduvvui sámediggediedáhus luosa birra. Sámedikki politihka luossabivddus lea vuodđuduvvon sámi árvvuide maid vuoddu lea lagasvuohta lundui, máhttu ja luonddu árvvus atnin. Sámedikki mihttomearri lea árbevieru atnit seamma dásis go dutkama ja dainna lágiin sihkkarastit báikkálaš ja ceavzilis hálddašeami, de sáhtá luossabivdu seailut sámi kultuvrra guovddáš oassin. Sámediggi háliida ahte dát resurssat hálddašuvvojit dainna jurdagiin ahte sihkkarastit min boahtevaš buolvvaid birgenlági guhkesáiggi perspektiivvas.

Njávdamá čázádat

Sámediggi lea oassálastán dárkojeaddjin Norgga ja Suoma gaskasaš šiehtadallančoahkkimiin ođđa soahpamuša birra Njávdamá čázádaga vástet. Šiehtadallamat ođđa soahpamuša birra, ja guolástannjuolggadusaid birra, bistet 2026 giđdii.

Luossaságastallan 2025

Jagis 2025 leat leamaš golbma luossaságastallama mat leat dollojuvvon ovttasbarggus prošeavttaiguin RecoSal (LUKE) ja Sharing our knowledge (UiT Norgga ártalaš universitehta): dat ledje Kárášjogas, Ohcejogas ja Deanušaldis. Prošeavttat bovdejit luossaságastallamii Deanučázádaga rájiidrasttideaddji hálddašeami birra. Lágideamit láhččet diliid ovttasbargui gaskal diedálaš, sámi ja báikkálaš máhtu. Sámediggi earret eará ovdanbuvttii Deanu hálddašeami prošeaktaraportta váldogávdnosiid (gč. maiddá 4.2.6.2) luossaságastallamis Ohcejogas miessemánus 2025. Ságastallan lea nannen gulahallama ja ovttasbarggu Norgga ja Suoma beale berošteddjiid gaskkas.

Sámedikkis lea leamaš aktiivvalaš rolla ovttasbargin Sharing Our Knowledge -prošeavtta «báikkálaš» sámi oasis. Prošeakta čalmmustahttá álgoálbmotmáhtu ja vásáhusaid juogadeami luossabivddu ja luossahálddašeami oktavuodas. Sámedikki oassálastin prošeavttas speadjalastá geatnegasvuoda ovddidit álgoálbmogiid perspektiivaid ja nannet oktasaš ángiruššama luossanáliid guoddevaš hálddašeamis.

Deanuláhkaásahus

Sámedikkis lea proseassa čađahuvvomin ráđdehusain Deanučázádaga reguleremiid birra. Jagis 2025 leat čađahuvvon mánnga konsultašuvnna Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain ja Deanučázádaga guolástanhálddahusain ođđa Deanuláhkaásahusevttohusa hábmema birra. Evttohus lea sáddejuvvon gulaskuddamii.

Ráđđi árbevirolaš sámi máhtu várás Deanu luosa bivdimis

Sámediggi lea jagis 2025 ovttas Suoma beale Sámedikkiin ásanhan ráđi árbevirolaš sámi máhtu várás Deanu luosa bivdimis. Ovdalis leat reguleremat Deanučázádagas dahkkojuvvon dušše fal biologaid rávvagiid vuodul, dainna lágiin ahte árbevirolaš máhtu ii leat váldojuvvon vuhtii. Ráđđi galgá gozihit árbevirolaš máhtu reguleremiin. Ráđđi galgá ráhkadit mandáhttaárvalusa.

Regulerenláhkaásahusat luosa bivdimii mearas

Sámedikkis leat jagis 2025 leamaš konsultašuvnnat Birasdirektoráhtain láhkaásahusaid rievdadeami birra mat gusket luossabivddu reguleremii mearas sámi guovlluin. Sámediggi maiddá gáibidii ahte dollojuvvojit konsultašuvnnat buot osiid birra luossabivddu regulerema birra mearas sámi guovlluin, maiddá váidudeaddji doaibmabijuid birra jus guolástanvejolašvuotta nohká ja boahttevaš regulerenproseassaid rievdadeami birra. Sámedikki gáibádusa duohken lei ahte Sámedikki mielas eai lean sámi vuoigatvuodaoamasteaddjit ja sámi kultuvrra luondduvuodas doarvái vuhtiiváldojuvvon reguleremiid ja váidudeaddji doaibmabijuid árvalusain. Departemeanta hilggui Sámedikki gáibádusa das ahte dollojuvvojit konsultašuvnnat mas ollislaččat lahkoniit áššái. Direktoráhtta mearridii láhkaásahusaid luossabivddu reguleremii jogas, ja dollojuvvojedje loahppakonsultašuvnnat (main eai soabadan) sámi beroštumiid gaskkas maidda ášši guoská ja direktoráhta gaskkas maidda Sámediggi searvvai osolažžan.

Sámi luossabivdokultuvrra seailluheami plána

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta sáddii konsultašuvnnaid čađaheami barggu luossabivddu regulerema birra sámi guovlluin ruovttoluotta Birasdirektoráhttii jagis 2025. Departemeanta ja Sámediggi leat dan vuodul ságastallan dan birra movt dálá lágaid juridihkalaš ja politiikalaš doaibmamuni galgá ipmirdit áššiin mat njuolga gusket sámi beroštumiide (luossabivddus), ja maiddá álggahan oktasaš plána ráhkadeami barggu sámi luossabivdokultuvrra seailluheami várás. Galgá ráhkaduvvot árvalus oktasaš plánii sámi luossabivdokultuvrra seailluheapmái, ja Sámediggi ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanta leat bivdán sámi servodagas cealkámušaid plána sisdollui álbmotčoahkkimiid ja gulaskuddancealkámušaid bokte. Ášši čuovvuluvvo jagis 2026.

4.2.4.1 Deanulstituhtta - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Deanuinstituhtta:

- Deanulstituhtta ovddida ja veahkeha buoridit máhtu luossabivddu ja johkasámi kultuvrra birra.

Deanuinstituhtta lea luossabivddu ja johkasámi kultuvrra máhttuguovddáš. Dehálaš fágasuorgi lea sámi Deanulstituhtta lea luossabivddu ja johkasámi kultuvrra máhttuguovddáš. Dehálaš fágasuorgi lea sámi árbevieruid ja árbevirolaš máhtu dutkan ja dokumenteren sihkkarastin dihte ahte dát máhtu sirdašuvvá mánáide ja nuoraide. Dat lea dehálaš seailluhan ja ovdánahttin dihte luossabivddu ja johkasámi kultuvrra.

4.2.4.2 Deanučázádaga báikkálaš hálddašeami mállet - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Guorahallat vejolaš málliid dasa movt Deanučázádaga duođas sáhtá báikkálaččat ja ollislaččat hálddašit riikkarájiid rastá.

Konsuleantafitnodat Arvil OY almmuhii cuorománus 2025 raportta «Deanu báikkálaš hálddašeapmi». Raporta dárkkilit čilge dálá hálddašanvuogádaga birra ja aktevrraid birra geat leat mielde hálddašeamis, lassin árvvoštallamii vejolaš málliid birra dasa movt Deanučázádaga sáhtá báikkálaččat hálddašit ollislaččat ja rájiid rastá. Sámediggi lágidii ovtta Suoma beale Sámedikkiin ja konsuleantafitnodagain Arviliin seminára mas raportta sisdoallu lei fáddá. Raportta dieđuid mielde leat dálá hálddašeami mihttomearit veahá eahpečielgasa ja hálddašanstruktuvra lea bieđgguid ja moalkái. Báikkálaš dásis orrot leamen unnán vejolašvuodát váikkuhit stáhta doaibmabijuide. Raporta maiddái čujuha dasa ahte goabbat beale ráji leat iešguđet oainnut das, mii lea hástalus. Dáhttu ovttasbargat gávdno, muhto virggálaš proseassat rájiidrasttieddaggi ovttasbarggu ja gulahallama hárrái leat váilevaččat.

Mañjel seminára leat Suoma ja Norgga beale sámedikkat ságastallan ášši čuovvoleami birra.

Sámediggi lea bargan prošeavtta viidáseappot fievrrideami vejolašvuodain jagis 2026, ja prošeavtta viidáseappot fievrrideapmái lea várrejuvvon 300 000 ruvdno Sámedikki 2026 bušehtas.

4.2.4.3 Bivdu - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Bivdu:

- Nannoset mearrasámi vuoigatvuodát.

Bivdu lea ideála ja politihkalaččat sorjjasmeahttun riikaviidosaš ealahusorgána. Bivdu áimmahuššá buot mearrasámi guovllu ássiid rivttiid mat gusket mariidna resurssaid (maiddái luosa) ávkkástallamii ja geavaheapmái.

Sámedikkis leat maid leamaš mánnga čoahkkima Bivdduin, oktiieivehan dihte cealkámušaid ovddideami proseassa ja jáhkasaš guolástusregulerenlága ášahusaid mearrideami bohtosiidda váikkuheapmái. Dat bargu lea leamaš dehálaš vai sihkkarastit ahte sámi perspektiivvat ja dárbbut leat oidnosis dain muddemiin mat váikkuhit báikkálaš guolástusaide.

4.2.5 Eanadoallu

Sámediggi áigu politihkalaččat ja doarjagiiguin váikkuhit dasa ahte buvttaduvvo eanet biebmui ja lasihit rekrutterema vuodđoealahusaide ja lotnolasealahusaide Sámis. Vaikko doalut eanandoalus geahppánit, de ii unno árvohákan vásttolaččat. Dán sáhtá čilget sihke nu ahte šaddet stuorát ovttagat eanandoalus, ja nu ahte buvttadeapmi ovttaga nammii stuorru. Sámediggi váikkuha dan ovdánahttimii ságastallama ja konsultašuvnnaid bokte guovddáš eanandoalloeiseválddiiguin, ja nu ahte ovddida cealkámušaid eanandoallošiehtadussii, ovttasbargá ja gulahallá eanandoalloorganisašuvnnaiguin. Sámediggi maiddái bargá movttiidahttit nuoraid bargagoahtit eanandoalus.

Čielggadeapmi eanandoalu birra Finnmárkkus

Sámediggi lea leamaš stivrenjoavkkus guorahallanprošeavttas maid Finnmark Bonde- og småbrukarlag lágidii. Prošeavtta mihttu lei hábmet vuodđodokumeantta ja strategiija eanandoalloealahussii Finnmárkkus. Barggu boadus lei raporta man Agri Analyse čálii «Finnmark – Status og tiltak» (Rapport 3-2025).

Raporta čájeha ahte eanandoalus Finnmárkkus leat mánnga struktuvrralaš hástalus ja mánnga hástalus dálkkádagaid dáfus: Oanehis šaddanáigodagat ja guhkes dálvvit gáržžidit gilvinvejolašvuodaid, ja areálat adnojuvvot measta dušše suinniid gilvimii. Dušše 25 % meahcceguovllus adnojuvvo guohtunguovlun, ja leat unnán doalut doaimmas. Álggahuvvot unnán ođđa doalut, ja dárbbášuvvo ahte gilvojuvvot eambo buđehat ja ruotnasat. Dasa lassin gearggusvuohka ii leat nu buorre, go unnán áibbas dárbbášlaš resurssat leat vurkejuvvon vuorkkáide ja raššivuohka dihte jus elrávdnji boatkana. Massimat boraspiriide ja ráddjejuvvon vejolašvuohka fidnet šibitdoaktára veahki doaresbealguovlluin dagahit vel eambo deattu doaibmaekonomiijai.

Raporta árvala mánnga doaibmabiju. Lasihuvvon investerendoarjja (70 % rádjái) ja rekrutterenearit galget sihkkarastit nuppástuhttimiid luovosdollui ja ahte ášahuvvot doalut main buvttaduvvo mielki, birgu ja ruotnasat. Gearggusvuohka nannema dihte árvaluvvo ášahit doarjaga heahtelrávdnjeaggregáhtii, diesela vurkemii ja fuođarvuorkái. Elektrovnnalaš biellut galget veahkehit unnidit boraspirevahágiid ja dahkat guođoheami álkibun, ja meahcceelliid jođánet jávkadeapmi ja liseansabivdiid oahpaheapmi galgá ges

sihkkarastit buoret boraspirehálddašeami. Gáidduskonsultašuvnnat šibitdoavtterbálvalusain, báikkálaš divohagaid ja jeaggegilvima árvvoštallan galget buoridit infrastuktuvrra. Dasto árvaluvvo árvoháhkkanprográmma olles biebmosuorgái ja oahpahusa ja FoU nannen sihkkarastin dihte rekrutterema ja gelbbolašvuoda. Lea rehkenastojuvvon ahte dát doaibmabijut lasihit buvttadeami, buoridit biebmosihkarvuoda ja guhkesáiggi guoddevašvuoda.

Čilgehus sámi eanandoalu birra

Sámedikki dievasčoahkkin digaštalai čilgehusa sámi eanandoalu birra áššis 21/25 geassemánus.

Čilgehus váldá ovdan ollu hástalusaid mat sámi eanandoalus leat, earret eará doaluid logu njiedjama, rekrutterenhástalusaid, stuora investerengoluid, boraspirevahágiid ja ahte biebmovuogádagat raššot eambo ja eambo. Reidenindustriija sentraliseren ja luovosdoallonávetgáibádus dagahit eambo deattu smávva ja gaskasturrosaš doaluide, ja dálá doarjjaortnegat eai leat nu deaivilat. Dálkkádatrievdamiid ja máilmmiviidosas balu dihte šaddet báikkálaš biebmogearggusvuolta ja iešbirgejupmi deháleabbo ja deháleabbo. Seammás lea bahá ahte árbevirolaš árvvut ja máhttu jávket, ja dat raššuda sihke kultuvrra ja gearggusvuoda. Mielkki, birggu, buđehiid ja ruotnasiid buvttadeami dáfus ja stuora guohtunresurssaiguin buoret ávkkástallama dáfus maiddái lea potenciála ain ovdánit.

Čilgehus árvala doaibmabijuid mat váidudit oasi bajábeale namuhuvvon hástalusain. Earret eará árvaluvvo nannet doarjjaortnegiid, erenoamážit smávva ja gaskasturrosaš doaluid váste, ja árvaluvvo ahte berre árvvoštallat Sámedikki rolla eanandoallošiehtadallamiin. Dasto deattuhuvvojit doaimmat mat movttiidahttet báikkálaš biebmobuvttadeapmái, álgoálbmogiid biebmovuogádagaid ovddideapmi ja sámi biebmoarbevieruid seailuheapmi oassin gearggusvuodastrategiijas. Buoret ruhtadanortnegat vai sáhtta nuppástuhtit náveha luovosdoallonávehin, boazodoalu ja sárvodoalu gaskasaš ovtasbargu, ja boraspirepolitihka mas lea eambo heivehanmunni, maiddái leat guovddáš čuoggát. Dasto árvaluvvo kártet lotnolasealáhhusaid, doaibmabijuid rekrutterema váste ja ollislaš politihka mii sihkkarastá ássama, luondduvalljivuoda ja guoddevaš resursageavaheami sámi guovlluin.

Jahkásaš cealkámuš eanandoallošiehtadallamiidda

Sámedikkis leat juohke jagi gulahallančoahkkimat boanddaidserviiguin ja boanddaid- ja smávvadálolaččaid serviiguin Romssas ja Finnmárkkus. Čoahkkimiid fáddá lea eanandoallošiehtadus. Gulahallančoahkkimat duddjojit vuodu Sámedikki cealkámušii eanandoallošiehtadallamiidda. Fágasearvvit Romssas ja Finnmárkkus leat buori muddui leamaš ovttá oavilis Sámedikki cealkámuša hárrái. Sámedikki cealkámuš jagi 2025 eanandoallošiehtadallamiidda geigejuvvui, ja ságaškuššojuvvui Eanadoalo- ja biebmodepartemeanttain.

Sámediggi mearridii jagis 2024 mánja vuoruhuvvon cealkámuša jagi 2025 eanandoallošiehtadallamiidda. Vuoruheamit earret eará guske sámi beroštumiide, rekrutteremii, gearggusvuhtii ja guoddevaš eanandollui sámi guovlluin. Sámediggi oaččui muhtun muddui doarjaga cealkámušii maid lei ovddidan 2025 eanandoallošiehtadallamiidda, erenoamážit dan bokte go čielgasit ánggiruššá Davvi-Norgga ovddas. Earret eará dasa gullá ahte investerendoarjja luovosdollui lasihuvvo, ahte Romssas ja Finnmárkkus lea sierra rekrutterenmielkearri, guohtun- ja meahcceguohtundoarjaga lasiheapmi ja eambo ruhta eanandoalu ja boazodoalu riidduid váidudeaddji doaibmabijuide. Seammás deattuhuvvui roavvafuodarduot šibitdoallu ja desentraliserejuvvon buvttadeapmi, mii maiddái lea mávssolaš sámi guovlluin.

Dattetge Sámedikkis ledje mánja guovddáš gáibádusa maidda ii ožžon doarjaga. Dat earret eará guoská dárkojeaddji stáhtusii eanandoallošiehtadallamiin, ahte Sámediggái várrejuvvo ruhta eanandoallošiehtadusas, ahte fas ásaheavva buhtadusortnet dálvevahágiid ovddas ja ahte ásaheavvojat sierra ortnegat sámi árbevirolaš borramušaid váste.

Sámediggi lea iežas cealkámušas 2026 eanandoallošiehtadallamiidda, maid Sámedikki dievasčoahkkin juovlamánus dohkkehii áššis 062/25, dadjan ahte lea dárbblaš nannet sámi beroštumiid áimmahuššama eanandoallopolitihkas, ja bivddii fas oažžut dárkojeaddji sáji šiehtadallamiin, seamma ládje go boazodoallošiehtadallamiin. Sámediggi deattuhii báikkálaš biebmobuvttadeami ja sámi álgoálbmot biebmovuogádagaid nannema dainna lágiin ahte rievdata njuolggadusaid nu ahte lea vejolaš ávkkástallat vuoddoávdnasiiguin árbevirolaččat ja lasihit báikkálaš biebmoreidema. Dálkkádatrievdamiid geažil ja dan geažil go biebmosihkarvuoda ja gearggusvuoda dáfus šaddá eambo eahpesihkarvuolta, bivddii Sámediggi ahte álggahuvvojat doaibmabijut mat nannejit oapmedáluid iežaset gearggusvuoda davvin, ahte eananvuodot doarjagat fievrriiduvvojat viidáseappot ja ahte plánejuvvo strategalaččat vurket dárbblaš resurssaid.

Dasto Sámediggi deattuhii dárbbu einnostahtti rámmaeavttuide mat sihkkarastet rekrutterema, árvoháhkama ja ássama sámi guovlluin. Árvaluvvui ásaheavva rekrutterendoarjaga ođđa geavaheddiide, nannet areála-, guohtun- ja meahcceguohtundoarjaga ja ahte struktuvrra rievdadeamit eai ábut funonidit mielke- ja birgebuvttadeami sámi guovlluin. Sámediggi maiddái bivddii ahte desentraliserejuvvon vuostáiváldin- ja

reidenstruktuvra bisuhuvvo oassin oppalaš gearggusvuodas, ahte ásahuvvojit buoret buhtadanortnegat vahágiid ovddas maid dálkkádat dagaha, ahte várrejuvvo ruhta riidováidudeaddji ovttasbargui eanandoalu ja boazodoalu gaskkas, ahte eanandoallošiehtadusas várrejuvvo ruhta ealáhusovddideapmái sámi guovlluin, ja dasto maiddái bivddii ahte njuolggadusat rievdaduvvojit nu ahte lotnolasealáhusaid eanandoalu ja guolásteami viidáseappot fievrrideapmi sihkkarastojuvvo, ja dasto bivddii gulahallama boraspirepolitihka birra.

4.2.5.1 Eanadoallu, gilvvagárdedoallu ja vuovdedoallu - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
27020 Eanadoallu, gilvvagárdegeavaheapmi ja meahccegeavaheapmi	5 121 060	2 250 000	1 850 000	-2 871 060
Submi	5 121 060	2 250 000	1 850 000	-2 871 060

	Juolluvuvvon 2025	Vuoluduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
27020 Eanadoallu, gilvvagárdegeavaheapmi ja meahccegeavaheapmi	5 610 000	488 940	5 121 060
Submi	5 610 000	488 940	5 121 060

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
40	22	15	3

Doarjjaortnega mihttomearri – eanandoallu, gilvvagárdedoallu ja vuovdedoallu:

- Bisuhit eanadoalu dálá barggolašvuoda ja doallostruktuvrra.

Ollu ohcamiid dihte lasihuvvui ortnegii 400 000 ru. njukčamánu reviderejuvvon bušeahas.

Sámediggi lea jagis 2025 rievadadan doarjjaortnega njuolggadusaid. Dan lea dahkan danne go manimus jagiid áiggi lea luovosdoallonávehiid huksen sakka divron, ja Romssas ja Finnmarkkus leat ain ollu mielkeboanddat geat fertejit mearridit huksejit go luovosdoalu dahje heaittihit go doalu ovdal jagi 2034 go luovosdoallogáibádus gustogoahhtá. Sámediggi háliida váikkuhit dasa ahte nu ollu doalut go vejolaš bisuhuvvojit ja danne lea rievadadan njuolggadusaid mat gustojit juste doaluide. Almmolaš doarjaga máksomearri lea lasihuvvon 50 proseanttas 60 prosentii. Ovddeš 15 miljovna ruvdnosaš gollorámmamearri ođđa doaibmavistiide lea sihkkojuvvon. Bajimus doarjjarádjii lea lasihuvvon 35 proseanttas gitta 50 prosentii dohkkehuvvon goluin, ja stuorámus doarjja maid sáhtta oazžut lea dál 800 000 ruvnno dan ektui mii ovdal lei 500 000 ruvnno. Ohcamat leat sakka lassánan ja dan geažil lea jagis 2025 leamaš nu ahte bajimus doarjjarádjii lea leamaš 600 000 ruvnno.

Eanandoalloreaidduid doarjaga njuolggadusat maiddái rievdaduvvojedje. Eanandoalloreaidduid oastimii sáhtta oazžut doarjaga gitta 100 000 ruvnno ja dál ii dárbbat šat leat mielde mašiidnaovttasbarggus vai oazžu doarjaga eanandoalloreaidduide, nugo lei ovdal.

Ollu ohcamiid dihte ja sávaldaga dihte sáhttit doarjut eambbo buriid proševttaid dán ortnegis, sirdojuvvui dán postii 3 300 000 ruvdno.

4.2.6 Boazodoallu

Sámi boazodoallu lea oallugiid ealáhus ja eallinvuohki Sámis. Boazodoallu lea leamaš gievra heivehallat ja lea čuđiid jagiid addán birgejumi ollu sámiide. Sámediggi nanne iešguđet váikkuhangaskaomiid bokte boazodoalu riektivuodu, ja áigu váikkuhit boazodoallu ovddideapmái ja bisuheapmái árbevirolaš mántu quoddin.

Ođđa boazodoalloláhka

Stuoradiggi lea jagis 2025 mearridan rievdadusaid boazodoalloláhkii, ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta konsulterii Sámedikkiin lága birra jagis 2024. Sámediggi doalai seminára boazodoallolága ja eananjuohkinlága birra guovvamánus 2025. Seminára lei vuosttažettiin oaivvilduvvon Sámedikki ealáhus- ja kulturlávdegoddái, muhto lei rabas buohkaide. Sámedikki dievasčoahkkin meannudii

ášši boazodoallolága ja eananjuohkinlága rievdadeami birra njukčamánu 2025 áššis 10/25
Boazodoallolága rievdadusevttohus ja gullevaš rievdadusevttohusat eananjuohkinlágas.
Láhkarievdadusevttohus meannuduvvui ja mearriduvvui Stuoradikkis miessemánu, ja rievdadusat
gustogohte suoidnemánu 1. beaivvi 2025.

Láhka ii ollásit ođasmahttojuvvon nugo Sámediggi háliidii ja gáibidii. Láhka ođasmahttojuvvuvvui fáttáid siskkáldas organiseren, buhtadus ja eanandoallolága geavaheapmi boazodoalu siskkáldas diliin dáfus. Dáid fáttáid birra konsulterejuvvui Sámedikkiin. Sámedikki vuolggasadji lei ahte maiddá ulbmilparagrafa, hálddašeapmi ja areálasuodjaleapmi galge leat mielde ođasmahttinbarggus. Bealit liikká soabadedje fáttáid válljema hárrái. Bealit maiddá sohpe sisdoalu rievdadeami hárrái konsultašuvnnaid bokte, ja dat rievdadusat maid Sámediggi ja NBR boazodoalloláhkálávdegoddi ledje árvalan, ledje buori muddui seamma go dat mii lei árvaluvvon.

Boazodoallošiehtadus 2025/2026

Sámediggi lei dárkojeaddji boazodoallošiehtadusa 2025/2026 šiehtadallamiin Oslos guovvamánu. Bealit šadde ovtta oaiivili ja šiehtadusa rámma lei 250 miljovna ruvno, mii lea 25 miljovna ruvno eambbo go ovddit šiehtadusa rámmas. Sámedikki cealkámuš boazodoallošiehtadussii 2025/2026 čoahkkáigessojuvvui viđa váldovuoruheapmái main leat 23 vuollečuoggá. Sohppojuvvon boazodoallošiehtadusas oaččui Sámediggi miehtama guđa vuollečuoggái oktiibuot 23 vuollečuoggás. Ovcci vuollečuoggái mieđihuvvui muhtun muddui, ja gávccii čuoggái ii mieđihuvvon.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii ášši boazodoallošiehtadusa birra áššis 054/25. Sámediggi lea cealkámušas deattuhan boazodoalu guoddevašvuoda, kulturvuđđosa ja boahhtevaš ovdánanvejolašvuodaid sihkkarastima. Ealáhusas leat stuora hástalusat nugo dálkkádatrievdamat, areáladeaddu ja ekonomalaš eahpesihkarvuotta, ja Sámediggi ohcala mearredidolaš doaimmaid mat mielddisbuktet einnostahttivuoda, ja mat nannejit sámi kultuvrra ja giela. Váldovuoruhemiid gaskkas leat dálkkádatheiveheapmi, gearggusvuotta ja innovašuvdna, ja maiddá teknologija, dutkama ja psykososiála barggu vuoruheapmi. Dasto Sámediggi deattuha boazodoalu areálavuodu sihkkarastima buoret plánaproseassaid, gelbbolašvuoda buorideami ja ráđđehusa doaibmabidjopáhka čuovvoleami bokte. Sámediggi maiddá bivdá eambbo doarjaga rávvenbálvalusaide ja oahpahussii mii nanne ealáhusa kapasitehta moalkás áššiin. Loahpas Sámediggi deattuha man dehálaš njuolgodoarjja lea boazodolliid ekonomalaš stabilitehtii, sihkkarastin dihte rekrutterema ja sámi kultuvrra viidáseappot fievrredeami, ja buhtadan dihte goluid maid servodat lea dagahan ja nannen dihte báikkálaš árvoháhkama.

4.2.6.1 Boazodoallu - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
27030 Boazodoallu - ohcanvuđot doarjja	3 268 578	2 600 000	2 100 000	-668 578
Submi	3 268 578	2 600 000	2 100 000	-668 578

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
27030 Boazodoallu - ohcanvuđot doarjja	3 376 917	108 339	3 268 578
Submi	3 376 917	108 339	3 268 578

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
116	61	43	12

Doarjjaortnega mihttomearri – Boazodoallu:

- Sihkkarastit ja nannet árbevirolaš bearašvuđot boazodoalu, ja buoridit dietnasa ja vuolidit massinlogu boraspiriide.

Ollu ohcamiid dihte lasihuvvui ortnegii 500 000 ru njukčamánu reviderejuvvon bušehtas. Geassemánu reviderejuvvon bušehta meannudeami oktavuodas, lasihuvvui čuovvovaš vuoruheapmi ortnegii:

- Investeremat, doaibmabijut ja prošeavttat mat veahkehit dokumenteret bohccuid maid boraspiret leat goddán, ja HMS-doaibman.

Ollu ohcamiid dihte ja danne go lei sávaldat doarjut eambbo buriid prošeavttaid dán ortnegis, de sirdojuvvui dán postii 800 000 ruvdno.

4.2.6.2 Lassiealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
27040 Lassiealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	983 575	1 000 000	1 500 000	16 425
Submi	983 575	1 000 000	1 500 000	16 425

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
27040 Lassiealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	1 229 800	246 225	983 575
Submi	1 229 800	246 225	983 575

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
12	7	2	3

Doarjjaortnega mihttomearri: – lassiealáhusat boazodoalus:

- Eanet fitnodagat ja eanet dienas doaibmabijuin maid vuodđun lea boazodoallu.

Unnán ohcamiid dihte sihkkajuvvui 500 000 ru ortnegis njukčamánu reviderejuvvon bušeahhtas

4.2.6.3 Boazodoalloseminára

Seminára mihttomearri:

- Nannet boazoealáhusa ipmárdusa mii guoská areálaide, guohtuneatnamiidda ja sin rivttiide.

Sámediggi lágidii geassemánus 2025 boazodoalloseminára Guovdageainnus, Sámirádi Lávdan Sámi Arena oktavuodas, mii lea boazodoalu siskkáldas ealáhusdeaivvadeapmi. Seminára fáttát ledje boazodoallolága rievdadusevttohusat, konsultašuvnnat ja váikkuhusguorahallamat, dearvvašvuohta boazodoalus, mediagiedahallan ja gulahallan, ja dálkkádatrievdamiidda heiveheapmi. Konferánsa lágiduvvui Lávdan Sámi Arena oktavuodas mii čohkke Norgga, Ruota ja Suoma beale sápmelaččaid, ja dan dihte Sámediggi bovdi seminárii maiddái Ruota ja Suoma beale boazodoalloorganisašuvnnaid ovddasteddjiid.

Sii geat serve seminárii, máhcahedje dieđuid das ahte leat buoridan iežaset gelbbolašvuođa ja beassan hukset fierpmádaga, ja ahte konferánsa lei ávkkálaš sin bargui. Ollu oasseváldiid mielas lea buorre deaivvadit earáiguin geat leat seamma dilis go sii ieža. Máhcahagat maiddái čájehit ahte oasseváldit liiokjit dasa go seminára lágiduvvo siskkáldas ealáhusdeaivvadeapmin.

Njukčamánu reviderejuvvon bušeahhtas lasihuvvui 300 000 ruvdno seminára bušeahhtapostii. Seminára lágideami manjel lei poasttas ruhta buorin, ja danne sirdojuvvui dán poasttas 141 000 ruvdno eará poasttaide.

4.2.7 Boraspiret

Boraspirepolitihkas lea ollu dadjamaš vuodđoealáhusaid mihttui. Sámedikki ulbmil lea ahte boraspirepolitihkka lea dakkár dásis ahte ii áitte sámi guođohanealáhusaid guoddevašvuođa. Vásáhusvuđot ja árbevirolaš máhttu guođohanealáhusaid ja boraspiriid birra lea oassi máhttovuođus go mearrádusat dahkkojuvvojit boraspirepolitihkas ja -hálddašeamis.

Čoahkkimiidda, konferánssaide ja semináraide searvan

Sámediggi searvá iešguđet arenaide mat gusket boraspirehálddašeapmái juogadan dihte dieduid das movt boraspiriid hálddašeapmi váikkuha sámi servodagaide, ja maiddá ságastallan dihte iešguđet birrasiiguin dán hálddašeami birra. Sámediggi earret eará lea searvan nationála konferánsii boraspiriid, guohtunelliid ja servodaga birra, máhtoseminárii goaskimiid, mearragoaskimiid ja boazodoalu birra, ja seminárii áššedovdilávdegotti vástte mii galgá árvvoštallat geatnegasvuodaid maid Bern-konvenšuvdna bidjá, ja álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid mat Norggas leat boazodoalu hárrái. Lea maiddá dollojuvvon čoahkkin lahtuiguin ja várrelahtuiguin geaid Sámediggi lea nammadan boraspirelávdegottiide. Čoahkkima fáttát ledje áigeguovdilis áššit maiguin Sámediggi bargá ja miellahtuid vásáhusat ja máhcahagat. Miellahtut earret eará dadje ahte nállemihtuid ferte unnidit, ahte avádathálddašeapmi ii doaimma ulbmila mielde ja ahte árbevirolaš máhtu ferte váldit mielde boraspirehálddašeapmái.

Doaibmabidjopáhka boazodollui ja energiijai

Sámediggi lea ovttas Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin konsulteren Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain ja Eanandoallo- ja biebmodepartemeanttain eambbo doaibmabijuid birra doaibmabidjopáhka boraspireoasis. Ráđđehus almmuhii doaibmabidjopáhka juovlamánus 2023. Sohppojuvvui buot doaibmabijuid hárrái maid birra bealit konsulterejedje. Doaibmabijut earret eará leat ovttas boazodoalloealáhusain gávnnahit ja álggahit doaibmabijuid mat unnidit boraspirevahágiid ja čielggadit albasa ja geatkki nállemihtuid unnideami.

Bargojoavku ođđa boraspirepolitihkkii

Sámediggi galgá nammadit bargojoavkku mii hábme ja ovddida árvalusa ođđa boraspirepolitihkkii guođohanealáhusaid vástte, mas sámi árbevirolaš máhttu lea vuodđun. Bargojoavku earret eará galgá geahčadit njuolggadusaid álkideami, ráhkadit árvalusa dálá nállemihtuid unnideapmái beliin ja ovddidit árvalusa ođđa boraspirepolitihkkii mii mielddisbuktá buoret balánssa boraspiriid ja guođohanealáhusaid gaskkas.

4.2.7.1 Boraspireseminára

Boraspireseminára dollojuvvui digitálalaččat, ja danne ii lean dárbu buot ruhtii mii bušeahtas lei várrejuvvon seminára lágideapmái. Danne sirdojuvvui 148 000 ruvdno dán poasttas eará poasttaide.

4.3 Mánnggabealat ealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Gánnáhahtti fitnodagaid lohku lassána

Fidnohutkan, innovašuvdna ja ođđahutkan leat dehálaččat sámi servodaga ođasmahttimii ja ovdáneapmái.

Sámediggi lea jagis 2025 nannen mánnggabealat ja gánnáhahtti ealáhusaid ovdáneami sámi guovlluin mearredidolaš máhtolašvuodaovdideami, buoret kapitálalahkanvejolašvuoda ja váikkuhangaskaomiid bokte mat leat eambbo olámuttos. Sámediggi lea searvan dutkanprošektii The Sámi Way ja lea dan lálhkai buoridan áddejumi sámi fitnodathutkama birra, seammás go bargu sámi investerenfoanddain dahká ahte lea álkit háhkat kapitála ásan- ja stuorrunmuttus. Čanastaga bokte En vei inn nammasaš bálvalussii ja eambbo ohcamiid bokte doarjjaortnegiin leat eambbo ásaheaddjit ožžon veahki prošeavttaid duohtandahkamii. Sámedikki doarjja Sápmi Næringshagei ja Ungt Entreprenørskapii lea nanne sihke báikkálaš fitnodagaid ovdáneami ja boahttevaš ealáhushutkiid rekrutterema. Oktibuot doaibmabijut leat lasihan doaimmaid ja buoridan fitnodagaid stuorrunvejolašvuodaid sámi guovlluin.

4.3.1 Čoahkketabealla – Mánnggabealat ealáhusat

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
27101	Mánnggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	3 907 600	5 500 000	1 592 400
25001	Sápmi Ealáhusiida - njuolggodoarjja	1 200 000	1 200 000	0
25101	Nuorra Ealáhusutkan - njuolggodoarjja	309 000	309 000	0
Submi		5 416 600	7 009 000	1 592 400

The Sámi Way

The Sámi Way lea dutkanprošeakta man Norce ja UiT Norgga árkálaš universitehta ovtta Sápmi Næringshagein ja Sijti Jarnein jođihit. Sámediggi maiddái lea leamaš mielde prošeavttas dainna lágiin ahte das leat leamaš sierra barggut. Prošeakta álggahuvvui jagis 2023 ja galgá loahpahuvvot jagi 2026 vuosttaš jahkebeali. Regionalt forskningsfond (RFF) ruhtada prošeavtta.

Prošeakta lea deattuhan dan movt sámi fitnodatdoaimmahanvuohki ipmirduvvo, ovddiduvvo ja sajáiduhthuvvuo iešguđet geográfalaš konteavsttain. Dasto leat geahčadan movt doarjjaapparáhtta sáhtta ovddidit ođđa metodaidda dasa movt sámi entreprenevrraide iešguđet geográfalaš guovlluin sáhtta láhčit buriid rámmaid ja movt sin sáhtta doarjut. Leat maiddái geahčadan mat sámi fitnodagaid ja álgoálbmotfitnodagaid internationaliserema dovdomearkkat leat, ja movt sámi fitnodatdoaimmaheami vuohki sáhtta váikkuhit politihkkaovddideapmái ja sámi ealáhusdoaimmaid implementeremii.

Sámi investerenfoanda

Oassin sihke barggus mii guoská duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportii ja Sámedikki ealáhusdieđáhussii, čujuhuvvo dasa ahte kapitála váilun hehte Sámi ovdánahttime ain viidáseappot. Danne Sámediggi lea muhtun áiggi dál geahčadan vejolašvuodaid oažžut áigái sámi investerenfoandda mii muhtun muddui buhtadivččii kapitála váiluma. Dan barggus leat dál bohtosat. Ráđđehus lea jahkái 2026 juolludan čieža miljovna ruvno investerenfondii. Sámediggi áigu jagis 2026 ráhkadit hálldašanmodealla fondii.

Èn vei inn

Èn vei inn lea Innovasjon Norge digitála oktavuodaportála ásaheddjiide, entreprenevrraide ja ealáhusutkiide bagadallama, ruhtadeami ja gelbbolašvuoda várás. Portála galgá dahkat ahte vejolaš ohccii lea álkít ja manná jođáneappot gávnnahtit guđet doarjjaortnegat leat áigequovdilast sutnje ja sáddet ohcamiid rivttes ortnegiidda. Portála leat ain ovdánahttime. Dat lea dehálaš diehtovuohkinreaidu mas juhkkovuvvojit dieđut iešguđet ortnegiid birra ealáhusdoaimmaid váste. Sámediggi beassá sisa portálii ja lea cuoŋománus oahppagohtán movt portálas galgá vástidit gažaldagaide ja ođasmahttit Sámedikki dieđuid siiddus.

4.3.2 Mánggabealat ealáhusaide – ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
27101 Mánggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	3 907 600	5 500 000	5 000 000	1 592 400
Submi	3 907 600	5 500 000	5 000 000	1 592 400

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
27101 Mánggabealat ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	4 773 500	865 900	3 907 600
Submi	4 773 500	865 900	3 907 600

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
38	25	3	10

Doarjjaortnega mihttomearri – Mánggabealat ealáhus:

- Fitnodatlohku lassána lagabui 2 % sámi guovlluin.

Ollu ohcamiid dihte dán ortnegis, lasihuvvui 500 000 ruvdno ortnegii njukčamánu reviderejuvvon bušeahhtas. Dán poasttas lea sirdojuvvon 1 283 000 ruvdno eará poasttaide.

4.3.3 Sápmi Næringshage - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sápmi Næringshage fállá fierpmádaga, gelbbolašvuoda ja beaktilis doarjaga ealáhusaide iežas doaibmaguovllus.

Sámedikki doarjja Sápmi Næringshagei lea nannen váikkuhangaskaomiid ja dahkan ahte daid lea álkít fidnet ealáhusovdánahttimii sámi guovlluin. Doarjja lea váikkuhan dasa ahte ealáhussiida lea sajis viđa suohkanis guovddáš sámi guovlluin Sis-Finnmárkkus, ja dat fas lea váikkuhan dasa ahte buot smávva ja gaskasturrosaš (SMB) fitnodagat ealáhussiida doaibmaguovllus, sáhttet oažžut profesšunealla čuovvuleami. Dan maiddái sáhttet oažžut válljejuvvon fitnodagat olggobeale regiounna, mat definerejit ahte sii leat oassin sámi ealáhusdoaimmain. Ealáhussiida sáhttá fállat kapitála, fierpmádaga ja gelbbolašvuoda, nu ahte quoddevašvuodta, digitaliseren ja internationaliseren deattuhuvvo.

Sápmi Næringshage lea earret eará aktivitehtadási dáfus váikkuhan dasa ahte álgaheaddjit ja ásahuvvon fitnodagat regiounnas ožžot profesšunealla bagadallama, ja dasa ahte sámi ealáhushutkit ja ásahuvvon fitnodagat ožžot profesšunealla bagadallama nátionálalaččat, ja ahte regiounnas vuolggahuvvojit ja čadahuvvojit ovddidanprošeavttat, sámi ealáhusdoaimmaid váste.

Sápmi Næringshage oažžu eambbo ja eambbo jearaldagaid ealáhusdoaimmaheddiin ja fitnodagain maiddái olggobeale Sis-Finnmárkkku. Dat háliidit leat mielde innovašuvdnaserviin main lea sámi ealáhus- ja kulturgelbbolašvuodta ja mat fállat veahki. Innovašuvdnaservvit eará sajis riikkas atnet árvvus dán gelbbolašvuoda ja háliidit ovtasbargat prošeavttaid ja ángiruššamiid olis. Sápmi Næringshage háliida ovtas Sámedikkiin, fylkkasuohkaniiguin ja Sivain oažžut miehtásámi ealáhussiida rolla, gokčan dihte dán dárbbu, vai maiddái dat fitnodagat ožžot vejolašvuoda háhkat kapitála, gelbbolašvuoda ja fierpmádaga. Ealáhussiiddas lea doaibmaguovlu miehtá Norgga beale Sámi.

4.3.4 Ungt Entreprenørskap - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ungt Entreprenørskap erenoamážit deattuha mánáid ja nuoraid hutkáivuođa, buvttadanmovtta ja jáhku alcceseaset ovdánahttima sámi guovlluin Romssas ja Finnmarkkus.

Ungt Entreprenørskap bargá sierra oahppodoaimmaiguin main leat konkreta barggut ja prošeaktabarggut mat earret eará loahpahuvvojit gilvvuiguin. Doarjagiin Ungt Entreprenørskap háliida erenoamážit deattuhit

sámi guovlluid. Ungt Entreprenørskap prográmmat váikkuhit dasa ahte oahppit sámi giellaguovlluin dál maiddá olahit entreprenervagelbbolašvuoda.

Ungt Entreprenørskap juohká jahkásaččat mánga báikkášumi. Jord-fjord-bord-prisen lea Norgga nátionála báikkášupmi mii addojuvvo doaimmaide mat dahket erenoamáš buori barggu báikkálaš biepmu, guoddevaš resursageavaheami ja árvoháhkama olis báikkálaš vuoddoávdnasiiguin. Báikkášupmi addojuvvo ovttasbarggus Sámedikkiin, ja gudnejahtá nuoraidfitnodagaid mat dahket buori barggu báikkálaš biepmuiguin, guoddevašvuoda dáfus ja báikkálaš eanan- ja vuotnaresurssaid geavaheamis. Jagis 2025 geigejuvvui báikkášupmi Romssa, Finnmárkku ja Svalbarda nuoraidfitnodagaid fylkameašttirgilvvuin maid Ungt Entreprenørskap Arktis lágidii Romssas njukčamánu 18.-19.beivviid.

Ungt Entreprenørskap lea prográmmaid SMART (gaskadássi) ja Elevbedrift (nuoraidskuvla) ráhkadan sámegillii jagis 2025. Dat almmuhuvvojede ođđajagimánus 2026 Guovdageainnu skuvllas.

4.4 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Dálá ja ođđa aktevrrat hutkás ealáhusain ja sámi mátkeealáhusas ráhkadit nanu ja gánnáhahtti fitnodagaid maid vuoddu lea sámi kulturovdanbuktimis mii speadjalastá Sámi girjáivuoda.

Sámediggi lea jagis 2025 nannen sámi mátkeealáhusaid, hutkás ealáhusaid ja sámi biepmu ovdánahttima. Dan lea dahkan mearredidolaš gelbbolašvuodahuksema, profesionaliserema buoret rámmadahkosiid bokte kultur- ja vásáhusvuodot árvoháhkamii. Sámi mátkeealáhusaid dáfus leat bargagoahtán ollislaš strategiijain guoddevaš álgoálbmotturisma várás, masa viidát searvvahuvvojit ealáhusaktevrrat, ja mas lea nana čanastat sámi biebmogálvoovddideapmái. Biebmosuorggis ges leat joatkán barggu álgoálbmogiid biebmovuogádagaiguin ovdaprošeavttas guhkitáiggi ángiruššama várás mii galgá nannet árbevieruid, rekrutterema, árvoháhkama ja gearggusvuoda, seammás go biebmokonferánssa Máistu lea ásaheavvon ja šaddan dehálaš fága- ja čoaħkkinbáikin. Sámi biebmomearkka ásaheavvon galgá sihkkarastit ahte sámi mearkavuoddoovuogádagas. Doarjjaortnegat ges lea lálhčán dili ovttasbargui biebm-, kultur- ja mátkeealáhusaktevrraid gaskkas, ja ángiruššamat nugo Dáiddadálle ja Duottar Studio leat váikkuhan profesionaliseremii ja dasa ahte sámi dáidda ja giella leat eambo oidnosis riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Oktiibuot dat lea nannen kultuvrii vuodduvuvvon, birrajagi ja gánnáhahtti doaimmaid miehtá Sámi.

4.4.1 Čoaħketabealla - Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28602 Sámi mátkeealáhusat - prošeakta	812 500	750 000	-62 500
28603 Sámi borramuš - prošeakta	301 659	750 000	448 341
28604 Álgoálbmogiid biebmovuogádagat - prošeakta	719 334	1 000 000	280 666
27201 Sámi mátkeealáhusat (heaittihuvvon ortnet)	128 500	0	-128 500
27202 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu - ohcanvuodot doarjja	3 939 380	4 000 000	60 620
25201 Dáiddadálle - njuolggodoarjja	788 000	788 000	0
25202 Duottar Studio AS	800 000	800 000	0
Submi	7 489 373	8 088 000	598 627

4.4.2 Sámi mátkeealáhusčoahkkaneamit ja innovašuvdnafierpmádat - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Nannet sámi mátkefitnodagaid fierpmádaga.

Sámediggi ovddida dán prošeavtta bokte strategijja mii bidjá vuodu guoddevaš álgoálbmotturisma rámmaide. Ulbmil lea sihkkarastit boahpteáigedidolaš vuogádahkii mii vuodđuvvo iešmearrideami, sámi giela ja kultuvrra, mánggabealatvuoda ja dohkkeheami prinsihpaide. Strategijja maiddá galgá leat oassin nationála mátkeealáhusstrategijjas (2030), masa mátkeealáhusaktevrrat mat maiddá leat biebmo- ja kulturaktevrrat, searvvahuvvojit.

Váldoprošeakta álggahuvvui guovvamánus 2025, ja Kreativ Industri válljejuvvui ráddjejuvvon fáladatgilvvu maŋgel lágideaddjin. Jagis 2025 lea čadahuvvon márkaniskadeapmi ja leat dollojuvvon cealkámuščoahkkimat ealáhusain lullisámi guovllus ja maiddá davvi- ja julevsámi guovlluin.

Prošeavtta rámma oktiibuot lea 3,1 miljovna ruvno golmma jahkái. Stivrenjoavkkus lei vuosttaš čoahkkín borgemánus 2025. Stivrenjoavkkus leat mielde ovddasteaddji maid Sámediggi lea nammadan, Innovasjon Norge ovddasteaddjit ja sámi biebmo- ja mátkeealáhusaktevrrat Sámis. Prošeavttas maiddá lea lagas čadastat sámi biebmoálvui vai šaddet synergijjaváikkuhusat.

Skábmamánus álggahuvvui filmbabuvttadeapmi ovtta sámi mátkeealáhusaktevrraiguin. Filmma ulbmil lea čájehit movt sámi mátkeealáhusaktevrrat sáhttet mitalit mitalusaid. Jagi 2026 álggus leat plánen lágideit kurssa sámi mátkeealáhusaktevrraide man ulbmil lea nannet gelbbolašvuoda vel eanet. Dehálaš doaibma prošeavttas lea bagadusa hábmen dasa movt sámi kultuvrii lahkona – sihke mátkeealáhusaid ja gussiid várás. Bargu álggahuvvo jagis 2026.

4.4.3 Álgoálbmogiid biebmovuogádagat - prošeakta

Sámediggi lea mánga jagi bargan álgoálbmogiid biebmovuogádagaiguin. Sámediggi earret eará lea bargan nannet daid, ja dan lea dahkan nu ahte lea searvan ON biebmo- ja eanandoalu organisašuvnna (FAO) álgoálbmogiid biebmovuogádagaid lihtu stivrenjovkui. Sámediggi čadahii álgodutkama jagis 2024 mas lea kártii sámi biebmovuogádagaid. Álgodutkan lea duddjon vuodu ovdaprošektii mainna Sámediggi lea bargan jagis 2025. Visjona AS lea jodihan ovdaprošeavtta. Ovdaprošeakta geigejuvvui Sámediggái suoidnemánus 2025.

Raporta ávžžuha álggahit váldoprošeavtta mii nanne ja bisuha sámi biebmovuogádagaid. Árvaluvvo ahte prošeakta juhkkajuovvo viđa bargopáhkki: rámmat ja njuolggadusat, árbevirolaš máhttu ja rekrutteren, árvohákan ja ealáhusovddideami, biebmosihkarvuota ja gearggusvuota, ja vel guoddevaš resursahálddašeapmi.

Raporttas leat muhtun ávžžuhusat dan birra maid doaibmabijuid prošeavttas berre váldit mielde. Doaibmabijut earret eará gusket árbevieruid dokumenteremii ja gaskkusteapmái, árbevirolaš biepmuid ráhkadeami oahpaheapmái ja kursemii, goahkkabirrasiid ja fitnodagaid ásaheapmái, ja vel guoddevaš resursageavaheami njuolggadusaid ráhkadeapmái. Raporta deattuha ahte prošeavttas berre leat báikkálaš čanastat, ahte dasa berrejit nuorat searvvahuvvot ja ahte das berre leat surggiidrasttideaddji ovtta bargu. Sámedikki 2026 bušehtas lea várrejuvvon ruhta váldoprošeavtta čuovvoleapmái.

Máistu – Sámi biebmokonferánssa

Sámediggi lágideit Máistu - Sámi biebmokonferánssa Álttás miessemánus 2025 ja biebmofestivála konferánssa oktavuodas. Kreativ Industri oaččui barggu plánat ja čadahit konferánssa ja biebmofestivála.

Konferánssa váldofáttát ledje álgoálbmogiid biebmovuogádagat, máhttu ja árbevierut, guoddevašvuota, biras ja dearvvašvuota ja reguleremat ja rámmaeavttut. Konferánssas ledje 131 oasseváldi. Váldolágideami lassin doppe ledje maiddá oalgelágideamit. Konferánsii serve iešguđet Sámi guovlluid olbmot, nationála ja riikkaidgaskasaš aktevrrat, ja konferánssas ledje sihke fágalaš sáhkavuorut, fierpmádathuksen, čájeheadjit ja sámi biebmokultuvrra gaskkusteapmi.

Borramuškonseptta «Gávccii jagiáiggi mágut» lei guovddáš oassi doaluin. Dan konseptta vuolggasadji lei sámi ipmárdus jagiáiggiid hárrái ja movt vuodđoávdnasat, ráhkadeapmi ja máhku rievddadit jagiáiggiid mielde. Konseptta lei konferánsabeaivvis oassin nu ahte bottuin oasseváldit besse máistit biepmuid ja gullat mitalusaid, ja dat oainnusmahtii borramuša, kultuvrra, luonddu ja guoddevaš biebmovuogádagaid oktavuoda. Konferánssa oalgelágideamiide serve oallugat, ja oalgelágideamit ledje mielde nanneme konferánssa viiddis deaivvadansadjin man fáddá lea sámi biebmui, kultuvra ja ealáhusovddideapmi.

Konferánsa evaluerejuvvui jearahallaniskadeami bokte. Evalueren čájeha ahte oasseváldit ledje hui duhtavaččat. Eanas oasseváldit dadje ahte serve konferánsii fágalaš ovdáneami ja fierpmádathuksema dihte, ja stuora eanetlohku lei hui duhtavaš dahje oalle duhtavaš ollislašvuodain. Fágalaš sisdoalu, organiserema ja biebmovásáhusaid birra ledje buorit máhcahusat, ja oasseváldiid mielas konferánsa lei relevánta ja bures lágiduvvon. Seammás čujuhuvvui dasa maid sáhtttá buoridit, erenoamážit teknihkalaš čovdosiid dáfus dulkoma vástte, ja maiddá ahte dárbbášuvvo čielgasit struktuvra ja eambbo áigi čiekŋudeapmái, ságastallamiidda ja fierpmádathuksemii.

Measta buohkat geat vásttidedje jearahallaniskadallamis dadje iežaset sávvat ahte Sámediggi doalašii eambbo sámi biebmokonferánssaid boahtteáiggis. Evalueren čájeha ahte Máistu lea šaddan dehálaš aktevran sámi biebmovuogádagaid nannemis, sámi biebmokultuvrra ovddideamis ja ovttasbarggu lánčimis fágabirrasiid, ealáhusaid ja regiovnnaid rastá. Árvvoštallojuvvo ahte konferánssas leat buorit vejolašvuodát ain ovdánit ja váikkuhit guhkesáiggi árvoháhkamii, máhtolašvuoda juogadeapmái ja sámi borramuša oainnusmahttimii nátionála ja riikkaidgaskasaš perspektiivvas.

4.4.4 Sámi borramuš - prošeahta

Prošeahtta mihttomearri:

- Fitnodagat atnigohtet ja čalmmustahttet sámi borramušvieruid.

Prošeahtta mihttomearri lea ahte fitnodagat atnigohtet ja čalmmustahttet sámi biebmovieruid, mii maiddá miellidibuktá eambbo gálvojođu nu ahte ealáhus attášii birrajagi ollesáiggi barggu.

Ášši 054/24 Sámediggeráđi čilgehus eamiálbmogiid biebmovuogádagaid ja ja sámi biepmu birra čuovvuleapmin, man Sámedikki dievasčoahkkinn meannudii juovlamánus 2024, lea álggahuvvon ođđa sierra sámi biebmomearkka ásaheami prošeahta. Visjona AS oaččui barggu ráddjejuvvon fáldatgilvvu maŋgel. Barggus lea dehálaš oassin hukset sámi biepmu gálvomearkka mas lea seamma málle go Sámi Made ja Sámi Duodji mearkkain. Sámiráđdi eaiggáduššá dáid mearkkaid. Sihkkarastin dihte ahte sámi biebmomearkka lea seamma mearkajoavkkus, de sirdojuvvui dán poasttas 500 000 ruvdno Sámiráđđái, vai dat aktiivvalaččat sáhtttá leat mielde prošeahttas. Sámiráđdi lea mielde prošeahttas iežas fágagelbbolašvuodain, dat ovddida cealkámušaid ja searvá muhtun osiide prošeahtta doaimmain. Dat erenoamážit guoská rájiidrasttideaddji bargui mas searvvahit ja oččodit olbmuid mielde prošektii Sámis. Dat maiddá guoská bargobájiid čadaheapmái ja eavttuid ja hálldašanmodealla árvaleapmái. Leat maiddá dollojuvvon mobiliserenčoahkkimat Kárášjogas, Guovdageainnus ja Vuonnabađas maid fáddá lei sámi biebmomearkka ja ehtalaš njuolgadusat. Go poasttas sirdojuvvui ruhta, de lea šiehttojuvvon Visjonain ahte goalmádasa barggus gokčá 2025 bušeahtta ja loahpa ges 2026 bušeahtta.

4.4.5 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahtta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
27202 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu - ohcanvuđot doarjja	3 939 380	4 000 000	4 000 000	60 620
Submi	3 939 380	4 000 000	4 000 000	60 620

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
27202 Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu - ohcanvuđot doarjja	4 474 400	535 020	3 939 380
Submi	4 474 400	535 020	3 939 380

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
40	26	4	10

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi mátkeealáhus, hutkás ealáhusat ja sámi biepmu:

- Oktiičatnat, nannet ja oktiiheivehit sámi mátkeealáhusaid, hutkás ealáhusaid ja sámi borramušbuvttadeddjiid ja lágideddjiid.

4.4.6 Dáiddadállu - njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Dáiddadállu lokte kollektiivva miellahtuid dáiddalaš gaskkusteamii natiõnállalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Dáiddadállu lea sámi dáiddárkollektiiva Guovdageainnus. Dál leat kollektiivvas 21 dáiddára iešguđet šáŋrain nu go earret eará filmmas, dánsumis, visuála dáidagis ja girjjálašvuodas. Dáiddadállu lea aktevrá riikkaidgaskasaš dásis mas leat fierpmádagat miehtá máilmmi.

Dáiddadállu lea jagis 2025 sáhtttán čađahit ollu iešguđetlágan dáiddadoaimmaid, nannen sámi dálááiggedáidaga gaskkusteamii riikka ja riikkaidgaskasaš dásis ja viidáseappot ovddidan organisašuvnna profeššunealla aktevran sámi dáiddasuorggis.

Váldodoaimmat leat leamaš lágideamit ja gaskkusteamii, riikkaidgaskasaš prošeavttat, dáiddárbarggut, fierpmáduhusen ja eará báikkiin čájehit buvttademiid. Jagi 2025 boadus lea ahte sámi dálááiggedáidaga lea eambo oidnosis riikka ja riikkaidgaskasaš dásis, ja maidái ahte fierpmádat ja dáiddasuorgi lea nannejuvvon. Badjel 40 dáiddára leat leamaš mielde iešguđet prošeavttain.

Sámedikki doarjja lea sihkkarastán jotkkolašvuoda ja kvalitehta, muhto Dáiddadállu dadjá ahte viidáseappot ovddideapmái dárbbášit eambo ruhtadeami mii lea eanet einnostahtti vai sáhtta bisuhit aktivitehtadási ja nannet guoddevašvuoda.

4.4.7 Duottar Studio AS – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Eambo filmmat dubbejuvvojit sámegielaide.

Duottar Studio doaimmaha jietnastudio ja čuohppanrusttegiid filmmaid ja TV váste. Ulbmil lea ahte Duottar Studio fállá ja buvttada filmmaid dubbema ja bargguid mat dahkkojuvvojit TV-buvttademiid manjel. Dat maid galgá láigohit báddenstudio ja čuohppanrusttegiid filbma- ja TV-suorgái. Duottar Studio AS lea Internašunála Sámi Filbmainstituhta (ISFI) vuollefitnodat.

4.5 Duodji

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Eambo duojárat geain duodji lea ealáhussan.

Sámediggi háliida ovddidit duoji boahtteáigásaš ja geasuheaddji ealáhussan. Iežas dujiid eanet vuovdin stuorát márkaniidda lea guovddášis Sámedikki áŋgiruššamis. Dainna oaiuvilduvvo ahte duodjeealáhus nagoda iežas heivehit rievadusaide ja hástalusaide, ja ahte ámmátlašvuoda, dienas ja gánnáhahttivuoda ealáhussas buorránit.

Duoji ealáhusšiehtadus lea Sámedikki deháleamos gaskaoapmi dán ealáhusa ovddideamis. Ealáhusšiehtadusas leat earret eará doaimmadoarjjaortnet duojáriidda, investeren- ja ovddidandoarjja, ásaandoarjja, čálgoortnegat, vuovdima ovddideaddji doaimmabijut ja doarjja organisašuvnnaide.

Sámedikki duoji nannema strategii ja sihke árbevierrun ja ealáhussan lea vuoruhit gelbbolašvuodáloktema, buoridit rámmadahkosa ja ahte dan dáfus lea strukturerejuvvon ovtasbargu Sámis. Rádjeguovloprošeakta Duodji Akademii ja 2027 lea váikkuhan gelbbolašvuoda juogadeapmái ja fierpmáduhusemi duojáriid gaskkas rájiid rastá, ja prošeavttas leat duodjegelbbolašvuoda guoddevaš ovdáneapmi ja sirdin buolvvas buvvii deattuhuvvon. Sámediggi lea seammás láhčán diliid ealáhusa profešonaliseremi Sámi Made ja Sámi Duodji -mearkkaid geavaheami bokte, mat nannejit geavaheddjiid luohttámuša ja kvalitehtasihkkarastet ealáhusvuoda. Duodjeinstituhta lea ožžon eambo kapasitehta bagadallat ja doarjut duodjefitnodagaid buktagiid ovddideamis ja doaimmas, ja doarjja oahpahuskantuvrii lea váikkuhan ođđa fágabargiid rekrutteremi oahpahalliortnega bokte.

Odđá ealáhusšiehtadusa šiehtadallamiin duodjeorganisašuvnnaiguin lea ásahuvvon nannejuvvon ja eambbo einnostahtti šiehtadus áigodahkii 2026-2027, mas leat lasihuvvon rámmat investeremiidda, gelbbolašvuodáloktemii ja stipeanddaide. Oktiibuot leat 2025 doaimmat váikkuhan duodjealáhusa profesionaliseremii, ekonomalaš ja organisatoralaš eavttuid nannemii ja dat leat maid lánčán diliid dasa ahte eambbo duojárat sáhttet duoji doaimmahit ealáhussan ollásit dahje muhtun muddui guoddevaš ja boahhteáiggediđolaš márkaniin.

4.5.1 Čoahkketabealla – Duodji

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
25301 Duodjeinstituhtta - njuolggodoarjja	6 900 000	6 900 000	0
25401 Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra - njuolggodoarjja	2 455 000	2 455 000	0
Duoji ealáhusšiehtadus	6 443 252	7 200 000	756 748
Submi	15 798 252	16 555 000	756 748

Duodjeakademiija

Duodji Akademiija 2027 -prošeakta lea Suoma ja Norgga beale sámedikkiid gaskasaš ovtasbargoprošeakta. Suoma beale Sámediggi lea virgádan prošeaktajodiheaddji. Interreg ja dát guokte sámedikki ruhtadit prošeavtta mii bista jagi 2027 lohppii.

Prošeavtta ulbmil lea áimmahuššat ja nannet duoji árbevierrun ja ealáhussan, ja fuolahit ahte máhttu ja árbevierut fievrriiduvvojit buolvvas buvvi. Prošeakta dasto maiddái galgá nannet báikegottiid ja duoji oktavuoda, ja ovddidit sosiálalaččat, ekologalaččat ja ekonomalaččat ceavzilis duoji.

Prošeavttas leat plánen lágidit iešguđet bargosemináraid Guovdageainnus Norgga bealde, Eanodagas Suoma bealde ja Gárasavvonis Ruota bealde. Semináraid ulbmil lea fierpmádathuksen riikkarájiid rastá ja ealáhusa máhtu ja gelbbolašvuoda nannen.

<https://samediggi.fi/dav/vastusuorqqit/ealahusat-vuoigatvuohta-ja-biras/duodji-akademiija-2027/>

Sámi Made ja Sámi Duodji -mearkkat

Sámiráđđi hálddaša gálvomearkaortnegiid Sámi Made ja Sámi Duodji. Sámi Made -mearka muitala oastái ahte gálvvu lea sápmelaš dahje sámi fitnodat buvttadan. Sámi Made -mearka lea ásahuvvon doarjun dihte sámi fitnodagaid ja sámi servodaga. Dál mearkka atnet badjel 200 fitnodaga.

Sámi Duodji -mearkka ulbmil lea muitalit geavaheddjiide ahte dihto buktaga lea sápmelaš, gii duddjo árbevirolaš ávdnasiin, árbevirolaš tehnikkaid mielde ja nu ahte árbevirolaš geavahus lea vuoddu, duddjon. Lea ráhkaduvvon [ovdamearkkalistu](#) mii čilge maidda buktagiidda Sámi Duoji mearkka sáhtá bidjat, ja mat gáibádusaid buktagiidda leat biddjon. Lea lohpi atnit mašiinna veahkkin barggus, muhto buktagat mat ollásit leat mašiinnain buvttaduvvon dahje fabrikkas buvttaduvvon, eai dohkkehuvvo. Norgga bealde lea Duodjeinstituhtta Sámi Duoji mearkka liseansakantuvra.

Duoji ealáhusšiehtadusa 2023 oktavuodas sohpe Sámediggi ja Sámiid Duodji -organisašuvdna ahte Sámedikki doaibmadoarjaga ohcciin galgá leat dohkálaš Sámi Duodji -mearka.

4.5.2 Duodjeinstituhtta - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Duodjeinstituhtta ovddida ja veahkeha duodjefitnodagaid buvttabagademiin ja buvttaovddidemiin, ja maiddái fierpmádathukseamiin.

Duodjeinstituhtta lea guovddáš duodjeaktevra man doaibma lea ovddidit duodjefágagelbbolašvuoda ja fállat duodjefágalaš veahki, veahkehit ovddidit buktagiid ja bagadallat buvttadeamis, ja vuolgahit oassálastima geahččalan- ja ovddidanbargui. Bagadallanvirggit leat mielde doarjagis.

Duodjeinstituhtta oaččui njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušeahtas ovttagearddejuolludusa mii lei 541 000 ru. Doarjja lea adnojuvvon organisašuvdnaovddidan- ja strategijaproseassa čađaheapmái. Raporta galgá biddjojuvvot ovdan stivrii jagi 2026 álggus.

4.5.3 Ovdánahttin ja rekrutteren duodjeealáhusas – njuolggodoarjja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra oahpaha nuoraid čeahpes fágabargin, ja fállá joatkkaoahpu boazodolliide ja duojáriidda.

Oahpahuskantuvrra ulbmil lea oahpahit nuoraid čeahpes fágabargiin, ja fállat joatkkaoahpu boazodolliide ja duojáriidda dainna ulbmilin ahte váldet fágareivve fágaoahpahuslága mielde. Sámedikki doarjja geavahuvvo duoji fidnooahppiortnegii ja kantuvrra duodjebargguide.

4.5.4 Duoji ealáhusšiehtadus

Duoji ovddit ealáhusšiehtadus gustui 2024:s ja 2025:s. Duoji ealáhusšiehtadusas 2024-2025 gáibiduvvui ahte doaibmadoarjjaortnega ohccit galget leat sertifiserejuvvon ođđa duodjemearkkain. Vaikko lea ásahuvvon sertifiseren, de goitge mánggas ohce doaibmadoarjaga.

Sámedikkis ledje 2025 giđa šiehtadallamat Sámiid Duijin ja Duojáriid Ealáhusservviin duoji ođđa ealáhusšiehtadusa birra. Bealit sohpe guovtti jahkái šiehtadusa, áigodahkii 2026-2027, ja šiehtadus gustogoahká ođđajagimánu 1. beaivvi 2026. Šiehtadusa ekonomalaš rámma lea oktiibuot 7,5 miljovna jahkái, 300 000 ruvnno lasáhus mannan šiehtadusáigodaga ektui, ja das leat investeren- ja ovddidandoaimmaid, duodjestipeanda ja gelbbolašvuoda- ja oahpahandoaimmat nannejuvvon. Dasto leat organisašuvnnaid rámmat nannejuvvon, dan guovddáš rolla olis mii dain lea duoji ovdánahttimis boahpteáiggedidolaš ja geasuheaddji ealáhussan. Guovtti jagi šiehtadusáigodat fievrriduvvo viidáset, ja šiehtadallamat sirdojuvvojit gidđii vai dat buorebut heive oktii bušeahttaprosessii, ja láchččojuvvo dilli ságastallančoahkkimiidda daid jagiid go eai leat šiehtadallamat, čuovvolan dihtii ealáhusšiehtadusa ulbmiliid ja strategijaid.

4.5.5 Čoahkketabealla – Duoji ealáhusšiehtadus

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 299 600	2 800 000	500 400
Investeren.- ja ovdánahtttindoaimmat, DBS			
28002 (HMS) ja álggahandoarjja- ohcanvuđot doarjja	474 150	800 000	325 850
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	245 000	190 000	-55 000
28004 Buresbirgenortnegat - ohcanvuđot doarjja	16 252	120 000	103 748
28005 Gelbbolašvuolta, oahpahus, kurssat - ohcanvuđot doarjja	416 650	250 000	-166 650
28006 Márkanheiveheapmi / Márkanfievrrideapmi - ohcanvuđot doarjja	361 400	600 000	238 600
28030 Duojáriid Ealáhus Searvi - njuolggodoarjagat	630 000	630 000	0
28031 Sámiid Duodji - njuolggodoarjja	1 310 000	1 310 000	0
28008 Duodjebáđji – ohcanvuđot doarjja	130 200	100 000	-30 200
28042 Veahkki fitnodat- ja gávpeovdánahttimii - prošeakta	560 000	400 000	-160 000
Submi	6 443 252	7 200 000	756 748

4.5.6 Doaibmadoarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 299 600	2 800 000	2 800 000	500 400
Submi	2 299 600	2 800 000	2 800 000	500 400

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 299 600	0	2 299 600
Submi	2 299 600	0	2 299 600

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
22	21	1	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Doaibmadoarjja:

- Lasihit iežas duddjon árbevirolaš duoji vuovdima.

Ortnegis ledje unnit ohcamat go vurdojuvvon, ja danne sirdojuvvui 300 000 ruvdno dán poasttas eará poasttaide.

4.5.7 Investeremat, ovddidandoaimmat, konsuleantaveahki ja ásaandoarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
Investeren- ja ovdánahttindoaimmat, DBS 28002 (HMS) ja álggahandoarjja- ohcanvuđot doarjja	474 150	800 000	800 000	325 850
Submi	474 150	800 000	800 000	325 850

	Juolluvuvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
Investeren- ja ovdánahttindoaimmat, DBS 28002 (HMS) ja álggahandoarjja- ohcanvuđot doarjja	785 150	311 000	474 150
Submi	785 150	311 000	474 150

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
11	6	2	3

Doarjjaortnega mihttomearri – Investeremat, ovddidandoaimmat, konsuleantaveahkki ja ásaandoarjja:

- Buoridit duodjefitnodagaid fitnolašvuoda ja dietnasa.

4.5.8 Duodjestipeanda

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	245 000	190 000	190 000	-55 000
Submi	245 000	190 000	190 000	-55 000

	Juolluvuvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	245 000	0	245 000
Submi	245 000	0	245 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
13	13	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Duodjestipeanda:

- Eambbo olbmot geain lea formálalaš gelbbolašvuolta duojs.

4.5.9 Čálgoortnegat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28004 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjja	16 252	120 000	120 000	103 748
Submi	16 252	120 000	120 000	103 748

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
28004 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjja	16 252	0	16 252
Submi	16 252	0	16 252

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
3	3	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri – Čálgoortnegat:

- Buorit čálgoortnegat duojáriidda geat leat dohkkehuvvon duodjeregistaris.

4.5.10 Gelbbolašvuohta, oahpahuš ja kurssat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28005 Gelbbolašvuohta, oahpahuš, kurssat - ohcanvuđot doarjja	416 650	250 000	250 000	-166 650
Submi	416 650	250 000	250 000	-166 650

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
28005 Gelbbolašvuohta, oahpahuš, kurssat - ohcanvuđot doarjja	385 250	-31 400	416 650
Submi	385 250	-31 400	416 650

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
10	6	2	2

Doarjjaortnega mihttomearri – Gelbbolašvuohta, oahpahuš ja kurssat:

- Buoridit duodjefitnodagaid ja duojáriid fitnolašvuođa ja dietnasa.

4.5.11 Márkanheiveheapmi / Márkanfievrrideapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28006 Márkanheiveheapmi / Márkanfievrrideapmi - ohcanvuđot doarjja	361 400	600 000	600 000	238 600
Submi	361 400	600 000	600 000	238 600

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
28006 Márkanheiveheapmi / Márkanfievrrideapmi - ohcanvuđot doarjja	361 400	0	361 400
Submi	361 400	0	361 400

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
5	2	1	2

Doarjjaortnega mihttomearri – Márkanheiveheapmi/Vuovdaleapmi:

- Buoridit duodjefitnodagaid fitnolašvuoda ja dietnasa.

Ortnegis ledje unnit ohcamat go vurdojuvvon, ja danne sirdojuvvui 200 000 ruvno dán poasttas eará poasttaide.

4.5.12 Duojáriid Ealáhus Searvi - njulggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri lea buoridit duodjeealáhusa eavttuid ja gánnáhahttivuoda, ja oažžut eanebuid áŋgiruššat duoji ovddas ealáhussan.

Duojáriid Ealáhus Searvi (DES) lea lágidan vuovdinarenaid, duodjemárkaniid ja Pop-Up Duodji Shop miellahtuide ja eará duojáriidda. Doaibmabijut leat leamaš bivnnuhat ja dárbbaslaččat ollu buvttadeddjiiguin geain ii leat nu stuora doaibma, ja geain eai leat arenat gos vuvdet buktagiid.

4.5.13 Sámiid Duodji – njulggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri lea ovddidit kulturguoddi, giellaseailluheaddji, birasustitlaš ja ealáhusvuđot duoji.

Duodjeárbevieruid ja gullelašvuoda áimmahuššamiin ja árvvusatnemiin, lea Sámiid Duodji ovddidan duoji ealáhussan ja dehálaš kulturárbín. SD:s leat čieža regiovna mat iešguđet ládje barget čalmmustahttimiin, gelbbolašvuoda nannemiin ja fierpmádaga huksemiin báikkálaččat.

4.5.14 Duodjebádji

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
28008 Duodjebádji – ohcanvuđot doarjja	130 200	100 000	100 000	-30 200
Submi	130 200	100 000	100 000	-30 200

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
28008 Duodjebádji – ohcanvuđot doarjja	130 200	0	130 200
Submi	130 200	0	130 200

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
7	3	3	1

Doarjjaortnega mihttomearri – Duodjebájit:

- Láhčit oktasaš duodjebájiid.

4.5.15 Veahkki fitnodat- ja gávpeovdánahttimii - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

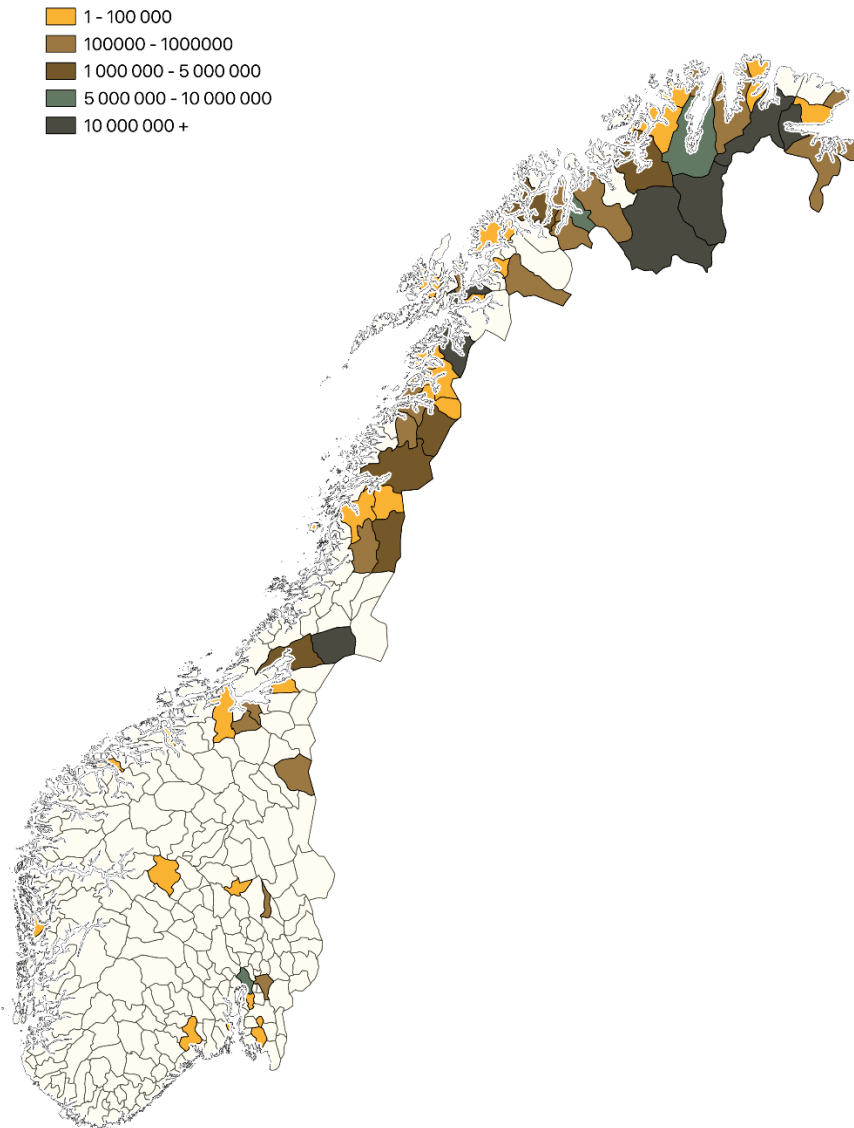
- Buoridit duodjefitnodagaid gánnáhahttivuođa

Duoji ealáhusšiehtadusas 2024/2025 várrejuvvui 400 000 ruvno jahkái guovtti jagi áigodahkii duoji gávpe- ja fitnodatovdánahttimii. Sápmi Næringshage lea prográmmaovddasvástideaddji. Prošeakta álggahuvvui juovlamánus 2024 ja galgá loahpahuvvot juovlamánus 2026. Oassin prošeavttas leat lágiduvvon digitála duodjeiditboradeamit maidda leat leamaš bovdejuvvon logaldallit duodjesuorggis. Iditborademiin lea fáddán leamaš vuovdin rájiid rastá, buktagiid ovdánahttin gávppašeddjiid dárbbuide mielde ja oinnolašvuohta neahtas.

5 Kultuvra

Servodatmihttu:

- Ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta.

Govus 4 Movt njuolggodoarjagat ja ohcanvuđot doarjagat kulturkapihttalas leat juhkkjuvvon geográfalaččat.

Sámediggi lea váikkuhan ulbmilolahussii jagis 2025 go lea nannen sámi dáiddáriid ja kulturaktevrraid rámmaeavttuid ja ovdánavjolašvuodaid. Sámi dáiddáršiehtadusa joatkin jagis 2025 ja ovttasbargu Sámi Dáiddárráđiin sihkkarastet nanu struktuvrraid mat leat alla dását dáidagii vuodđun. Seammás lea ohcanvuđot ortnegiid nannen addán ođđa vejolašvuodaid fágalaš ovdáneami, buvttadeami ja vuovdaleami dáfus mángga dáiddasuorggis ja dat lea leamaš dehálaš sámi ovdanbuktinvugiid viidáset ovddideapmái ja čalmmustahttimii.

Sámediggi lea láchčán diliid eambbo profeššunaliseremii, viidát gaskkusteapmái ja eambbo riikkaidgaskasaš čalmmustahttimii go lea fágalaččat ja ekonomalaččat nannen sámi kulturásahusaid. Museat, festiválat,

teáhterat ja eará kulturásahusat leat sáhttán ovdánahttit ođđa buvttademiid, čájáhusaid ja prošeavttaid mat čájehit sámi dáidaga ja kultuvrra girjáivuođa. Dat lea sihke nannen kvalitehta ja dahkan ahte sámi perspektiivvat leat eambbo oidnosis gehččiide miehtá Sámi ja riikka ja riikkaidgaskasaš dásis.

Sámediggi lea girjjálašvuođa, media ja valášstallama suorggis nannen mánggabealatvuođa, giellageavaheami ja oassálastima doaibmabijuid bokte nugo lágádusdoarjaga lasiheapmi, gaskkustanbarggut, girjerádjjobálvalusat, mediadoarjja ja viidáset ovdánahtton valášstallanšiehtadus Sámi Valášstallan Lihtuin. Doaibmabijut earret eará leat mielddisbuktán eambbo almmuhemiid sámegielaide, eambbo gaskkusteamii ja ollu iešguđetlágan doaibmafálaldagaid mat movttiidahttet ja čohkkejit sámi servodagaid. Oppalaččat doaibmabijut leat nannen sámi dáidda- ja kulturoaimmaid ja dahkan ahte dat gávdnojit ollu iešguđet hámis, ja maiddá buoridan daid kvalitehta. Dat maiddá leat mielddisbuktán ahte sámi jienat eambbo dohkkehuvvojit.

5.1 Áŋgiruššansuorggit - Kultuvra

Sámedikki áŋgiruššansuorggit kultuvrra siskkobealde:

- Sámi dáidaga ja kultuvrra láchčima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi.
- Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda.
- Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan.
- Sámi girjjálašvuohta.
- Sámi mediat.
- Sámi valášstallan.

5.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – kultuvra

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	21 860 494	21 136 000	-724 494
Sámi kulturásahusat	181 348 266	180 936 000	-412 266
Sámi girjjálašvuohta	20 342 913	21 282 000	939 087
Sámi mediat	6 129 000	6 129 000	0
Sámi valášstallan	5 783 000	5 883 000	100 000
Submi	235 463 673	235 366 000	-97 673

5.2 Sámi dáidaga ja kultuvrra láchčima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet oainnusmahttit sámi dáidaga ja kultuvrra ja máhtu daid birra.

Lea stuorra beroštupmi sámi dáidagii ja sámi dáiddáriidda, sihke Sámis ja riikkaidgaskasaččat. Sámediggi galgá bidjat eavttuid sámi dáidaga ovdánahttimii. Sámediggi bargá oázžut sadjái rámmaeavttuid ja buriid ekonomalaš ortnegiid sámi dáidagii ja kultuvrii. Ovttasbargu eará almmolaš aktevrraiguin kultursuorggis lea dehálaš strategii ja ulbmila olaheamis.

Lullisámi kulturfoanda

Sámediggi oáččui jagis 2024 5 000 000 ruvdnosaš juolludusa Gielda- ja guovlodepartemeanttas. Juolludus lei oassin Noerthe-Fovsen sija ja stáhta gaskasaš siehtadusas Fovse-ášši olis. Sámediggi almmuhii 2024 jahkereketoalus ahte sirdá ruđa jahkái 2025. Sámediggi lea proseassas mas ovttas Noerthe-Fovsen sijtein guorahallá movt ruđa lea buoremus atnit, ja gulahallá eará áigeguovdilis aktevrraiguin čielggadan dihte makkár vejolašvuođat leat ruđa geavaheapmái. Čielggadeapmi ii gárván ovdal jagis 2026.

5.3 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi dáiddáriin leat buorit vejolašvuodát ovdánit dáiddalaččat.

Sámedikki bargu dán ángiruššansuorggis lea vuodđuduvvon golmma váldostrategiijai: Sámi dáiddáršiehtadus ja ovtasbargošiehtadus Sámi Dáiddárráđiin (SDR) bidjet strategalaš vuodu dasa ahte dáiddáriin leat einnostahtti ja stabiila rámmaeavttut. Dat dáhpuhuvvá formálalaš šiehtadallanstruktuvrraid, mánggajagáš šiehtadusaid ja ekonomalaš rámmaid soahpama bokte. Dasto Sámediggi sihkkarastá dáiddáriidda ovdánan- ja vuovdalanvejolašvuodaid ohcanvuđot doarjjaortnegiid bokte, mat ulbmillaččat nannejit dihto dáiddársurggiid dáiddáriid, nugo luodi ja sámi musihka ortnega bokte. Dasto Sámediggi nanne sámi dáidda- ja kulturvásáhusaid buvttadeami ja gaskkusteami kulturdoarjagiiguin mat leat oaivvilduvvon ollu iešguđet ulbmiliidda. Oktiibuot dat mearkkaša ahte dáidda strategiijaide gullet sihke struktuvrralaš šiehtadusat ja doarjagat main lea eambo heivehanmunni.

Konkrehta bargu čájeha ahte Sámediggi čuoovola dáid strategiijaid sihke struktuvrralaš proseassain ja bušeahttavuoruhemiin. Bargu mii guoská ovtasbargošiehtadusa ođasmahttimii mii Sámedikkis lea SDR:in, čájeha ahte bargojuvvo nannet struktuvrra guhkit áigái, vaikko šiehtadallamiiguin leat manjonan. Jagi 2025 šiehtadus jotkojuvvo jagis 2026 ja dainna lágiin liikká bisuhuvvo stabilitehta rámmaeavttuin, einnostahttivuoda ulbmila mielde. Sámediggi maiddái lea vuoruhan nannet ohcanvuđot ortnegiid. Dat lea fuolahan sámi dáiddáriidda ja dáiddabuvttademiide buoret ovdánahttineavttuid ortnegiid kapasitehta nannema bokte main lea stuorámus dárbbut.

5.3.1 Čoačketabealla - Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
33001	Sámi dáiddáršiehtadus - njuolggadoarjja Sámi dáiddárráđđái	11 830 000	11 830 000	0
32001	Luohti ja sámi musihka - ohcanvuđot doarjja	3 333 096	3 500 000	166 904
32101	Kulturdoaimmat - ohcanvuđot doarjja	6 697 398	5 806 000	-891 398
Submi		21 860 494	21 136 000	-724 494

5.3.2 Sámi dáiddáršiehtadus

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- Sámi dáiddárorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja diehttevaš rámmaeavttut iežaset doibmii.

Sámi Dáiddárráđi (SDR) ja Sámedikki gaskasaš ovtasbargošiehtadus sisttisdoallá mihttomeriid sámi dáiddapolitiikkii ja njuolggadusaid dasa movt šiehtadallan sámi dáiddáršiehtadusas galgá čadahuvvot. Dáiddáršiehtadussii gullá ekonomalaš rámma ortnegiidda maid bealit sohpet.

Jagis 2025 ásahedje Sámediggi ja Sámi Dáiddárráđđii bargujoavkku mii galgai geahčadit ja ođasmahttit gustovaš ovtasbargošiehtadusa. Plána mielde galgai ovtasbargošiehtadus ođasmahttojuvvot jagis 2024, danne go ovddit njealji jagi šiehtadus bisttii jagi 2024 lohppii. Bealit eai geargan šiehtadallamis jagis 2024, nu ahte jotke šiehtadallamiid jagis 2025. SDR lea háliidan vuoruhit oažžut áigái ovtasbargošiehtadusa ovdal go bealit galge šiehtadallat jahkásaš dáiddáršiehtadusa jahkái 2026. Danne sohpe ahte jagi 2025 šiehtadus jotkojuvvo jagis 2026. Sámediggi ain gulahallá SDR:in ođđa ovtasbargošiehtadusa sisdoalu birra áigodahkii 2026–2029.

5.3.3 Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
32001	Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja	3 333 096	3 500 000	2 500 000	166 904
Submi		3 333 096	3 500 000	2 500 000	166 904

		Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
32001	Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja	3 637 796	304 700	3 333 096
Submi		3 637 796	304 700	3 333 096

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
42	31	3	8

Doarjjaortnega mihttomearri - Luohti ja sámi musihkka:

- Sámi musihkkariin ja artisttain leat buorit eavttut ovddidit ja vuovdalit sámi musihka.

Ortnegis ledje ollu ohcamat ja dan dihte dasa lasihuvvui 1 000 000 ruvdno njukčamánu reviderejuvvon bušeahτας. Ruovttoluottageassimiid olis sirdojuvvui 200 000 ruvdno dán poasttas eará poastaide.

5.3.4 Kulturdoaimmat - ohcanvuđot doarjja

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
32101	Kulturdoaimmat - ohcanvuđot doarjja	6 697 398	5 806 000	4 806 000	-891 398
Submi		6 697 398	5 806 000	4 806 000	-891 398

		Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
32101	Kulturdoaimmat - ohcanvuđot doarjja	7 161 252	463 854	6 697 398
Submi		7 161 252	463 854	6 697 398

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
161	115	22	24

Doarjjaortnega mihttomearri – Kulturdoaimmat:

- Buorit rámmaeavttut sámi dáiddabuvttademiide ja kulturvásihusaide.

Ortnegis ledje ollu ohcamat ja dan dihte dasa lasihuvvui 1 000 000 ruvdno njukčamánu reviderejuvvon bušeahτας. Ollu ohcamiid dihte sirdojuvvui dán postii 968 000 ruvdno

5.4 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ásahusat mat hálldašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga, kultuvrra, kulturárbbi ja historijá.

Sámi kultur- ja kulturgaskkustanásahusat leat mávssolaš arenat main sámi dáidda, kultuvra ja kulturárbi gozihuvvo, ovddiduvvo ja čájehuvvo álbmogii iešguđet vugiiguin. Sámi kulturásahusat ja festiválat leat dehálaččat sámi servodaga ovddideamis. Ásahusat leat geađgejuolgin servodatorganiseremis.

Sámediggi lea jagis 2025 nannen sámi ásahusaid mearredidolaš fágalaš ja struktuvrralaš ovddideami bokte, dan áigumuša mielde ahte sámi kulturárbbi hálldašit fágalaččat nanu museat sámi servodaga bealis. Sámediggi lea gelbbolašvuoda buorideaddji doaibmabijuiguin nugo stivrenkurssaiguin ja jodiheadjeprográmmaiguin nannen ásahusaid kapasitehta jodiheamis, stivrabarggus ja ekonomijastivremis, ja Sámediggi lea dainna lágiin láchán diliid profeššunealla hálldašeapmái. Sámi musea- ja kulturásahusat leat jagis 2025 ožžon eambbo juolludusaid mat leat váikkuhan čájáhusaid viidáset ovdánahttimii, dokumenterenbargui, giella- ja kulturprošeavttaide, ja duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna ávžžuhusaid čuovvoleapmái. Dehálaš investeremat RiddoDuottarMuseaid, Saemien Sijte, Árrana ja Deanu ja Várjjat museasiidda nannemis leat buoridan sihke fágalaš barggu ja infrastruktuvrra. Prošeavttat dego Dávvirat Duiskkas ja bargu immateriála kulturárbbiin leat váikkuhan riikkaidgaskasaš ovttasbargui ja dávviriid ja árbevirolaš máhtu buoret hálldašeapmái.

Sámediggi lea seammás nannen ásahusaid mat ovddidit ja oainnusmahttet sámi dáidaga ja kultuvrra. ISFI lea ožžon eambbo ruđa vai beassá ráhkkanit vejolaš nátionála mandáhttii ja nannet sámi filbmabuvttadeami. Sámi Dáiddaguovddáš ges lea gaskkustan sámi dálááiggedáidaga guovddáš čájáhusain ja riikkaidgaskasaš ovttasbargguin. Sámi festiválat ja teáhterat leat ožžon njuolgodoarjagiid mat leat dahkan vejolažžan buvttadit alla dását dáidaga ja lávdedáidaga ja johtit ja čájehit daid gierdomátkkiin. Ođđa doaimmat dego NANU – Sámi Arts International ja Golle Máze leat váikkuhan boahhtevaš gaskkustan-, gulahallan- ja soabadanstruktuvrraid huksemii. Sámediggi lea dáid doaibmabijuid bokte váikkuhan dasa ahte sámi ásahusat leat nannoset sihke fágalaččat, organisatoralaččat ja ekonomalaččat, ja ahte dat dasto sáhttet áimmahuššat, ovddidit ja gaskkustit sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi sihke sámi servodagaide ja viidát riikka ja riikkaidgaskasaš dásis.

5.4.1 Čoahkketabealla - Sámi kulturásahusat

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
33903	Ásahusovddideapmi - gealbolokten - prošeakta	410 072	500 000	89 928
30001	Internašunála Sámi Filbmainstituhtta - njuolggodoarjja	2 400 000	2 400 000	0
30101	Sámi Dáiddaguovddáš - njuolggodoarjja	6 090 000	6 090 000	0
	Festiválat - njuolggodoarjja	9 346 000	9 346 000	0
	Teáhterat - njuolggodoarjja	48 916 000	48 916 000	0
	Museat - njuolggodoarjja	93 016 000	93 016 000	0
	Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat - njuolggodoarjja	14 068 000	14 068 000	0
32201	Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	2 819 072	2 000 000	-819 072
33904	Nuortalašsámi kulturjahki - prošeakta	230 000	350 000	120 000
33905	Immateriála kulturárbbi kárten ja suddjen - prošeakta	136 890	150 000	13 110
33906	Bargojoavku ásahit institušuvnnalaš ruovttu luohtái (vuelie/luohti/vuolle) - prošeakta	16 180	300 000	283 820
33907	Ođđa ásahusaid huksen Sámis - prošeakta	0	1 500 000	1 500 000
31200	Saami Council Headquarters - njuolggodoarjja	800 000	300 000	-500 000
33901	Ođđa lanjat Saviomuseai - prošeakta	3 100 052	2 000 000	-1 100 052
Submi		181 348 266	180 936 000	-412 266

Sámedikki mihttomearri sámi museaid dáfus lea ahte fágalaččat nanu museat eaiggáduššet ja hálldašit sámi kulturárbbi sámi servodaga bealis. Sámedikkis lea ovddasvástádus sámi museaide mat gullet guđa konsoliderejuvvon sámi museasiidii.

Eaiggátvuodadiedáhus

Sámediggi addá njuolggodoarjaga lagabui 100 ásahussii – kulturásahusaide, giellaguovddážiidda ja eará ásahusaide. Sámedikkis lea man nu lágan oamastanoassi muhtun dáin ásahusain ja servviin. Ásahusat main Sámedikkis lea oamastanoassi leat hui iešguđetláganat sihke sturrodaga ja fágasuorggi dáfus. Sámedikki oamastanoassi maidái ii álo leat seamma stuoris.

Diedáhusa ulbmil lea ahte ásahusat main Sámediggi lea mieleaiggát, čuovvoluvvojit buorebut. Diedáhus earret eará galgá čilget movt eaiggátvuoda galgá gozihit. Ulbmil maidái lea oažžut rabasvuoda Sámedikki eaiggátvuodaberoštumiid hárrái ja hábmet buriid eaiggátvuodadoaimmaheami prinsihpaid.

5.4.2 Ásahusovddideapmi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Buoridit daid ásahusaid, mat ožžot njuolggodoarjaga Sámedikki bušeahtas, gelbbolašvuoda stivrabarggus, jodiheamis ja ekonomijastivremis.

Sámedikkis lei 2024:s ráddjejuvvon fáladatgilvu mas KPMG válljejuvvui lágideit kursaráiddu masa gullet gelbbolašvuoda buorideaddji kurssat sámi ášahusaide. Gelbbolašvuoda buorideami vuosttaš oassi lea stivragelbbolašvuodakursa. Vuosttaš čoaikkaneapmi lei čakčamánu Romssas, ja deaivvadeamis ledje 15 oasseváldi geat gulle iešguđet ášahusaide.

Nubbi prográmma lei jođihanprográmma daid ášahusaid jođiheddjiide maidda Sámediggi addá njuolggodoarjaga. Vuosttaš čoaikkaneapmi lei Romssas golggotmánus, ja manemus čoaikkaneapmi lea 2026 gida. Prográmma čadahuvvo ovttaš Nordnorsk Lederutvikling -vuodđudusain (NNL). Prográmmii servet sullii 30 ášahusa.

5.4.3 Internašunála Sámi Filbmainstituhtta (ISFI) - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Internašunála Sámi Filbmainstituhtta:

- Internašunála Sámi filbmainstituhtta ovdánahtta ja ovddida sámi filmmaid.

Internašunála Sámi Filbmainstituhtta (ISFI) ášahuvvui 2007:s, ja 2014:s dat dohkkehuvvui riikkaidgaskasaš sámi filbmainstituhttan. Instituhtta galgá nannet sámi filbmabuvttadeami ja buorideit sihke gelbbolašvuoda ja ekonomalaš vejolašvuodaid buvttadit sámi filmmaid. Dasa lassin galgá ISFI ovddidit ja nannet ovttaš barggu álgoálbmot filmmaserviidd gaskka riikkaidgaskasaččat.

Arctic Indigenous Film Fund ášahuvvui 2018:s man duogábealde ledje Internašunála Sámi Filbmainstituhtta, Canada Media Fund, Nunavut Film Corporation Kanádas, Sundance Institute USA:s, Film Greenland Ruonáeatnamis ja Sahka-Film Ruošša bealde. Foandda mihttomearrin lea nannet riikkaidgaskasaš dáiddalaš ja kulturovttaš barggu eará sirkumpolára álgoálbmogiiguin. Foanda lea ášahuvvon ISFI vuolde.

ISFI oaččui 250 000 ruvdnosaš ovttagearde juolludusa Sámedikki njukčamánu reviderejuvvon bušeahtas sámi kulturášahusaid ruhtadeami kártenprošeavtta válbmemii. Prošeakta lea čadahuvvon dainna lágiin ahte das leat leamaš mearkkašahti manjoneamit, go čájehuvvui ahte prošeakta lea mihá viidát ja eambo gáibideaddji go mii álgoálgosaš prošeaktačilgehusas daddjojuvvui. Raporta ii leat vuos válmmas ja dihto detálljaid eai leat vuos informánttat kvalitehtasihkkarastán.

Stuoradiggi mearridii jagis 2024 bivdit ráddehusa čielggadit nášunála mandáhta Internašunála Sámi Filbmainstituhttii, man ulbmil lea meroštallat sámi filmmasuorggi hálddašeami ja ruhtadeami ovddasvástádusa. Dat mearkkaša ahte ISFI oažžu dakkár rolla mii Norsk filminstituttas lea norgga filmmaid hárrái, ja instituhtta lea dál ráhkkanearne viiddidit doaimma.

Sámediggeráđđi doarjui dán prošeavtta 300 000 ruvnnuin jagis 2025 ja doarjaga ulbmil lei nannet hálddahaslaš kapasitehta, ovdánahttit digitála ortnegiid doarjahálddašeapmái ja siskkáldas dárkkisteapmái, ja maiddái láhčit diliid nu ahte jođáneappot sáhtta buvttadit filmmaid ja eambo ángiruššat riikkaidgaskasaččat. ISFI áigu maid vuoruhit prošeavttaid mat gusket duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportii, GJ- ja XR-teknologijja ovddideapmái, ja Sápmifilm ja mánggagielat praksisa viidáset ovddideapmái.

Sámedikki eaiggátoassi ISFI:s lea 47 % (geahča 6. oasi Jahkerekketdoalu, 9. nohta).

5.4.4 Sámi Dáiddaguovddáš - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi Dáiddaguovddáš:

- Sámi Dáiddaguovddáš gaskkusta dáidaga viidát sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš gehččiide.

Sámi Dáiddaguovddáš (SDG) vuodđuduvvui 1986:s ja galgá leat njunuš riikkaidgaskasaš guovddáš sámi dálááiggi dáiddáriid várás. Ášahusa ulbmil lea doarjut, gaskkustit ja čalmmustahttit dálááiggi sámi dáidaga Eurohpás, álgoálbmotguovlluin ja máilmmi stuorámuš dáiddaarenain. Dehálaš ulbmil lea gaskkustit ja boktit beroštumi ja ipmárdusa dálá dáidaga ovdanbuktimiidda ja seammás láhčit saji ođđa ja geahččaladdi dáiddalaš práksisiidda ja váikkuhit dáiddalaš ovdanbuktinfriddjavuhtii.

SDG:s lea jagis 2025 leamaš ollu iešguđetlágan čájáhusat ja háliida váldit ovdan golbma čájáhusa mat ledje erenoamáš guovddášis. Vulge oaggut -čájáhus man Laila Labba gii lea Kárášjogas eret ja Ulivia Uviluk gii lea Nunavikas eret leaba ráhkadan. Čájáhus čájehuvvui Sámi Dáiddaguovddášis čakčamánu 15. beaivvis skábmamánu 16. beaivái ja das ovdanbuktojuvvojedje govvađáidaga ja kulturovdanbuktima bokte gievrras álgoálbmotjienat. Vuosttaš Sápmi Triennála (2024–2026) čohkkii Norgga, Ruota ja Suoma beale dáiddaášahusaid ja ášahii riikkaidgaskasaš lávddi sámi dáidagii ja gulahallamii. Dasa lassin čájehuvvojit Sámedikki dáiddaostimat ja -háhkamat áigodagas 2023–2025 juovlamánu 5. beaivvis 2025 njukčamánu 15. beaivái 2026, ja dat čájehit man ollu iešguđetlágan dáidagat Sámis leat.

5.4.5 Festiválat - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Festiválat:

- Festiválat mat čalmmustahttet, gaskkustit ja ovdánahttet sámi dáidaga ja kultuvrra.

Sámi festiválat leat girjád ja čájehit man ollu iešguđet vugiiguin dáidda ja kultuvra ovdanbuktojuvvojit ja gaskkustuvvojit. Dat leat seammás dehálaš arenat sámi musihka ja luoddi ovdánahttimis, ođasmahttimis ja profileremis, muhto maiddá sámi dáidagii ja kultuvrii muđui.

Čuovvovaš festiválat ožžo njuolggodoarjaga dán ortnegis jagis 2025: Riddu Riđđu Festivála, Sámi beassášmárkanat Guovdageainnus, Márkomeannu, Kárášjoga festiválat, Raasten Rastah, Sámi vahkku Romssas, Sámi Musihka Vahkku Álttás, Beskán Luossa Rock og Tjaktjen Tjåanghcoe.

Riddu Riđđu oaččui veaháš lasáhusa Sámedikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušeahtas. Riddu Riđđu ja Dáiddadállu ásaheide jagis 2025 ovttaš NANU - Sámi Arts Internationáliin ođđa eksportakantuvrra ja agentuvrra mii galgá ovdiddit sámi dáidaga riikkaidgaskasaččat. Ulbmil lea ahte sámi dáiddárat ieža galget bidjat eavttuid dasa movt sin dáidda ovdanbuktojuvvo ja gaskkustuvvo máilbmái.

5.4.6 Teáhterat - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Teáhter:

- Ásahuvvon sámi teáhterat ovdánit dáiddalaččat, buvttadit alla dásat sámi lávdedáidaga ja sáhttet johtit ja čájehit lávdedáidaga mii addá kulturvásáhusaid ja čalmmustahtte sámegeilaid.

Sámediggái lea dehálaš ahte sámi teáhteriin leat rámmat sámi dáidaga ovdanbuktimat ja gaskkusteamat várás viidát ja alla dásis. Čuovvovaš teáhterat ožžo njuolggodoarjaga dán ortnegis jagis 2025: Sámi Našunálateáhter Beaivváš, Årjelhsaemien Teatere ja Sámi mánáidteáhter.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter oaččui 1,5 miljoŋna ruvno lasáhusa Sámedikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušeahtas. Dainna ruđain leat oastán geavaheaddjedávviid ja viessogálvvuid ođđa gárvovuorkái, ja maiddá máksán doaibmagoluid mat lassáneide fárrema olis ođđa vistái.

Jahki 2025 lei vuosttaš jahki ođđa teáhter- ja skuvlavisttis. Leat adnojuvvon ollu resurssat fárremii, sadjái boahtimii ja oahpahusa, doaimma ja buvttadeami álggaheapmái ođđa visttis, ja ovttaš bargui Sámi joatikka- ja boazodoalloskuvllain. Teáhter infrastruktuvra lei jagi 2025 loahpas buori muddui sajis.

Teáhter lea jagis 2025 buvttadan golbma čájálmasa mat leat čájejuvvon 52 háve. Teáhter maiddá lea ovttaš bargu earáiguin buvttadan čájálmasaid mat leat čájejuvvon 37 háve, ja teáhter lávddis leat logi guossebuvttadeami čájejuvvon 12 háve. Láhppon/Lost lea Nasjonalballetten ja Sámi Našunálateáhter Beaivváš gaskasaš ovttaš bargu, ja dat lea čájálmas mii lea dego Guovdageainnu stuimmiid skáđja, ja mii čájejuvvo baleahta bokte. Koreográfát leaba Elle Sofe Sara ja Hlín Hjálmarsdóttir. Čájálmas čájejuvvui vuosttaš gearde golgotmánu 31.beaivvi 2025 Den Norske Opera & Ballettas, ja dat maiddá čájejuvvui Beaivváš iežas lávddis.

Årjelhsaemien Teatere lea plánen čájálmasaid ovttaš bargu stuora lávdedáiddaásahusaiguin mat galget duohtandahkojuvvot áigodagas 2026–2029/2030. Teáhter lea álggahan ođđa prošeavtta, Scenekunst barn og språk (Lávdedáidda mánát ja giella), mii lágiduvvo 2026 giđa ja masa buot lullisámi guovllu sámeskuvllaid oahppit ja dihto kulturskuvllaid oahppit servet. Teáhter lea jagis 2025 čájehan «Stilla – en forestilling» ja «As Slowly As Possible» ovttaš eará lávdedáiddaaktevrraiguin, ja maiddá neaktán čájálmasas «Rávdnjévggi hjem». Teáhter lea oktiibuot 33 čájálmasa čájehan. Teáhter atná ollu resurssaid oažžut sámegeila lávdegiellan čájálmasain. Dat mearkaša ahte manusat jorgaluvvojit ja ahte giellabagadalli bargá ovttaš neavttáiguin.

Sámi mánáidteáhter lea čađahan «Stainnak» čájálmasa, ja dat čájejuvvui golbmii.

Sámedikkis lea eaiggátoassi Sámi Našunálateáhteris Beaivvášis, 40 %, ja Årjelhsaemien teatere AS:s 55 %. (geahča 6. oasi Jahkerekhetdoallu, 9. nohta).

5.4.7 Museat – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Museat:

- Sámi kulturárbbi eaiggáduššet ja hálddašit fágalaččat nana sámi museat sámi servodaga bealis.

Sámedikki duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta dievasčoahkkinmeannudeamis váldojuvvo sámi museaid nanu fágalaš gelbbolašvuohta ja bargu sámi historjja ja kulturárbbi dutkamis, hálddašeamis ja gaskkusteamis ovdan, ja das maiddá váldojuvvo ovdan dat dehálaš rolla mii museain lea leamaš ja mii dain dás duohko šaddá dáruiduhttinhistorjja ja dan váikkuhusaid gaskkusteamis guovddáš arenan, sihke stuoraservodahkii ja sámi servodagaide.

Sámedikkis lea ovddasvástádus sámi museaide mat gullet guđa konsoliderejuvvon museasiidii. Dan lea Sámedikki dievasčoahkkin duodaštan áššis Prinsihpa Sámedikke dávvervuorkkápolitihkkaj (2020).

Čuovvovaš museat ožžo njuolggodoarjaga dán ortnegis jagis 2025: Árran julevsáme guovdásj, Saemien Sijte, RiddoDuottarMuseat, Deanu ja Várjjat museasiida, Várdoáiki sámi guovddáš, Davvi álbmogiid guovddáš.

Nationálaávvudeapmi 2030

Jagis 2030 lea duháč jagi vássán das rájes go Stiklestadas ledje riiddut, maid dárogillii gohčodit «slaget på Stiklestad». Dat dáhpáhus adnojuvvo olahussan Norgga ovdáneamis. Kristtalašvuođa sisafievrrideapmi ja riikka vuodđudeapmi adnojuvvojit guoktin guovddáš proseassan. Lea ásašuvvon nationála komitea nationálaávvudeami 2030 váste ja Sámediggi lea mielde komiteas sihkarastin dihte ahte ávvudeamis vuhtiiváldojuvvo sámi perspektiiva.

Lea mearriduvvon ahte jagis 2027 čalmmustahttojuvvo sápmelašvuohta Norggas, ja dan čalmmustahttima namma lea «gullelašvuohta». Saemien Sijte vuodđudus lea bargagoahtán sihke jagi 2027 ja 2030 čalmmustahttimiiguin.

Sámi museasearvi

Sámediggi nannii sámi museaid gaskasaš fágalaš koordinerenbarggu man Sámi museasearvi vuolggašii. 2024 rájes lea Saemien Sijtes leamaš ovddasvástádus koordinerenbarggus. Dan oktavuodas attii Sámediggi Saemien Sijtii 900 000 ruvdnosaš liigedoarjaga 2024:s Sámi museasearvvi jodiheapmái ja ovddideapmái ja doarjja addojuvvui maiddá jagis 2025. Lea virgáduvvon koordináhtor. 2025:s leat dollojuvvon mánga fágalaš lágideami mat leat nannen sámi museaid gaskasaš ovttasbarggu, ja mat mielldisbuktet buori vuoddu viidáset fágalaš ovttasbargui boahttevaš jagiid.

Dávvirat Duiskkas

Dávvirat Duiskkas -prošeavttas ovttasbarget duiskka ja sámi museat sámi dávviriid kártemiin duiskka čoakkáldagain ja lonohallet dieđuid daid birra. Prošeakta čađahuvvo ovttas Sámi museaservviin ja Norges museumsforbundes lea hálddahušlaš ovddasvástádus.

Dávvirat Duiskkas -prošeavtta vuosttaš viđa jagis leat kárten ollu sámi dávviriid duiskka museain. Maiddá seremonijalaš dávviriid. Lea ásašuvvon buorre fágalaš ovttasbargu sámi ja duiskka museaid gaskkas mii dahká ahte lea buorre vuoddu ain ovttasbargat go dárkileappot guorahallet gosa dávvirat álgovuolggalaččat gullet, ja maid čoakkáldagaiguin berre dahkat.

Prošeavtta vuosttaš oassi lea loahpahuvvome ja das ráhkaduvvo raporta. Dan olis maiddá čađahuvvo konferánša njukčamánu 2026. Prošeakta jotkojuvvo jagis 2026 ja jagis 2027.

Árran julevsáme guovdásj AS

Árran julevsáme guovdásj oaččui 2025:s bistevas lasáhusa Hans Ragnar Mathisena dáiddačoakkáldaga hálddašeapmái ja gaskkusteapmái, ja eará bargguide museas mat nannejit julevsámi kulturárbbi dokumenterema, hálddašeami ja gaskkusteamis. Árran lea bargagoahtán dáiddačoakkáldaga hálddašeamiin, ja lea čađahan DBS-doaimmaid Bååstede-čoakkáldaga hálddašeami oktavuodas. Árran deattuha julev- ja bintánsámi kulturárbbi gaskkusteamis, ja maiddá dokumenteren- ja dutkanprošeavttaid.

Saemien Sijte

Saemien Sijtes leat ođđa museavistit ja dan dihte leat ollu guossit. Saemien Sijte oaččui Sámedikki 2025 reviderejuvvon bušehtas 900 000 ruvnno lasáhusa vai sáhtá virgádit eambbo bargiid, áimmahuššat čájáhusa ja váldit vuostá eambbo gussiid. Saemien Sijte lea jagis 2025 ožžon máhcahuvvot tjårvie-buste (čoarvebastte) mii lea leamaš Sámemuseas Suomas. Saemien Sijte bargá váldočájáhusa ovdánahttimiin, ja

lea doallan mánga gaskaboddosaš čájáhusa. Samien Sijte ovttasbargá NTNU:in dutkanprošeavttaid oktavuodas.

Saemien Sijtes lea hálddahušlaš ovddasvástádus Sámi museasearvvi koordináhtorvirgái. Saemien Sijte maiddá bargá 2027 čalmmustahttinjagiin mii gullá nátionálaávvudeapmái 2030.

RiddoDuottarMuseat

RiddoDuottarMuseat leat sámi dáidaga hálddašeami ja gaskkusteami guovddáš arena. Sámi dáiddamusea galgá huksejuvvot oassin Sámi Vuorká-Dávviirijn Kárášjogas, ja dat šaddá de RiddoDuottarMuseaid museasiiddas oassin. Ođđa museavisttis galgá leat sihke ođđa dáiddamusea ja sámi čoakkáldagat. Stuoradiggi lea juolludan dárbbášlaš rámmaid dan bargui, ja čuovvolan dan logiin miljovnnain ruvnnuin 2025 stáhtabušehtas. Sámedikkis lea sámi museaid hálddašanoovddasvástádus ja lea ovttas museain ja Kultur- ja dásseárvodepartemeanttain guovddáš eavttuidbiddji huksenproseassas.

Juolludus RiddoDuottarMuseaide lasihuvvui 3,5 miljovnnain ruvnnuin Sámedikki njukčamánu reviderejuvvon bušehtas 2025. Juolludus galggai gokčat fárrengoluid, gaskaboddosaš visttiid láigoheami huksenproseassa áiggi ja dáiddamagasiinna fágaresurssaid nannema ođđa dáiddamuseai ráhkkanepmin.

Deanu ja Várjjat museasiida

Sámedikki dievasčoahkkinn lea meannudan ášši 042/24 Konseptaválljen Saviomusea ođđa lanjaide. Ášši mearrádusa čuovvoleapmin sohppojuvvui šiehtadus Statbyggiin ođđa vistti čielggadeami hárrái. Čielggadeapmi válbmanii 2025 čavčča. (Geahča eambbo dieđuid kapihttalis 5.4.15).

Deanu ja Várjjat museasiida oaččui 2 miljovnnain ruvnnoin lasáhusa 2025:s. Lasáhus earret eará lea veahkehan nannet barggu nuortalaš gielain ja kultuvrrain, viste- ja fanasgáhttenbargguid ja maiddá viidáset barggu Várjjat Sámi Musea vejolaš ođasmahttimis vai dat sáhtá fuolahit Losoa-čoakkáldaga ja Bååstede-dávviirid.

Deanu ja Várjjat museasiida ja Deanu gielda leat 2024:s soahpan ođđa doaibmašiehtadusa.

Várdobáiki sámi guovddáš

Sámedikkis lea ovddasvástádus sámi museaid hálddašeamis ja earret eará lea Várdobáiki sámi guovddáša váldoruhtadeaddji. Sámediggi juolluda njuolggodoarjja mii ruhtada guovddáša doaibmagoluid, maiddá ekonomalaš goluid.

Várdobáiki sámi guovddáš oaččui Sámedikki njukčamánu reviderejuvvon bušehtas 2025 miljovnnain ruvnnoin lasáhusa. Lasáhus lea veahkehan viidáset ovddidit vuodđočájáhusa «Hilla – min muitalusak» ja vistegáhttenbargguid.

Várdobáiki bargá gaskkustit guovllu sámi kulturhistorjjá ja bargá maiddá máhchanprošeavttaiguin.

Sámediggi lei addán loatnadáhkádusa Várdobáiki sámi guovddášii. Dáhkádus lea sihkkorjuvvon dál ja ášši lea loahpahuvvon.

Davvi álbmogiid guovddáš

Davvi álbmogiid guovddáš oaččui doaimma nannemii 1,083 miljovnnain ruvnnoin lasáhusa 2025:s. Dasa lassinn guovddáš oaččui miljovnnain ruvnnoin lasáhusa Sámedikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušehtas. Lasáhus lea veahkehan nannet musea fágalaš resurssaid ja viidáset ovdánahttit strategiiaplána. Dat maiddá lea veahkehan nannet fágalaš barggu ja divodit magasiinna.

Davvi álbmogiid guovddáš lea rahpan čájáhusa mii gudnejahtá árbevirolaš duojára ja dáiddaduojára Håvard Larsena. Čájáhusas čájehuvvojit duojit maid Larsen lea duddjon 40 jagis. Čájáhus gullá stuorát prošeaktii mas su eallin ja doaibma duojárin dokumenterejuvvo. Prošeakta lea čadahuvvon Kulturráði ja Sámedikki doarjagiin.

Davvi álbmogiid guovddáš bargá mearrasámi borramušvieruiguin. Guovddáš lea ovttas Olmmáivákki skuvllain ja Romssa universitehtain čadahuvvon prošeavtta «Máhtut», mas mearrasámi biebmoárbevierut dokumenterejuvvojit.

Dan lassinn lea musea eambbo go dušše čájáhuslatnja. Doppe leat ealligovvateáhterat, teáhterat, konsearttat, logaldallamat ja čájáhusat mat gaskkustit historjjá, dáidaga ja servodatfáttáid. Praktihkalaš doaimmat mat lágiduvvojit skuvllaid vástu miellidiskvuktet miellagiddevaš oahppama, ja jagis 2025 leat ollu oahppi- ja studeantajoavkkut fitnan museas.

Sámediggi oamasta 49 % Árran julevsáme guovddáša ossosiin, 30 % Davvi álbmogiid guovddáša ossosiin, ja 48,3 % Várdobáiki sámi guovddáša ossosiin (geahča 6. oasi, Jahkerekketdoallu, 9. nohta).

5.4.8 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat:

- Sámi kulturviesut ja kulturásahusat leat geasuheaddji deaivvadanbáikkat ja arenat sámi dáidda- ja kulturgaskkusteapmái.

Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat leat iešguđet sturrodagas ja dain leat iešguđet dásis lágideamit ja fágalaš doaimmat. Seammás galget doaimmahit servodatbarggu mii lea čilgejuvvon njuolggadusain. Dat galget fállat mánggabealat sámi kulturfálaldagaid ja kulturhistorjjá báikkálaš ja regionála perspektiivvas, ja dat galget jeavddalaččat doallat ášahusaid rabas ja lágidit iešguđetlágan doaluid, kurssaid ja prošeavttaid, ja gulahallat álbmogiin doaibmafálaldagaid birra.

Čuovvovaš sámi kulturviesut ožžo doarjaga ortnegis 2025:s: Mearrasiida, Sijti Jarne, Sállto bidumsáme guovdátj, Sámi viessu Oslo, Lásságámmi, Dállágádden Tolládalas, Lávgu AS, Sjeltie, Mearrasámi siida, Aajege Saemien giele & maahtoejarnge, Romssa sámi viessu, Máze Gilisearvi ja Bieggaviessu.

Romssa Sámi Viessu AS

Sámediggi, Romssa suohkan ja Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan vuodđudedje Romssa Sámi Viessu ASguovvamánu 16. beaivvi 2023:s, ja almmolaš rahpan lei geassemánu 2024:s.

Lásságámmi

Jagis 2025 leat ain bargan vuodđudusa stuora viessodivvunprošeavttain. Viesus leat orron olbmot nugo lei šiehtaduvvon, ja Lásságámmi lea meannudan ollu ohcamiid boahttevaš jagiide.

Dállágádden

Okta dain unnimus sámi ášahusain mat ožžot doarjaga Sámedikki bušehtas lea Dállágádden, Tolládalenis Nordlándas. Dan doaimmaheaba náittosbárri Toril ja Knut Sivertsen ja Dállágáddenis leat 2025 maidái leamaš ollu doaimmat, bihtánsámi kultuvrra dokumenterema rájes sámi duodjedoaimmaid oahpaheami rádjái.

Čakčamánu 26.beaivvi 2025 oaččuiga Toril ja Knut Sivertsen Gonagasa Ánsomedálja go mánga jagi leaba bargan duodaštit, seailluhit ja gaskkustit bihtánsámi kultuvrra. Medálja lea okta stuorámuš ánsuin Norggas ja addojuvvo olbmuid geat iežaset erenoamáš mávssolaš barggu ovddas sámi servodahkii buorrin ánsšášit dan. Soai leaba mángalogi jagi viššalit ovddidan bihtánsámi giela, árbevieruid ja historjjá. Sudno ánggiruššan lea leamaš mearrideaddji dehálaš vai kultuvra, mii guhká lei dakkár dilis ahte lei jávkame, oainnusmahttojuvvo ja ealáskahttojuvvo.

Máze gilisearvi – Golle Máze

Golle Máze AS lea vuodđuduvvon sierra searvin. Dokumenterenguovddáša ovdaprošeaktabargu álggahuvvui 2024:s. Jagis 2025 leat bargan plánat ja láchit diliid viidáset proseassaide ovdaprošeavttas The Golle Máze. Sii leat álggahan ovtasbarggu Árvvuin visuála identitehta ja gulahallama olis, ja vistti hábmema ja teknologalaš čovdosiid olis ges leat ášahan ovtasbarggu Codein ja Norconsultiin. Prošeakta lea ožžon doarjaga Fritt Ordas, Statkraftas ja Finnmárkku fylkkasuohkanis, ja prošeavttas leat jámma leamaš stáhtusčoahkkimat Sámedikkiin. Prošeakta maidái lea ráhkadan strategijja ášahan dihte The Golle Máze nationála guovddážin gulahallama ja soabadeami várás, mii deattuha sámi politihkalaš historjjá ja álgoálbmotmáhtu. Gulahallan- ja oktiordnenbargu joatká 2026:s.

Sámediggi oamasta 49 % Sámi Viessu Oslo AS ossosiin, ja 33,3 % Romssa Sámi Viessu AS ossosiin (geahča 6. oasi jahkerekhetdoallu, 9. nohta).

5.4.9 Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
32201 Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	2 819 072	2 000 000	2 000 000	-819 072
Submi	2 819 072	2 000 000	2 000 000	-819 072

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
32201 Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	2 621 572	-197 500	2 819 072
Submi	2 621 572	-197 500	2 819 072

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
17	13	2	2

Doarjjaortnega mihttomearri - Ásahusovddideapmi:

- Sámi kulturášahusat mat ovdánit fágalaččat ja institušuvnnalaččat.

Ollu ohcamiid dihte sirdojuvvui dán postii 500 000 ruvno.

5.4.10 Nuortalašsámi kulturjahki – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Čalmmustahttit nuortalaš kultuvrra ja historijá Norgga, Suoma ja Ruošša rádjegessimiid oktavuodas 1826:s

2026 kulturjagis galgá váldodeaddu leat nuortalaš kultuvrii Máttá-Várjjagis Norgga bealde, ja Anár gielddas Suoma bealde. Dán jagi galget lágduvot ollu iešguđetlágan doaimmat ja doalut.

Sámedikkis lea buorre oktavuoha ja gulahallan Máttá-Várjjaga gielddain ja Anára gielddain. Lea dahkkojuvvon šiehtadus ARVIL OY:in mii galgá leat veahkkin barggus.

5.4.11 Immateriála kulturárbbi kárten ja suddjen – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Hábmets interreg-ohcama golmmajagi váldoprošektii mas fáddá lea immateriála kulturárbi.

Ovdaprošeakta «Kartlegging, forvalting og vern av immateriell kulturarv» (immateriála kulturárbbi kárten, hálldašeapmi ja suodjaleapmi) lea čadahuvvon 2024:s ja 2025:s. Prošeavtta ulbmil lea leamaš ásahit oktasaš rájiidrasttieddji sámi strategijja immateriála sámi kulturárbbi ja árbevirolaš máhtu hálldašeapmái riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid vuodul nugo UNESCO-konvenšuvnna vuodul immateriála kulturárbbi gáhttema birra. Lea nammaduvvon prošeaktajoavku mas leat buot golmma sámedikki ovddasteaddjit. Sámi parlamentáralaš ráđđi hálidii iežas doaibmaplánaš bargat oktasaš sámi lahkonaanvuogi hábmemiin sámi kulturárbbi ja árbevirolaš máhtu hálldašeapmái, dan suodjaleami dárbbuid ja metodaid vuodul. Strategijja ulbmil lea ovddidit sámi kulturárbbi guoddevaš ja ehtalaš geavaheami nu ahte suodjalus kultuvrra boasttugeavaheami vuostá deattuhuvvo. Prošeavttas leat čohkken dieđuid ovddeš proseassain ja sámedikkiid mearrádusain, leamaš oahppomátkkis Kalaallit Nunaatas ja hábmen ohcama golmma jagi Interreg Aurora-váldoprošektii.

Oahppomátkkis Kalaallit Nunaatas gulle makkár vásáhusat doppe leat sullasaš bargguin, ja gulle maidđái listui digitálalaččat čáliheami barggu birra (inventory), ja elemeanttaid čáliheami birra (rumbodánsa ja -lávlu) UNESCO-konvenšuvnna representatiiva listui immateriála kulturárbbi suodjaleami birra.

Norgga beale Sámediggi bálkáhii konsuleantafitnodaga Arvila veahkehit sámedikkiid ohcanproseassain, čohkket dieđuid sámedikkiid ovddeš doaimmain, proseassain ja mearrádusain, ja oahppomátki čađaheapmái.

5.4.12 Bargojoavku ásaht institušuvnnalaš ruovttu luhtái (vuelie/luohti/vuolle) – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Hábmēt vuodū vuelie/vuolle/luohte- institušuvnnii.

Sámediggi ráhkadahtii 2018:s raportta čilgehusaiguin ja rávvagiiguin dan birra mii institušuvnnalaš ruovttus dahje luohiteguovddášis sáhtášii leat, ja makkár organisašuvdnahápmi das sáhtášii leat. Raporta earret eará rávvii makkár organisašuvdnamáile dakkár organiseremis galgá leat.

Sámediggi várrii jagi 2024 reviderejuvvon bušeahtas 300 000 ruvnno bargojoavkku ásaheapmái mii galggai bargat jagi 2018 raportta čuovvolemiin. Dat maiddá čuovvoluvvui juolludusain Sámedikki 2025 bušeahtas, mas bargojoavkui juolluduvvui 300 000 ruvdno.

2025:s oáččui Várdu AS barggu ođasmahttit jagi 2018 raportta maŋŋil gáržžiduvvon fáladatvuoru. Raportta ráhkadeami váldoulbmil lei hábmēt máhttovuodū viidáset prosessii man ulbmil lea ásaht bargojoavkku. Bargojoavku galgá veahkehit hábmēt dakkár ásaheapmái vuodū, earret eará bargat luohitearkiivva digitaliseremiin ja olámuddui buktimiin. Sámediggi oáččui raportta cuoŋománu 2025. Lea nammaduvvon olggobeale bargojoavku mii galgá árvalit doaibmabijuid 2025 raportta čuovvuleapmái. Bargojoavku lea bargagoahtán 2025:s ja árvalus doaibmabidjoplánii galgá gárvánit jagi 2026 vuosttaš kvartálas.

Dan geažil go lei várrejuvvon ruhta 2024:s 2025:i raportta ođasmahttimii, ja go bargojoavkku bargu álggahuvvui easkka jagi 2025 loahpas, de sirdojuvvui 200 000 ruvdno jagi 2025 poasttas eará doaibmabijuide.

5.4.13 Ođđa ásaheapmái huksen Sámis – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Stuorát girjávuohta sámi ásaheapmái gaskkas

Stuorra dárba lea ovddidit sámi ásaheapmái sihke geográfalaččat ja iešguđet fágasurggiin. Prošeakta galgá kártet geográfalaš guovlluid ja fágalaš surggiid gos váilot ásaheapmái, ja ráhkadit eavttuid vejolaš ođđa ásaheapmái. Prošeakta galgá maiddá identifiseret vejolaš berošteddjiid geat sáhttet leat mielde ođđa ásaheapmái ásaheapmái. Prošeakta lea oassin SP 37/24 duohtavuodá- ja seanadankommišuvnna raportta regionála čuovvolemis.

Prošeakta ii leat čuovvoluvvon jagis 2025 danne go ii lean kapasitehta dasa. Dan geažil lea 1 500 000 ruvdnosaš várrejupmi sirdojuvvon eará poasttaide.

5.4.14 Saami Council Headquarters – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Lágidit KulturSámi.

KulturSápmi 2025 mii lágiduvvui Guovdageainnus, čohkkii sámi kultur- ja dáiddaaktevrraid, dutkiid ja mearrideddjiid Norggas, Ruotas, Suomas ja riikkaidgaskasaččat. Golmma beaivvis čalmustahtte identitehta, kulturpolitihka, etihkalaš rámmaid, unnitloguálbmogiid streassa, etnalaš distribušuvnna ja oidnoma almmolašvuodas. Arena maiddá miellidisebuvttii ovttasbarggu iešguđet surggiid gaskkas, ja dutkan- ja dáidda- ja kulturfoanddas lei mávssolaš rolla ovttasbarggu.

Dan beaivvi go doalut álggahuvvojedje, de digaštalle sámi jienaid birra almmolašvuodas. Váldofáddá lei dat movt oinnolašvuodá ja váikkuheami sáhtta lasihit. Dasa lassin ledje guovddáš áššit dáidda ja kultuvra identitehtaguoddiin, fierpmáduhuksen ja ovttasbargu. Panelas digaštalle movt Norgga, Ruota ja Suoma politihkalaš rámmat váikkuhit sámi dáiddalaš geavadii, ja gávdnojit go oktasaš kulturpolitihkalaš beroštumit mat sáhttet doarjut oktasaš sámi infrastruktuorra. Konferánssa maiddá čalmustahttii teavsttaid ja mediaid gaskkusteami, ja unnitloguálbmogiid streassa ja ehtalaš hástalusaid.

Saami Council Headquartersii lea sirdojuvvon 500 000 ruvdno. Nugo lea čilgejuvvon kapihtalis 4.4.4 Sámi borramuš – prošeakta, de lei dárba nannet Sámiráđi vai das leat resurssat čuovvut sámi borramuša ođđa gálvomearkka proseassa.

5.4.15 Ođđa lanjat Saviomuseai – prošeahta

Prošeavtta mihttomearri:

- Oažžut áigái ođđa lanjaid Saviomuseai, mat áimmahuššet musea dárbbuid.

Prošeahta biddjojuvvui Sámedikki bušehtti Sámedikki geassemánu 2025 reviderejuvvon bušehtas. Bargu čuovvu dievasčoahkkinnmearrádusa áššis 042/24 – Konseptaválljen Saviomusea ođđa lanjaide. Sámedikki dievasčoahkkinn válljii molssaeavttu 3B, mii mearkkaša ahte dálá visttit heivehuvvojit ja vejolaččat stuoriduvvojit. Statsbygg lea gárvvistan árvvoštallama mii guoská vejolaš huksenčovdosiidda ja goluide Tollbodena stuorideami ja heiveheami olis ođđa Saviomusean. Plána lea ovddidit sierra ášši Sámedikki dievasčoahkkinnii huksema birra 2025:s.

Prošeahta lea šaddan divraseabbon go vurdojuvvon, ja danne lea 2025:s sirdojuvvon 854 000 ruvno projektii.

5.5 Sámi girjjálašvuhta

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kvalitatiiva girjjálašvuoda almmuhuvvo, gaskkustuvvo aktiivvalaččat ja buktojuvvon olámuddui.

Sámediggi lea jagis 2025 nannen sámi girjjálašvuoda ovdánahttima, almmuheami ja fidnema vejolašvuoda sihke struktuvrralaš doaibmabijuid ja ulbmillaš ortnegiid bokte. Sámedikki girjerádjju lea ain dat báiki gos lea dievasleamos sámi girjjálašvuoda čoakkáldat, ja girjerádjju jámma luoiká girjjiid sihke studeanttaide ja maiddá gáiddusluoikama bokte eará girjerájuide. Girjerádjju lea seammás lasihan gaskkustandoaimmaid, dainna lágiin ahte lea lágidan doaluid ja jahkásaš sámi girjjálašvuodabeivviid, mat čalmmustahttet sámi girječáliliid ja giela. Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvleapmin lea Sámediggi ovttaš Kulturráđiin ráhkadan evttohusa sierra nationála sisaoastinortnegii sámi girjjálašvuoda vástte. Dat lea dehálaš doaibmabidju sihkkarastin dihte buoret rámmaid ja juogadeami, vaikko dat ii vuoruhuvvon ráđdehusa 2026 bušehtas.

Sámediggi lea seammás nannen sámi girjjálašvuodasuorggi ulbmillaš doarjjaortnegiiguin. Njuolggodoarjja sámi lágádusaide lea mielddisbuktán ollu almmuhemiid buot sámegielaide, maiddá e-girjjiid ja jietnagirjjiid. Ortnegii lasihuvvui ruhta 2025:s, ja dat lea leamaš buorre sihke buvttadeapmái ja olámuddui buktimii. Sámi girjjálašvuodaguovddáš ja girjebusset leat joatkán viiddis gaskkustanbarggu, ja leat lágidan ollu doaluid ja viidát ovttašbargan girječáliliiguin, girjerájuiguin ja giellaguovddášiguin. Sámediggi maiddá lea viidáset ovdánahttan regionála gaskkustanovttasbargguid, nugo šiehtadusa Romssa fylkkasuohkaniin, ja lea čadahan giellamovttiidahttandoaimmaid nugo Loga munnje!. Oktiibuot dat doaimmat leat nannen sámi girjjálašvuoda buvttadeami, gaskkusteamii ja fidnema vejolašvuoda, ja váikkuhan dasa ahte eanet sámegielat girjjiid ja girječálilit leat olahan lohkkiiid miehtá Sámi ja muđui ge.

5.5.1 Čoahkketabealla - Sámi girjjálašvuohta

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Sámi girjjálašvuođa ovddideapmi ja ovdánahttin - njuolggodoarjja	14 152 000	14 152 000	0
32301 Sámi girjjálašvuođa prošeaktadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 095 748	2 850 000	754 252
Sámi girjjálašvuođa gaskkusteapmi - njuolggodoarjja	3 080 000	3 080 000	0
34501 Sámi girjjálašvuođa beaivvit - konferánša	255 050	300 000	44 950
31102 Nannet gaskkusteamii davvisámi guovllus - njuolggodoarjja Romssa fylkkagildii	300 000	300 000	0
33701 Loga munnje! Les for meg! - prošeakta	460 115	600 000	139 885
Submi	20 342 913	21 282 000	939 087

Sámedikki girjerádjju

Sámedikki girjerájus galgá leat dievaslaš sámi girjjálašvuođačoakkáldat ja eará sámegiel ávdnasat sámi diliid birra beroškeahhtá gielas. Čoakkáldat galgá leat olámuttos ja dovddus eará girjerádjosiidda ja luoikkaheddjiide. Sámedikki girjerádjju ovttasbargá eará girjerájuiguin ja ásahusaiguin sámi girjjálašvuođa ovddidemiin ja gaskkustemiin. Girjerájus oastá mánga seammalágan girjji, vai eará girjerádjosat sáhttet luoikkahit girječoakkáldagaid ja luoikat daid geavaheddjiidasaset.

Girjerádjju luoiká girjjiid jámma. Ollu girjjiid girjerádjju luoiká eará girjerájuide, ja dasa lassin girjerájus luoikkahit ollu studeanttat girjjiid.

Girjjálašvuođa gaskkusteapmi lea čalmmustahttit sámi girječálliid ja girjjálašvuođa, obbalaččat servodagas, ja erenomážit sámi servodagas. Sámedikki girjerádjju lea dán jagi lágidan mánggaid doaluid ja álggahan mánga gaskkustandoaimma.

Sámi girjjálašvuođa sisaoastinortnet

Sámedikki duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta meannudeamis, áššis 24/68 daddjojuvvo ná 19. siiddus goalmát pilára vuolde: Kultur og kulturminner: «Samiskspråklige forfattere har i rapporten påpekt manglende støtte gjennom innkjøpsordningen hos Kulturrådet som en stor utfordring da ordningen bare støtter opp om litteratur skrevet på norsk. Sametinget vurderer at innkjøpsordningen også burde omfatte litteratur skrevet på samisk, og ikke bare oversettelser av samisk litteratur til norsk»

Sámediggi ja Kulturráđdi leat dan čuovvoleapmin hábmen árvalusa sierra sámi girjjálašvuođa sisaoastinortnegii. Lea jurddašuvvon ahte ortnet galgá fátmastit buot sámegielaide almmuhuvvon girjjálašvuođa, ja addit oastin- ja juohkinvejolašvuođa sihke álbmotgirjerájuide ja skuvllaide Kulturráđi skuvlagirjerádjoortnega bokte. Kulturráđdi lei iežas árvalusas 2026 stáhtabušehtti bivdán ahte várrejuvvo 15 miljovna ruvdno sisaoastinortnegii. Sámediggi lea 2025:s čuovvulan ášši ráđđehusain, muhto ráđđehus ii leat vuoruhan dan 2026 stáhtabušehtas.

5.5.2 Sámi girjjálašvuođa ovddideapmi ja ovdánahttin - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi girjjálašvuođa ovddideapmi ja ovdánahttin:

- Sámi girjjálašvuohta ovddiduvvo, buvttaduvvo ja gaskkustuvvo.

Njuolggadoarjjaortnet viđa sámi lágádussii álggahuvvui 2018:s golmmajagi geahččalanortnegin. Ulbmil lei addit lágádusaide stuorát ovddasvástádusa, ja einnostañvejolašvuođa sámi čáppa- ja fágagirjjálašvuođa almmuheamis.

Ortnet šattai bistevažžan jagi 2025 rájes ja das juolluduvvo njuolggodoarjja sámi ásausaide. Ortnega ulbmil lea movttiidahtit almmuhit eambo girjjiid buot sámegealaide. Almmuheamit maiddái galget leat olámuttos e-girje- ja jietnagirjehámis.

Buot poasttaide lasihuvvui Sámedikki njukčamánu 2025 bušeahtas 250 000 ruvdno.

Davvi Girji AS lea almmuhan 15 girjji, golbma e-girjji, ČálliidLágádus lea almmuhan 15 girjji, njeallje e-girjji, lđut lea almmuhan gávccii girjji, ovtta e-girjji ja ovtta jietnagirjji, ABC-Company E-skuvla AS lea almmuhan ovtta girjji, sihke deaddiluvvon hámis ja e-girjehámis, DAT AS lea almmuhan guhtta girjji, quokte jietnagirjji.

5.5.3 Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahtta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
32301 Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 095 748	2 850 000	2 850 000	754 252
Submi	2 095 748	2 850 000	2 850 000	754 252

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
32301 Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 348 248	252 500	2 095 748
Submi	2 348 248	252 500	2 095 748

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
14	13	0	1

Doarjjaortnega mihttomearri: – Sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja – ohcanvuđot doarjja:

- Sámi girjjálašvuodta mii lea olámuttos sámegeallii.

Dán poasttas lea sirdojuvvon 700 000 ruvdno eará poasttaide danne go ortnegis ledje unnit ohcamat go vurdojuvvon.

5.5.4 Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri: – Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi:

- Sámi girjjálašvuodta lea olámuttos ja oahpis geavaheddjiide.

Sámi girjjálašvuodaaguovddášis lea dehálaš ulbmil sámi girjjálašvuoda gaskkusteamis. Gaskkusteapmi ja promoter dahkkujuvvo ovtas girječálliiguin, lágádusaiguin, girječálliidorganisašuvnnaiguin, girjerájuiguin, giellaguovddášiguin, skuvllaiguin ja earáiguin. Sámi girjjálašvuodaaguovddášis leat leamašan 20 lágideami 2025:s.

Dát ožžo njuolggodoarjaga dán ortnegis jagis 2025: girjebusset Guovdageainnus, Deanus/Unjárggas, Gáivuonas ja Lulli-Romssas ja lullisámi guovllus. Dasa lassin oažžu Sámi girjjálašvuodaaguovddáš doarjaga ortnegis.

Lullisámi guovllu girjebusse Trøndelagas ja Engerdalas leat heaittihuvvon Trøndelag fylkkasuohkana mearrádusa mielde. Dan mearridii fylkkasuohkana váldolávdegotti kultuvrra várás čakčamánu 9.beaivvi 2025. Sámediggi loahpaha dan girjebusse doarjjaortnega.

5.5.5 Sámi girjjálašvuoda beaivvit - konferánssa

Sámediggi lágida jahkásaččat sámi girjjálašvuodabeivviid. Sámi girjjálašvuodabeaivvit leat bures sajáiduvvan lágideapmin sámi girjjálašvuoda- ja girječállidbirrasis, ja oallugat servet lágideapmái.

Girjjálašvuodabeaivvit lágiduvvojedje Kárášjogas golgotmánus 2025. Dat biste quokte beaivvi.

5.5.6 Nannet gaskkusteamis davvisámi guovllus – njuolggodoarjja Romssa fylkkagildii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámediggi ja Romssa fylkkagielda ovttasbarget sámi girjjálašvuoda gaskkustemiin.

Romssa fylkkasuohkan ja Sámediggi leat ásahan ovttasbarggu sámi girjjálašvuoda gaskkusteamis davvisámi guovllus. Ovttasbargosuorggit čadnojuvvojit sierra ovttasbargošiehtadussii. Sullii 25 % fylkkasuohkana sámi girjerájusbálvalusas geavahuvvo ovttasbargui.

5.5.7 Loga munnje! Les for meg! - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Movttiidahttit lohkat ja nannet beroštumi girjjálašvuhtii

Loga munnje!-prošeakta lea giellamovttiidahttindoaima, mas movttiidahttet sámi váhnemiid lohkat mánáiguin fárrólaga unnivuoda rájes.

Prošeakta ii atnán buot ruđa mii bušeahhtapostii lei biddjojuvvon jagis 2025, ja danne lea dán poasttas sirdojuvvon 300 000 ruvdno eará poasttaide.

5.6 Sámi mediat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Girjás sámi mediat mat oainnusmahttet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Sámediggi lea 2025:s bargan struktuvrraiguin mat nannejit buvttadankapasitehta, giellageavaheami ja oainnusmahttima. Bistevaš doarjagat sámi mediaide leat miellidibuktán ahte leat ilbman ollu ođđa almmuheamit mángga sámegillii. Oktiibuot dat nanne mediaid girjái vuoda ja sihkkarastá ahte sámi giella, kultuvra ja servodateallin ožžot stuorát saji almmolašvuodas.

5.6.1 Čoahkketabealla - Sámi Mediat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi mediat - njuolggodoarjja	6 129 000	6 129 000	0
Submi	6 129 000	6 129 000	0

Láhkaásahus doarjaga birra sámi aviissaide

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat Kultur- ja dásseárvodepartemeanttain sámi aviissaid doarjaga láhkaásahusa reviderema oktavuodas. Bealit sohpe konsultašuvnnain láhkaásahusa sisdoalu. Sámediggi lea deattuhan ahte galggaše leat ollu iešguđetlágan mediat, ahte aktevvraide galgá leat einnostahttivuohta ja ahte ortnega bušeahhtarámma berre nannet jus láhkaásahusa rievdadeapmi dagaha daid aviissaid doarjaga ovdii mat dál ožžot doarjaga ortnegis.

5.6.2 Sámi mediat - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri: – Sámi mediat :

- Sámi mediat mat buvttihit servodatánngirdeami.

Mediat leat dehálaš oassi servodagas ja servodatdigaštallamis. Sámediggái lea dehálaš ahte sámegiella, sámi dáidda ja kultuvra leat olámuttos iešguđet mediain, vuođđovuogádagain ja ahte buvttadeamis ja gaskkusteamis lea alla kvalitehta.

Dát mediat ožžo njuolggodoarjaga dán ortnegis 2025:s: Nuorttanaste, Š nuoraidmagasiidna, Sámis, Daerpies Dierie, Bårjås, Guovdageainnu Lagasradio, NuorajTV og Bamsebláđđi.

Dain sámi mediain leat 2025:s leamaš birrasii 80 almmuheami. Dasa lassin leat buvttaduvvon rádiosáddagat, podkasttat ja neahtta-tv maid geahččit leat bures váldán vuostá.

5.7 Sámi valáštallan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ollu iešguđetlágan valáštallandoaimmat.

Vai oažžut mánggalágan valáštallandoaimmaid, de lea ovttasbargu Sámi Valáštallan Lihtuin (SVL), dan sierra servviiguin, ja báikkálaš joavkkuiguin ja servviiguin dehálaš. Deháleamos váikkuhangaskaoapmi dán barggus lea valáštallanšiehtadus maid Sámediggi lea hábmen ovttas SVL:in. Šiehtadus galgá sihkkarastit ahte sámi valáštallamis leat resurssat ja gelbbolašvuohta láchčit dilálašvuođaid valáštallandoaimmaide báikkálaččat, ja oassálastit ja ovddidit arenaid oppasámi oktavuodas. Dasa lassin galgá sis leat vejolašvuohta ovddidit ovttasbarggu eará eamiálbmogiiguin ja álbmogiiguin eará ártalaš guovlluin. Valáštallandoaimmaid láchčin lea maid dehálaš álbmotdearvvašvuođa perspektiivvas.

5.7.1 Čoahkketabealla - Sámi valáštallan

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi valáštallan - njuolggodoarjja	5 683 000	5 683 000	0
34701 Kultur- ja valáštallanstipeanda	100 000	200 000	100 000
Submi	5 783 000	5 883 000	100 000

Sámedikki ja čuoigama máilmmimeašttirgilvvuid 2025 bargoguoibmešiehtadus

Bargoguoibmešiehtadus lei vuođđun sámi kultuvrra oainnusmahttimii čuoigama máilmmimeašttirgilvvuin 2025 Tráantes, Sámediggi lei juolludan 200 000 ruvno dan ulbmilii.

5.7.2 Sámi valáštallan - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi valáštallan:

- Sámi valáštallamis leat ollu iešguđetlágan valáštallandoaimmat.

2021:s ásahuvvui šiehtadallaninstituhtta SVL:in. Šiehtadus galgá leat arena mas ovddidit ja digaštallet valáštallanpolitihkalaš doaibmajuid ja hástalusaid.

Sámediggi ja Sámi Valáštallan Lihttu leat 2025:s šiehtadallan 2026 valáštallanšiehtadusa. Sámedikki dievasčoahkkin meannudii ášši valáštallanšiehtadusa 2026 birra áššis 55/25 juovlamánus 2025.

Bealit sohpe 600 000 ruvno lasáhusa. Lassáneapmi lea 10,56 %.

5.7.3 Kultur- ja valášttallanstipeanda - stipeanda

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
34701 Kultur- ja valášttallanstipeanda	100 000	200 000	100 000
Submi	100 000	200 000	100 000

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
25	4	18	3

Doarjjaortnega mihttomearri - Kultur- ja valášttallanstipeanda:

- Movttiidahttit nuorra kulturbargiid ja valášttalliid ain ángiruššat viidáseappot.

Sámedikki kultur- ja valášttallanstipeanda galgá movttiidahttit sámi nuoraid bargat dáidagiin, kultuvrrain ja valášttallamiin. Sámediggi juohká jahkásaččat njeallje stipeandda nuoraide geat barget musihkain, dáidagiin, kultuvrrain ja valášttallamiin. Sámediggi attii juovlamánus valášttallanstipeanddaid guovtti nuorra sámi valášttallái ja kulturstipeanddaid guovtti nuorra sámi kulturdoaimmaheaddjái.

6 Kulturmuitosuođjalus

Servodatmihttu:

- Sámi kulturmuitut lea dehálaš máhttogáldut min kulturhistorijá birra ja dat bidjet eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkkemiidda.

Sámi kulturmuitut leat min máttuid luottat eatnamiid geavaheamis ja sin ássamis. Dat duođaštit eallineavttuid, birgenstrategiijaid, resursageavaheami, oskku ja heiveheami duovdagiidda. Duovdagat maidái gaskkustit máhtu ja dieđu resursavalljodaga ja guhkesáiggi ássama birra. Oasit árbevirolaš máhtus geavahuvvojit ain árijalaččat sámi servodagain, buohtalaga ođđa máhtuin. Kulturmuituid fuolaheapmi ja máhttogaskkusteapmi daid birra lea dehálaš vai sámi kulturárbi fievrriduvvo boahhteáigái. Máhttu ja diehtu duovdda- ja resursaheiveheami birra, mii boahat ovdan sámi kulturbirrasii, lea mávssolaš maidái viidát olggobeale sámi servodaga. Dálkkádatrivedamat čuhcet sámi kulturmuituide, danne go vesáluvvat eatnamat dagahit ahte arkeologalaš kulturmuitut mat eai leat merkejuvvon ja dokumenterejuvvon eai šat oidno nu bures. Dasa lassin sáhtá dat, go eambbo arvvit leat, dagahit ráfáiduhthuvvon sámi visttiid ovdii.

Sámediggi lea čadahan ollu prošeavttaid ja doaibmabijuid iešguđet guovlluin Sámis, duođaštan, hálldašan, divvun, heivehan ja gaskkustan dihte sámi kulturárbbi. Sámediggi lea ovtasbargan relevánta instánssaiguin nugo Riikaantikvárain, fylkkasuohkaniiguin, suohkaniiguin, museaiguin, universitehtaiguin ja báikkálaš aktevráiguin. Ulbmil lea nannet ja oainnusmahttit sámi kulturárbbi. Dás sáhtá namuhit earret eará prošeavttaid nugo kulturhistorijálaš birrasiid main lea nátionála beroštupmi (KULA) ja Sámedikki iežas prošeavttaid sámi kulturmuituid heiveheami várás.

Sámedikki diedáhus sámi kulturmuitosuođjaleami birra – Áimmahuššan (2021) čájeha sámi kulturmuituid girjáivuoda. Dat láidesta movt Sámediggi bargá kulturmuituiguin ja čájeha strategalaš áŋgiruššamiid mávssolašvuoda kulturmuitosuođgi iešguđet surggiid mihtuid olaheapmái. Diedáhus reviderejuvvui dievasčoahkkimis geassemánu 2025, ja Sámediggi čuoovola strategiijaid mat leat kulturmuitodiedáhusas. Sámi kulturmuituid registreren ja daid áimmahuššan lea dehálaš vai Sámedikki servodatmihtut olahuvvojit.

6.1 Áŋgiruššansuorggit – Kulturmuitosuođjaleapmi

Sámedikki áŋgiruššansuorggit kulturmuitosuođjaleamis:

- Kulturmuituid hálldašeapmi.
- Sámi kulturmuitosuođjaleami rámmaeavttut.
- Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi.
- Sámi viste- ja fanasárbbi hálldašeapmi.
- Sámi bázahusaid hálldašeapmi.

6.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Kulturmuitosuođjaleapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
Kulturmuituid hálldašeapmi	2 522 881	3 500 000	977 119
Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi	2 223 412	2 220 000	-3 412
Sámi viste- ja fanasárbbi hálldašeapmi	339 483	500 000	160 517
Sámi bázahusaid hálldašeapmi	1 035 244	1 200 000	164 756
Submi	6 121 020	7 420 000	1 134 224

6.2 Kulturmuittuid hálddašeapmi

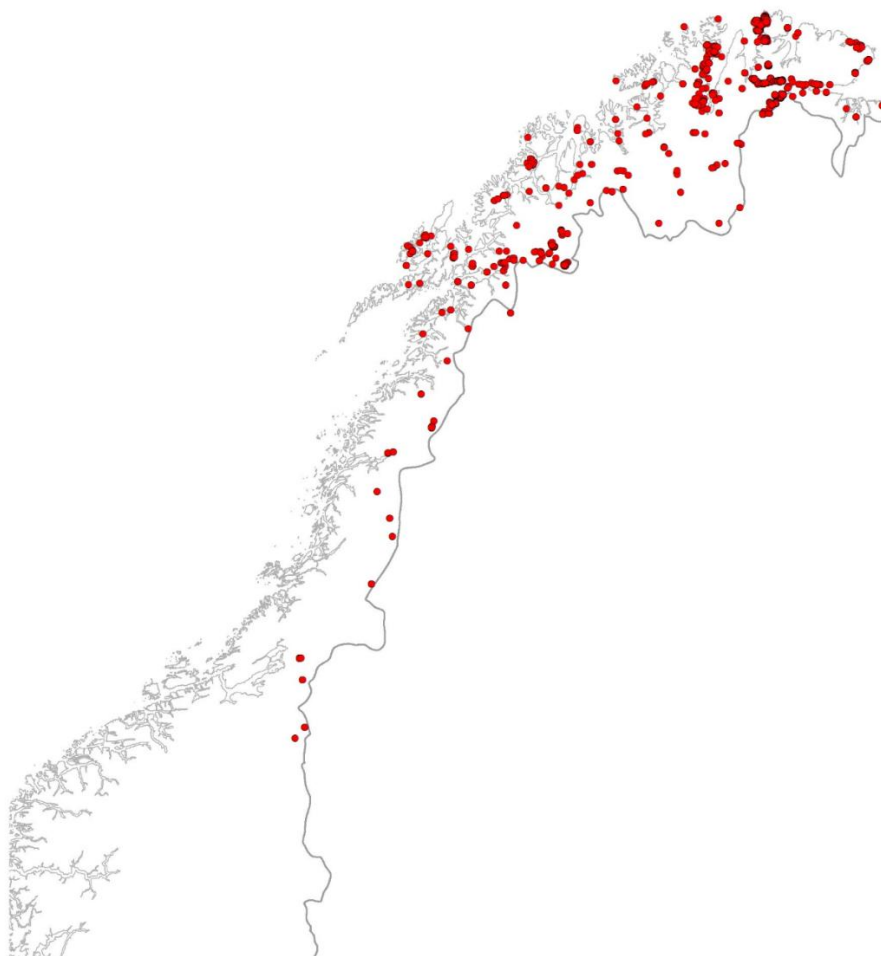
Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut hálddašuvvojit iežamet historjjá ja árvvuid vuodul.

Kulturmuittolága vuodul leat buot sámi kulturmuittut 1917 rájes dahje dan boarráset, automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon. Sámedikkis, sámiid bajimus politihkalaš eiseváldin, lea ovddasvástádus hálddašit sámi kulturmuittuid ja mearrida váldoeavttuid bargui. Dat maiddá čuovvu álbmotrievttis.

Sámedikki bargu galgá váikkuhit eambbo sámi kulturmuittuid registreremii ja divodeapmái. Bargu nanne máhtu sámi árbevieruid ja historjjá birra, ja maiddá sámi kulturmuittuid seailluheami ja suodjaleami vuodu. Buorre máhttovuoddu lea mearrideaddji mávssolaš Sámediggái vai sáhtta ovddidit nana cealkámušaid areálaáššiin ja meannudit áššiid kulturmuittolága ja plána- ja huksenlága vuodul.

Nye kulturminneregistreringer 2025
Totalt ca. 2200 kulturminner

Leat registrerejuvvon unnán arkeologalaš automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi kulturmuittut, ja registrerenprošeavttaid olis leat oaidnán ahte lea hui jáhkehahtti ahte ollu guovlluin Sámis gávdnojit kulturmuittut. Areálaššiid olis lea hástalus dat go máhttovuoddu ja arkeologalaš kulturmuittuid merken kártii váilot. Sámediggi lea čadahán arkeologalaš geahčademiid ja eará kártemiid mat leat buvttihaan sullii 2 200 registrerema nationála kulturmuittodiehtovuoddui. Dasa lassin leat registrerejuvvon 800 kulturmuittu mat biddjojuvvot diehtovuoddui jagi 2026 vuosttaš jahkebealis.

6.2.1 Čeahketabealla - Kulturmuittuid hálddašeapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
37001 Sámi kulturmuittosuođalus - ohcanvuodot doarjja	2 343 358	3 300 000	956 642
38501 Doarjja Ceavccegeađgi kulturmuittoguovllu dikšun - ja gasskustanbargui - prošeakta	168 915	200 000	31 085
37020 Eaktodáhtolašvuoda jahki - Olgguldassuolludus	0	0	0
38801 KULA - Juolludus Riikaantikváras	6 975	0	-6 975
386 Kulturmuittuid dikšun ja gaskkusteapmi - BARK (Riksantikvára olggobeale ruđat)	3 633	0	-3 633
Submi	2 522 881	3 500 000	977 119

Kulturmuittoregistreremat «Kraftløft Finnmark» olis

Sámediggi lea «Kraftløft Finnmark» oktavuodas jagi 2025 gieddebargoáigodagas diđoštán kulturmuittuid 420 kV-fápmojohtasa oktavuodas Davvesiidda ja Sáttovári gaskkas ja geargan diđošteamiin, ja maiddá čadahán diđošteamiid viđa oktiibuot čieža bieggafámu konsešuvdnaguovllus: Gilevuonna, Skjønningberg/Svartnakken, Bjørnviktuva/Čorgaš/Vuoksavuotna, Reinella ja Skarvberget. 9. §-guorahallamat kulturmuittolága vuodul leat čadahuvvon golmma konsešuvdnaguovllus: Gilevuonna, Skjønningberg/Svartnakken ja Lágesvuotna (čadahuvvojede jagis 2024), Sámediggi áigu vel čadahit diđošteamiid eará guovlluin mat leat namuhuvvon, lassin Rubbedalshøgda/Hamnefjell 3 guovlluide jagi 2026 gieddebargoáigodagas. Jagi 2025 ja 2026 čavčča ja dálvvi lea vel mañgebargu dáid prošeavttaid oktavuodas.

Jagi 2025 registreremiin gávnna Sámediggi oktiibuot 889 kulturmuittu go diđoštalai daid 420 kV elfápmolinnjá guovllus Davvesiidda ja Sáttovári gaskkas. Dain gullet 519 kulturmuittu stuora čilaide mat leat adnojuvvon goddebivdimis Deanu ja Davvesiidda gielddaráji lahka. Eanas eará kulturmuittut gullet boazodollui dahje meahcásteapmái. Bjørnviktuva, Oksefjorden ja Nordkyn bieggafápmorusttegiid konsešuvdnaguovllus, registrerii Sámediggi 537 kulturmuittu. Oktan fylkkasuohkana ja konsuleanttaid registreremiiguin, leat gávdnon oktiibuot birrasii 1 050 kulturmuittu mat čatnasit goddebivdui, ja registrerenbargu jotkojuvvo jagi 2026 gieddebargoáigodagas.

Govva: Vuopman (dár, fangstgjerde) Bjørnviktuva konsešuvdnaguovllus, Davvesiiddas. Govva: Thor-Andreas Basso, Sámediggi.

Geailonjárggas ja Skjønningberg- ja Svartnakken -bieggafápmorusttegiid konsešuvdnaguovllus registrerejedje Sámediggi ja Finnmárkku fylkkasuohkan oktiibuot 283 kulturmuittu. Kjøllefjord vindkraftverk guovllus Roahtoviiknjárggas registrerejuvvojedje oktiibuot 309 kulturmuittu, ja maiddá dat ledje čilat mat gulle goddebivdui.

Sámediggi lea gulahallan NVE:in kulturmuittuid didoštallamiid birra bieggafápmoáššiid oktavuodas Finnmárkkus, ja maiddá jagi 2026 gieddebargguid birra. Dáin várreguovlluin dábálaččat didoštit kulturmuittuid čakčageasi dahje čakčat, danne go dan ferte dahkat dalle go eatnamis ii leat muohta ja girsi. Dál lea áigemeari sáddet konsešuvdnaohcama skábmamánu vuosttaš beaivvi. Didoštallanáigodaga dihte lea Sámediggi árvalan NVE:i sirdit áigemeari ođđajahkái 2027. Dat sihkkarastá ahte Sámedikki 9. §-guorahallamat jagis 2026 sáhttet váldojuvvot mielde máhttovuodđun váikkuhusguorahallamiidda mat gusket kulturmuittuide. NVE ii leat Sámediggái vástidan maidege dasa.

Vuostecealkámuš 420 kV Davvesiida–Sáttovárri

Sámediggi lea iežas cealkámušas 420kV Davvesiida–Sáttovárri konsešuvdnaohcamii, ovddidan vuostecealkámuša dasa gosa transformáhtorstašuvnna áigot cegget Sáttováris (SEI C), danne go dat heahppášuhtta Stuurastivrrana mii lea bassi várri. Stašuvnna leat plánen cegget Sáttovári ala sullii gilomehtera Stuurastivrrana davábeallái mii boares gálduin gohčoduvvo Styren-alda. Stašuvdna ceggejuvvošii dakkár sadjái gos šattašii hui čalbmáičuohccin Várjavuona guovllus. Dat maiddá oidnošii Ceavccageađggi ja Ruovdenjunlovtta kulturbirrasiidda, mat gullet Várjjat siidii mii dál lea čálihuvvon Norgga tentatiiva máilmmiárbelistui. Doaibmabidju čuozašii prosessii mas barget oažžut Várjjat siidda nominerejuvvot ja čálihuvvot UNESCO máilmmiárbelistui. Sámediggi lea gáibidan ahte čadahuvvo lassiguorahallan sámi bassibáikkiid birra ja Várjjat Siidda birra váikkuhusguorahallamis kulturmuittuid birra. Sámediggi ii leat dán rádjái ožžon vástádusa dan gáibádussii.

Suorgedivatguorahallan, Álddesjávri, Beardu suohkan, Romsa

Prošeakta bistá mánnga jagi, ja dat lea ovttasbargoprošeakta man stáhta ruhtada. Sámediggi lea dán jagi čadahán vuosttaš stuorát arkeologalaš gieddebarggu prošeavttas, ovttaš Norgga árkatalaš universitehtain ja Romssa fylkkasuohkaniin. Sámediggi lea registreren sullii 70 automáhtalaččat ráfáiduhthuvvon kulturmuittu jávrra regulerenavádagas, dakko gokko lea dulvaduvvon. Ostu, jávrra lulágeahčen, lea váldoguorahallanguovlu. Leat registrerejuvvon ollu árranat, duktásajit, hávddit ja kulturmuittut mat čatnasit bivdui. Navdet ahte kulturmuittut leat sihke hui boarrásat, geađeáiggi rájes, ja gitta ođđaset áigái. Boazosámiid orrunsiidit dáfus leat meroštallan ahte dat leat leamaš doppe 1000-logu rájes. Kulturmuittut mat namuhuvvojit Sámedikki jearahallaniskadeamis, dego nu gohčoduvvon nomádaskuvla Gáicaluovttas, leat lokaliserejuvvon. Leat maiddá dahkkojuvvon registreremat ovttaš Dálmma čearuin, geasseorrunsiid jávrra davágeahčen. Sámediggi joatká prošeaktaovttasbarggu jagis 2026.

Árvoháhkkanprošeakta Davvi kulturárbi

Sámediggi jođiha Davvi kulturárbbi árvoháhkkanprošeavtta mii muhtun muddui ruhtaduvvo Riikaantikvára doarjjaruđain. Prošeakta lea jagis 2025 ožžon juolluduvvot 7 miljovna ruvnno doarjjaortnegis Arktis 2030, ja dat juolludus sihkkarastá viidáset doaimma ja prošeavtta ovdáneami. Prošeavtta ulbmil lea ráhkadit buriid rámmaid bissovaš, báikkálaš rávvenbálvalusaid várás eaiggádiidda, suohkaniidda ja earáide geat hálldašit kulturbirrasiid ja visttiid. Prošeakta galgá movttiidahttima, rávvema ja kurssaid bokte veahkehit aktevrraid dego eaiggádiid, duojáriid, museaid ja servviid gáhttet ja geavahit boares visttiid ja kulturbirrasiid, ja maiddá váikkuhit dasa ahte kulturárbi šaddá olbmuid eallimis ja servodagas oassin. Davvi kulturárbi lea jagis 2025 fállan nuvtá didoštallama ja rávvema ráfáidduhttojuvvo ja gáhttenárvosaš visttiid eaiggádiidda Lulli-Romssas, ja leat čadahuvvon kurssat earret eará reaidduid šliipemis, lásiid divodeamis ja ávnnasháhkamis. Prošeakta čadahuvvo ovtas Romssa fylkkasuohkaniin, Várdobáiki museain ja Lulli-Romssa museain. Geahča maiddá prošeavtta neahttasiiddu: www.kulturarvnord.no, das leat eambo dieđut.

Govva: Ávnnasháhkankursa: Viežžame áiteávdnasiid, beahceruohttasiid. Govva: Várdobáiki.

Kulturmuittut suohkaniin – KIK

Sámediggi áin čuovvola ášši ja ovddida cealkámušaid suohkaniid kulturbirasplánaide ja lea ožžon 200 000 ruvnno Riikaantikváras dan bargui. Sámediggi lea ovddidan cealkámušaid Fuoldá, Ørland, Orkland, Málátvuomi, Hadsel, Áhkánjárgga, Vestvågøy ja Suorttá suohkaniid kulturbirasplánaide.

6.2.2 Sámi kulturmuittosuođjaleapmi - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus. rev. buš. ektui
37001 Sámi kulturmuittosuođjaleapmi - ohcanvuđot doarjja	2 343 358	3 300 000	2 900 000	956 642
Submi	2 343 358	3 300 000	2 900 000	956 642

	Juolluduvvon 2025	Vuoluduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
37001 Sámi kulturmuittosuođjaleapmi - ohcanvuđot doarjja	2 534 290	190 932	2 343 358
Submi	2 534 290	190 932	2 343 358

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
22	15	1	6

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi kulturmuittosuođjaleapmi:

- Sámi kulturmuittut daidda gullevaš árbevieruiguin oainnusmahttojuvvojit duodašteami, gaskkusteami ja dikšuma bokte.

Juolluduvvui doarjja guovtti prošeaktii lullisámi guovllus ja viđa prošeaktii bihtánsámi guovllus. Eará doarjagat juolluduvvojedje prošeavttaide davvisámi guovllus. Davimus fylkkain juolluduvvui doarjja ollu iešguđetlágan prošeavttaide ja guovlluide, earret eará sámi kulturárbbi čalmmustahttimii Máttá-Várjjagis ja sámi kulturmuittuid registreremii Lufuohtás. Addojuvvoi maid ruhta prošeavttaide mat nannejit dieduid sámi fanasárbbi birra sihke Porsággus ja Sálltos.

Sámedikki njukčamánu reviderejuvvon bušeahhta 2025 juolluduvvui lassi ruhta ortnegii, 400 000 ruvnno. Dat juolluduvvui danne go doarjja ii lean heivehuvvon mángga jahkái. Lassijuolludus addojuvvoi maŋnel go ohcanáigemearri juo lei leamaš guovvamánus ja maŋnel sirdojuvvoi 912 000 ruvnno dán poasttas eará poasttaide. Sávvat oažžut eambbo doarjjaohcamiid dán ortnegis, ja danne Sámediggi árvvoštallá almmuhit doarjaga ohcan láhkai guktii jagis iige dušše oktii.

6.2.3 Ceavccageađgi kulturmuittoguovllu dikšun - ja gaskkustanbargu - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Viidáset ovddidit Ceavccageađgi/Mortensnes kulturmuittoguovlun.

Ceavccageađgi kulturmuittoguovlu ráfáiduhttojuvvoi jagis 1988 ja dan hálddaša Sámediggi. Kulturmuittoguovllu dábálaš dikšunbarguid bargá Várjjat Sámi Musea.

Sámediggi lea ságastallan ja leamaš konsultašuvnnain Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain Várjjat siidda čáliheami birra Norgga tentatiiva máilmmiárbelistui. Várjjat siidda čálihuvvui listui čakčamánu 2025. Orohagat ja suohkanat maidda ášši guoská ja maiddái Várnjargga álbmotmeahci stivra leat duodaštan ahte miedihit máilmmiárbelistui čáliheami plánaide. Departemeanta lea sádden «Preliminary Assessment» UNESCOi oassin proseassas oažžut Várjjat siidda čálihuvvot UNESCO máilmmiárbelistui. Prošeakta čadahuvvo prošeaktaplána mielde.

6.3 Sámi kulturmuittosuođjaleami rámmaeavttut

Ánggiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea formála váldi hálddašit sámi kulturmuittuid kulturmuittolága mielde.

Áimmahuššan – Sámediggedieđáhus sámi kulturmuittosuođjaleami birra

Áimmahuššamis – sámediggedieđáhusas sámi kulturmuittuid birra, daddjojuvvo ahte Sámediggi galgá hábmet oktasaš metodihka sámi bassibáikkiid duođašteapmái ja ulbmil lea ahte dat hálldašuvvojit ollislaš ja einnostahtti vugiin. Áimmahuššama čuovvoleapmin, lea Sámediggi ain bargan ráhkadit bajilgova sámi bassibáikkiin. Dievasčoahkkin mearridii Áimmahuššama reviderejuvvon veršuvnna geassemánu 2025 áššis 028/25.

Ráđdehusa suodjalanstrategiijat kulturbirrasiid vástte

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta álggahii guokte ođđa suodjalanstrategiija ođđajagimánu 2025, ja álgoálbmogat ja nationála unnitlogut leat mielde goappaš strategiijain čađamanni ángiruššansuorgin. Boazodoalloguovlluid kulturbirrasat leat biddjojuvvon sierra oassefáddán eanandoalu kulturmuittuid suodjalanstrategiijas. Sámediggi lea konsulteren ja ovddidan cealkámušaid vel guovtti suodjalanstrategiijai jagis 2025: bevaringsstrategien for kulturmiljø i byer og bygder ja næringer og industrier.

Kulturbirasláhka

Kulturbirasláhkalávdegoddii geigii NOU 2025: 3 Ny kulturmiljølov Dálkkádat- ja birasdepartementii njukčamánu 24. Beaivvi 2025. NOU earret eará árvala Sámedikki kulturmuittoválldi nannet kulturbiraslágas. Sámediggeráđdi lea ovddidan gulaskuddancealkámuša NOU:i ja Sámediggi doarju cealkámuša.

6.4 Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut leat vuodđun máhttobuvttadeapmái sámi leahkima ja eallinvuogi birra.

Go sámi kulturmuittut leat eambbo oidnosis, de buorrána máhttu ja diehtu sámi historjjá ja eallinvuogi birra. Sámediggi bargá dan ala ahte sámi kulturbirrasiid birra gaskkustuvvo njálmmálaččat ja čálalaččat, ja kulturmuittuid heiveheami ja geavaheami bokte. Sámi kulturmuittut duođaštit ressursaid ja eatnamiid geavaheami, ja sáhttet veahkehit nannet sámi báikegottiid. Sámediggi galgá bidjat eavttuid sámi kulturmuittuid gaskkusteapmái, ja mihttu lea gaskkustit daid birra viidát sihke temátihka dáfus ja geográfalaččat.

Riikaantikára lea ráhkadeame registara kulturhistorjjálaš duovdagiin main lea nationála beroštupmi (KULA). Sámedikkis lea leamaš ovddasvástádus válljet sámi KULA-duovdagiid. KULA-stáhtus sáhtta miellddisbuktit ahte sámi kulturhistorjái šaddá eambbo fuomášupmi iešguđet Sámi guovlluin, ja dat lea erenoamáš dehálaš guovlluin gos sámi historjjá ja sápmelaččaid ássama birra ii leat bálljo mitaluvvon. Bargguin mii guoská sámi KULA-guovlluide Nordlándas, leat geargan. Árvalus KULA-guovlluide Trøndelagas lea gulaskuddamis.

6.4.1 Čoahkketabealla - Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
39102	"Dovddus ja dohkkehuvvon" - lullisámi kulturárbbi áŋgiruššan - prošeakta	498 226	500 000	1 774
39104	Sámi kulturbirrasiid ealáskahttin "Fotefar mot Nord"as - prošeakta	573 803	500 000	-73 803
39201	Sää'msijdd - deaivvadanbáiki ja nuortalaš kulturárbbi gaskkustanarena - prošeakta	805 697	870 000	64 303
39002	Kulturmuittoplánat gielddain - (Riksantikvára olggobeale ruđat)	-508	0	-508
39105	Kulturmuittut areálavuoigatvuodaid ja sámi areálageavaheami vuodđun - prošeakta	346 194	350 000	3 806
Submi		2 223 412	2 220 000	-4 428

6.4.2 «Dovddus ja dohkkehuvvon» - lullisámi kulturárbbi áŋgiruššan – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Lullisámi kulturárbi lea dovddus ja dohkkehuvvon

Prošeakta lea juhkkovuvvon golmma doaibmabidjosoorgái: arkeologijja, vistegáhtten ja gaskkusteapmi.

Doaibmabidjosoorggis 1, arkeologijjas, leat dárkkistan Brisling-diehtovuodu vai dan sáhtttá sirdit nationála kulturmuittodiehtovuodđui. Tröndelagen fylkhkentjielte, Sisdajven fylkhkentjielte ja Sámediggi ovtasbarget regionála plána olis mii guoská Røros bergstadii ja Circumferensenii. Plána boahtá ovddeš plána sadjái mii almmuhuvvui jagis 2010 ja das earret eará galgá leat čielgasit sámi perspektiiva.

Doaibmabidjosoorggis 2, vistegáhttemis, leat registreren makkár dilis golbma sámi vistti lullisámi guovllus leat.

Doaibmabidjosoorggis 3, gaskkusteamis, leat bargame mánnggain láchinprošeavttain earret eará Ranas ja Lærdalas. Prošeavttat čadahuvvojit ovtas báikkálaš aktevrraiguin ja prošeavttain adnojuvvojit ollu iešguđetlágan gaskkustanvuogit, nugo filbma ja muitaleapmi, ja maiddái galben.

Prošeakta čadahuvvo prošeaktaplána vuodul.

Vieljažagat Edvard Masoni ja Johannes Fjellmann

Ranas erenoamážit gaskkustit vieljažagaid Edvard Masoni ja Johannes Fjellmann birra. Edvard Masoni bajásšattai Rastas, Ranas. Son šattai miššoneara ja mátkkoštii Kinai. Son maiddáí lei ovdavázzi ja ražai sámi vuoigatvuodaid ovddas. Su vielljas Johannes Fjellmannas ges lei váttis eallin.

Gaskkusteami bokte čalmmustahttojuvvojit iešguđetlágan sámi eallinvuorbbit.

Edvard Masoni

Govva: li leat diehtu

Johannes Fjellmann

Govva: li leat diehtu

6.4.3 Sámi kulturbirrasiid ealáskahttin "Fotefar mot Nord"as - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Nannet ja bisuhit sámi identitehta ja gullevašvuoda, ja leat resursan báikkálaš ealáhuseallimii

Prošeakta lea Sámedikki, Tröndelagen, Nordlándda, Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkaniid gaskasaš ovttasbargu ja dat galgá revitaliseret ja odasmahttit daid kulturbirrasiid mat 1990-logus heivehuvvojedje riikaoasselávdegotti áŋgiruššama «Fotefar mot Nord» bokte. Dasa gulai ovttá kulturbirrasa heiveheapmi guđege suohkanis. Oktiibuot 17 fotefar-báikki 103 báikkis gaskkustit sámi kulturhistorjjá.

Barggu koordinere prošeaktajodiheaddji geas lea kántursadji Nordlándda fylkkasuohkanis, ja son doaibmá oktavuodaolmmožin ovttasbargooasálaččaid gaskkas. Fotefar-báikkiid oppalaš ulbmil lea nannet báikkálaš identitehta ja gullevašvuoda, ja doaibmat resursan báikkálaš ealáhusdoaimmaide. Buot čálalaš gaskkusteapmi lea sámegillii, lassin eará gielaide. Sámediggi ovttasbargá Romssa fylkkasuohkaniin ja Skiervvá suohkaniin fotefar-báikki revitaliseremis Skiervvás, earret eará dan olis ahte heivehit dan geavahedjjiide geain leat doaibmavariašuvnnat ja maiddáí eambo deattuhit sámi historjjá.

Jagis 2025 Sámediggi maiddáí lea bargan fotefar-báikkiiguin mat leat Aarbortes, Ivqus, Evenáššis, Skiervvás, Dielddanuoris, Gáivuonas ja Omasvuonas.

Prošeakta čadahuvvo prošeaktaplána vuodul.

6.4.4 Sää'msijdd - deaivvadanbáiki ja nuortalaš kulturárbbi gaskkustanarena - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sää'msijdd lea deaivvadanbáiki ja oahppan- ja gaskkustanarena nuortalaš kulturárbbi várás.

Prošeakta čadahuvvo ovttasrádiid nuortasámi museain, Ávv Saa'mi Mu'zei, ja nuortalaš servviin Norröš. Sámediggi eaiggáduššá mánnga vistti Sää'msijddas. Sámediggi lea divodan Onteri-viesu, ja dál ges lea divodišgoahtán Hallonen-viesu vai dan sáhtá atnit čoahkkananbáikin ja kursaarenan.

Ovddidanbargu Sää'msijddas dahkkojuvvo maiddáí ovttas Máttá-Várjjat gielddain nátionála áŋgiruššama Eanadoalu válljejuvvo kulturbirrasat (dár. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) bokte, mii čuovvola Sää'msijdd divvunbarguid ja eanandikšunbarguid. Lea dollojuvvo rabas čoahkkin Hallonen-viesu viidáset doaibmajuid olis ja geavaheami birra.

Sámedikki reviderejuvvo bušehtas várrejuvvui prošeaktii 150 000 ruvdno.

Prošeakta čadahuvvo prošeakaplána vuodul.

6.4.5 Kulturmuittut areálavuoigatvuodaid ja sámi areálageavaheami vuodđun - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámi kulturárbi bidjá eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkkemiidda

Go váilot resurssat sámi kulturmuittuid hálldašeamis oppalaččat, de lea hui váttis oažžut dohkálaš hálldašeami. Prošeakta dahká ahte sámi kulturmuittut registrerejuvvojit ja digitaliserejuvvojit, mii mielddisbuktá buoret máhttovuođu areálahálldašeamis. Prošeakta lea veahkehan nannet sámi kulturmuittuid hálldašanbarggu sihke sámi kulturमितoregistreremiid digitaliseremiin ja kapasitehta buoridemiin.

Prošeakta lea deattuhan kulturमितoregistreremiid digitaliserema ja daid bidjama nationála kulturमितodiehtovuodđui Askeladdenii. Prošeakta lea digitaliseren kulturमितodiehtuid 360 lokalitehtas, maida gullet 860 ovttaskas kulturmittu, kulturमितodiehtovuodus Askeladdenis. Dain leat 764 registrerejuvvon Detnui, 83 Porsáŋgui ja 20 Málatvuopmái.

Registreremat buvttihit ođđa mávssolaš diehtuid diehtovuodđui ja nannejit Sámedikki máhttovuođu plánaáššiin ja kulturमितohálldašeamis. Barggus maiddái leat ráhkadan bajilgova sámi bassibáikkiin etnográfalaš gállduid vuodul ja merken daid kártii.

Prošeakta čadahuvvo prošeakaplána mielde.

6.5 Sámi viste- ja fanasárbbi hálldašeapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi visteárbbis ja gáhttenárvosaš sámi fatnasiin buorre kvalitehta ja dohkálaš máŋasdoallan.

6.5.1 Čoahkketabealla – Sámi viste- ja fanasárbbi hálldašapmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
39250 Sámi viste- ja fanasárbi - prošeakta	339 483	500 000	160 517
Submi	339 483	500 000	160 517

Riikaantikvára ohcanvuodot doarjjaortnegis «Poasta 71 ráfáiduhthtojuvvon priváhta visttit ja kulturbirrasat» lea ohcanáigemearri skábmamánu 1. beaivvi, juohke jagi. Jagis 2025 oaččui Sámediggi 4,873 miljovna ruvnno Riikaantikváras doarjagiid várás ráfáiduhthtojuvvon kulturmuittuide mat leat priváhta oamastusas. Ruhta juolluduvvui vistegáhttenprošeavttaide miehtá Sámi. Lea juolluduvvon doarjja áittiid, stobuid ja návehiid várás. Earret eará lea juolluduvvon doarjja Ostebea vástte Siellakvuonas, mii huksejuvvoi birrasii 1890-logus ja Boskagohppi-vissui Porsáŋggus. Dasto maiddái lea juolluduvvon doarjja hárvneabbo kulturमितošlájaid nugo gáivogohtái Gállogiättis, Evenáššis ja šaldái mii lea Gressámoenis Snáases.

Doarjagat leat geográfalaččat juolluduvvon ná:

Geográfalaš guovlu	Giellaguovlu	Galle
Finnmárku	Davvisámegiella	3
Davvi-Romsa	Davvisámegiella	2
Gaska/Lulli-Romsa-Áhkánjárga	Davvisámegiella	19
Hábmer - Divtasvuodna	Julevsámegiella	0
Bådåddjo ja Bådåddjo guovlu	Bihtánsámegiella	8
Sálltoduoddara lulábealde	Lullisámegiella	3
SUBMI		

Leat bohtán 354 ohcama oktiibuot 13 260 000 ruvnno ovddas. Ohcamat meannuduvvojit go Riikaantikvára sirdá jagi 2026 doarjaga Sámediggái.

Sámediggi lea stáhta kulturhistorjjálaš portfolio sámi oasi kulturmultoeiseváldi. Leat ášahuvvon sierra ovttasbargoforumat fylkkaid ja Sámedikki gaskkas dán suorggis.

Fanasárbi

Sámedikkis lea jagi 2020 rájes leamaš ovddasvástádus sámi fanasárbbi hálldašeamis.

Riikaantikvára juolludii Sámediggái 1,090 miljovna ruvnno doarjjaortnegis «poasta 71 fanassuodjaleapmi». Ruhta lea adnojuvvon Divtasvuona «Sjøgutten» nammasaš fatnasa divvumii. Jahkái 2026 leat bohtán ohcamat oktiibuot 2,355 miljovna ruvnno ovddas dán ortnegis. Sámi fanasárbbi guoskevaš doaibmabijuide lea maiddá juolluduvvon doarjja Sámedikki iežas doarjjaortnegis sámi kultursuodjaleami vástte ja prošeavtta bokte maid ieš lágida, geahča kapihtala 6.5.2.

6.5.2 Sámi fanasárbi – prošeakta

Prošeavtta ulbmil:

- Nannet sámi fanasárbbi ja -suodjaleami.

Prošeakta biddjojuvvui Sámedikki bušehtii njukčamánu reviderejuvvon bušehtas 2025.

Sámediggi lea 2025:s ulbmillaččat bargan sámi fanassuodjaleamiin ja fanasárbbiin. Earret eará lea ášahan ja ovdánahtán fierpmádaga ja ovttasbarggu dán bargosuorggis. Maiddá 2025:s lea lágiduvvon fysalaš fierpmádatčoahkkaneapmi, fanasárbeseminára, masa serve ollugat ollu iešguđet relevánta birrasiin. Čoahkkaneapmi lei Oslos ja Drøbakas. Čoahkkaneami vuosttaš oasis ledje logaldallamat ja das maiddá iešguđet sámi, kvena ja norgga fágabirrasat juogadedje dieđuid gaskaneaset. Fierpmádatčoahkkaneamis lei girjás sisdoallu ja dasa serve olbmot viidát, ja lea šaddan sámi fanasárbbi hálldašeami nationála čoahkkananbáikin. Čoahkkaneami maŋemus oasis finadedje museas Norsk Maritimt Museum. Oasseváldit besse doppe geahčadit ollu iešguđetlágan fatnasiid, earret eará gárbáid ja johkafatnasiid. Dál lea vuos nu ahte leat unnán dieđut ollu fatnasiid birra, muhto ollu dain fatnasiin leat sámi fatnasat.

Dasa lassin leat Sámedikki sámi fanasárbbi referánsajoavkkus leamaš oktasaš čoahkkimat. Joavku bargá gávdnat bistevas čovdosa min sámi fanasárbbi áimmahuššamii ja hálldašeapmái. Joavkkus leat sámi museasiiddaid ja fanasdahkanbirrasiid ovddasteaddjit.

Sámediggi maiddá lea mielde smávva ja rabas fatnasiid suodjaleami barggus. Sámi fanasduorranárbevierru lea ovttas davviriikkalaš fanasduorranárbevieruiguin UNESCO immateriála kulturárbbi listtus. Sámediggi lea vuolgahan oktasaš strategijja ráhkadeami barggu dán kulturárbbi áimmahuššama várás, ovttas njeljiin davimus fylkkagieldain.

Prošeakta čadahuvvo prošeaktaplána mielde.

6.6 Sámi bázasahaid hálddašepmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámediggi dahje dat orgána maid Sámediggi nammada, lea rievttis váldi sámi bázasahaid ja hávdeávdnasiid hálddašit.

6.6.1 Čoahkketabealla – Sámi bázasahaid hálddašepmi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
39301 Sámi bázasahaid hálddašepmi – prošeakta	1 036 076	1 200 000	163 924
37010 Juolludus Riikaantikváras vistesuodjalussii - ohcanvuđot doarjja	-832	0	-832
Submi	1 035 244	1 200 000	163 092

6.6.2 Sámi bázasahaid hálddašepmi – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ásahit rámmaid mat sihkkarastet ahte sámi olbmobázasahat hálddašuvvojit ehtalaččat ja máhtu vuodul dohkálaš vuogi mielde.

Prošeakta álggahuvvui jagi 2024 nuppi jahkebeali ja bistá golbma jagi. Prošeavtta ulbmil lea ásahit rámma mii fuolaha ahte sámi olbmobázasahat hálddašuvvojit ehtalaččat ja máhtu vuodul dohkálaš vuogi mielde.

Vuđolaččat ráhkaduvvon diehtovuoddu gáibiduvvo stivrendokumeantta ja proseassačilgehusaid ráhkadeapmái, ja lea vuoddu gulahallamii sámi báikegottiiguin ja dasa ahte dain oažžut cealkámušaid sámi olbmobázasahaid hálddašanbargui. Bargu máhtovuoduin dahkkojuvvo gulahaladettiin earret eará báikegottiid, sámi museaid ja dutkanbirrasiid ovddasteddjiiguin. Bargu lea jođus nugo lea plánejuvvon, ja das eanemus deattuhuvvojit

- čohkkenhistorjá ja čilgehus stáhtusis
- arkeologalaš ja historjjálaš máhttu
- sámi vuoiŋgalašvuotta
- etihkalaš bealit, seanadeapmi
- vejolašvuodát háhkat eanet máhtu
- juridihkalaš rámma

Lea ásahuvvon referánsajoavku mas leat sámi museaid, báikegottiid ja dutkanbirrasiid ovddasteaddjit. Referánsajoavku galgá dadistaga rávvat, ja ovddidit árvalusaid ja máhcahusaid prošeavtta áigge.

Oktavuotta ja gulahallan Oslo universitehta bioantropologalaš čoakkáldagain lea jotkojuvvon. Lea maidái ásahuvvon gulahallan dr. A. Winkelmanniin, Brandenburg Medical School-Theodor Fontane bealis. Winkelmann jodiha prošeavtta mii dál lea kárteme sámi olbmobázasahaid duiska čoakkáldagain. Sámediggi lea ovdanbuktán prošeavtta ja ásahan gulahallama UHR-Museumiin, Universitet og høgskolerådets enhet for universitetsmuseene. Prošeakta lea relevánta go UHR čuovvola duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna barggu.

Prošeakta oaččui 150 000 ruvdnosaš lassijuolludusa Sámedikki reviderejuvvon bušehtas njukčamánu 2025.

Prošeakta čađahuvvo prošeaktaplána mielde.

7 Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus

Servodatmihttu:

- Sámi álbmogis lea buorre dearvvašvuohta ja oažžu ovttáárvosaš bálvalusaid mat leat láchččojuvvon sin gielalaš ja kultuvrralaš duogáža, ja sin vuoigatvuoðaid vuoðul, álgoálbmogin.

Sámediggi lea 2025:s ulbmillaččat bargan nannet sápmelaččaid rievtti oažžut dásseárvosaš dearvvašvuoða-, sosiála- ja mánáidsuodjalusbálvalusaid mat leat vuoðduuvvon sámi gillii, kultuvrii ja álgoálbmotvuoigatvuoðaide. Sámediggi lea konsultašuvnnaid, gulaskuddamiid ja systemáhtalaš gulahallama bokte nátionála ja regionála eiseválddiiguin váikkuhan bálvalusa buorideapmái, ja seammás leat struktuvrralaš hástalusat ja sámi perspektiivvat čielgaseappot biddjojuvvon nátionála rámmadahkosiidda.

Dearvvašvuoðasuorggis leat bargan sihkkarastit ahte bálvalusain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta, ja leat maiddá bargan nannet vejolašvuoða oažžut dulkonbálvalusa, ja suodjalit ja ovddidit dehálaš sámi dearvvašvuoðafálaldagaid. Seammás Sámediggi lea ain bargan ovddidit ángiruššama vuorasolbmuid fuolaheamis, earret eará vuorasolbmuidstrategiija bokte, doaibmaplána bokte sámi vuorasolbmuid ja Demeansaplána 2030 bokte. Guovddáš sámi fágabirrasat ja ásašusat leat nannejuvvon doarjjaortnegiid bokte, mii buorida álbmotdearvvašvuoðabarggu, gelbbolašvuoðaloktema ja giella, kultuvrra ja identitehta áimmahuššama dearvvašvuoða- ja fuolahusbálvalusain.

Álbmotdearvvašvuoðasuorggis Sámediggi lea olahan dehálaš bohtosiid álbmotdearvvašvuoðalága reviderema oktavuodas, go lea ožžon miedihuvvot dasa ahte suohkanat dál galget iežaset barggus čielgaseappot deattuhit sámi álbmotdearvvašvuoðahástalusaid ja doaibmabijuid vealaheami vuostá. Sámediggi maiddá lea ovddidan guovddáš cealkámušaid dearvvašvuoðadutkama lága rievdadeapmái ja mWHO máilmmiviidosas álgoálbmotbargui, nu ahte lea erenoamážit deattuhan iešmearrideami, suverenitehta dieđuid dáfus, árbevirolaš máhtu ja giellavuoigatvuoðaid. Dasa lassin lea álggahuvvon stuorebuš bargu iešsorbmemma eastadeami várás.

Mánáidsuodjalussuorggis Sámediggi lea bargan sámi mánáid giella- ja kulturvuoigatvuoðaid nannemiin nu, ahte lea bargan daid oažžut áigái sámegillii ja váikkuhan láchkaovdánahttimii. Erenoamážit lea deattuhuvvon ahte dásseárvosaš ja oadjebas mánáidsuodjalussii gáibiduvvo ahte mearridanorgánain lea buoret sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta.

Sámediggi lea ollislaččat bargan jagis 2025 ja bargu lea mielddisbuktán ahte sámi dárbbut čalmmustahttojuvvojit, ahte máhttovuoðdu lea buoriduvvon. Bargu maiddá lea mielddisbuktán politihkalaš geatnegasvuoðaid ja konkrehta buoridemiid bálvalusain. Sámediggi lea dan barggu bokte bidjan nanu vuoðu dasa ahte dearvvašvuoða-, sosiála- ja mánáidsuodjalusbálvalusaid eambo ja eambo sáhtá heivehit giella ja kultuvrra mielde.

7.1 Ángiruššansuorggit – dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus

Sámediggi háliida juksat váldomihttomeari dearvvašvuoða ja sosiála ektui čuovvovaš ángiruššansurggiid deattuhemiin:

- Spesialistadearvvašvuoða bálvalusat
- Dearvvašvuoða- ja fuolahusbálvalusa
- Álbmotdearvvašvuohta
- Mánáidsuodjalus.
- Sosiála dilli ja čálgobálvalusat

7.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - Dearvvašvuoda, fuolahus ja mánáidsuodjalus

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus	5 991 242	5 273 000	-718 242
Álbmotdearvvašvuodta	2 125 000	1 000 000	-1 125 000
Submi	8 116 242	6 273 000	-1 843 242

7.2 Specialistadearvvašvuodabálvalus

Áŋgiruššansuorggi mihttomeari:

- Sámi pasieanttat ožžot specialistadearvvašvuodabálvalusaid mas sin gielalaš ja kultuvrralaš duogážis lea lunddolaš sadji, ja sámegiela sáhtta geavahit dikšuma oktavuodas.

Sámediggi lea bargan mearredidolaččat ja systemáhtalaččat sihke formálalaš šiehtadusaid, stivraovddasteami, fágalaš gulahallama ja nátionála vuogádagaide váikkuheami bokte vai olaha áŋgiruššansuorggi mihttomeari. Bargu čájeha ollislaš strategijja mas leat bargan sihke hástalusaiquin maid pasieanttat vásihit ja maiddái váikkuhan bajitdási struktuvrraide ja rámmadahkosiidda.

Ovttasbargu dearvvašvuodadoaimmahagaiguin

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuoda RHF ovttasbargošiehtadus vuolláičállojuvvui jagis 2022. Ovttasbargošiehtadus lea oassi barggus fállat sámi álbmogii dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalusa. Sámedikki ja Davvi Dearvvašvuoda RHF ovttasbargošiehtadus dahká ahte lea beliide álkit váldit oktavuoda nubbi nuppiin, sihke oktasaš hástalusaid ja rievdadusaid birra mat gullet sámi pasieanttaid dearvvašvuodafálaldagaide, ja eará dearvvašvuodahástalusaid birra davvin.

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuodta RHF lea soahpan joatkit ovttasbargošiehtadusa áigodaga 2024–2026. Bealit leat ovttaoivilis das ahte ovttasbargošiehtadus dahká ahte lea álkit gulahallat gaskaneaset ja ahte gulahallan lea eambo struktuvrralaš, sihke áššiin mat gusket oktasaš hástalusaid ja áššiin mat gusket rievdadusaid mat váikkuhit sámi pasieanttaide. Guvllolaš geavaheaddjelávdegoddi lea rávveaddji orgána Davvi Dearvvašvuoda stivrii ja doaibmi direktivrii strategalaš áššiin mat gusket pasieanttaid ja sin lagamusaid fáldaldahkii Davvi-Norggas. Sámediggi árvala ahte dan lávdegoddái nammaduvvo sámi lahttu. Jagis 2025 nammaduvvui miellahttu áigodahkii 2025–2026.

Sámedikkis leat jagis 2025 jearran sáhtta go dat nammadit miellahtu Helse Nord-Trøndelag HF geavaheaddjelávdegoddái. Sámedikkis ii leat leamaš kapasitehta nammadit kandidáhta dasa 2026–2027 áigodahkii. Danne bivddii Sámediggi Helse Nord-Trøndelag HF váldit oktavuoda guovllu sámi birrasiiguin vai dat árvalivčče kandidáhta.

Sámediggi lea árvalan sámi miellahtu Helse Nord-Trøndelag stivrii áigodahkii 2026–2027.

Dasto Sámediggi lea árvalan sámi miellahtuid dearvvašvuodalgádusaid stivrraide mat gullet Davvi Dearvvašvuoda vuollái. Davvi Dearvvašvuoda stivra nammada daid. Sámediggi maiddái lea árvalan sámi miellahtu Davvi Dearvvašvuodta RHF ja Helse Sør-Øst RHF stivrraide, maid ráđdehus nammada

Sámediggi lea gulahallamis Gaska-Norgga dearvvašvuodta RHF:in váldán ovdan mii ovddasvástádusaid dearvvašvuodadoaimmahagain lea iežaset bálvalussuorggis, mas lea deattuhan ahte lea dárbu doarvái dieduide ja máhttui sámi pasieanttaid birra, sámi kultuvrra, giela ja sámegiela geavaheami vuoigatvuoda birra. Sámediggi oaivvilda erenoamáš dehálažžan ahte dearvvašvuodadoaimmahagat láchet diliid sámegiela geavaheapmái, earret eará nu ahte dulka lea olámuttos. Sámediggi maiddái lea deattuhan hástalusaid maid sámi mánat ja nuorat vásihit cielaheami ja rasismma dihte go lea gulahallan Gaska-Norgga Dearvvašvuodta RHF:in.

Sámi spesialistadearvvašvuodabálvalusa organiserema áššedovdilávdegoddi

Ráđđehus diedihii diedáhusas Meld. St. 9 (2022–2023) ahte áigu čadahit guorahallama mas árvvoštallá doaibmabijuid mat sihkkarastet ahte dat geatnegasvuodát mat stáhtas leat sámi álbmogii, vuhtiiváldjuvvojit. Diedáhusas earret eará čuožžu ahte guorahallama mandáhtas maiddái galgá árvvoštallat leago Sámi klinihkka dál organiseriejuvvon ulbmillaččat ja vel movt SÁNÁG nationála doaimmaid sáhtá ovdánahttit. Dan ovdii lea Sámediggi mánggaid jagiid bargan. Sámediggi lea konsulteren Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttain lávdegotti birra mii galgá čielggadit movt dat geatnegasvuodát mat stáhtas leat sámi álbmogii vuhtiiváldjuvvojit spesialistadearvvašvuodabálvalusas. Konsultašuvnnain sohpe lávdegotti mandáhta ja čoahkkádusa. Áššedovdilávdegoddi earret eará galgá árvvoštallat ollašuhttet go dálá dearvvašvuodabálvalusat sápmelaččaid vuoigatvuodaid, ja lágiduvvojit go bálvalusat álbmotrievttalaš geatnegasvuodaid mielde mat bohtet ovdal ILO-konvenšuvnnas nr. 169. Lávdegoddi galgá árvalit dárbbalaš doaibmabijuid sihkkarastin dihte ahte sámi pasieanttat ožžot dásseárvosaš dearvvašvuodafálaldaga miehtá Norgga. Lávdegotti barggu guovddáš oassi lea árvvoštallat Sámi klinihka organiserema.

7.3 Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi pasieanttat ja geavaheaddjit, beroškeahhtá gos orrot, ožžot gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon dikšun- ja fuolahanbálvalusa.

Sámediggi systemáhtalaččat bargá nannet sámi pasieanttaid vuoigatvuodaid, áimmahuššat sámi giela ja kultuvrra dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusain ja ovddidit dásseárvosaš bálvalusaid miehtá Sámi. Sámediggi lea konsultašuvnnain nationála dearvvašvuodaeseiválldiiguin sihkkarastán konkrehta buoridemiid nugo sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoda e-oahpahusas, ahte dulkabálvalusat leat eambo olámuttos ja ahte dehálaš sámi dearvvašvuodabálvalusaid suodjaluvvojit. Dat lea mielde váikkuheame mihttomeari olaheapmái das ahte dearvvašvuodadoaimmahagat fáallet bálvalusaid mat leat heivehuvvon sámi geavaheddjiide.

Sámediggi lea systemáhtalaččat váldán ovdan ahte lea dárbu gielalaš heivehemiide, kulturipmárdussii ja buorebut heivehuvvon fálaldagaide. Dan lea dahkan nu ahte lea gulahallan guvllolaš dearvvašvuodadoaimmahagaiguin, ovdánahtán vuorasolbmuidstrategiija ja doaibmaplána vuorasolbmuid váste, ovddidan cealkámušaid nationála plánaide ja suohkanplánaide ja vel searvan Demeansaplána 2030 bargui. Doarjjaortnegat guovddáš sámi ásašusaide ja fierpmádagaide váste, nugo Várdobáikái, Sámi doaktáriid searvá, Oslo sámi vissui ja dearvvašvuodafierpmádahkii Áarjelsaemien healsoeviermie, dahket ahte dearvvašvuoda- ja fuolahusbargu mas lea sámi profiila olaha viidát ja váikkuha sihke eastadeapmái, gelbbolašvuodalohttemii ja identitehta ja giela nannemii. Sámediggi maiddái doarju prošeavttaid mat dokumenterejit árbevirolaš máhtu ja mat váldet ovdan psyhkalaš dearvvašvuoda boazodoallobirrasiin, mii dahká ángiruššama dásseárvosaš bálvalusaid ovddas vel čielgaseabbon, maiddái joavkkuide main leat erenoamáš dárbbut. Buot dát oktiibuot čájehit Sámedikki ollislaš ángiruššama mas politihka hábmemiin, njuolggoarjagiin fágabirrasiid ja doaibmabijuiiguin mat vuodduvvojit báikkálaš dárbbuide, barget dan sihkkarastima ovddas ahte sámi pasieanttat ožžot duohta vuoigatvuodaid, kultuvrralaččat ja gielalaččat heivehuvvon bálvalusaid ja dearvvašvuodafálaldaga mii lea seamma dásis go dat fálaldat maid majoritehta oážžu.

7.3.1 Čoahkketabealla - dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus. rev. buš. ektui
40001 Geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid várás - Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter - njuolggodoarjja	846 000	846 000	0
40101 Sámi doavttersearvi - njuolggodoarjja	365 000	365 000	0
40201 Áarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodoarjja	454 000	454 000	0
40301 Geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid várás - Oslo sámi viessu - njuolggodoarjja	709 000	709 000	0
40401 Dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš seminára- njuolggodoarjja Aajege:ii - Trøndelága fylkkasuokkan	199 000	199 000	0
42001 Doarjja dearvvašvuoda-, fuolahus ja mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	3 418 242	2 700 000	-718 242
Submi	5 991 242	5 273 000	-718 242

Guvllolaš dearvvašvuodadoaimmahagaid bargamušdokumeanta

Sámediggi lea konsulteren Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttain guvllolaš dearvvašvuodadoaimmahagaid bargamušdokumeanttain birra. Dat gulahallan mii Sámedikkis ja Davvi Dearvvašvuodas lei ovdal proseassa doaibmabijuid hárrái mat gusket Davvi Dearvvašvuhtii, lei dehálaš vuoddu konsultašuvnnain. Bealit šadde ovtta oaivilii buot čuoggáin. Lei sáhka das ahte buktit e-oahpahušreaidduid sámegielas ja kultuvrras olámuđui, viiddidit dulkonbálvalusa ja bisuhit Sámi klinihka fáladagaid ja struktuvrraid dassáži go Sámi klinihka boahhtevaš organiserema áššedovdilávdegoddi geige raporttas.

Sámedikki vuorasolbmuidstrategiija doaibmaplána

Sámi vuorasolbmot lea dehálaš resursat servodagas. Dievasčoahkkin mearridii Sámedikki vuorasolbmuidstrategiija jagis 2023, ja doaibmaplána ges jagis 2025. Doaibmaplána galgá sihkkarastit sámi vuorasolbmuid árvvolaš vuorasvuoda miehtá Sámi. Doaibmaplána lea ráhkaduvvon ovtta Sámedikki vuorasolbmuidráđiin, mii lea viežžan cealkámušaid suokkaniid vuorasolbmuidráđiin ja sámi vuorasolbmui miehtá riikka.

Dehálaš oassi plána lea ahte vuorasolbmot galget oažžut bálvalusaid ja buresbirgenteknologiija mat leat heivehuvvon sámi gillii ja kultuvrii. Sámi vuorasolbmot dihtet ja máhttet ollu giela, kultuvrra ja árbevieruid birra, ja dan dehálaš gelbbolašvuoda ferte fievrridit boahhtevaš buolvvaide. Diliid ferte lánčit nu ahte dan gelbbolašvuoda sáhtá sirdit, ja fertejit maid gávdnot arenat buolvvaid gaskasaš searvevuodaide. Doaibmaplána lea konkreetta doaibmabijut sihkkarastin dihte ahte sámi vuorasolbmot sáhttet eallit sápmelažžan, nu ahte sis lea buorre dili ja kvalitehta eallimis.

Fuolahusbálvalusa fágalaš ovdánahttin ja gelbbolašvuodalokten

Sámediggi ja Dearvvašvuodadirektoráhtta leat lágidan fágadeaivvadeami sámi dearvvašvuodafágabirrasiid, mat barget fága- ja gelbbolašvuodaovdánahttimiin buhcciidruovttuin ja dearvvašvuodabálvalusain sámi álbmoga vástte. Gulahaladettiin Sámedikkiin lea Dearvvašvuodadirektoráhtta juolludan doarjaga dáidda mat leat dehálaš akteverrat dán barggus: Áarjelsaemien healsoeviermie, Várdobáiki sámi guovddáš, Hábmara suokkan, Oslo sámi viessu, Gáivuona suokkan ja Sámi buhcciidsiid ja ruoktobálvalusaid ovdánahttinguovddáš Kárášjogas. Sámi buhcciidsiid

ja ruoktobálvalusaid ovdánahttinguovddáža (USHTT) dáfus Kárášjogas, lea Sámedikkis jodus proseassa mas čielggada mii rollaid guovddážis galgá leat vai šattašii nationála guovddážin vai sáhtá dahkat ahte sámi fágaovdánahttin ja gelbbolašvuodálokten lea ávkin olles sámi álbmogii.

Dábálaš medisiinnalaš bálvalusat ja fáhkamedisiinnalaš bálvalusat mat eai leat buohcciviesus

Sámediggi lea ovddidan cealkámuša stuoradiggediedáhussii dábálaš medisiinnalaš bálvalusaid ja fáhkamedisiinnalaš bálvalusaid birra mat eai leat buohcciviesus. Sámediggi deattuhii ahte sámi pasieanttain lea vuoigatvuohta oažžut gielalaččat heivehuvvon bálvalusaid, ahte sii leat vásihan vealaheami, ja ellet doaresbeale suohkaniin main lea guhkki mátkkoštit buohccivissui. Diedáhusas lea sierra oassi man bajilčála lea «Samiske pasienters rett til og behov for tilrettelagte tjenester» (Sámi pasieanttaid vuoigatvuohta ja dárbu heivehuvvon bálvalusaide), mas daddjojuvvo ahte lea dehálaš fuomášit buriid čovdosiid mat dahket ahte dearvvašvuodabargit olahit sámi giellagelbbolašvuohta vai eai šatta gulahallanválttisvuođat ja boasttuipmárdusat. Stuoradiggi lea meannudan ráđđehusa stuoradiggediedáhusa ja bivdán ahte ráhkaduvvo čielggadanraporta mii galgá válbmanit njukčamánu 2026.

Gulaskuddancealkámuš

Sámediggi lea ovddidan cealkámuša Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeantta gulaskuddamii lága Endringer i helsetilsynsloven mv, samt forslag om å oppheve lov om Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten birra (rievdadusat dearvvašvuodabearráigeahččolágas jnv., ja evttohus fámuhttit lága stáhta dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusa guorahallankommišuvnna birra). Gulaskuddancealkámušain Sámediggi deattuha ahte sámi álbmot dárbbáša dan ahte fágaolbmot, almmolaš instánsat ja eiseválddit ohppet eambbo sámi diliid birra. Dasto Sámediggi lea čujuhan ahte sihke departemeanta ieš ja mángga dutkama gávdnosat duodaštit ahte go dearvvašvuodabargit eai doarvái máhte sámi diliid birra, de dat dagaha guhkes gaskka dearvvašvuodabargiid ja dearvvašvuodabálvalusaid sámi geavaheddiid gaskii. Sámediggi bivddii ahte árvvoštallojuvvo sáhtá go oahpahusa ja dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusaid buoridit dainna lágiin ahte rievdata mánga lága, ja maiddá diedihvanuogádagaid rievdadeami bokte, muhto almmá dan haga ahte ferte ovttaštit sorjjasmeahtun iehčanas orgána stáhtalaš bearráigeahččanorgánain. Cuonomás 2025 gesii ráđđehus árvalusa Ukom ja Dearvvašvuodabearráigeahču ovttaštimis. Sámedikki eará árvvoštallamat, ja dehálaš hástalusat mat sámi álbmogis leat dearvvašvuodabálvalusaid hárrái, eai váldojuvvon mielde dahje čalmmustahttojuvvon proposišuvnnas Prop. 121 L (2024–2025).

Sámediggi lea ovddidan cealkámuša Kárášjoga gieldda oasseplánii dearvvašvuođa ja fuolahusa birra 2024–2034. Sámediggi deattuhii ahte sámi álbmot gillá sihke cielaheami, vealaheami, veahkaválddálašvuođa ja eará duodalaš dáhpáhusaid maid dihte sáhtá gáibiduvvot psykologabálvalus. Sámediggi čujuhii ahte lea fuomášuhttojuvvon ahte Kárášjoga gielddas ii leat dál suohkanpsykologa. Sámediggi oaivvilda ahte iešsorbmemma eastadeapmi sámi birrasiin lea bargu maid gielddat berrejit vuoruhit álbmotdearvvašvuodabarggus, muhto gielddaoasseplánas ii leat erenoamáš fokus dasa. Sámediggi lea deattuhan ahte giella berre čielggasmahttit guđiin bálvalusain galget leat iešguđet doaimmat ja rollat iešsorbmemma eastadanbarggus, fuolahit ahte gávdnovit dárbbášlaš ja doarvái plánadahkosat, ja bargat láchit diliid buori ovttasdoaimmamii siskkáldasas gielddas, ja gieldda ja spesialistadearvvašvuodabálvalusa gaskkas.

Návuona suohkanis lea leamaš surggiidrasttideaddji plána eastadanbargguide mánáid ja nuoraid várás gulaskuddamis, ja gulaskuddanáigemearmi lei čakčamánu 2025. Sámediggi lea ovddidan cealkámuša plánii ja deattuhan ahte sámi giella, kultuvrra ja identitehta berre dohkkehit resursan, ja váldit mielde suohkana doaibmabijuide ja bálvalusaide mat leat oaivvilduvvon mánáide ja nuoraide. Sámediggi dasto maiddá čujuhii ahte lea dárbu ahte gávdnovit sámi kulturdoaimmat, ahte bálvalusain lea sámegiel gelbbolašvuohta ja ahte lea ovttasbargu sámi organisašuvnnaiguin ja ásahusaiguin. Deattuhuvvui maid ahte Návuona giellaguovddáža berre dohkkehit strategalaš resursan suohkana eastadanbargguin, ja ahte berre ásahuvvot geatnegahtti ovttasbargu giellatguovddáža ja suohkana bálvalusaid gaskkas. Suohkan lea ain meannudeame plána.

Demeansaplána 2030

Sámediggi lea leamaš mielde čoahkkimiin ja ovddidan árvalusaid ráđđehusa Demeansaplánii 2030. Sámediggi lea cealkámušain deattuhan ahte sámi vuorasolbmui geain lea demeansa, leat erenoamáš hástalusat giella, kultuvrra ja dáruiduhttima vásáhusaid geažil. Ollugat eai šat nákke muitalit maid oaivvildit dárogillii ja hupmet sámegiella. Demeansaplána ferte sihkarastit ahte bálvalusat leat dásseárvosaččat ja heivehuvvon gillii ja kultuvrii, ahte gávdnovit sámegiella dearvvašvuodabargit, dulkonbálvalusat, ja maiddá beaive- ja aktivitehtadoaimmat ja institušuvdnasajit main lea sámi profiila, dusten dárbbuid mat sámi

vuorasolbmui geain lea demeansa, leat. Sámediggi maiddá lea ohcalan ahte pláns namuhuvvošii doarjaga birra lagasolbmui, ja ahte das livččii eambbo systemáhtalaš dieđut ja dutkan, ja maiddá ahte das lea sámi perspektiiva dearvvašvuoda- ja fuolahusoahpuin. Demeansaplána ovdanbuktojuvvo 2026 giđa.

Sámediggi maiddá lea ohcalan ahte pláns namuhuvvo doarjaga birra lagasolbmui, ahte das eanet systemáhtalaš dieđuid ja dutkama, ja sámi perspektiivva birra dearvvašvuoda- ja fuolahusoahpuin pláns. Demeansaplána ovddiduvvo 2026 giđa.

7.3.2 Geavaheaddjái heivehuvvon fáladat sámi álbmogii, eallingearde- ja álbmotdearvvašvuodaperspektiivvas – njuolggodoarjja Várdobáikái

Doarjjaortnega mihttomearri – Geavaheaddjái heivehuvvon fáladat sámi álbmogii, eallingearde- ja álbmotdearvvašvuodaperspektiivvas:

- Rávvet ja bagadallat olbmuid ja organisašuvnnaid geat/mat háliidit čadahit eaktodáhtolaš geavaheaddjivuđot doaibmabijuid sámi vuorasolbmui.

Dán ortnega bokte Várdobáiki bagadallá ja rávve olbmuid ja organisašuvnnaid geat/mat háliidit lágidity eaktodáhtolaš doaimmaid sámi vuorasolbmui.

Várdobáikkis leat doaimmat dearvvašvuodaossodagas nugo dearvvašvuodaevaivvadeapmi sámi vuorasolbmui, ja lea ovtasbargan sihke suohkaniiguin ja eará aktevrraiguin mat barget sámi dearvvašvuodaášiiguin, ja lea bagadallan ja gaskkustan dieđuid sámi dearvvašvuoda birra olbmui.

Várdobáiki lea 2025:s earret eará rávven, bagadallan, ovddidan árvalusaid ja doallan iešguđet logaldallamiid. Earret eará lea doallan logaldallama Dearvvašvuodadirektoráhta fágačoahkkaneamis UiT suodjalandivššárstudeanttaid ja buohccidivššárstudeanttaid vástte. Sáhkavuorui leat čalmmustahtán dan movt geavaheddjiide galgá lahkonit, ovdamearkka dihte vuoraset sápmelaččaide. Dain maiddá leat deattuhan man mávssolaš sámi kulturmáhttu lea. Dasa lassin leat bagadallan ášahusaid proševttaid ja prošeahtoahcamiid oktavuodas. Leat maid doallan kurssa Skániid skuvlla guđát luohká ohppiide.

Bagadallan galgá dahkat ahte sámi álbmot oažžu fáladagaid mat buorebut leat heivehuvvon geavaheddjiide, ja mat leat kultuvrii heivehuvvon.

7.3.3 Sámi doaktáriid searvi - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri: – Sámi doaktáriid searvi:

- Sámi doaktáriid searvi sáhtta fágalaš veahki ja diehtajuohkindoaimma bokte váikkuhit dasa ahte sámi álbmogis lea dearvvašvuodafáladat mii lea heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii.

Lea dollojuvvon čoahkkin Sámi doaktáriid servviin mas fáddá lei fuolastusdiehtu Sámi klinihka virggiid birra. Sámediggi lea ovddidan ášši Davvi dearvvašvuhtii ja Finnmárkku buohccivissui, ja bivdán ahte virggiiguin ii dahkkojuvvo mihkkege ovdal go čielggadeapmi maid Dearvvašvuodadirektoráhtta lea álggahan organiserema birra, lea válmmas.

7.3.4 Áarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Áarjelsaemien healsoeviermie:

- Váikkuhit ja nannet barggu ovtaárvosaš dearvvašvuodafáladaga hárrái sámi álbmogii lullisámi quovllus.

Fierpmádat lea lágityan ja searvan fágakonferánssade nugo Sørsamisk helsekonferanse (lullisámi dearvvašvuodakonferánssa) ja Sámi Arenai. Fierpmádat lea doallan oahpahusa earret eará NTNU, Nuortta universitehtas, OsloMetas ja lea maid doallan sáhkavuoruid mángga konferánssas sámi kulturgelbbolašvuoda, dávdaimárdusa ja unnitloguálbmogiid streassa birra.

Mánát ja nuorat leat vuoruhuvvon oahpahusa ja proševttaid bokte álbmotdearvvašvuoda, eallimis birgema ja sámi kulturmuittuid birra skuvllain, nuoraidčoahkkanemiin ja antigivssidanproševttain. Fierpmádat lea ovtasbargan suohkaniiguin ja eaktodáhtolaš aktevrraiguin eastadan dihte dan ahte olbmot gártet olggobeallái ja maiddá eastadan dihte sámiid cielaheami, dan leat earret eará bargan nu ahte leat lágityan doaimmaid maidda lea álki searvat, nugo dolastallan ja lávostallan.

Eastadanbargui leat gullan VIVAT-kurssat ja ovttasbargu SÁNÁG:in ja Našunála sámi gealboguovddážiin (NASÁG) iešsorbmemma eastadeami birra. Das maiddá leat ságastallan ja doallan logaldallamiid suohkaniidda ja eará organisašuvnnaide iešsorbmemma eastadeami birra. Fierpmádat lea leamaš mielde ođasmahttime doaibmaplána spesialistadearvvašvuodabálvalusaid birra sámi álbmoga várás, ja maiddá leamaš mielde heiveheame reaiddu, mii adnojuvvo barggus mii guoská borramii, sámi gillii ja kultuvrii. Fierpmádat lea veahkehan sihkkarastit resurssaid sámi dearvvašvuodajoavkkuide lulli- ja julevsámi guovlluin čoahkkimiid bokte Dearvvašvuodadirektoráhtain, Stuoradikkiin ja Gielda- ja guovlodepartemeanttain. Fierpmádat lea čoahkkinnastán mángggain dutkiin bagadallama oktavuodas dutkanprošeavttaid birra. Dasto lea maid veahkehan juohkit dieđuid, bagadallat ja gaskkustit vásáhusaid sámiid cielaheami, rasismma ja vealaheami birra.

7.3.5 Geavaheaddjái heivehuvvon fálladat vuoras sámiide – njuolggadoarjja Oslo sámi vissui

Doarjjaortnega mihttomearri – Geavaheaddjái heivehuvvon fálladat vuoras sámiide:

- Ovddidit geavaheaddjái heivehuvvon fálladaga sámi vuorasolbmuid várás guovlluin gos sápmelaččat leat unnitlogus.

Oslo sámi viessu lágida dearvvašvuodadeaivvademiid sámi vuorasolbmuide Oslos ja Oslo lahkosiin. Dearvvašvuodadeaivvadeamit leat dehálaš deaivvadanbáikkid vuoras sápmelaččaide Oslo guovllus, gos besset sámástit ja gullat sámegiela. Deaivvademiide gullet sáhkavuorut dearvvašvuoda birra, sosiála doaimmat dego museaid galledeapmi ja mátkkit, ja maiddá sámi biebmu. Sámi viessu lea ovddidan gulaskuddancealkámušaid, dat searvá geavaheaddje- ja referánsajoavkkuide ja forumaide gos sáhtta muitalit sámi dearvvašvuoda birra, ja dasto dat maiddá vástida go olbmot váldet oktavuoda ja váldá vuostá ohppiid ja studeanttaid. Sámi viessu lea bargagoahtán sámi dearvvašvuodafierpmádaga ásaheami ovdii Oslos.

7.3.6 Máttasámi dearvvašvuodakonferánssa - njuolggadoarjja

Konferánssa mihttomearri – Máttasámi dearvvašvuodakonferánssa:

- Eanet gelbbolašvuohta dearvvašvuoda ja eallineavttuid birra, ja sámi pasieanttaid hástalusaid ja dárbbuid birra lullisámi guovllus.

Máttasámi dearvvašvuodakonferánssa lágiduvvui Stjórdalas skábmamánus 2025. Seminára váldoulbmil lei váikkuhit heivehuvvon dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaide sápmelaččaide lullisámi guovllus. Konferánssa fáddá lei kriisa ja kriissaid gieđahallan Sámis, ja das erenoamážit ságastalle dan birra mii doaibmá bures ja mii lea hástalus. Das maiddá ságastalle sámi álbmoga dearvvašvuodabálvalusaid birra.

7.3.7 Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusprošeavttat - ohcanvuodot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus. rev. buš. ektui
Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja 42001 mánáidsuodjalusprošeavttat - ohcanvuodot doarjja	3 418 242	2 700 000	1 700 000	-718 242
Submi	3 418 242	2 700 000	1 700 000	-718 242

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja 42001 mánáidsuodjalusprošeavttat - ohcanvuodot doarjja	3 641 100	222 858	3 418 242
Submi	3 641 100	222 858	3 418 242

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
23	12	7	4

Doarjjaortnega mihttomearri – Dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusprošeavttat:

- Buorre dearvvašvuoda ja ovttaárvosaš dearvvašvuoda-, fuolahus- ja mánáidsuodjalusbálvalusat.

Earret eará lea juolluduvvon doarjja Ávjovári Johttisápmelaččaid Listui, prošeavttat Reindriftsutøvernes helse i møte med klimaendringer – Overføring av tradisjonell samisk kunnskap fra eldre generasjon til yngre reinerne for styrking av psykisk helse blant unge reindriftssamer (boazodolliid dearvvašvuoda dálkkádatrievdemiid olis – sámi árbevirolaš máhtu fievrridit vuorraset buolvvas nuorra boazoeaigádiidda, nannen dihte nuorra boazosápmelaččaid psykalaš dearvvašvuoda).

Prošeavtta ulbmil lea čohkket, dokumenteret ja gaskkustit sámi árbevirolaš máhtu das movt boazodoalus dustejit ekstrema dálvviid (goavi), ja das deattuhit movt dakkár ekstrema dilit čuhcet boazoeaigádiid fysalaš ja psykalaš dearvvašvuhtii. Prošeavtta duogáš lea ahte Oarje-Finnmárkkus leat leamaš májga goavvejagi áigodagas 2019–2024, mat leat hástalan boazodoalu heajos guohtuma dihte. Sámirádi ovddeš raporttat leat čuvgehan dálkkádatrievdamiid, muhto dain váilot konkrehta boazodoallofágalaš čovdosat ja metodat árbevirolaš máhtu dokumenteremii. Prošeavttas áigot ovdidit dárkilis máhttovuođu nuorat ja vuorraset buolvvaid ovtasbarggu bokte, nannet nuorra boazosápmelaččaid (erenomážit dievdduid) psykalaš dearvvašvuoda ja kártet strategijaid das movt ovdal leat dusten goavvejagiid.

Sámedikki njukčamánu reviderejuvvon bušeahhta lasihuvvui juolludus miljovnnain ruvnnuin. Jagis 2025 lea maiddá 716 900 ruvno sirdojuvvon dán postii eará poasttain.

7.4 Álbmotdearvvašvuoda

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi álbmogis lea buorre dearvvašvuoda ja loaktá bures.

Sámediggi lea jagis 2024 systemáhtalaččat bargan nannet sápmelaččaid álbmotdearvvašvuoda. Dan lea dahkan sihke politihkalaš váikkuheami, riikkaidgaskasaš ovtasbarggu ja mearredidolaš doaibmabijuid bokte. Álbmotdearvvašvuodálága reviderema oktavuodas oáččui Sámediggi miedihuvvot dasa ahte suohkanat, fylkkasuohkanat ja stáhta galget erenoamáš fuomášumi bidjat sámi álbmotdearvvašvuodahástalusaid, ja ahte suohkaniid álbmotdearvvašvuodabarggus galget leat mielde doaibmabijut vealaheami vuostá. Dasto Sámediggi lea ovdidan árvalusaid dearvvašvuodadutkama lága rievdadeapmái ja WHO máilmmiviidosaš doaibmaplánii álgoálbmotdearvvašvuoda várás, maid oktavuodas mii erenoamážit leat váldán ovdan álgoálbmotvuoigatvuođaid, iešmearrideami, suverenitehta dieđuid dáfus ja giela mearkkašumi, kultuvrra ja árbevirolaš máhtu. NOU 2025: 8 gulaskuddama oktavuodas, deattuhii Sámediggi ahte lea dárbu čielgaseappot operationaliseret sámi perspektiivvaid nátionála vuoruhaneavttuin

mat gusket álbmotdearvvašvuhtii. Dasa lassin Sámediggi lea álggahan guovtti jagi proševtta iešsorbmemas eastadeami várás sámi suohkaniin, mii galgá duddjot vuodu dasa movt viidáset vuoruhit doaibmabijuid. Sámediggi nanne dáid bargguid bokte ollislaš ja ovttáárvosaš álbmotdearvvašvuodapolitiikka máhttuvuodu, riektuvuodu ja doaibmamuni Sámis.

7.4.1 Čoahkketabealla - Álbmotdearvvašvuhta

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus. rev. buš. ektui
43701 Eastadit iešsorbmemas Sámis – prošekta	2 125 000	1 000 000	-1 125 000
Submi	2 125 000	1 000 000	-1 125 000

Álbmotdearvvašvuodálága revideren

Álbmotdearvvašvuodáláhka lea reviderejuvvon ja dan revideremii sáddii Sámediggi gulaskuddancealkámuša. Sámedikki árvalus das ahte suohkanat ja fylkkasuohkanat galget deattuhit álbmotdearvvašvuodáhástalusaid sámi álbmoga gaskkas, lea váldojuvvon mielde láhkaárvalussii. Dasto galgá stáhta rolla nannejuvvot lága bokte nu ahte stáhta galgá atnit muittus álbmotdearvvašvuodáhástalusaid mat erenoamážit gusket sápmelaččaide, ja árvvoštallat álggahit doaibmabijuid jus dat leaš relevánta. Sámediggi maiddá lei árvalan ahte rasisma álbmotdearvvašvuodáhástalusas namuhuvvo lágas. Ráđđehus čuovvolii dan árvalusa muhtun muđui dainna lágiin ahte árvalusa boahťa ovdan ahte suohkanat galget álggahit doaibmabijuid earret eará vealaheami vuostá. Stuoradiggi meannudii lága geassemánu 2025 ja dat gustogodii ođđajagimánu 1.b. 2026.

Dearvvašvuodadutkama lága ja dasa gullelaš njuolggadusaid rievdadusevttohus

Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta sáddii golggothmánu 2024 álbmotdearvvašvuodálága oktan dasa gullelaš njuolggadusaid rievdadusárvalusa gulaskuddamii. Gulaskuddanáigemearri lei ođđajagimánu 6.b. 2025. Sámediggi ovddidii cealkámuša mas dajai ahte sámi dearvvašvuodadutkan ii leat fáddán gulaskuddannotáhtas, ja ahte danne sáhtta navdit ahte evttohuvvon láhkarievdadusat eai leat relevántat Sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš lávdegotti mandáhttii.

Máilmmi dearvvašvuodaorganisašuvdna (WHO) - Global Plan of Action for the Health of Indigenous Peoples

Máilmmi dearvvašvuodaorganisašuvdna mearridii miessemánu 2023 resolušuvnna álgoálbmotdearvvašvuoda birra. Resolušuvnna bivdojuvvo ahte WHO váldodirektevra ráhkada máilmmiviidosaš doaibmaplána álgoálbmotdearvvašvuhtii, ovttas miellahttoštáhtaiquin, álgoálbmogiiguin, relevánta ON- ja multilaterála vuogádatorganisašuvnnaiguin, ja maiddá siviilaservodagain, akademiiain ja eará berošteddjiiguin. Máilmmiviidosaš doaibmaplána ráhkadeami jodiha WHO sohkaheali, vuoigatvuodaid ja dásseárvvu ossodat.

Sámediggi lea jagis 2025 ovddidan cealkámuša dan doaibmaplánii. Sámediggái lea dehálaš ahte álgoálbmotdearvvašvuhta ipmirduvvo riektin. Sámediggi čujuha iežas cealkámušas earret eará álgoálbmogiid iešmearrideami, ásaheami nannema ja dearvvašvuoda buorideaddji práksisiid mearkkašupmái mat vuodđuduvvojit gillii, kultuvrii ja árbevirolaš máhttui. Sámediggi maiddá oaivvilda ahte lea dárbu nannet nátionála ortnegiid riikkaidgaskasaš standárddaid mielde, vai FPIC-prinsihppa doaibma kollektiivlaš vuoigatvuodaid beaktis suodjaleapmin. Cealkámušas váldojuvvojedje ovdan prinsihpat mat gusket suverenitehtii dieđuid dáfus ja kollektiivlaš mearridanvárdái, maiddá Sámedikki dutkanetihkalaš lávdegotti ásaheami mii addá miehtama sámi álbmoga bealis. Sámediggi ávžžuhii ahte WHO váldá duohtavuoda- ja seanadanproseassaid mielde máhttuvuodđun, ahte dat dohkkeha árbevirolaš eallinvugiid mávssolašvuoda ja gullelašvuoda eatnamiidda, ráhkada doaibmaplána vuoigatvuodaide vuodđuduvvon prinsihpaid vuodul mat nannejuvvojit ILO-konvenšuvnna nr. 169, ja maiddá ahte dat ovddida oahpu ja dearvvašvuodabálvalusaid álgoálbmogiid gielaide. Máilmmi dearvvašvuodaorganisašuvnna stivrejeaddji orgána ságaškušša plána guovvamánu 2026 ja plána gustogohtá jagis 2027.

NOU 2025: 8 Folkehelse – verdier, kunnskap og prioritering (Álbmotdearvvašvuhta – árvvu, máhttu ja vuoruheami)

Álbmotdearvvašvuodadoaibmabijuid vuoruheami lávdegoddi nammaduvvui jagis 2024. Dat galgá čielggadit álbmotdearvvašvuodadoaibmabijuid ja rávvat daid oktavuodas. Mandáhtas bivdojuvvo ahte lávdegoddi earret eará válbme álbmotdearvvašvuodadoaibmabijuid árvvoštallama árvovuodu, ahte dat válbme

vuoruhemiid máhttovuođu, ja ahte dat árvala doaimmaid mat sáhttet váikkuhit dasa ahte álbmotdearvvašvuodadoaibmabijut árvvoštallojuvvojit seamma láhkai iešguđet sektoriin, ja ahte dat bajitdásis ávžžuha movt álbmotdearvvašvuodadoaibmabijuid vuoruhaneavttuin. Lávdegoddi geigii NOU ráđđehussii 2025 čavčča, ja ráđđehus sáddii árvalusa gulaskuddamii nu ahte gulaskuddanáigemearri lei juovlamánus.

Sámediggi sáddii gulaskuddancealkámuša. Sámediggi árvvoštallá ahte lávdegotti ávžžuhusat sáhttet nannet sámi álbmotdearvvašvuoda, jus fal álgoálbmotvuoigatvuodát ja sámi perspektiivvat čielgaseappot válđojuvvojit mielde mearrádusvuđđui. Vaikko čielggadeamis namuhuvvojit sámi beroštumit, de dat unnán leat operationaliserejuvvon árvaluvvon vuoruhaneavttuin. Sámediggi earret eará oaidná ahte lea dárbu válđit dásseárvvu ovdan eksplisihhta prinsihppan álbmotdearvvašvuodabarggus, ja čujuha dasa ahte dásseárvu eaktuda heivehuvvon čovdosiid sihkkarastin dihte ahte leat duohta vejolašvuodát buori dearvvašvuoda dáfus. NOU:s 2025: 8 unnán muitaluvvo álgoálbmogiid suverenitehta birra dieđuid dáfus ja ásaheuvvon ortnegiid birra sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš dohkkeheami várás. Sámediggi čujuha dasa ahte politihkalaš áigumušat ja váikkuhangaskaoamit eai heive oktii, ja maiddái ahte bušeahta unnideami árvalus, sáhtá dagahit sámi perspektiivvaid vuhtiiváldima ovdii.

7.4.2 Eastadit iešsorbmemas Sámis – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámi suohkaniin ja guovlluin eanet máhttu iešsorbmemas birra ja iešsorbmemas eastadeapmi.

Jagis 2025 lea čadahuvvon almmolaš háhkan iešsorbmemas eastadeami prošeaktii Sámis. Dan oktavuođas lea šiehtadus vuolláičállojuvvon Finnmarkku buohccivesuin. Šiehtadus bistá guokte jagi ja dasa gullá ahte Finnmarkku buohccivesu galgá guorahallat movt sámi suohkanat eastadit iešsorbmemas.

Prošeavtta loahpparaporta galgá leat gárvvis juovlamánu 15. beaivái 2026. Raporttas galgá leat vuđolaš analysa sámi suohkaniid dálá iešsorbmemas eastadeaddji doaimmain, ja raporttas galgá maid leat mielde daid doaimmabijuid beaktuvuođa evalueren. Sámediggi dasto árvvoštallá raportta vuodul maid doaimmabijuid galgá vuoruhit čuovvuleamis.

Postii lea sirdojuvvon 1 175 000 ruvdno jagis 2025 gokčan dihte šiehtadusa Finnmarkku buohccivesuin.

7.5 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáid vuoigatvuodát ja dárbbut leat sihkkarastojuvvon go deaivvadit mánáidsuodjalusain.

Sámediggi bargá ovttaárvosaš mánáidsuodjalusbálvalusa ovdii earret eará nu, ahte fuolaha ahte njuolggadusat gávdnojit sámegillii, ja ahte mánáid giella- ja kulturvuoigatvuodaid dainna lágiin nannejuvvojit. Sámediggi maiddái gulaskuddamiid bokte váikkuha lágaid rievdadeapmái čielggasmahttin dihte sámi mánáid álgoálbmotvuoigatvuodaid. Sámediggi earret eará deattuha ahte duohta rievdadeapmái gáibiduvvo ahte mearridanorgánain lea buoret sámi kultur- ja giellagelbbolašvuohta. Ulbmil lea ahte mánáidsuodjalus duste sámi mánáid ja bearrašiid oadjebas, riektesihkkaris ja kultuvrralaččat heivvolaš vuogi mielde.

Mánáidsuodjalusláhka

Mánáidsuodjalusa sámegiela jorgalusa lea Mánáid- ja suodjalusdepartemeanta ovddidan. Lága jorgaleami duogáš lea ahte Sámediggi lea čujuhan dasa ahte fertejit álggahuvvot doaimmabijut maid ulbmil lea nannet luohttámuša gaskal mánáidsuodjalusa ja sámi váhnemiid ja mánáid. Vuodđoláhka nanne ahte stáhta galgá láchčit diliid dasa ahte sámi álbmot, álgoálbmogin, sihkkarastá ja ovddida iežas giela, kultuvrra ja servodateallima. Go njuolggadusat gávdnojit sámegillii, de mánáidsuodjalusa vejolašvuohta vuhtiiváldit máná giela, identitehta ja kultuvrralaš duogáža nannejuvvo, nugo láhka gáibida.

Ulbmil lea ahte jorgaluvvon láhka šaddá dehálaš reaidun sihke sámi mánáide ja bearrašiidda, mánáidsuodjalusbálvalusaide, advokáhtaide, mánáidsuodjalus- ja dearvvašvuodalávdegoddi ja duopmostuoluide.

Oslo universitehta geigii ráđđehussii raporttas mánáidlága ja mánáidsuodjaluslága ovttaastahhtima čielggadeami birra ođđajagimánus 2024, mas leat konkreta rievadanevttohusat goappašat lágaide. Ráđđehus sáddii evttohusa gulaskuddamii ja gulaskuddanáigemearri lei ođđajagimánus 2025. Sámediggi sáddii cealkámuša. Sámediggi lea deattuhan ahte lea dárbu čalmmustahttit ja nannet sámi mánáid

vuoigatvuođaid álgoálbmogin. Unnidan dihte hástalusaid ja buoridan dihte ovttahttimma ovdamuniid eanemus lági mielde, oaiuvvilda Sámediggi ahte lea mearrideaddji dehálaš ahte gávdnojit mearrediđolaš doaibmabijut mat nannejit gelbbolašvuođa ja ipmárdusa sámi mánáid kulturduogáža ja vuoigatvuođaid birra. Erenoamáš dehálaš lea ahte mánáidsuodjalus- ja dearvvašvuođalávdegottiin lea dat gelbbolašvuohta ovdalgo dakkár rievddameamit álggahuvvojit. Dat mearkkaša ahte mánáidsuodjalus- ja dearvvašvuođalávdegoddi guovddášovttadagas ferte leat seamma gelbbolašvuohta danne go departemeanta lea dasa addán ovddasvástádusa válljet lávdegoddái lahtuid. Sámediggi vuordá ahte čielggadeami árvalusaid boadus lea láhkaproposišuvdna dahje ahte dat váldjuvvo mielde go bargagohtet ođđa mánáidsuodjaluslágain jagis 2026.

7.6 Sosiála dilli ja čálgobálvalusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Buresbirgenbálvalusat leat heivehuvvon sámi geavaheddjiide.

Čájehuvvo ahte Sámediggi lea jagis 2025 bargan ollislaččat ja čielgasit dan ovdii ahte buresbirgenbálvalusat heivehuvvojit kultuvrii ja ahte sámi geavaheaddjit ožžot dásseárvosaš bálvalusaid. Leat erenoamážit golbma suorggi maid vuodul Sámediggi bargá. Gulaskuddamiid ja proseassaid bokte oažžun dihte doarjaga politihkalaš áššiide, struktuvrralaš oaidnemeahttumin dahkama čuvgeheami bokte ja boahtteáiggediđolaš rámmaid ovddideami bokte bálvalusaid várás, maiddá teknologijja, innovašuvnna ja rekrutterema várás.

Sámediggi lea jagis 2025 váikkuhan dasa ahte sámi geavaheddjiid dárbbuide biddjojuvvo eambbo fuomášumi, ahte leat eambbo politihkalaš geatnegasvuodát ja buoret máhttovuoddu, ja Sámediggi lea čielgaseappot dadjan maid gáibida bálvalusaid ovddideami ja fidnema birra. Oppalaččat Sámediggi lea nannen vejolašvuođa duodas heivehit buresbirgenbálvalusaid sámi geavaheddjiide.

Sámedikki cealkámuš strategijai «God seksuell helse – vårt felles ansvar» (buorre seksuála dearvvašvuohta – min oktasaš ovddasvástádus)

Sámediggi lea ovddidan cealkámuša strategiiaplánii «God seksuell helse – vårt felles ansvar» (buorre seksuála dearvvašvuohta, min oktasaš ovddasvástádus), mii lea Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeantta, Bargo- ja searvadahttindepartemeantta, Mánáid- ja bearašdepartemeantta, Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeantta, Kultur- ja dásseárvodepartemeantta, Máhtodepartemeantta ja Olgoriikadepartemeantta gaskasaš plána. Sámediggi earret eará lea deattuhan ahte sámi perspektiivvat fertejit oainnusmahttojuvvot, go daid birra ii čužžon bálljo mihkkege dokumeanttas. Sámediggi lea árvalan lasáhusaid mat čielggasmahttet ahte sápmelaččat leat erenoamáš váravuloš joavku, ja ahte lea dokumenterejuvvon ahte vealaheapmi ja unnitloguálbmogiid streassa čuhcet dearvvašvuhtii. Sámediggi deattuhii ahte strategijja ferte ovdánit oppalaš prinsihpain konkrehta doaibmabijuide mat sihkkarastet dásseárvosaš ja kultuvrii heivehuvvon bálvalusaid sámi geavaheddjiide. Buot Sámedikki cealkámušat váldjuvvojedje mielde ráđdehusa strategiiaplánas.

Innovasjon- og samskapingsutvalget (innovašuvdna- ja ovttas ovddideami lávdegoddi)

Ráđdehus nammadii lávdegotti mii čielggada ja rávve movt ovttasbargovuđot ovddideami ja innovašuvnna sáhtá geavahit ođđa ja guoddevaš buresbirgenbálvalusaid hábmemis. Sámediggi lea ovddidan cealkámuša lávdegotti čielggadeapmái. Sámediggi deattuha cealkámušas ahte innovašuvnna ja teknologijja ferte ovddidit sámi giela, kultuvrra ja servodatstruktuvrraid vuodul sihkkarastin dihte guoddevaš buresbirgenbálvalusaid. Sámediggi čujuhii ahte leat stuora hástalusat digitálalaš ja geográfalaš infrastruktuvrra geažil, ahte buresbirgenteknologiijas ii leat gielladoarjja ja ahte riikka dásis ferte ángiruššojuvvot sámi goanstajierpmi ovddas. Deattuhuvvui ahte dearvvašvuođabálvalusat fertejit sihkkarastit kultuvrralaš oadjebasvuođa ja rievtti dulkomii, ja ahte giellaguovddážat ja sámi deaivvadanbáikkid leat mearrideaddji dehálaččat sosiála gullevašvuhtii ja daid berre váldit mielde innovašuvdnaprográmmaide. Viessopolitihkas ja bálvalusaid ovddideamis ferte vuhtiiváldit bearašstruktuvrraid dego buolvvaidásodagaid ja lagasolbmuid fuolahanrolla. Sámediggi deattuhii dárbbu geatnegahtti ovttasbargui suohkaniid, dearvvašvuođasearvevuodaid ja sámi ásašusaid gaskka, ja maiddá sámi innovašuvdnaráđdi ásahepmái ja buoret nátionála máhttojuogadeapmái. Lávdegoddi lea ain bargamin. Lávdegoddi galgá geiget loahpalaš čielggadeami ja evttohusa mañemusat ovdal 2026 geasi.

NOU 2025: 5 Kvinner arbeidshelse (nissoniid bargodearvvašvuohta)

NOU 2025: 5 nissonolbmuid bargodearvvašvuođa birra geigejuvvui ráđdehussii njukčamánu 2025. Čielggadeami ulbmil lea addit ollislaš gova nissoniid dearvvašvuođas ja barggus. Sámediggi lea ovddidan gulaskuddancealkámuša čielggadeapmái. Sámi nissonolbmuid bargodearvvašvuođa birra ii daddjojuvvo

mihkkege čielggadeamis ja Sámediggi lea fuolas dan geažil. Dat dagaha oaidnemeahttunvuoda ja vealaheami ja hedjonahtta viidáset politihkalaš barggu legitimithta. Sámi nissoniin leat ollu seamma hástalusat go eará joavkkuin, muhto sii maiddá vásihit erenoamáš hehttehusaid vealaheami, vaššicealkámušaid, giela massima ja kultuvrralaš marginaliserema geažil, ja lea duodaštuvvon ahte dát čuhcet dearvvašvuhtii, eallinkvalitehtii ja bargonávccaide. Sámediggi oaivvilda ahte viidáset bargu ferte ovddiduvvot nu ahte sámi nissoniid vásáhusat ja dárbbut váldojuvvojit mielde máhttovuđđui, doaibmabijuide ja politihkalaš čuovvuleapmái. Dat mearkkaša ahte fertejit álggahuvvot konkrehta doaibmabijut: dutkama nannen, kultuvrii heivehuvvon doaibmabijut veahkaválddi ja vealaheami vuostá, gelbbolašvuodálokten dearvvašvuoda- ja bargoeallimis ja duohta mielváikkuheapmi sámi nissonolbmuid politihka ovddideamis. Ráđdehus lea ain bargame lávdegotti raporttain.

NOU 2025: 2 Samfunnsvern og omsorg (servodatsuodjalus ja fuolahus)

Ráđdehus nammadii 2023:s lávdegotti mii ránggáštusrievttálaš reakšuvnnaid ja psyhkalaš dearvvašvuoda geahčadeami várás. Lávdegoddi nammaduvvui evalueren dihte rájusgiddagasortnegiid ja sierra reakšuvnnaid mat gusket bákkolaš psyhkalaš dearvvašvuodasuddjema dupmui ja bákkolaš fuolahusa dupmui, ja čielggadan dihte movt buoremus vuogi mielde sáhtta áimmahuššat fánngaid dearvvašvuoda go leat háldogiddagasas, go gednejit ránggáštusa ja go máhccet servodahkii, ja čielggadeamis deattuhuvvojit duodalaš psyhkalaš váttut dahje čálganváltut. Čielggadeapmi geigejuvvui ráđdehussii njukčamánu 2025.

Sámediggi lea ovddidan cealkámuša čielggadeapmái. Earret eará Sámediggi čujuha ahte eiseváldiin lea ovddasvástádus sihkkarastit ahte buot sápmelaččat, maiddá sii geain leat duodalaš psyhkalaš váttut dahje čálganváltut geaidna sierra ránggáštusrievttálaš reakšuvnnaid gusket, besset eallit árvvolaš eallima, ja ahte sii leat oadjebasat ja ahte sis lea oassálastinvejolašvuhta. NOU:s 2025: 2 leat buorit áigumušat nannet servodatsuodjalusa ja fuolahusdárbbuid. Sámi perspektiiva ii boahťan ollenge ovdan čielggadeamis. Sámediggi dovddahii ahte lea fuolas dan geažil ja deattuhii ahte lea dárbu gáibidit ahte relevánta bálvalusain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta, ásahit sámi fágajoavkku ja oahpahusprográmmaid bargiide. Fágaidrasttideaddji ovtasbargohástalusat, go digitála čovdosiin váilu sámegeilat doarjja ja eahpečielga ovddasvástádusdilit dagahit erenoamáš gáibideaddji dili sámi pasieanttaide. Sámediggi čujuhii dasa ahte go bargá olbmuiquin geat ránggáštuvvojit sierra ránggáštusrievttálaš reakšuvnnaiguin, de dárbbášuvvo alla fágalaš gelbbolašvuhta, ja dasto vel go sámi giella- ja kulturipmárdus dárbbášuvvo, de lea rekrutterenvuoddu vel unnit. Danne evttoha Sámediggi ekonomalaš insentiivvaid, nannejuvvon oahppofálaldaga sámi sisdoaluin ja lasseoahpu sámi kulturáddejumiis vai huksejuvvo erenoamáš gelbbolašvuhta kriminálafuolahusas ja psyhkalaš dearvvašvuodasuođjalusas. Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta ja Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta leat ain bargamin áššiin.

Ájluovta bádneklínihka heaittiheapmi

Nordlándda fylkkasuohkan lei árvalan heaittihit Ájluovta bádneklínihka. Dan oktavuodas sáddii Sámediggi cealkámuša fylkkasuohkanii. Fylkkasuohkan ákkastalai heaittiheami earret eará goluiguin ja dainna ahte fálaldaga ain lea vejolaš fidnet (dár. rimelig tilgjengelighet), muhto Sámedikki mielas dat lei beare gáržžes dulkon. Sámediggi deattuhii ahte fálaldagaid fidnemis ii leat sáhka dušše geográfalaš gaskkain ja bargiin, muhto daid ferte ollislaččat ipmirdit – dainna lágiin ahte olbmui galgá leat duohta vejolašvuhta atnit bálvalusa almmá vuoigatmeahtumis hehttehusaid haga, ja nu ahte sii dovdet oadjebasvuoda ja luohttámuša. Sámediggi čujuhii ahte go fálaldaga sirdá Hábmarii/Badjesijdi, de dat fuonida vejolašvuoda oažžut fálaldaga julevsámegeillii. Sámediggi čujuhii dasa ahte fylkkasuohkanis lea geatnegasvuhta konsulteret ja čujuhii ovtasbargošiehtadussii mas daddojuvvo ahte sámi álbmogis galget leat dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalusat. Seanadeami perspektiiva ja báikkálaš iešstivren fertejit leat deháleabbo go gollologistihkka, ja guhkit mátkkoštangaskka čuočcá váravuloš joavkkuide buot eanemusat. Fylkkadiggi liikká válljii heaittihit Ájluovta bádneklínihka. Klínihkas lea dábálaš doaibma jagi 2026 vuosttaš jahkebeali.

8 Álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu

Servodatmihttu:

- Vuoigatvuođat mat leat dohkkehuvvon ON álgoálbmotvuoigatvuođajulggaštusas, leat implementerejuvvon láhkadahkosii ja geavatláš politihkkii.

Sámediggi lea jagi 2025 bargan nannen dihte álgoálbmogiid vuoigatvuođaid implementerema nu mo ON álgoálbmotvuoigatvuođajulggaštusas álgoálbmogiid vuoigatvuođaid birra čuožžu. Dát mearkkaša ággirit searvat ON-proseassaide, bargat lasi iešstivrejumi ovddas ja lasihit álgoálbmogiid searvama representatiiva orgánain, ja vel čuovvut riikkadási vuoigatvuođaproseassaid nu mo Deatnoláhkaásahus ja áššiid čuovvut mat čatnasit konsultašuvdnageatnegasvuhtii, oktan Fosen. Sámediggi lea čuovvulan duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta ságastallamiid ja gulaskuddamiid bokte olles Sámis.

Riikkaidrasttiedaddji ovttasbargu leamaš guovddázis, eandalii Sámi parlamentáralaš rádis mas Sámediggi lea ovddidan oktasaš koordinerejuvvon barggu surggiin giella, vuoigatvuođat, dálkkádat, oahpahus ja soabadanbarggus gaskal Suoma, Norgga ja Ruoŧa. Sámi Giellagáldu ruhtadeapmi lea nannen sámegielaid ja leamaš eambo tearbmanormeren, teknologijiaovdánahttin ja riikkaidgaskasaš fágaovttasbargu go goassege ovdal.

Dásseárvobargu leamaš fárus álgoálbmogiid vuoigatvuođabarggus vai eamiálbmotvuoigatvuođat livčče duohta dilis maid. Sámediggi lea lokten álgoálbmotnissoniid dili riikkaidgaskasaš dásái Sámediggi ON nissonkommišuvnna bokte ja riikkadásis čuovvulan dásseárvodieđáhusa veahkaválddálášvuoda ja sámevaši hehttenbargguid bokte, ja ovddidan dieđuid rupmaša ja rájiid birra, ja vel ásahan rádi doaimmashehttejuvvon olbmuid váras. Oktiibuot lea Sámediggi jagi 2025 ovddidan sihke struktuvrralaš rámmaid, riikkaidgaskasaš posišuvnna ja báikkálaš doaibmabijuid, buot dát barggut fal nannen dihte álgoálbmogiid duohta ja geavatláš vuoigatvuođaid Sámis.

8.1 Áŋgirusšansuorggit - álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu

Sámedikki áŋgirusšansuorggit álgoálbmotvuoigatvuođaid, riikkaidgaskasaš ovttasbarggu ja dásseárvvu siskkobealde:

- Sámi ovttasbargu.
- Davviguovllut.
- Álgoálbmotvuoigatvuođat.
- Ovttaárvosašvuota ja solidaritehta.
- Dásseárvu.

8.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgirusšansuorggit – álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus rev. buš. ektui
Sámi ovttasbargu	3 498 654	3 500 000	1 346
Álgoálbmotvuoigatvuođat	3 907 497	4 013 000	105 503
Dásseárvu	720 986	1 964 000	1 243 014
Submi	8 127 138	9 477 000	1 349 862

8.2 Sámi ovttasbargu

8.2.1 Čeahkketabealla - Sámi ovttasbargu

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus rev. buš. ektui
48001 Sámi Giellagáldu - šiehtadus	3 498 654	3 500 000	1 346
Submi	3 498 654	3 500 000	1 346

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojit ja ovddiduvvojit sihke ovttaskas nationála stáhta siskkobealde ja stáhtarájáid rastá.

Sámediggi lea jagis 2025 lea nannosit searvan sámi giela, kultuvrra ja servodateallima seailluheapmái ja ovdánahttimii stáhtarájáid rastá. Sámi Giellagáldu ruhtadeami bokte leat láchčán dili vai giellanormeren nannejuvvo, teknologijja ovdánahttojuvvo ja sámegielat oidnojit. Ođđa tearpmat leat normerejuvvon eambbo go goassege ovdal, ja 1 300 giellagažaldaga leat ožžon vástádusa. Fágalaš ovttasbargu Davviriikkalaš ja riikkaidgaskasaš ásašusain lea nannejuvvon ja dat nanne giellageavaheami, standardiserema ja máhtu ovddideami rastá Suoma, Norgga ja Ruota rájáid.

Sámi parlamentáralaš rádi (SPR) bokte lea Sámediggi jagis 2025 vuoruhán riikkaidrasttideaddji politihkalaš ovttasbarggu surggiin giella, vuoigatvuohta, válgaortnegat, fuođđohálddašeapmi, oahppu, dálkkádat ja duohtavuodá- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvoleami. SPR lea maid bargan ovddidan dihte sámiid searvama riikkaidgaskasaččat, eandalii ON-vuogádagas ja EOs, ja unnidan dihte ráđjarasttidanhástalusaid mat váikkuhit sámi servodahkii. Oktii buot visot dát doaibmabijut leat fárus nannemin sámi oktiigullevašvuodá, kultuvrra, giela ja politihkalaš váikkuhanvejolašvuodaid, rastá stáhtarájáid.

8.2.2 Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu lea sámi álbmoga oktasaš ja seammás bajimuš davviriikkalaš fágaorgána sámi giellaáššiin. Fágaorgánas lea ovddasvástádus giela seailluheamis ja daid sámegielaid, mat hubmojuvvojit davviriikkain, čállingiela normeremis. Davviriikkalaš dásis fágaorgána bargá dakkár bargguid go maid ovdamearkka dihte Norgga Giellaráđdi (Språkrådet) ja Ruota Giellaráđdi (Språkrådet Isov), ja Senter for nasjonale språk i Finland (KOTUS), ja main lea ovddasvástádus seailluhit giela ja normeret riikkaid váldogielaid.

Dan golmma sámedikki gaskasaš ovttasbargošiehtadusas Sámi Giellagáldu hárrái, lea sohppojuvvon ahte sámedikkít ruhtadit Sámi Giellagáldu ovttas, nu ahte juohkehaš máksá seamma mađe.

Norgga Sámediggi juolludii doaibmadoarjaga 3 500 000 NOK. Suoma Sámediggi juolludii 220 000 EUR ja Ruota Sámediggi juolludii 1 300 000 SEK.

Norgga, Ruota ja Suoma Sámedikkít leat jagi 2025 juolludusreivves bidjan Sámi Giellagáldui čuovvovaš boadusgáibádusaid, vuoruhemiid ja vuordámušaid:

- Sámi Giellagáldu galgá álggahit barggu oažžut bargiid giellavirggiide buot ovddastuvvon riikkain ja hálddahuslaš virggiide maidda lea dárbu.
- Sámi Giellagáldu galgá vuoruhit juohkit dieđuid, rávvet ja bagadallat giellageavaheddjiid sámegielaid geavaheamis.
- Sámi Giellagáldu galgá bidjat johtui dárbbaslaš doaimmaid, vai sámegielaid terminologijja- ja normerenbarggut, ja eará Sámi Giellagáldu njuolggadusain mearriduvvon doaimmat sáhttet álggahuvvot jođáneamos lági mielde.
- Sámegielaide guoski giellateknologalaš reaidduid ovdánahttin lea dehálaš mihttun Álgoálbmotgielaid logijagi áigodagas 2022–2032. Danin ovttasbarggu Divvun – sámi giellateknologijja guovddášiiin berre vuoruhuvvot.

- Sámi Giellagáldu galgá heivehit giellaorgána doaimma sámedikkiid jagi 2025 ruhtadeami ektui.

Giellaorgána jodiha sierra stivra mas buot golmma sámedikkis lea ovttdássásaš váikkuhanvejolašvuohta. Stivra lea Sámi Giellagáldu bajimus orgána, ja das lea váldoovddasvástádus Sámi Giellagáldu doaimmas. Stivrras leat guhtta stivralahtu ja seamma ollu várrelahtut. Juohke Sámediggi nammada guokte stivralahtu ja guokte várrelahtu. Stivrabarggu stivre stivrainstruksa man Sámedikkiid leat ovttas mearridan.

Sámi Giellagáldu stivrras leat leamašan vihtta čoahkkima ja stivra lea meannudan guoktenuppelohká ášši. Ann-Mari Thomassen joatká stivrajodiheaddjin ja Nilla Tapiola nubbinjodiheaddjin mannjá go leigga juovlamánus 2024 válljejuvvon doaimmaide áigodahkii 2025–2028.

2025 loahpas leat Sámi Giellagáldus 11 fásta bargi, oktan direktivrrain. Njealji bargis lea bargosadii Norggas, njealljásis Ruotas ja golbmasis Suomas. Jahki 2025 lea leamaš vuosttas olles dábálaš doaibmajahki hálddahussii. Hálddahuslaš barggu váldofokus lea leamaš ain ásaheamis, vuogádagaid ovddideamis ja rutiinnaid heiveheamis mat leat dárbbaslaččat riikkaidrasttildeaddji organisašuvdnii mas lea doaibma golmma rikkas. Hálddahuslaš Sámi Giellagáldu lea organiserejuvvon Norgga Sámedikki oktavuhtii ja dat čuovvu Norgga bargoadinjuolggadusaid.

Giellabargu

Sámi Giellagáldu bargun lea juohkit dieđuid sámegielaid birra, ja rávvet giellageavaheddjiid lulli-, julev- ja davvisámegiela sihke anáraš- ja nuortalašgiela geavaheamis. Giellaorgána vástidii jagi 2025 áigge oktiibuot 1 301 giellagažaldahkii. Giellagažaldagaid mearri lassánii 16 proseanttain jagi 2024 ektui. Sámegielaid geavaheddjiid mearis eai leat virggálaš logut. Muhtun árvvoštallamiid mielde sámegielaid hállet birrasii 20 000–30 000 olbmo olles máilmmis. Lullisámegiela hállet árvvoštallamiid mielde gaskal 800–1 000 olbmo Norggas ja Ruotas. Julevsámegiela hállet birrasii 700 olbmo Ruotas ja Norggas. Davvisámegiela hállet mielde birrasii 20 000–25 000 olbmo Norggas, Ruotas ja Suomas. Anárašgiela hállet birrasii 400 olbmo Suomas. Nuortalašgiela hállet birrasii 300 olbmo Suomas, Ruoššas ja Norggas. Sámegielaid hállei meari ektui giellagažaldagaid mearri lea mearihis stuoris. Dát čájeha issoras stuorra dárbbu sámegielaid guoski giellagáhttenbargui. Sámi Giellagáldu bargun lea juohkit dieđuid sámegielaid birra, ja rávvet giellageavaheddjiid lulli-, julev- ja davvisámegiela sihke anáraš- ja nuortalašgiela geavaheamis. Giellaorgána vástidii jagi 2025 áigge oktiibuot 1 301 giellagažaldahkii. Giellagažaldagaid mearri lassánii 16 proseanttain jagi 2024 ektui.

Giellaorgána oaččui jagi 2025 áigge mánggalágan giellagažaldagaid sihke almmolaš ásaheamis ja priváhta olbmui. Sullii 13 % gažaldagain bohte priváhta olbmui. Omd. jorgaleaddjit, sámi girjelágádusat, giellaguovddášat ja allaskuvllaid ja universitehtaid studeanttat jearahit ráđi iešguđet lágan gielalaš čuolmmaide. Eanaš gažaldagat birrasii 87 % bohte almmolaš suorggis, dego omd. departemeanttain ja ministeriijain, fylkkamánniin, gielddain, Lappi Buresveadjinguovllus, oahppoásahusain ja eará almmolaš orgánain.

Giellalávdegottit normerejedje jagi 2025 áigge oktiibuot 2 237 ođđa tearpma sámegielaid. Dát lea masá beali eanet (49 %) go 2024:s. Dáid tearpmain sáhtá namuhit ovdamearkka sihte sosiála- ja dearvvašvuodasuorggi, dahkkujierpmi, seksuálavuoda ja lihkadansuorggi tearpmat.

Dan lassin, ahte giellalávdegottit leat normeren tearpmat, de dat leat maid ságastallan dahje normeren giellafágalaš ášši. Julevsámegiela lávdegoddi lea doallan njealje čoahkkima ja normeren oktiibuot 337 ođđa tearpma iešguđet fágasuorggis, earret eará beana- ja gievkkansániid. Davvisámegiela lávdegottit leat leamašan njealje čoahkkima ja dat lea normeren oktiibuot 286 ođđa tearpma. Eanaš dain leat čadnon sosiála- ja dearvvašvuodasuorgái. Anárašgiela lávdegoddi lea čoahkkanan vihtta gearde ja normeren 397 ođđa tearpma. Sullii bealli dain leat fysihkkatearpmat.

Nuortalašgielas lea earenomáš stuorra dárbu ođđa sániide ja tearpmaide. Nuortalašgiela lávdegoddi lea čoahkkanan njelljii 2025:s ja normeren 1022 ođđa sáni nuortalašgillii. Eanaš ođđa sánit gullet sosiála- ja dearvvašvuodasuorgái.

Lullisámegiela lávdegoddi lea čoahkkinastán njelljii ja normeren oktiibuot 195 tearpma. Oassi tearpmain ledje sisbandy ja seksualitehta sánit. Stuorra oassi ođđa normerejuvvon tearpmat leat bohtán giellageavaheaddjiid gažaldagaid ja evttohusaid vuodul.

Jagi 2025 Sámi Giellagáldu lea nannen iežas nationála ja internationála ovttasbarggu mánggaid fágalaš fierpmádagaid, proševttaid ja ovttasbargodoaimmaid bokte. Giellaorgána oassálasttii aktiivvalaččat Davviriikkaid giellalávdegottiid fierpmádagas (NSN), earret eará strategijjačoahkkimii ja jahkečoahkkimii, ja ovdanbuvttii fágalaš sáhkavuoruid – earret eará logaldallama sohkaalleneutrálavuoda birra sámegielain. Fierpmádagat barggut čalmmustahttojuvvojit NSN jahkedieđáhusas Davviriikkaid ministarráđđái.

Oassin davviriikalaš ovtasbarggus Sámi Giellagáldu lea čohkken ja doaimmahan Sprog i Norden 2025 - publikašuvdnii viiddis čeahkkáigeasu jagi 2025 almmuhemiin, mat gusket sámegeielaide. Dáid fierpmádagaid bokte Giellagáldu lea čatnan dehálaš ovtasbargooktavuođaid earret eará Norgga Giellaráđđái (Språkrådet), Ruovtturiikka gielaide guovddášii Suomas (Kotimaisten kielten keskus) ja Ruota Giellaráđđái (Språkrådet) ja eará giellaráđiin davviriikkain. Sámi Giellagáldus lea maid guovddáš rolla maiddái Nordtermas, sihke stivrenjoavkku čeahkkimiin ja min iežamet doaimmaid ovdanbuktimis. Árvalusat leat oassin Nordterm 2025 konferánsaraporttas.

Giellateknologiija lea leamaš vuoruhuvvon suorgi ON álgoálbmotgiellalogijagis. Ovtasbargu Divvuniin ja Giellateknoin lea leamaš njuolgadusvuđot reaidduid ovddideapmi, nugo čállin- ja grammatihkkadárkkisteapmi, hállansyntesa ja digitála sátnegirjji satni.org viidáset ovddideapmi. Dát reaidut leat dehálaččat sihke standardiseremii ja dasa ahte dahkat sámegeielaide eanet olámuttos geavaheddjiide. Divvun vástida teknologalaš hábmema mat vuodduuvvet Sámi Giellagáldu normeremiidda.

Giellaorgána lea maiddái ovtasbargan mánggain fágabirrasiiquin tearbmaovddideamis, earret eará Ruota Sámedikkiin, Oulu universitehta Giellagas-instituhtain, Nord universitehtain, Ubmi universitehtain ja Lappi buresveadjinguovlluin. Ođđa ovtasbargu Reuter Multilingual Facilitiesain lea álggahuvvon nuortalašgiela giellamodealla ovddideami várás, mas lea plánejuvvon prošeaktaálggaheapmi jagis 2026. Dasa lassin Giellagáldu lea ovtasbargan Unicode-konsortiumiin anárašgiela alfabetiserengažaldagain.

Jagi áigge giellaorgána lea maiddái ovtas lágidan Sámegeiela, girjjálašvuoda ja kultuvrra symposia ovtasbarggus Giellagas-instituhtain ja Ouluin 2026. Giellaorgána searvvai maid riikkaidgaskasaš terminologiija giehtagirjji Handbook of Terminology 4: Terminology planning in Europe čállin ovtasbargui, masa Sámi Giellagáldu ráđdeaddit čáliiga kapihttala sámegeielaide terminologijabarggus.

Moatti jagi áigge Giellagáldus lea leamaš ovtasbargu Suoma Álbmotgirjerádjosiin. Giellaorgána rollan lea leamaš davvisámegeiela tearpmaid normeren Suoma Álbmotgirjeráju bajásdoallan virggálaš suomelaš ontologiijas. Dát ovtasbargu dagahii ahte Giellagáldu oaččui skábmamánu loahpas Suoma Álbmotgirjerádjosa bálkkašumi jagi 2025 "Dán jagi áššehassan". Lea stuorra gudni Giellagáldui go riikkadási doaibmi čalmmustahtá min barggu ja ovddida sámi gielaide riikkadásis.

Diehtujuohkin ja profileren

Sámi Giellagáldus lea leamaš viiddis gaskkustandoaimmat jagis 2025, main váldodeaddu lea njuolggo oktavuodta giellageavaheddjiiguin. Giellaorgána oažžu jámma jearaldagaid ovttaskas olbmui ja organisašuvnnain mat háliidit rávvagiid giela, grammatihka, terminologiija ja jorgalusaid birra ja bidjá stuorra deattu olámuttosvuhtii ja buori čuovvoleapmái.

Oinnolašvuodta digitála kanálain lea leamašan dehálaš fokussuorgi. Jagi 2025 loahpas Facebook-konttus ledje birrasiid 2 200 čuovvu, ja Instagram-konttus badjel 655. Maŋŋá go giellaorgána almmuhii ođđa designagiehtagirjji jagi álggus, de leat doaimmat dán gulahallanarenain sakka lasihuvvon. Neahttasiidu lea maiddái vuoruhuvvon ja ovddiduvvon viidásabbot, nu ahte geavaheaddjiustitlašvuodta ja diehtujuohkin lea šaddan buoret.

Buot normerejuvvon ođđa tearpmat almmuhuvvojit neahttasiidduin <http://giella.org> digitála sátnebáŋkkus <http://satni.org> gos giellageavaheaddjit ohce jagi 2025 áigge sullii 1,7 miljon ovttaskas tearpma ja sáni. Giellavahku doaimmaid oktavuodas vásiheimmet mearkkašahhti stuorát beroštumi giellaorgána doaimmaide, sihke digitála arenain ja njuolggo gulahallamis giellageavaheddjiid ektui, ja čájeha ahte ulbmillaš kampánjjain lea váikkuhus.

Sámi Giellagáldu ulbmilin lea leahkit aktiiva doarjjan buot dási giellageavaheaddjiide, ja nu ahte dasa lea álki oažžut oktavuoda. Oinnolašvuodta dáhphusain ja deaivvadanbáikkiin lea leamašan dehálaš vuohki olahit aktiiva giellageavaheaddjiid, ođđaháliid ja giellaoahpahalliid. Jagi mielde giellaorgána lea leamašan oassálastán dáhphusaide lullin Rørosas gitta davvin Anáris.

Oassin ON álgoálbmotgielaide logijagis (2022–2032) lea Giellagáldu searvat moanat doaimmaide nannen dihte giellageavaheami ja buktin dihte sámegeiela oidnosii. Dehálaš doaibma jagi 2025 lei Oulu symposia mii lei ovtasbargu gaskal Giellagas-instituhta ja Oulu kulturoaivegávpot 2026. 83 oasseváldi ja 27 logaldallama áŋgirušše giela oinnolašvuoda ovddas.

8.2.3 Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Sámit leat sihke álbmot ja álgoálbmot sin árbevirolaš guovlluin Suoma, Norgga, Ruota ja Ruošša stáhtarájiid siskkobealde. Sámiid oktavuodta riikkarájiid rastá lea mearrideaddji mávssolaš árbevieruid bisuheapmái ja sámi searvevuoda ja mánggabealatvuoda ovddideapmái. Dát bargu dahkkojuvvo earret eará Sámi

Parlamentáralaš Ráđi (SPR) bokte, mii lea parlamentáralaš sámi jietna riikkaidgaskasaččat, ja mii galgá gozihit sámiid beroštumiid riikarájiid rastá. Mihttomeari lea ahte Sámi parlamentáralaš rádis lea institušuvnnalaš ovttasbargu áššiin mat gusket sámiide mángga riikkas, dahje sámiide oktan álbmogiin. Norgga beale Sámedikkis leat čieža delegáhta rádis.

Sámit leat sihke álbmot ja eamiálbmot ja ellet árbevirolaš guovlluin Suoma, Norgga, Ruota ja Ruošša stáhtarájiid siskkobealde. Sámiid gulahallan stáhtarájiid rastá lea mávssolaš vai árbevierru seaillohuvvo ja ovddiduvvo, ja vai sámi oktiigullelašvuohta ja mánggabealatvuohta ovddiduvvo. Sámi parlamentáralaš ráđdi lea sámiid parlamentáralaš jietna riikkaidgaskasaččat, ja ovddida sámiid beroštumiid stáhtarájiin sorjjakeahhtá. Sámi parlamentáralaš rádis galgá leat institušonaliserejuvvon ovttasbargu áššiin mat gusket sámiide mángga stáhtain ja áššiin mat gusket olles sámi álbmogii. Norgga Sámedikkis leat čieža delegáhta rádis.

Sámi parlamentáralaš rádi dievasčoahkkinn mearridii doaibmanprográmma ođđajagimánus 2025. Doaibmaplánas leat guoktenuppeloahkái mihttomeari ja daidda gullevaš doaibmabijut.

Dáid surggiid lea SPR vuoruhán doaibmaplánastis

- sámi parlamentáralaš rádi doaibma – organiseren ja ruhtadeapmi
- sámegielat
- Giellagáldu ruhtadeapmi
- Davviriikkaid sámekonvenšuvdna
- Sámediggeválggaid koordineren Suomas, Norggas ja Ruotas
- Identifiseret ráđjahehttehusaid sámi guovlluin – dainna ulbmiliin ahte unnidit ja jávkadit daid hehttehusaid mat unnidit sámi ovttasbarggu
- Fuodđopolitiikkas ovddidit ráđjarasttieddji ovttasbarggu ja oktasaš strategiijaid
- čuovvulit ON álgoálbmogiid máilmmikonferánssa loahppadokumeantta (WCIP), dakko bokte bargat dan ala ahte álgoálbmogat servet válljejuvvon orgánaid čoahkkimiin ON-vuogádagas iežas kapasitehtain.
- nannet sámiid vuoigatvuođa searvat EO bargguide; resursageavaheapmi, dálkkádat ja biras
- ráđjarasttieddji ovttasbargu mánáidgárddiid/ovdaskuvllaid áššiin ja skuvlaáššiin.
- Johtui bidjat oktasaš čuovvoleami duohtavuođa- ja seanadankomišuvnna sámiide guoskevaš čuovvolanproseassaide
- Ráhkadahtti raportta seksuálalaš minoritehtaid ja sohkabealminoritehtaid váras.

8.3 Davviguovllut

Ángiruššansuorggi mihttomeari:

- Guoddevaš ovdáneapmi olbmuid geat orrot davvin.

Sihkkarastin dihtii ceavzilis ahtanuššama davviguovlluin lea dehálaš bargat ovttas sihke álgoálbmotásahusaid, beroštupmiorganisašuvnnaid, ealáhuseallima ja almmolaš eiseválddiid gaskka. Danne lea Sámediggi árrjalaš arenain gos lea sáhka davviguovlopolitiikka birra, sihke nátionála dásis ja riikkaidgaskasaččat, earret eará Davviguovloforumii ja riikkaidgaskasaš konferánssaide searvama bokte gos fáddán lea davviguovlopolitiikka.

8.4 Álgoálbmotvuoigatvuođat

Ángiruššansuorggi mihttomeari:

- ON álgoálbmotvuoigatvuođajulgaštus lea váldojuvvon mielde láhkadahkosiidda ja geavatlaš politihkkii.

Álgoálbmogiin lea iešmearridanriekti. Dán rievtti olis mearridit sii friija sin politihkalaš sajádaga ja ovdánahttet friija sin ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ahtanuššama. Sámedigkit barget earret eará dan ala ahte álgoálbmogiid representatiiva iešstivreorgánat oččoše iešheanalis searvama ON-čoahkkimiin mat meannudit eamiálbmotáššiid, ja lea bargamin čuovvulit ON álgoálbmogiid máilmmikonferánssa loahpparaportta (WCIP) 2014.

Sámediggi lea jagi 2025 bargan nannen dihte álgoálbmotvuoigatvuođaid čađaheami, sihke riikkadásis ja riikkaidgaskasaš dásis. Riikkaidgaskasaš dásis Sámediggi lea searvan árrjalaččat ON bissovaš

álgoálbmotforuma bargguin ja bargan riikkaidgaskasaš eamiálbmotgielaid ángiruššanjagiin, ja vel dorjon organisašuvnnaid nu go Sámiráđđi ja Docip geat barget nannen dihte eamiálbmotgiid vuoigatvuođaid máilmmidásis. Riikkadásis Sámediggi lea čuvvon moanat proseassat mat váikkuhit sámi vuoigatvuođaide duohta dilis, nu go konsultašuvnnat Deanuláhka-ásahusa birra ja Stuorradikki čoahkkinstivrenortnet vai Sámediggi váldojuvvo mielde. Sámediggi lea cuiggodan go konsešuvdnageatnegasvuođa leat rihkkon Fosen-áššis, ja čielgasit cealkán ahte lea dárbu lága bokte mearridit mekanismmaid mat nannejit minoritehtaid ja álgoálbmotgiid.

Seammás Sámediggi lea bargan dan ala ahte geavatláš beaivválaš duohta dilis livčče álgoálbmotgiin vuoigatvuođat sámi báikegottiin. Álbmotčoahkkimiin ja gulaskuddamiin válgabiriin mas leamaš sáhka duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raporttas, de lea Sámediggi kárten makkár dárbbut leat, lokten báikki olbmuid jienádeamiid ja láhčán dili doaimmaide mat ealáskahttet sámi giela, kultuvrra ja mearrasámi árbevieruid. Sámediggi lea lágidan Verddet-konferánssa ja dorjon Lávdan Sámi Arena mii bargá dialoga ja seanadeami ja servodatovdáneami ovddas Sámis. Dáid doaimmaid bokte oaidná mot Sámediggi viidát bargá sihke politihkalaččat ja struktuvrralaččat vuoigatvuođaimplementeremiin seammás go nanne sáme giela, sámi kultuvrra ja báikkálaš ángiruššama.

8.4.1 Čoahkketabealla - Álgoálbmotvuoigatvuođat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
48701 Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvoleapmi - prošeakta	1 884 497	1 990 000	105 503
Riikkaidgaskasaš bargu - njuolggodoarjja	1 616 000	1 616 000	0
48501 International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošeakta	0	0	0
45005 Jevgenij Jushkova muitofanda - njuolggadoarjaga Sámeráđđái Norgga bealde	407 000	407 000	0
Submi	3 907 497	4 013 000	105 503

ON bissovaš álgoálbmotforum 2025

Sámediggi searvvai ON bissovaš álgoálbmotforuma jahkásaš sešuvdnii mii lei ON-dálus New York gávpogis. Dán jagáš foruma fáddá lei ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštusa implementeren ON miellahttoriikkain ja ON-vuogádagas, ja maiddáid identifiseret mii lea buoremus geavatláš vuohki daid háviid go hástalusat čuožžilit.

Deanuláhkaásahus

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta lea Sámediggái juovlamánus 2024 addán dieđu ahte áigot rievdadit Deanuláhkaásahusa vai Deanučázádaga guolástanhálddahus (TF) eavttus buoriduvvoše. Sámediggi lea jagi 2025 konsulteren dán evttohusa birra ovttas Deanučázádaga guolástanhálddahusain. Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit dan mii dain konsultašuvnnain bodii ovdan, jagi 2026.

Stuorradiggi ja konsultašuvnnat

Stuorradikki reglementálvdegoddi lea ráhkadan raportta mas sii evttohit lasihit čoahkkinstivrenortnegii ahte Sámedikki galgá bovdet ságastallamiidda fágálvdegottiin dain áššin mat sáhttet váikkuhit njuolga sámiid beroštumiid, ja maid birra ii leat ovdal konsulterejuvvon Sámelága 4. kapihttala vuodul. Konsultašuvnnaid maŋŋa lea šaddan oktasaš ipmárdus dasa ahte reglementálvdegotti evttohus váldojuvvo mielde Stuorradikki čoahkkinstivrenortnegii, ja de vel ásahuvvo Sámediggái kantuvra Stuorradikkis. Sámediggi lea dasto bargagoahtán ásahit kantuvrra Stuorradiggái. Kantuvra rahpá 2026.

FeFo

Sámediggi čoahkkinastá jahkásaččat FeFo stivrraid ovttas fylkkasátnejodiheddiin. Čoahkkimis 2025 lei sáhka FeFo ođđa Sámediggestrategiijas, Finnmarkolága kártenproseassas, ođđa minerálalagas, ođđa fuođdoresursalagas, mearraluossabivddus, mátkkealahusain,

smávvafođđobivddus, elfápmorusttethuksendilis, ja Sámedikki dievasčoahkkinmearrádusat ja makkár vuordámušat leat FeFoii ja guvllolaš plánastrategiijai.

Finnmárkokommišuvdna

Kommišuvdnalahttu Ole Henrik Magga geassádii kommišuvdnalahttun 2025, ja Sámedikki bargu lea evttohit ođđa lahtu. Sámediggi evttohii Aili Keskitalo ođđa lahttun. Dasto lea Keskitalo nammaduvvon Finnmarkkommišuvnna ođđa lahttun suoidnemánu 1. beaivvi rájes 2025.

Fosen-ášši čuovvoleapmi

Ráđdehus sáddii jagi 2025 gulaskuddamii mandáhttaevttohusa dan váikkuhaniskančielggadussii mii galgá leat gažaldahkii galgá go Håmmålsfjellet–Sålekinná leat dálveorohahkan Fosen orohakkii. Sámediggi ii lean konsulterjuvvon ovdal go mandáhttaevttohus sáddejuvvui, ja dat cuiggoduvvui ge gulaskuddancealkámušas. Sámediggi lea vuojašuvvan go dán láhkái bargojuvvo ja mo bargojuvvo dálveorohatgažaldagain. Eanandoallo- ja borramušdepartemeanta lea nammadan lávdegotti mii galgá čielggadit eanandoalu ja boazodoalu ovtaseallima guovllus Nord-Østerdalen. Sámediggi ii leat bovdejuvvon konsulteret. Vaikko Fosen-ášši lea siva manne lávdegoddi nammaduvvui, de lávdegoddi ii galgga bargat lassiareála/buhtadusareála gažaldagain. Sámediggi lea čoahkkinastán ovtaseallinlávdegottiin. Vuordimis lávdegoddi buktá raportta cuoŋománu 2026. Sámedikkis lea vuordámuš ahte beassá konsulteret raportta čuovvoleami birra.

Buoret čuovvulit SP 27

Gielda- ja guovlodepartemeanta lea Sámediggái čilgen mo Ráđdehus ii dáhto čielggasmahttit lága bokte ahte galgá čuovvut ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid, artihkal 27 (SP 27), areálasabahkken-áššiin, muhto leat gal cealkán sii áigot sierra bagadeaddjičállosa čállit. Sámedikki mielas livččii dárbu baicca lága bokte nannet ja oaiivilda Ráđdehus ii sáhte dán áššis konkluderet almma konsulterema haga. Departemeanta lea hilgon konsultašuvnnaid dáid dárbbášlaš doaimmaid birra. Doaimmaid čuovvoleapmi lea dasto bisánan ja nu lea maid SP 27 čuovvoleapmi areálasabahkkenáššiin.

Bargojoavkku raporta Sámedikki vuoigatvuodalaš rámmaeavttuid birra

Gielda- ja guovlodepartemeanta (KDD) nammadii jagi 2024 bargojoavkku čielggadii Sámedikki vuoigatvuodalaš rámmaeavttuid. Bargojoavkkus leamaš Gieldda- ja guovlodepartemeantta ovddasteaddjit, Justis- ja gearggusvuodadepartemeantta ovddasteaddjit ja Sámedikki ovddasteaddjit ja vel guokte olggobealde bohtán fágaekspeartta.

Sullasaš raporta Sámediggi vuoigatvuodalaš eavttuid birra ja bušeahttabargovugiid birra ráhkaduvvui jagi 2007 ja meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis seammá jagi. 2024-bargojoavku lea čielggadan guokte váldomodealla: nubbi mas Sámediggi ásahevvu sierra riektesubjektan vai beassá iešheanalaččat bargat ja nubbi mas Sámedikki iešheanalašvuohta buorebut čilgejuvvo dálá dilis. Guktot modeallain čujuhuvvo dasa ahte Sámedikkis lea ášševuolggahangelbbolašvuohta. Raporta govvida movt Sámedikki vuodđoláhkamearrádus sáhtášii leat. KDD lea čakčat 2025 čađahan gulaskuddama. Sámediggi meannuda raportta Sámedikki dievasčoahkkimis 2026.

8.4.2 Duohtavuođa- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvoleapmi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Dahkat Sámediggái vejolažžan dustet vuordámušaid duohtavuođa- ja seanadankommišuvnna barggu olis.

Oassemihttu

- Láhčit dili vai dialoga ja gulahallan dáhpáhuuvá ja vai olbmot movttáskit bargat sihke almmolašvuođas ja sámi servodagas vai dáruiduhttin ii geava.
- Evalueret ja ovddidit Sámedikki ortnegiid ja doarjagiid vai sáhtá nannet sámegiela, oahpahusa, kulturásahusaid ja sámi deaivvadanbáikkiid.

Čadahuvvon doaimmat 2025

Bargu plánaáššiin válgabiriin

Áššis 037/24 Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna guvllolaš čuovvuleapmi, Sámediggi árvvoštalai guhtemuš rolla Sámedikkis galggašii leat kommišuvdnaraportta čuovvuleamis báikkálaččat ja guvllolaš dásis. Sámi áššit guorahallojuvvoje buot válgabiriin. Kárten čájeha ahte ferte eambbo diehtit dárbbuid birra válgabiriin. Sámediggi mearridii čadahit dialogačoahkkimiid ja guvllolaš gulaskuddamiid buot Sámedikki válgabiriin. Mihttomearri dain álbmotčoahkkimiin ja gulaskuddamiin lei oahppat ja diehtit mot árvvoštallat mii dárbbášuvvo sámi válgabiriin vai doaimmat nannejuvvojit. Vai dárbbášuvvo go rievdadit doaimmaid nu ahte sáhttá ealáskahttit, gáhttet ja nannet sámegiela ja sámi kultuvrra. Gulaskuddan dáhpuhuvai gulaskuddanreivviid bokte.

Jagi 2025 lea plánaášši álggahuvvon Davviguovllu válgabiriin ja válgabiriin Áarjel-Saepmie veeljemegievlie/Lullisámi válgabiire. Davviguovllu válgabiire plánaášši mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkinnáššis 033/25. Gulaskuddanreive sáddejuvvui suohkaniidda, giellaguovddážiidda, orohagaide, servviide, organisašuvnnaide, museaide ja earáide. Gulaskuddanreivves ledje dieđut álbmotčoahkkimiid ja čálalaš gulaskuddama birra. Golbma álbmotčoahkkima ledje: Hámárfeasttas, Návuoas ja Álaheajus. Álbmotčoahkkimiin ja gulaskuddamiin bodii ovdan stuorra dárbu ealáskahttit mearrasámi kultuvrra, suopmana ja celkojuvvui dárbu dokumentašuvdnii ja báikkálaš sámi historjái ja dáruiduhttinhistorjái. Beroštupmi lassána ruoktot váldit sámegiela ja kultuvrra, muhto dálá fáladat ii deavdde dárbbu. Sámediggi lea áššis 033/25 mearridan čuovvulit doaimmaid Davveguovllu válgabiriin.

Lullisámi válgabiire plánaášši álggahuvvui čakčat 2025. Njeallje álbmotčoahkkima leamaš Lullisámi válgabiriin. Čoahkkimat ledje baikiin Tråante/Troandin, Namsos, Måfiefie/Mo i Rana ja Plaassja/Røros. Olbmot beroštedit čoahkkimiin ja oktiibuot 150 olbmo serve. Sámediggi oaidná ahte čoahkkinnastima bokte olbmot leat beassan buktit oaviliid sihke proseassa birra ja boahhtevaš barggu sisdoalu birra. Čoahkkimiid ja čálalaš gulaskuddamiid vuodul Sámediggi sáhttá čuovvulit duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta Lullisámi válgabiriin. Ášši boahťa Sámedikki dievasčoahkkimii njukčamánu 2026. Gulaskuddancealkámušaid sáhttá lohkat Sámedikki ruovttusiiddus.

Verddet – seanadandeaivvadeapmi/soabadandeaivvadeapmi

Verddet – seanadandeaivvadeapmi lágduvvui miessemánu Romssas. Verdevuohta lea dološ davvisámi doaba mii lea goabbatbeallálaš ovttasbargu ja ustivuota gaskal boazosápmelaččaid ja mearragátteálbmoga. Sii lonohalle gálvvuid ja nannejedje ustivuota ja veahkehedje nubbi nuppi. Verdevuohta lea maid dalle go ovtas gávdná čovdosiid, vaikko nuppis dáidet leat eará beroštumit go nuppis. Olles Sámis leamaš hui dehálaš ovtasbargat buohkain vai birge. Dáruiduhttin lea mángga sajis billistan dánlágan ovtasbarggu.

Prográmma fáttáid bokte oahpaimet eambbo historijá ja soabadeami gaskavuodaid birra, ja verdevuođa birra. Beasaimet jurddašallat, oahppat ja ovtasbargat. Ságastallamiid bokte ja vásáhusaid juogadeami bokte besse deaivvadeami oasseváldit oahpásmuvvat ođđa olbmuid, nannet ustivuodaid ja oahppat mot viidáseappot bargat soabademiin – sihke báikkálaččat ja guvllolaš dásis, sihke sámi servodagas ja dácča servodagas.

Deaivvadeamis ledje badjelaš 300 oasseváldi.

8.4.3 Riikaidgaskasaš bargu - njuolggadoarjja

Sámiráđdi – Norgga beale juogus – njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit sámi vuoigatvuodaid, nu ahte sámi álbmot dohkkehuvvo oktan álbmogin mas leat politihkalaš, ekonomalaš ja sosiála vuoigatvuodaid mat leat sihkkarastojuvvon guoskevaš riikkaid láhkadahkosiin.

Sámiráđdi lea Norgga, Ruoŋa, Ruošša ja Suoma sámi organisašuvnnaid ovtasbargoorgána. Sámiráđi váldomihttomearriin lea ovdánahttit sámi beroštumiid ja vuoigatvuodaid, ja ahte sámit dohkkehuvvojit oktan álbmogin politihkalaš, ekonomalaš ja sosiála vuoigatvuodaiguin mat leat sihkkarastojuvvon guoskevaš riikkaid láhkadahkosiin. Bargu dáhpuhuvvá mánggaid sajiin, ovdamearkka dihte ON bissovaš álgoálbmotáššiid forumas ja EMRIP, seminárain ja konferánssain dahje panelaságastallamiin ja digaštallamiin. Sámedikki doarjagiin sáhttá Sámiráđdi searvat sihke čálalaččat ja njálmmálaččat nannet máhtu ja ipmárdusa sámi vuoigatvuodaid birra, ja Sámiráđdi maid lokte sámi servodaga áššiid ja čuolmmaid daidda forumiidda.

Norgga beale Sámis lea Sámiráđđi deattuhan mearrasámiid vuoigatvuođadili, ja dát lea Sámiráđi vuohki bargat sámi servodagaid ovddas riddoguovlluin. Sámiráđđi maid bargá máŋga prošeavttain mat oktiibuot galget nannet sámi servodathuksema rittus, sihke vuoigatvuođabarggu bokte ja kulturbargguid bokte.

Mama Sara Education Foundation – njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

Leat veahhkin solidaritehta- ja humanitára barggus ja nannet dan Mama Sara Education Foundation bokte.

Mama Sara Education Foundation

lea eaktodáhtolaš veahkkeorganisašuvdna Guovdageainnus. Organisašuvdna veahkeha árrjalaččat masaimá náid Tanzanias beassat skuvlla vázzit fáttarortnega bokte, ja čohkke ruđaid masaimánáid skuvlavistái. Organisašuvdna solidaritehtabargu lea dehálaš ja danne juolluda Sámediggi njuolggadoarjaga dán barggu nannemii.

Docip – njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Doarjjaortnet galgá nannet veahki álgoálbmogiidda iešguđege čoaikkimiid oktavuodas ON-vuogádagas.

Indigenous Peoples' Center for Documentation, Research and Information – Docip lea riikkaidgaskasaš álgoálbmotorganisašuvdna Geneves. Docip lea diehtujuohkin- ja dokumentašuvdnaguovddáš, mii maid bargá álgoálbmogiidda guoski dutkamiin.

Doarjjaortnega ulbmil lea nannet dan veahki maid ásahus addá álgoálbmogiidda iešguđege čoaikkimiid oktavuodas ON-vuogádagas.

Saami Concil Headquarters

Dát doarjja bodii Sámedikki reviderejuvvon bušehtii njukčamánu 2025. Juolludeapmi lea addon doaluide Lávdan Sámi Arena ja Dieđavahkku 2025. Dát doarjja addui dušše oktii.

Lávdan Sámi Arena lágiduvvui Guovdageainnus vuosttaš geardde geassemánu 10.–14. Beivviid 2025 ja lea sámi siviila servodaga váras. Institušuvnnat ja politihkkárat deaivvadit ságastallat ja digaštallat servodatovdáneami. Lávdan Sámi Arena lei mielde Interreg Aurora-prošeavttas ReCap ASÁp: Regaining capacity in a changing Sápmi. Prošeakta lea «Operation of Strategic Importance» Aurora-prográmmas.

Mihttomearri leai ovddidit rádjaraštildeaddji ovttasbarggu sámi organisašuvnnaid, akademiija, hálldašeami ja kultuvrra gaskkas. Doaluin ledje Sámedikki boazodoallokonferánsa, KulturSápmi ja DutkanSápmi–Dieđavahkku bálddalaga.

Badjelaš 480 olbmo oassálaste 50 lágideamis.

8.4.4 International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - Prošeakta

ON jahkásaš generálačoaikkinn mearridii resolušuvdna mii celkkii ahte 2022–2032 áigodat lea álgoálbmogiid riikkaidgaskasaš giella-logijahki (IDIL2022–2032). Nu lei ON bissovaš álgoálbmotgažaldagaid forum rávvon. Álgoálbmotgiellaid riikkaidgaskasaš giella-logijagi 2022–2032 ulbmil lea geavahit IYIL2019 bargovuogi, riikkaidgaskasaš álgoálbmotgiellaid jahki 2019, joatkit čalmmustahttimis váttis dili mas álgoálbmotgiellat leat ja eiseválddiid movttiidahttit ja eará berošteddjiid movttiidahttit vai álgoálbmotgiellat várjaluvvojit, ealáskahttojuvvojit ja ovdánit.

Sámediggi lea jagi 2025 čuvvon IDIL-čoaikkimiid Global Taskforce bokte gos IDIL plánaid ovdáneamis ságastallojuvvo. Sámediggi lea maid fárus IDIL2022–2032 riikadási ovttasbargoformas. Riikadási forum lea jagi 2025 bargan erenoamážit KI ja giellateknologijain, nu mo earret eará Giellabiellje-resolušuvdna celkkii.

8.4.5 Jevgenij Jushkova muitfoanda - njuolggadoarjja Sámeráđđái - Norgga beale juhkosii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Jevgenij Jushkov muitfoanda lea nannejuvvon.

Sámiráđđi ášahii jagi 2022 Jevgenij Jushkovs muitfoandda. Muitfoandda ulbmil lea doarjut Ruoššabeale sámiid geat váldet sámegielaohpu. Leamaš hui dehálaš doarjut ruoššabeale sámiid geat háliidit sámegiela oahppat. Geopolitihkalaš dili dihte leat unnán eará vejolašvuođat nannet ja doalahit oktiigulleašvuođadovddu riikkarájiid rastá, ja dát doaibmabidju han dahká ahte eambbo olbmot sámástišgohtet.

8.5 Ovttaárvosašvuohta ja solidaritehta

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Čájehuvvo solidaritehta eará álgoálbmogiiguin.

Sámediggi lea njunnošis riikkaidgaskasaš orgánain ovddideamen ja čuovvuleamen álbmotrievttálaš konvenšuvnnaid, julggaštusaid ja eará instrumeanttaid mat nannejit máilmmi álgoálbmogiid vuoigatvuođaid. Álgoálbmogin ovtta máilmmi riggámus riikkain lea mis solidáralaš geatnegasvuohta veahkehit eará álgoálbmogiid vai sin dilli buoránivččii. Dasto lea riikkaidgaskasaš riekti mearrideaddji dehálaš min vuoigatvuođaid ja beroštumiid ovdánahttimis ja goziheamis ruovttu guovllus.

8.6 Dásseárvu

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Dásseárvosaš sámii servodat ovttalágan vuoigatvuođaguin ja vejolašvuođaguin buohkaide.

Sámediggi bargá dásseárvosaš servodaga ovddas ja váikkuha dasa riikkaidgaskasaččat, riikkadási ja sámii báikegottiid konkreta doaimmaid bokte. Riikkaidgaskasaš dásis Sámediggi lokte álgoálbmotnissoniid dili ON nissonkommišuvnnas. Sámedikki cealkámuš nissonolbmuid rolla ja vuoigatvuođaid birra bodii mielde politihkalaš julggaštussii 2025. Riikkadásis Sámediggi čuovvu dásseárvodieđáhusa ja ráhkada doaibmaplánaid veahkaválddalašvuođa ja sámevaši vuostá, ja doaimmashehttejuvvon sámiiid vuoigatvuođaid bealis. Earrát eará lágida guottuidriedadankampánjjaid, sámii diehtujuohkima rupmaša ja rájiid birra, heahteguovddážiid nanne ja buorebut suddjet olbmuid roasuid siste. Sámediggi lea nammadan doaimmashehttejuvvon olbmuid rádi vai sin jietna gullošii parlameantta barggus. Garmeres doarjjaortnet lea nannen homofiila sámiiid vuoigatvuođaid ja oadjebasvuođa. Oktiibuot Sámediggi bargá vai buohkain Sámis galget leat seammá nanus vuoigatvuođat, vejolašvuođat ja oadjebasvuohta.

8.6.1 Čoahkketabealla – Dásseárvu

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
Sámedikki dásseárvodieđáhusa ja sámiiid			
48601 cielaheami eastadanbarggu čuovvleamit – prošeakta	204 708	1 550 000	1 345 292
45102 Sámi Nisson Forum	102 278	0	-102 278
45103 Garmeres – njuolggoarjja	414 000	414 000	0
Submi	720 986	1 964 000	1 243 014

ON nissonkommišuvdna

Sámediggi oasálastá jahkásaš ON nissonkommišuvnnas. Ráđdehusa ovddasteaddji namuhii sáhkavuoruidis Sámedikki ja Sámedikki barggu hehttet veahkaválddalašvuođa sámii servodagas ja nannet dásseárvvu. Nissonkommišuvdna 2025 buvttii politihkalaš julggaštusa. Sámediggi barggai dan ala ahte politihkalaš julggaštus galggai čalmmustahttit álgoálbmotnissoniid dili, ja mearrádussii bodii ge fárrui álgoálbmotnissoniid dilli. Politihkalaš julggaštusas árvvus adnojuvvo dat rolla mii álgoálbmotnissoniin lea transformeret borramušvuogádagaid ja fuolahit borramušgearggusvuođa, ja čuožžu maid ahte lea dehálaš addit álgoálbmotorganisašuvnnaide oadjebasvuođa ja doarjaga.

Boahttevaš ON nissonkommišuvnnaid bargoprográmma mearriduvvui. Bargoprográmmas čuožžu ahte ON nissonkommišuvnna galgá revitaliseret. Sámediggi lea dáhtton álgoálbmotoasseváldiid nannet go

revitaliseren čadahuvvo ja lea dáhtton ahte konsultašuvnnat čadahuvvet álgoálbmotorganisašuvnnain ja -ovddasteddjiin olles máilmmis dan revitaliserenproseassa oktavuodas.

8.6.2 Sámedikki dásseárvodieđáhusa ja sámiid cielaheami eastadanbarggu čuovvuleami – prošeakta

Sámedikki dásseárvobargu lea viđa áŋgiruššansuorggis. Golbma mearriduvvon doaibmaplána dásseárvodieđáhusa olis, Sábme jállu. Doaibmaplána veahkaválddálášvuoda ja sámevaši vuostá bistá 2023–2025, ja doaibmaplána nannet doaimmashehttejuvvon sámiid vuoigatvuodaid bistá 2024–2026.

Sámedikki doaibmaplána veahkaválddálášvuoda vuostá:

Sámedikki doaibmaplána veahkaválddálášvuoda vuostá leat logi doaimma veahkaválddálášvuoda vuostá sámi servodagas. Bargguid sáhtá oanehaččat ná čilget:

- Sámediggi, ovtta RVT Nord, leat ráhkadeamen guottuidrievdadeaddji kampánja mii muitala ahte ii galgga gierdat ii veaháš ge veahkaválddálášvuoda. Kampánja galgá leat nuorra bártniide/gánddaide ja galgá leat seksuála veahkaválddálášvuoda birra.
- Sámediggi lea čalmustahtán ON veahkaválddálášvuoda heaittihanbeaivvi skábmamánu 25. beaivvi. Dán jagi lei sáhka hehttemis digitála veahkaválddálášvuodas sámi nuoraid ja mánáid vuostá.
- Váilo dutkan dan birra movt veahkaválddálášvuodha čuohcá sámi boarrásiidda, mánáide ja doaimmashehttejuvvon olbmuid, LHBTIQ olbmuid ja dutkan digitála veahkaválddálášvuoda birra. Dán váilevaš dutkaman birra leat mii muitalan Ráđđehussii ja dutkanásahusaide.
- Sámediggi ovttasbargá dásseárvoguvddážiin KUN vai Doavisa boadášii sámegillii. Doavisa muitala mánáide ja nuoraide rupmaša birra, seksualitehta birra ja rájaid birra. Sámi mánát ja nuorat servet bargui.
- Sámediggi lea konsulteren Ráđđehusain roassoruovttulága rievdadusain birra. Rievdaduvvon láhka, mii mearriduvvui giđđat 2025, čujuha suohkana ovddasvástádussii addit sámi geavaheddjiide gielaláš ja kultuvrralaččat heivehuvvon roassoruovttu fálaidaga.
- Stáhta mánáidviessu Finnmarkkus rabai borgemánus Kárášjotkantuvrra. Mánáidviessu galgá bargat daid sámi mánáid ovddas geat bohtet mánáidviesuide, olles riikkas. Sámediggi lea dáhtton riikkadási johtti sámi gealbobargojoavkku, organiserejuvvon mánáidviesus Finnmarkkus, ja mii ovttasbargá buot mánáidviesuin Norggas.
- Sámediggi lea fárus fierpmádagas mii ráhkada TryggEst- moalla Finnmarkkus. TryggEst lea modealla mii suodjala ollesolbmuid geain lea roassovárre. Sámediggi áigu láhčit dili vai ollesolbmot geat leat roasuide šaddamin ožžon suodjaleami ja berošta mot suohkanat sáhtáše buoremus vuogi mielde veahkehit. Sámediggi lea digaštallan mot TryggEst modealla sáhtášii Finnmarkku sámi álbmogii heivehit, suohkaniin Finnmarkkus.
- Sámediggi lea árjjalaččat fárus ovddideamen veahkaválddálášvuoda hehttenbargguid sámi guovlluin, lonuheamen vásáhusaid ja oahppamin. Forum lea dehálaš oassi hehttenbarggus. Sámediggi lea ávžžuhan eanet sámi suohkaniid searvat.

Doaimmashehttejuvvon sámiid vuoigatvuodaid - doaibmaplána čuovvuleapmi 2024–2026

Sámedikki doaibmaplána galggašii duohtan dahkat doaimmashehttejuvvon sámiid vuoigatvuodaid 13 doaimma bokte. Okta váldoulbmil dán doaibmaplána lea kártet mainna lágiin sáhtá duohtan dahkat doaimmashehttejuvvon sámiid vuoigatvuodaid, ja addit buoret cealkinvejolašvuoda sámi servodatdigaštallamis. Juste danne lea okta doaibma ásaht doaimmashehttejuvvon sámiid rádi.

Go bušeahtta reviderejuvvui geassemánu 2025, de várrejuvvojedje ruđat dákkár rádi ásaht (geahča maiddái dieđuid mat leat kapihttalas 12.2.7.).

Dán poasttas lea sirdojuvvon 1 347 000 ruvdnu jagi 2025.

8.6.3 Garmeres – njulggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannejuvvon vuoigatvuodaid queer-sápmelaččaide

Sámediggi ii leat ožžon raportta organisašuvnnas ovdeš jagiid, ja dan dihte lea Garmeres doarjja gessojuvvon ruovttoluotta. Danne sirdojuvvui 414 000 ruvdnu dán poasttas eará poasttaide.

9 Ovttasbargošiehtadusat

Servodatmihttu:

- Nanosmahttojuvvon sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

Sámediggi bargá dan ala ahte láchččojuvvojit dilit nu ahte sámi álbmogis alddis, iežas eavttuid mielde, lea vejolašvuohta ovddidit iežas servodaga, giela ja kultuvrra buoremus lági mielde. Dán ovddasvástádusa ii galgga Sámediggi, iige sáhte dahje hálitge okto guoddit. Sámediggi háliida nannet ovttasbarggu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin. Dat galgá dahkkojuvvot searvevuodašiehtadusaid ja ovttasbargošiehtadusaid ásaheami bokte suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin, ja eará guovddáš ásaheamiiguin main lea doaibma mii guoskkaha sámi beroštumiid.

9.1 Áŋgiruššansuorggit - Ovttasbargošiehtadusat

9.1.1 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – Ovttasbargošiehtadusat

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boadus rev. buš. ektui
Regionála ovttasbargu	3 404 057	3 000 000	-404 057
Interreg	550 000	500 000	-50 000
Submi	3 954 057	3 500 000	-454 057

Ovttasbargošiehtadusaid evalueren

Sámediggi evaluerii ovttasbargošiehtadusaid jagis 2024. Ášši meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis njukčamánu 2025. Evalueren čájehii ahte ovttasbargošiehtadusat leat leamaš hui mávssolaččat sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannemis. Ovttasbargošiehtadusat mielddisbuktet rámmadahkosa mii lea vuodđuduvvon politihkalaš mearrádusaide, ja mii lasiha fuomášumi sámi áššiide ja láchčá diliid báikkálaš heivehemiide. Šiehtadusat leat mielddisbuktán konkrehta doaibmabijuid nugo giellaguovddážiid, galbema, giellakursaid ja sámi mánáidgárddiid ja skuvllaid, ja dat doibmet dehálaš signáladokumeantan gulahallamii ja ovttasbargui. Oktiibuot geavaheaddjit leat hui duhtavaččat ja vásihit šiehtadusaid heivehahti ja ávkkálaš reaidun.

Evalueren maiddá čájeha ahte leat buoridandárbbut. Mihtut ja ovddasvástádusjuohku dává ii leat čielggas ja evalueren ja čuovvoleapmi ii dahkkojuvvu jeavddalaččat. Dearvvašvuhtii, fuolahussii ja ealáhusdoaimmaide lea biddjojuvvon unnán fuomášupmi šiehtadusain, ja kultur- ja bajásšaddansuorggi olggobealde dat eai leat albma ládje sajáidahttojuvvon. Evalueren ávžžuha šiehtadusaide bidjat čielgaset mihtuid, ahte dat buorebut váldojuvvot atnui guovddáš hálddahasain, jorgalit daid sámegillii, ja ahte árvvoštallojuvvu ráhkadit doaibmaplánaid realisttalaš resurssaiguin. Ođđa šiehtadusain ii berre nu sakka deattuhit barggaid mat leat geatnegahttojuvvon lága bokte ja dain berre vuoruhit ovdánahttingsurggiid nugo kulturfálaldagaid, deaivvadanbáikkiid ja giellagelbbolašvuoda.

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii ahte lea dehálaš deattuhit rievvadusevttohusaid mat gusket ulbmilolahussii, ovtalaš čuovvoleapmái, struktureremii ja šiehtadusinstituhta čatnaseapmái goappaš šiehtadusbeliide. Dievasčoahkkin maiddá deattuhii ahte šiehtadusbealit fertejit árvvoštallat movt dálá váikkuhangaskaomiid geavaheapmi sáhtta veahkehit olahit šiehtadusaid mihtuid ja áigumušaid. Dasa lassin šiehtadusat fertejit doaibmat reaidun duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta čuovvuleamis.

9.2 Regionála ovttasbargu

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Árijalaš ja ulbmildidolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Ovttasbargošiehtadusat fylkkasuohkaniiguin leat dehálaš reaidut olahit árijalaš ja ulbmildidolaš ovttasbarggu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin, nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra giela ja servodateallima.

9.2.1 Čoahkketabealla - regionála ovttasbargu

		Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
52001	Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	3 404 057	3 000 000	-404 057
Submi		3 404 057	3 000 000	-404 057

Finnmárkku fylkkasuohkan

Sámedikkis lea jagis 2025 leamaš proseassa Finnmarkku fylkkasuohkaniin ođđa ovttasbargošiehtadusa ráhkadeamis. Sámediggi lea dan barggus deattuhan dievasčoahkkinnmearrádusa mii dahkkojuvvui njukčamánu. Ovddeš šiehtadusa analyserema manjel lea Sámediggi deattuhan ahte šiehtadus eambo galgá čielggasmahttit mihtuid, vuoruhit ángiruššansurggiid ja ovddidanbarggu sierra doaibmabidjooasi bokte, ja ahte dat formalisere čoahkkinnčuoggáid beliid gaskkas. Finnmarkku fylkkasuohkan ii leat háliidan čatnat iežas ekonomalaččat doaibmabijuid dáfus. Bealit eai leat ovttaoavilis sisdoalu hárrái. Bargojuvvo ain oážžut áigái ođđa šiehtadusa jagis 2026,

Nordlándda fylkkasuohkan

Sámedikki ovttasbargošiehtadus Nordlándda fylkkasuohkaniin bistá jagi 2026 lohppii. Sámediggi lea searvan fysalaš ja digitálalaš gulahallančoahkkimiidda maid Nordlándda fylkkasuohkan lea lágidan sámi birraiguin ja aktevrraiguin Nordlánddas. Ovttasbargošiehtadusa ođasmahttin álgá jagis 2026.

Tröndelagen fylkhkentjielte / Trøndelag fylkkasuohkan

Sámedikki ovttasbargošiehtadus Trøndelag fylkkasuohkaniin bistá jagi 2026 lohppii. Bealit leat jagis 2025 čuovvolan šiehtadusa nu ahte leat doallan gulahallančoahkkimiid. Beliid mielas šiehtadus doaibmá bures ja oktiilis gulahallan beliid gaskkas lea buorre. Ovttasbargošiehtadusa ođasmahttin álgá jagis 2026.

Sisdajven fylkhkentjielte / Innlandet fylkkasuohkan

Sámedikki ja Innlandet gaskasaš ovttasbargošiehtadus doaibmagođii 2022 rájes. Šiehtadus bistá iige leat mearriduvvon goas dat nohká, muhto dan sáhtta ođasmahttit dárbbu mielde ja cealkit eret nu ahte lea guhtta mánu eretcealkináigi. Dollojuvvojit jahkásaš stáhtusčoahkkimat šiehtadusa birra. Innlandet fylkkasuohkana almmolaš lullisámegiela namma šattai jagis 2025 Sisdajven fylhke. Dat čalmmustahttojuvvui Hamaris juovlamánu stáhtusčoahkkima oktavuodas.

Ovttasbargošiehtadusat gávpotsuohkaniiguin

Suohkanat leat okta Sámedikki deháleamos ovttasbargoguimmiin. Suohkanat dat vuosttažettiin láchet bálvalusaid sámi álbmogii giela, bajásšaddama ja oahpahusa, dearvvašvuoda- ja sosiálasuorggis, kultuvrra, ealáhusaid ja areálageavaheami dáfus.

Sámediggi lea vuolláičállán ovttasbargošiehtadusaid mánggain gávpotsuohkaniin. Ovttasbargošiehtadusaid ulbmil lea fuolahit sámi giela ja kultuvrra dáid suohkaniid sápmelaččaid várás. Dasto ovttasbargošiehtadusat láchet rabas ja dorvvolaš ságastallamiidda áššiid birra mat gusket sápmelaččaide. Šiehtadusat čuovvoluvvojit doaibmabijuid bokte bušeahta iešguđet surggiin.

Romssa suohkanis lea doaibmaplána ovttasbargošiehtadusa čuovvuleami várás mii lea Sámedikkiin, doaibmaplána givssideami vuostá ja prošeakta mas barget sámiid cielaheami vuostá interneahatas, Romssa suohkan earret eará lea doaibmaplána čuovvuleapmin álggahan sierra sámegieloahpahusa fáldadaga Grønnåsen skuvlla nuoraiddási sámi ohppiide. Leat maid dáid geahčadeame galgá go Romssa suohkan šaddan sámi giellahálddašansuohkanin.

Sámedikkis leat jagis 2025 leamaš stáhtusčoahkkimat Tråanten tjeltein, Máttá-Várjjaga gieldain ja Oslo suohkaniin.

9.2.2 Regionála ovdánahttinprošeavttat - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus rev. buš. ektui
52001 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	3 404 057	3 000 000	2 000 000	-404 057
Submi	3 404 057	3 000 000	2 000 000	-404 057

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
52001 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	3 726 000	321 943	3 404 057
Submi	3 726 000	321 943	3 404 057

Doarjjaortnega mihttomearri – Regionála ovdánahttinprošeavttat:

- Árrjalaš ja ulbmidiđolaš ovtasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Dán postii lea lasihuvvon 400 000 ruvdno ođđasis juogademiid oktavuodas, go ortnegis ledje ollu ohcamat jagis 2025.

9.3 Interreg

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Buoret árvoháhkkan Sámis ja eanet ovtasbargu riikarájaid rastá Sámis.

Ođđa Interreg-prográmmaáigodat álggii jagis 2021 ja bistá jahkái 2027. Leat unnán Interreg-prošeavttat ruhtaduvvon manimus áigodagas mat gusket bissovaš bargosajiid ásaheapmái.

Sámediggi lea nannen iežas ángiruššama Interreg-prošeavttain, dál álggos vuos nu ahte váldá eambbo ovddasvástádusa čállinbarggus ja nu ahte dán poastta bokte váikkuha prošeavttaid searveruhtadeapmái. Dainna leat háliidan ángiruššat, ja dat ángiruššan dávista dasa maid sámedikki leat háliidan mánnga jagi ovtasbarggu bokte Sámi parlamentáralaš ráđis. Stuoradiggedieđáhus giela, kultuvrra ja servodateallima birra maiddái váldá Interreg ovdan dehálaš reaidun sámi rádjerasttideaddji ovtasbarggu nannemis. Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat, dáidda ja kultuvra ja sámegiella leat dehálaš ángiruššansuorggit.

Sámediggi háliida veahkehit doarjjaortnegiin nu ahte sámi aktevrain Norgga bealde lea buoret vejolašvuohta ieža ruhtadit iežaset prošeavttaid. Dát galgá dahkat ahte dán Interreg-áigodaga čađahuvvojit eambbo sámi Interreg-prošeavttat Norgga bealde.

Interreg Aurora njealját ohcanvuorus lei ohcanáigemearri njukčamánu 5. beaivvi 2025. Bohte vihtta ohcama sámi prošeavttaid várás, buot prošeavttain Norgga searvan.

Sámediggi lea mielde Interreg-prošeavtta Máhtut stivrenjoavkkus, man prošeaktajodiheadji lea UiT.

Cuoŋománus mearridii Interreg Aurora juolludit doarjaga guovtti unnit prošeaktii, ovdaprošeaktii mas geahčadit movt Norgga ja Suoma beale sámedikki sáhttet eambbo ovtasbargat duoji ovdánahttimis, ja prošeaktii man SEG Deanus jodiha, ja mas ovdánahttet eambbo davvisámegiel juridihkkaterminologijja.

9.3.1 Čoahkketabealla – Interreg

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
52101 Interreg - Ohcanvuđot doarjja	550 000	500 000	-50 000
Submi	550 000	500 000	-50 000

9.3.2 Interreg - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus rev. buš. ektui
52101 Interreg - Ohcanvuđot doarjja	550 000	500 000	500 000	-50 000
Submi	550 000	500 000	500 000	-50 000

	Juolluvuvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
52101 Interreg - Ohcanvuđot doarjja	550 000	0	550 000
Submi	550 000	0	550 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
4	2	1	1

Doarjjaortnega mihttomearri: – Interreg:

- Buoret árvoháhkkan Sámis ja eanet ovttasbargu riikarájaid rastá Sámis.

Dán postii lea ođđasis juogademiid olis lasihuvvon 50 000 ruvdno.

10 Eará doaibmabijut

Sámediggi lea jagis 2025 bargan nannet sámi organisašuvdnadoaimmaid, válgabarggu ja sámi demokratiija diehtovuodu. Norrõs skoltesamene -searvi oaččui vuohččan njuolggodoarjaga Sámedikki bušeahas nuortalaš giela, kultuvrra ja identitehta ovddideapmái jagis 2025. Sámediggi fievrridii doarjjaortnegiid doarjja sámi válldoorganisašuvnnaide ja doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis. Máhttosuorggis Sámediggi lea ovttasbargan Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain (SGD) sámi statistihka birra ja álggahan ođđa šiehtadusa sámediggeválgga dutkama birra, dasa gullá maiddá dieđuid čohkken 2025 válggain.

Sámediggi lágidii sámediggeválggaid jagis 2025 ja čuovvolii válggaid čađaheami nu ahte evaluerii daid ovttas bellodagaiguin, suohkaniiguin ja Válgadirektoráhtain. Evaluerema bohtosat almmuhuvvojit jagis 2026. Jagis 2025 maiddá álggahuvvui sámi GJ-strategiija ráhkadeami bargu. Dat bargu galgá leat vuodđun GJ-politihkkii mii vuhtiiváldá sámi servodaga dárbbuid.

Politihkalaš váikkuhangaskaoamit leat váikkuhan sámi demokratiija nannemii. Juohke válgajagi lea leamaš doarjjaortnet listtuide mat leat sámediggeválggain. Ortneha ulbmiljoavku leat buot listtut maid Sámedikki válganammagoddi dohkkeha Láhkaásahusa sámediggeválgga birra 32. § vuodul. Jagis 2025 ožžo 11 listtu doarjaga.

10.1 Čoahkketabealla – Eará doaibmabijut

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
85001 Noereh! - njuolggodoarjja	257 000	257 000	0
85002 Norrõs nuortalaččat - njuolggodoarjja	400 000	400 000	0
87001 Sámi válldoorganisašuvnnat - ohcanvuđot doarjja	4 039 000	4 038 000	-1 000
87010 Doarjja bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	643 000	643 000	0
88001 Sápmai guoski statistihka Norggas – šiehtadus	375 000	375 000	0
88101 Sámediggeválggaid dutkan - šiehtadus	800 000	1 000 000	200 000
88501 Sámediggeválggat - prošeakta	7 351 584	5 400 000	-1 951 584
88201 Sámi goanstajierbmebargu – prošeakta	475 000	475 000	0
87101 Sámedikki politihkalaš joavkkut	5 744 997	5 745 000	3
87110 Opposišuvnna bargoeavttut	1 798 000	1 798 000	0
87120 Doarjja 2025 sámediggeválggaid listtaide - ohcanvuđot doarjja	3 100 700	3 100 000	5 745 000
Submi	24 984 281	23 231 000	3 992 419

10.1.1 Noereh! - njuolggodoarjja

Noereh lea sámi nuoraidorganisašuvdna Norgga beale Sámis mii vuodđuduvvui jagis 2009. Organisašuvdna galgá bargat buot sámi nuoraid ovddas, ja áššiiguin mat leat hui dehálaččat sámi nuoraide. Noereh maiddá galgá láchit diliid nu ahte buot sámi nuorain lea deaivvadanbáiki mii váikkuha sámi identitehtadovddu

nannemii geografijja ja rájiid rastá. Noereh lea bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahtun ja eallinoainnu dáfus neutrála organisašuvdna.

257 000 ruvdnosaš doarjja mii addojuvvui Noereh -organisašuvdnii, gessojuvvui jagis 2025 ja sirdojuvvui eará poasttaide. Doarjja gessojuvvui go ovddit jagiid váilevaš raporteremiid dihte.

10.1.2 Norrõs nuortalaččat – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Norrõs nuortalaččat – njuolggodoarjja

Bisuhit girjás sámi organisašuvdnaeallima

Norrõs lea rájiidrasttideaddji, friddja ja bellodatpolitihkalaččat sorjjasmeahtun organisašuvdna, mii ásahuvvui 2023:s.

Organisašuvdna bargá váldit ruovttoluotta, čalmmustahttit ja ovddidit nuortalašsámi árbevieruid, giela, kultuvrra ja identitehta. Organisašuvdna buktá cealkámušaid áššiin mat gusket nuortalaččaide. 2025 lea vuosttaš jahki go Norrõs oažžu njuolggodoarjaga Sámedikki bušeahtas. Doarjja galgá nannet organisašuvnna doaimma.

10.1.3 Sámi válдоorganisašuvnnat - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahtta 2025	Boađus rev. buš. ektui
87001 Sámi válдоorganisašuvnnat - ohcanvuđot doarjja	4 039 000	4 038 000	4 038 000	-1 000
Submi	4 039 000	4 038 000	4 038 000	-1 000

	Juolluvuvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
87001 Sámi válдоorganisašuvnnat - ohcanvuđot doarjja	4 039 000	0	4 039 000
Submi	4 039 000	0	4 039 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
2	2	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri: – Sámi válдоorganisašuvnnat:

- Bisuhit mánggabealat organisašuvdnaeallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide stabiila ekonomalaš vuoddu.

10.1.4 Doarjja bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus rev. buš. ektui
Doarjja bellodagaid ja joavkkuid				
87010 organisašuvnnaide main lea ovddastus	643 000	643 000	643 000	0
Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja				
Submi	643 000	643 000	643 000	0

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
6	6	0	0

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide main lea ovddastus Sámedikkis:

- Sihkkarastit bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaid, main lea ovddastus Sámedikkis, ruđalaš vuodu

10.1.5 Sápmai guoski statistihka Norggas – šiehtadus

Sámediggi dagai jagis 2017 šiehtadusa Statistihkalaš guovddášdoaimmahagain (SGD) sámi áššiide guoski statistihka buvttadeamis. Šiehtadus nogai jagis 2021. Sámediggi ja SGD sohpe jagi 2021 loahpas ahte šiehtadus gusto dassáži go ođđa šiehtadus lea sajis. Bargu ođđa šiehtadusain álggahuvvui jagis 2022 muhto iešguđet ákkaid dihte ii leat šiehtadus vuossáiggi sajis. Ruhta manná Sámi statistihka buvttadeapmái SGD:s. Ovdal almmuhuvvui sámi statistihka deaddiluvvon hámis juohke nuppi jagi. Dál ođasmahttojuvvojit logut SGB ruovttusiiddus juohke jagi. Maŋemus dat ođastuvvui njukčamánu 2025, ja boahpte háve dat ođastuvvo njukčamánu 2026. Sámediggi áigu jagis 2026 bargat oázžut áigái ođđa šiehtadusa SGD:in sámi statistihka buvttadeamis. Sámedikki vuodđooaidnu lea ahte sámi áššiide guoski statistihka galgá buvttaduvvot SGD stáhtadoaimma bokte.

Sámediggi lea jagis 2025 leamaš mielde bargajoavkkus man SGD jodiha, mii bargá statistihkain sámediggeválggaide. Barggu boađus lea ahte 2025 válggaide lei ráhkaduvvon eambbo statistihka sámediggeválgga birra go ovdal. Statistihka ráhkadeapmi buvttaduvvo SGD stáhtadoaimma bokte.

10.1.6 Sámediggeválggaid dutkan - šiehtadus

Diehtu sámiid politihkalaš searvamis ja guorraseamis sámediggeválggain lea dán oktavuodas vealtameahttun dehálaš. Danne lea ollu dadjamuš das ahte vuogádatlaš válgadutkan čađahuvvo. Dutkanprošeavtta ulbmil sámediggeválgga birra lea buoridit máhtu sámi válgadutkangelbbolašvuoda birra ja ovdánahttit dan, man oktavuodas deattuhuvvojit sámi kultuvrralaš ja gielalaš bealit.

Sámediggi lea jagi 2013 válggaid rájes ruhtadan dutkanprošeavtta sámediggeválggaid birra. Jagis 2025 almmuhuvvui *Sametingsvalget 2021: Et partisystem i endring?* publisert. Dat almmuhus lea dan šiehtadusa boađus mii dahkkojuvvui jagis 2021. Almmuhus váldá ovdan sámediggepolitihka Norggas, erenoamážit dan mii dáhpuhuvai válggaid oktavuodas jagis 2021, muhto maidái sámediggepolitihka guhkit áiggi perspektiivvas.

Jagis 2025 lea sohppojuvvon ođđa šiehtadus sámediggeválggaid iskkadeami birra. Dutkanprošeavtta sámediggeválggaid birra ulbmil lea:

- analyseret Sámedikki válgavuogádaga eavttuid, doaimma ja hástalusaid
- ovddidit sámi válgadutkangelbbolašvuoda – lea ovdamunni jus prošeakta áigu dahje jus das lea mihttu ovtasbargat doavttergrádaprošeavttain sámi válgadutkama birra.

Dutkanprošeavttas čađahit jearahallaniskadeami sin gaskkas geat jienastedje 2025 válggain. Vástideaddjit galget válljejuvvot nu ahte sii ovddastit buot jienasteddjiid. Sámediggi háliida ahte sámediggeválggaid guorahallan buvttiha:

- dieđuid diliid birra mat gusket dakkár fáttáide go jienastuslogu rievdan, jienasteddjiid dábit, das mii jienasteddjiid earuha politihkalaččat, ja ásašuslaš ja demokrátalaš luohttámuš.
- dieđuid ásašusaide, organisašuvnnaide, bellodagaide, mediai jnv. Sámedikki válgavuogádaga ovddideami vást.
- dieđuid maid sáhtá atnit diehtajuohkimis, debáhtain, oahpahusas ja viidáset dutkamis.

Barggu oaččui Institutt for samfunnsforskning (ISF) ja bargá dan ovtta UiT – Norgga ártalaš universitehtain, OsloMet By- og regionforskningsinstituttetiin NIBR ja Universitetet i Bergeniin.

Poasta nannejuvvui 200 000 ruvnnuin Sámedikki geassemánu 2025 reviderejuvvon bušeahtas. Go šiehtadus juo lei vuolláičállojuvvon ovdal ruhtasirdima, de sirdojuvvui ruhta mii várrejuvvui reviderejuvvon bušeahtas, eará poasttaide.

10.1.7 Sámediggeválggat – prošeakta

Mihttomearri:

- Bures čadahuvvon sámediggeválggat.

Sámediggeválggat leat juohke njealját jagi.

Jagis 2025 ledje sámediggeválggat. Válggaid mandáhtajuohku mearriduvvui jagis 2023 – dan jagi go ledje suohkanstivra- ja fylkkadiggeválggat. Mandáhtajuohku lei dakkár:

- Nuortaguovllu válgabiire – vihtta mandáhta
- Ávjovári válgabiire – guhtta mandáhta
- Davveguovllu válgabiire – guhtta mandáhta
- Gáisequovllu válgabiire – guhtta máhta
- Áarjel-Saepmie vealjemegievlie – njeallje mandáhta
- Lulli-Norgga válgabiire – čieža mandáhta

Ávjovári válgabiire massii ovtta mandáhta ja Lulli-Norgga válgabiire ges oaččui ovtta eanet mandáhta go jagi 2021 válggain.

Válgabeaivi lei čakčamánu 8. beaivvi. Buot válgabiirriin gerge lohkamis jienaid čakčamánu 11. beaivvi, earret Gáisequovllu válgabiirres. Válganammagoddi bivddii válgabohtosiid geahčadeami oktavuodas ahte Áhkánjárgga suohkana lohkanválgastivra ođđasit lohka Viesttarmeara válgabiire jienastanlihpuid. Ágga lei go ledje dušše moadde jiena mat earuhedje bohtosiid válgabiire maŋimuš mandáhta dáfus ja dihto suohkaniid jietnalohkama dáfus ledje eahpečielggasvuodát. Čakčamánu 22. beaivvi gerge lohkamis jienaid nuppes ja mandáhtajuohku ii rievdan.

Válganammagoddi attii fápmudusaid čuoovvovaččat:

- Norgga Sámiid Riikkasearvi – 18 áirasa
- Nordkalottfolket – 15 áirasa
- Bargiidbellodat – 4 áirasa
- Ávjovári Johttisápmelaččaid Listu – 1 áirras
- Sámeálbmot Bellodat – 1 áirras

Sámediggi lea čadahan evaluerema guđain bellodagain ja organisašuvnnain oktiibuot 11 bellodagas ja organisašuvnnas mat ledje ceggen listtu válggaide. Dasa lassin lea maidđái čadahuvvon evalueren lohkan-suohkaniiguin ovtta Válgadirektoráhtain. Gielda- ja quovlodepartemeanta maidđái lea sádden buot suohkaniidda evaluerengažaldagaid válgga čadaheamis. Vášáhusat válggaid čadaheamis ja daid evalueren almmuhuvvo raporttas jagi 2026 vuosttaš dievasčoahkkimis.

Romssa suohkan mii lohka Gáisequovllu válgabiire jienaid lei sakka maŋŋonan sámediggeválggaid jienaid lohkamiin ja ovddida sierra válgaevaluerema ja muitala manne maŋŋonii.

10.1.8 Sámi goanstajierbmeargu – prošeakta

Prošeahtta mihttomearri:

- Ráhkadit strategiija sámi goanstajierpmi várás

Sámedikkis lea dárbu nannet áŋgiruššama sámi goanstajierbmebarggus. Prošeakta galgá veahkehit hábmet sámi goanstajierbmestrategiija ja -politihka. Prošeakta galgá deattuhit dan mat dárbbuid sámi servodagas leat goanstajierpmi ovdánahttimis nannen ja ovddidan dihte sámi servodaga. Dasa lassin ferte identifiseret maid ferte dahkat vai oažžu goanstajierbmeovdáneami mii lea ávkin sámi servodahkii.

Dan oktavuodas lea almmuhuvvon prošeaktavirgi dán prošeaktii. Go virgi vuosttaš geardde almmuhuvvui rabasin, de Sámediggi ii lihkostuvvan rekrutteret bargi virgái. Virgi almmuhuvvui nuppes juovlamánu 2025. Ruhta lea várrejuvvon ja dat adnojuvvo jagis 2026.

10.2 Politihkalaš dási doaibmagolut

10.2.1 Sámedikki politihkalaš joavkkut

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus rev. buš. ektui
87101 Sámedikki politihkalaš joavkkut	5 744 997	5 745 000	5 745 000	3
Submi	5 744 997	5 745 000	5 745 000	3

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
87101 Sámedikki politihkalaš joavkkut	5 744 997	0	5 744 997
Submi	5 744 997	0	5 744 997

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttan	Hilgojuvvon
7	7	0	0

Doarjjaortnega doarjjaoažžut ja ulbmiljoavkkut leat joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan guovvamánu 10. beaivvi 1994 ja rievvdan geassemánu 5. beaivvi 2025.

Ortnega hálddaša dievasčoahkkinjodihangoddi dahje dat orgána masa dievasčoahkkinjodihangoddi fápmuda válddi.

10.2.2 Opposišuvnna bargoeavttut

Opposišuvnna bargoeavttut:

Doarjjaortnega ulbmiljoavku leat joavkkut Sámedikkis main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid mielde, maid Sámediggi lea mearridan guovvamánu 10. beaivvi 1994 ja rievvdan skábmamánu 28. beaivvi 2007, ja mat leat meroštallan ahte gullet opposištuvdnii.

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boađus rev. buš. ektui
87110 Opposišuvnna bargoeavttut	1 798 000	1 798 000	1 798 000	0
Submi	1 798 000	1 798 000	1 798 000	0

	Juolluduvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
87110 Opposišuvnna bargoeavttut	1 798 000	0	1 798 000
Submi	1 798 000	0	1 798 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
4	4	0	0

Sihkkarastin dihtii opposišuvdnii buriid bargoeavttuid Sámedikkis, várrejuvvo jahkásaččat ruhta politihkalaš opposišuvdnajoavkkuid doibmii.

10.2.3 Doarjja 2025 sámediggeválggaid listtaide

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Vejolašvuohta sidjiide geat ceggejit listtaid sámediggeválggaide, searvat válggaide.

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Bušeahhta 2025	Boadus rev. buš. ektui
87120 Doarjja 2025 sámediggeválggaid listtaide - ohcanvuđot doarjja	3 100 700	3 100 000	3 100 000	-700
Submi	3 100 700	3 100 000	3 100 000	-700

	Juolluvuvvon 2025	Vuoliduvvon 2025	Rehketdoallu 2025
87120 Doarjja 2025 sámediggeválggaid listtaide - ohcanvuđot doarjja	3 100 700	0	3 100 700
Submi	3 100 700	0	3 100 700

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttalan	Hilgojuvvon
11	11	0	0

Ortnega ulbmiljoavku leat buot listtut maid Sámedikki válganammagoddi dohkkeha Láhkaásahusa sámediggeválgga birra 32. § vuodul.

11 Dievasčoahkkin

11.1 Čoahkketabealla parlameanta

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
Doaibmagolut parlameanta	24 581 883	24 996 248	414 365
Submi	24 581 883	24 996 248	414 365

11.2 Doaibmagolut parlameanta

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
1010 Sámedikki dievasčoahkkin	19 119 771	17 675 000	-1 444 771
1110 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi	2 460 797	3 252 000	791 203
1111 Sámedikki fágálávdegottit	591 505	1 381 000	789 495
1120 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	1 405 125	1 200 000	-205 125
1310 Sámi parlamentáralaš ráđđi	376 115	890 000	513 885
1301 SPR čállingoddi - prošeakta	462 500	399 248	
1930 Sámedikki váiddalávdegoddi	166 071	199 000	32 929
Submi	24 581 883	24 996 248	477 617

11.2.1 Sámedikki dievasčoahkkin

Sámedikki dievasčoahkkimis leat álbmotválljen áirasat. Sámedikki dievasčoahkkin juohká juolludusaid mat biddojuvvojit geavahussii juolludusreivve bokte láidestusaid vuodul mat leat Stuoradikki bušeahttamearrádusas ja árvalusain.

Jagis 2025 leat dollojuvvon njeallje dievasčoahkkima, ja okta lei kombinašuvdnavahkku mas sihke lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin ledje seamma vahku. Dat mearkkaša ahte áirasiin leat leamaš čieža čoahkkinvahkku. Áirasat meannudedje 65 ášši dievasčoahkkimis, ja 30 dain áššiin ledje meannuduvvon lávdegottiin.

Sámedikki jienastuslohku almmuhuvvo geassemánu 30. beaivvi dan jagi go stuoradiggeválggat ja sámediggeválggat leat, ja dan jagi go suohkanválggat ja fylkkadiggeválggat leat.

Sámedikki jienastuslogus ledje 25 676 olbmo suoidnemánu 17.beaivvi 2025. Maŋnel válggaid mat ledje jagis 2021, leat 5151 olbmo čáliuvvon jienastuslohkui.

Sámediggeválggat 2025

Jienastanvuoigatvuodalaččat: 25 690

Man oallugat jienastedje: 74,2 %

Ovdagihtii jienasteapmi proseanttaid mielde: 67,1 %

Vuostáiváldojuvvon jienastanlihput: 18 854

Jienastanlihput bellodagaid mielde: 18 585

Guoros jienastanlihput: 269

Hilgojuvvon jienastanlihput: 65

Bellodaga namma	Jienat proseantta mielde	Galle jiena	Rievdan ovddit sámediggeválggaid ektui	Galle mandáhta
Norgga Sámiid Riikkasearvi	38,0	7064	+6,1	18 (+1)
Nordkalottfolket	31,9	5927	+13,6	15 (+6)
Bargiidbellodat	11,4	2113	-3,7	4 (-3)
Sámeálbmot Bellodat	4,8	891	-0,8	1
Ovddádusbellodat	3,9	725	-0,9	0 (-1)
Guovddášbellodat	3,8	714	-5,7	0 (-3)
Olgeš	2,8	523	-1,5	0
Ávjovári Johttisápmelaččaid Listu	2,4	443	0,0	1
Industri- og næringspartiet	0,4	75	+0,4	0
Sámi Álbmotlihttu	0,3	58	-1,1	0
Sámeeatnanlista	0,3	52	+0,3	0

Dáid áššiid lea Sámedikki dievasčoahkkin meannudan jagis 2025:

Namma	Áššenummár
Vuodđudeapmi	01/25
Sámediggeráđi doaibmadiedáhus – njukčamánnu 2025	02/25
Sámedikki 2024 jahkediedáhus	05/25
Sámedikki njukčamánu 2025 reviderejuvvon bušeahtta	06/25
Saemiedigkien vuajnoe orre vijrevierhtielaakese	07/25
Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkinplána 2026	08/25
Sámedikki rávisolbmuidoahpu strategiija	09/25
Boazodoallolága rievdadusevttohus ja gullelaš rievdadusevttohusat eananjuohkinlágas	10/25
Sámedikke árvustallam aktisajsbarggosjiehtadusásj stáda- ja fylkkasuohkanij	11/25
Válmmašteaddji fápmuduslávdegotti válljen	13/25
Ođđa minerálašláhka – Láhkaproposišuvdnaevttohus	14/25
Miellahtuid válljen Finnmárkkuopmodaga stivrii	15/25
Vuodđudeapmi	16/25
Sámediggeráđi doaibmadiedáhus – geassemánnu 2025	17/25
Sámedikki geassemánu 2025 reviderejuvvon bušeahtta	23/25
Sámedikki cealkámuš 2027 stáhtabušehtti	25/25
Sámediggeráđi čilgehus sámi eanandoalu birra	21/25

Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta čuovvuleapmi regionálalaččat - Dárbu sámi fáladagaide, ortnegiidda ja doaibmabijuide Davveguovllu válgabiirres	33/25
Sámedikki vuorasolbmuidstrategiija doaibmaplána	27/25
Sámedikki alit oahpu stipeandaortnega evalueren - Bargu ovddosguvlui	34/25
Áimmahuššan, Sámediggediedáhus sámi kulturmuitosuodjaleami birra - revišuvdna 2025	28/25
Norgga olmmošvuoigatvuohtaásahus - jahkediedáhus 2024	31/25
Sámi dearvvašvuođadutkama etihkalaš njuolggadusaid revideren	32/25
Sámi giellaáittardeaddji	35/25
Died. St. 17 (2024-2025) Diedáhus Stuorradiggái. Sámi giella, kultuvra ja servodateallin – Gielda bálvalusfálaldagat sámi ássiide	24/25
Sámedikki 2024 jahkediedáhus – Revideren oktan lassidieđuiguin	26/25
Njuolggadus guovttegielatvuođadoarjja suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda sámegielaid hálddašanguovllus birra	30/25
Sámedikki vuordámušat Norgga sihkarvuođapolitiikkii	29/25
Sámedikki politihkalaš doaimma njuolggadusaid ođasmahttin	36/25
Bearráigeahččanlávdegotti 2024 jahkediedáhus	20/25
Válmmašteaddji fápmuduslávdegotti válljen	22/25
Vuođđudeapmi	37/25
Fápmuduslávdegotti válljen	38/25
Fápmuduslávdegotti fápmudusárvalus - válggaid dohkkeheapmi	39/25
Dievasčoahkkinjođihangotti válljen	40/25
Sámedikki presideantta válljen	41/25
Válgalávdegotti válljen	42/25
Bearráigeahččanlávdegotti válljen	43/25
Plána- ja finánsalávdegotti válljen	44/25
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti válljen	45/25
Ealáhus- ja kulturlávdegotti válljen	46/25
Miellahtuid válljen Sámi parlamentáralaš ráđđái	47/25
Sámedikki 2025-2026 čoahkkinplána	48/25
Vuođđudeapmi	49/25
Sámediggeráđi doaibmadiedáhus – juovlamánnu	50/25

Ođđa áššiid diediheapmi	51/25
Gažaldagat sámediggeáddái	52/25
Ohcamuš luvvejuvvot doaimmas sámediggeáirrasin – Aina Madelén Nordsletta Aslaksen	53/25
Sámedikki cealkámuš 2026/2027 boazodoallošiehtadussii	54/25
Valášstallanšiehtadus 2026	55/25
Sámedikki stipeanda alit ohppui – Vuoruheamit áigodahkii 2025-2029	56/25
Sámedikki doarjjaáššiid váiddalávdegotti láhtuid ja várreláhtuid välljen	57/25
Miellahtuid ja várreláhtuid välljen Finnmárkkuopmodaga stivríi ja bearráigeahččanlávdegoddái	58/25
Sámedikki 2026 bušeahtta	59/25
Duoji ealáhusšiehtadusa 2026-2027 dohkkeheapmi	60/25
Válljet lávdegotti Sámedikki direktivrá virgáibidjamii 2025-2029	61/25
Eanandoallošiehtadallamat 2026	62/25
Sámedikki vuodđonjuolggadusaid rievdadeapmi	63/25
Fápmudus ovddidit árvalusa válgagaččaheami birra, gč. čoaččinnortnega §9h	64/25
Ođđa lahtu välljen Bearráigeahččanlávdegoddái	65/25

Čuovvovaš lágideamit leat jagis 2025 lágiduvvon lávdegodde- ja dievasčoaččimiid oktavuodas:

Seminára miessemánu 20.beaivvi 2025: NOU 2025: 3 - Ny kulturmiljølov (ođđa kulturbirasláhka) ovdanbuktin
Seminára miessemánu 21.beaivvi 2025: Válgasihkarvuhta
Girjealmmuheapmi geassemánu 2.beaivvi 2025: Sámediggeválggaid girji
Seminára skábmamánu 19.beaivvi 2025: Sámi logut muitalit almmuheapmi
Seminára skábmamánu 11.beaivvi 2025: Sámedikki molssaevttolaš ruhtadanvuogit
Diehtujuohkin Sámi giellagáldu birra juovlamánu 3.beaivvi 2025

Logát Sámedikki rahpan

Sámediggeválggat ledje čakčamánu 6. beaivvi. Golggotmánu 15. beaivvi 2025 rahppojuvvui 10. Sámediggi. Majestehta Gonagas Harald ja Gonagaslaš Allavuohta Ruvdnaprinsa Haakon čađaheigga seremoniála rahpama.

Iza Lilja Mortenon (Plassjes eret) ja Sigurd Ánte Bitustøyl (Guovdageainnus eret) válddiiga vuostá gonagasa ja ruvdnarinssa go olliiga Sámediggeviessu olggobeallai. Soai geigiiga gonagaslaš gussiide liidiid.

Rahpandilálašvuhta dievasčoaččinnanjas álggahuvui kultuvrralaš guommuhemiin, mii bijai čielga sámi rámmaid ávvudeapmái. Artisttat Jon Henrik Fjällgren, Mihkkal Máhte Hætta ja Nils-Ove Kuorak juige Faamoen vulie. Sin ovdanbuktin čanaí oktii Sámi, mátta Sámis davvi Sápmai, ja sii čalmmustahtte dan ealli sámi kultuvrra man Sámediggi ovddasta.

Rahpamii ledje bovdejuvvon olu guossit. Bovdejuvvon gussiid gaskkas ledje Ruoŧa beale Sámedikki, Suoma beale Sámedikki, Storradiikki, stáhtahálddašeami ja Alimusrievtti ovddasteaddjit, ja maiddá eará guovddáš ovttasbargoguoimmit ja sámi ášahusat.

Mánát ja nuorat ledje maid mielde ávvudeamis. Skuvla- ja mánáidgárdemánát oassálaste rahpamii bovdejuvvon guossin, ja sidjiide láchčojuvvui guossoheapmi.

Rahpama oktavuodas lágíduvvui gonagaslaš lunša Scandic hoteallas Kárášjogas. Dasto ledje eahketdoalut (mottakelse), mii lážii saji ságastallamiidda ja eahpeformálalaš deaivvademiide Sámedikki áirasiid ja bovdejuvvon gussiid gaskkas.

Logát Sámedikki rahpan lei viiddis bargu mas stuora oassi organisašuvnnas lei mielde. Measta buot bargit Sámedikki kantuvrras Kárášjogas, ja maiddá muhtumat geat barget eará báikkálaš kantuvrrain, ledje mielde rahpama plánemis ja čadaheamis. Barggut earret eará ládje guosselisttuid ráhkadeapmi, čohkkánsajiid heiveheapmi, gussiid vuostáiváldin, uvssaid bearráigeahččan, guossoheapmi, lidiid stellen, dievasčoahkkinlanja čorgen ja láchčin jna.

Sámedikki 10. rahpan 2025:s čadahuvvui alla dásseárvo-, sihkarvuoda- ja kvalitehtastandárddaid mielde. Rahpan čájehii Sámedikki návccaid lágídit stuorra, nationála ávvudoaluid, seammás go čielgasit deattuhii sámi kultuvra, servvodaga ja demokrátalaš árvvuid.

11.2.2 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkinjođihangottis lea ovddasvástádus sámediggeválggaid praktihkalaš čadaheamis. Válgabarggu čuovvoleapmi lei okta deháleamos áššiin maiguin dievasčoahkkinjođihangoddi lea bargan. Dievasčoahkkinjođihangoddi maiddá hálddaša Sámedikki jienastuslogu ja dan ságaškuššan lea leamaš fáddán miehtá jagi 2025. Dasa lassin dievasčoahkkinjođihangoddi meannuda sámediggeáirasiid virgelohpeohcamiid, ohcamiid luvvejuvvot doaimmas ja bealátkehtesvuodaáššiid.

Dievasčoahkkinjođihangottis leat jagis 2025 leamaš 14 čoahkkima. Dievasčoahkkinjođihangoddi lea mearridan 80 áššis ja meannudan 16 referáttaášši.

11.2.3 Sámedikki fágálávdegottit

Mihttomearri:

- Nannet Sámedikki politihkalaš barggu.

Sámedikkis leat golbma fágálávdegotti:

- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi (EKL)
- Plána- ja finánsalávdegoddi (PFL)
- Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahpahuslávdegoddi (BFOL)

Juohke fágálávdegottis leat leamaš njeallje lávdegoddečoahkkima:

- EKL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkima 11 ášši.
- PFL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkima 12 ášši.
- BFOL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 12 ášši.

Lávdegoddemátkkit

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi lei lávdegoddemátkkis Evenášši guovllus, Ájluovttas ja Bådådjos. Lávdegoddi deaivvadii sihke politihkkáriiguin ja báikkálaš fitnodagaiguin. Sii maiddá fitne Árran julevsáme guovdásjis, ja deaivvadedje bihtánsámi organisašuvnnaid ja servviid ovddasteddjiiguin. Sii maiddá fitne museas Jektefartmuseet gos ožžo oahpisteami. Lávdegoddi lei mátkkis golbma beaivvi.

Plána- ja finánsalávdegoddi lei lávdegoddemátkkis Hámmerfeasttas ja Álttás, cuoŋománus. Sii fitne Muolkkut-guovllus ja ožžo diehtajuohkima prošeavtta birra. Sii maiddá fitne museas Gjenreisingsmuseet ja deaivvadedje báikkálaš sámi servviin Báruin. Álttás lávdegoddi finai Álttá sámi giellaguovddázis, ja lávdegottis maiddá lei čoahkkin Álttá suohkaniin man fáddá lei mánáidgárdi, bajásšaddan ja skuvla. Sii maiddá fitne Čávžžus geahččame buodu ja Statkraft muitalii movt elfápmodoaimmahat jođihuvvo, ja maid sáhtá beavttálmahttit boahteáiggis.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahpahuslávdegoddi šluhttii iežas lávdegoddemátkki. Lávdegoddi baicca lea mearridan fitnat iešguđet doaluin mat lávdegoddái leat áigeguovdilát.

Lávdegottit leat atnán veahá unnit ruđa go dan mii bušeahtas lei.

11.2.4 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Sámedikki bearráigeahččanlávdegottis leat jagis 2025 leamaš čieža čoahkkima.

Lávdegoddi lea jagis 2025 meannudan 42 ášši ja 11 referáhttaášši.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi ovddida sierra jahkediedáhusa Sámedikki dievasčoahkkimii.

11.2.5 Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Norgga beale Sámedikkis lea leamaš Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) jodihandoaibma ođđajagimánu 1. beaivvi rájes 2025. Jagis 2025 leat dollojuvvon okta dievasčoahkkin ja golbma stivračoahkkima. Jagis 2025 dollojuvvojedje sámediggeválggat Norggas ja Ruoŋas. Dat lea váikkuhan dasa galle čoahkkima SPR stivrass leat leamaš. Geahča maidái kapihtala 8.2.3. Dán poasttas lea sirdojuvvon 1056 000 ruvno eará poasttaide.

11.2.6 Sámedikki váiddalávdegoddi

Sámedikki váiddalávdegoddi meannuda ovttaskas mearrádusaid váidima ollašuhttin dihte hálldahuslága njulggadusaid váidagiid meannudeami birra. Váiddalávdegottis leat jagis 2025 leamaš čieža čoahkkima ja lea meannudan oktiibuot 16 váiddaášši.

11.2.7 SPR čállingoddi - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Oažžut mearrádusvuodu Sámi Parlamentáralaš Ráđi sierra hálldahusa ásaheapmái

Čállingoddi molsašuvvá dál dan golmma Sámedikki gaskkas sullii juohke 16. mánu. Dat ortnet ii fuolat dássedis doaimma ja ahte doaibmabijut maid SPR ovddida, čuoovvuvvojit buori vuogi mielde. Danne lea álggahuvvon prošeakta mas geahčadit movt SPR:i sáhtá organiseret sierra čállingotti. Konsuleantafitnodat Visjona AS álggahii prošeavtta juovlamánu loahpas, ja plána mielde galgá geiget čilgehusa 28. vahkus jagis 2026 mas leat iešguđet árvalusat SPR čállingoddedoibmii.

12 Sámediggeráđđi

12.1 Čoahkketabealla - Sámediggeráđđi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
Sámediggeráđđi	22 156 962	16 984 000	-5 172 962
Submi	22 156 962	16 984 000	-5 172 962

12.2 Sámediggeráđđi

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
1510 Sámediggeráđđi	20 743 385	14 446 000	-6 297 385
Sámedikki ráđđi sápmelaččaide geain leat			
1501 doaibmavariašuvnnat mat eai čuovo norpmat	0	300 000	300 000
1502 Diehtovuodđu Sámedikki válgaortnet - prošeakta	0	250 000	250 000
1910 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul)	43 583	516 000	472 417
1920 Sámedikki vuorasiidráđđi	737 134	772 000	34 866
1940 Olggobeale áššedovdi lávdegoddi sámi dearvvašvuodadutkama várás	632 860	700 000	67 140
Submi	22 156 962	16 984 000	-5 172 962

12.2.1 Sámediggeráđđi

Sámediggeráđđi lea dán jagi meannudan 256 d-notáhta, 152 referánsaášši ja 240 mearridanášši ja 23 ášši mat leat ovddiduvvon dievasčoahkkima meannudeapmái. Leat dollojuvvon 52 čoahkkima, fysalaš/semifysalaš/digítála čoahkkimat.

Muolkkut-ášši

Muolkkut-ášši lea stuora rievttálaš prinsihpalaš mearkkašupmi dasa goas konsultašuvdnageatnegasvuohta ja váikkusguorahallangeatnegasvuohta gustojit. Sámedikki ášševuolgaheapmi lea dan fápmudusa čuovvuleapmi maid dievasčoahkkinn attii sámediggeráđđái ášši 026/24 Sámedikki mearrádusa čuovvuleapmi Muolkkuid elektrifierema birra. Áššegolut máksojuvvojit rádi bušeahtas. Lea divrras vuolgahit rievttálaš ášši stáhta mearrádusa birra, muhto dat seammás deattuha ahte dat lea áidna konfliktačoavdinvuohki go stáhta biehttala konsulteremis.

Miessemánu 13.–16. beivviid dollojuvvojedje válđošiehtadallamat Energiijadepartemeantta mearrádusa birra konsešuvnna rievdadeamis Muolkkuid elektrifierema olis. Sámedikki ovddasta advokáhttafitnodat Wikborg Rein. Láhka ja láhkaásahus almmolaš háhkamiid birra (dár. anskaffelsesloven ja anskaffelsesforskriften) eai guoskka juridihkalaš rávvema šiehtadusaide advokáhta bokte áššiid ráhkkanahhtima olis riidoáššiin nationála dahje riikkaidgaskasaš duopmostuoluide, gč. anskaffelsesforskriften § 2-4 bustáva d.

Sámediggi vuoittáhalai áššis Oslo diggegottis. Oslo diggegoddi áššehuhtii stáhta das ahte lea dahkan boasttuvuođaid áššemeannudeamis ja das ahte leat leamaš váilevaš konsultašuvnnat. Sámediggi oaivvilda ahte Muolkkuid elektrifiserema mearrádus dagaha stuora sisabahkkemiid lundui ja ahte dat rihkku konsultašuvdnageatnegasvuođa, muhto diggegoddi ii gávnahan ahte áššemeannudeamis leat boasttuvuođat dahkkon. Sámediggi dubmejuvvui máksit 745 000 ruvdnosaš áššegoluid. Sámediggi guoddalii duomu ollásit čakčamánu 1. beaivvi 2025 Borgarting lágamánneriektái. Guoddalus guoská sihke riektegeavaheapmái ja duođaštusárvoštallamii. Guoddalanášši lea Borgarting lágamánnerievttis čakčamánu 15. beaivvi 2026. Áššái leat várrejuvvon njeallje beaivvi.

Dán postii lea sirdojuvvon 3 650 000 ruvdno mii galgá gokčat Muolkkut-ášši vuolggabeami goluid.

12.2.2 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNuL)

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi leat nammaduvvon ođđa lahtut áigodahkii 2026–2027. SáNuL:is leat dál de čuovvovaš lahtut: Therese Olsen (jodiheadji), Linnéa Knutsen, Mattis Ailo Larsen, Mia Sparrok ja Anders Daniel Sokki. Várrelahtut leat Ina Madelen Raanes, Emil Nikolai Wingstad Nerheim, Sara Biret Márjá Eira, Embla Candell Halvari ja Mats Steffensen Carstens.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottis eai leat leamaš nu ollu doaimmat jagis 2025. Muhtun olggobeale čoahkkimiin lea SáNuL:is leamaš ovddastus, ja čoahkkimiidda leat dalle muhtun ovttaskas lahtut searvan.

12.2.3 Sámedikki vuorasiidráđdi

Sámedikki vuorasolbmuidrádis leat jagis 2025 leamaš golbma čoahkkima. Čoahkkimat leat leamaš Álttás, Raarvihkes ja Guovdageainnus. Dáid čoahkkimiid oktavuodas lea vuorasolbmuidráđdi doallan čoahkkimiid báikkálaš vuorasolbmuidráđiiguin.

Vuorasolbmuidrádi lahtut leat searvan konferánssaide ja čoahkkimiidda. Earret eará leat searvan Verddet-deaivvadeapmái Romssas, Barents-Norden konferánsii Bådådjos, ja leat maid dáid čoahkkinnastán sátneljodihedjiiguin ja báikkálaš ja regionála vuorasolbmuidráđiiguin.

Čoahkkima oktavuodas Álttás, doalai vuorasolbmuidráđdi seminára masa lei bovden sámegielaid hálldašanguovllu suohkaniid vuorasolbmuidráđiid. Semináras dolle iešguđet instánsat logaldallamiid áššiid birra main lea mearkkašupmi sámi vuorasolbmuide. Logaldallamiid dolle earret eará Nav Ávjovárri, Senter for et aldersvennlig Norge ja Sámi klinihkka. Dasa lassin doalai Seastinbáŋku 1 Davvi-Norga sáhkavuoruid goanstajierpmi birra, dájuhedjiid birra internehtas ja báŋkobálvalusaid birra vuorasolbmuide.

Lahtut leat searvan konferánssaide ja čoahkkimiidda Sámedikki vuorasolbmuidrádi ovddasteaddjin, earret eará Dieiddanuori suohkana vuorasolbmuidrádi čoahkkimii, Barents-Norden seniorkonferánsii Bådådjos, čoahkkimii singuin geain lea lagas olmmoš geas lea demeansa, ja Kárášjoga gielda sátneljodihedjiin.

Sámedikki vuorasolbmuidstrategiija mii mearriduvvui jagis 2023 oktan gullevaš doaibmaplánnain, lea leamaš govddážiis buot čoahkkimiin.

Vuorasolbmuidráđdi leat nammaduvvon ođđa lahtut áigodahkii 2026–2029: Heidi Oline Salmi (jodiheadji), Kjetil Romsdal, Frank Bertheussen, Nora Marie Bransfjell ja Gerd Fleischer. Berit Anne Oskal Kemi, Viktor Johnsen, Jorun Murberg Nija ja Ingrid Jåma leat várrelahtut.

12.2.4 Olggobeale áššedovdi lávdegoddi sámi dearvvašvuođadutkama várás

Lávdegoddi galgá kollektiivvalaččat miedihit dearvvašvuođadutkamii, sámi dearvvašvuođadutkama etihkalaš njuolggadusaid mielde. Lávdegottis leat leamaš gávccii lávdegoddečoahkkima ja lea meannudan 26 ášši, main ovccii ášši ledje sámi kollektiivvalaš miehtama ohcamat dutkamii. Dasa lassin lávdegoddi lágidii siskkáldas loahpahanseminára juovlamánus. Lávdegoddi nammaduvvojedje miellahtut áigodahkii 2026–2029 ráđđeáššis 183/25.

Sámi dearvvašvuođadutkama etihkalaš njuolggadusaid revideren lei Sámedikki dievasčoahkkimis áššin geassemánus 2025, ášši 032/25. Njuolggadusaid ulbmil lea sihkkarastit ahte dakkár dutkan:

- lea vuođđuvon álgoálbmogiid iešmearridanvuoigatvuhtii
- vuhtiiváldá ja árvvusatná sámi kultuvrra ja servodaga mánggabealatvuođa ja mihtilmasvuođaid
- gožiha sihke ovttaskas olbmo ja sámi álbmoga kollektiivvalaš vuoigatvuođaid friddja ja diehtovuđot miehtamii.

Namuhuvvon dievasčoahkkinnáššis maiddái mearriduvvui ahte Sámediggi ása orgána mii meannuda sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš lávdegotti dahkan ovttaskas mearrádusaid váidimiid, vrd. hálddahuslága 28. §:in. Sámediggeráđđi nammadii lahtuid váiddaorgánii sámediggeráđi áššis 191/25.

12.2.5 Sámedikki ráđđi sápmelaččaide geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid

Sámedikki diedáhusas dásseárvvu birra, Sábme jállu (2020), leat sápmelaččat geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid, meroštallojuvvon oktan ángiruššansuorgin. Diedáhus čuoovoluvvui doaibmaplánain Sámedikki doaibmaplána doaibmavádjit sápmelaččaid vuoigatvuođaid ollašuhttimii 2024–2026, mas okta doaibmabijuin lea sierra ráđi ásaheapmi sápmelaččaid váste geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid. Geassemánu 2025 reviderejuvvon bušeahtas várrejuvvui ruhta dakkár ráđi ásaheapmái.

Sámedikki ráđđi sápmelaččaide geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid, doaibmá rávvejeaddji orgánan sámediggeráđđái. Ráđđi galgá sámediggeráđi veahkehit hábmet Sámedikki politihka, ja doaibmat rávvejeaddji orgánan sámediggeráđđái buot áššiin main ráđđi háliida ángiruššat. Sámedikki ráđis sápmelaččaide geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid leat njeallje lahtu áigodagas geassemánu 2025 rájes juovlamánnui 2027.

Sámedikki ođđa ráđis sápmelaččaide geain leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid, lei vuodđudančoahkkinn Kárášjogas čakčamánu. Čoahkkimis besse lahtut juogadit garra ja persovnnalaš vásáhusaid eallimis sápmelaččžan geas leat doaibmavariašuvnnat mat eai čuoovo norpmaid. Čoahkkimis maiddái lei fágalaš bealli mas RVTS Nord ja Bufdir muitaledje TryggEst birra, mii galgá suodjalit váravuloš rávesolbmuid veahkaválddálašvuoda ja illasteami vuostá.

Ráđis leat leamaš golbma čoahkkima jagis 2025 – vuodđudančoahkkinn ja guokte digitála čoahkkima, main nubbi čoahkkinn lei Kultur- ja dásseárvodepartemeanttain ráđdehusa strategiija reviderema birra doaibmavádjit olbmuid.

Golut mat gusket dán ráđđái leat jagis 2025 biddjojuvvon postii 1510 Sámediggeráđđi.

12.2.6 Sámedikki molssaevttolaš ruhtadeami čielggadeapmi

Sámediggi bivddii áššis 45/23 evalueret bušeahttaortnega mii váldojuvvui atnui jagis 2019. Bivddii maid ahte ásahuvvo ortnet mii sihkkarastá sihke stabiila jahkásaš vuodđujuolludusa Sámediggái ja jahkásaš duohta bušeahttaproseassaid. Rune Fjellheim AS oaččui ráddjejuvvon fáladatgilvvu mannel bargun čielggadit dan. Raporta geigejuvvui Sámediggái borgemánu 2025. Dollojuvvui seminára raportta birra dan vahku go Sámedikkis ledje lávdegoddečoahkkimat skábmamánu.

13 Sámedikki hálddahus

13.1 Čoahkketabealla – Sámedikki hálddahus

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
Oppalaš doaibmagolut	167 386 623	175 567 660	8 181 037
Submi	167 386 623	175 567 660	8 181 037

13.2 Doaibmagolut – Sámedikki hálddahus

	Rehketdoallu 2025	Revideren 2025	Boađus rev. buš. ektui
Doaibmaboađut	-15 764 800	-12 731 604	3 033 196
Bálká ja sosiála golut	118 068 004	125 296 094	7 228 090
Doaibmagolut	65 083 419	63 003 170	-2 080 249
Submi	167 386 623	175 567 660	8 181 037

Hálddahus lea atnán unnit ruđa go mii lei bušetterejuvvon danne go jagis 2025 leat leamaš ollu vakánssat ja go lea leamaš ádjás bargu virgádit ođđa bargiid. Dasa lassin leat sisaboađut geahčademiid olis leamaš guokte miljovna ruvno eambo go mii lei bušetterejuvvon, ja ruhta mii ii adnojuvvon jagis 2024 lea sirdojuvvon hálddahuslaš prošeavttaide.

Hálddahusa stuorámuš bargu lea duohtan dahkat politihka maid Sámedikki dievasčoahkkin mearrida. Sámedikki hálddahus doaibmá sámediggeráđi ja dievasčoahkkima fágalaš čállingoddiin. Hálddahusa váldobargu lea ráhkkanahhtit ja čuovvolit politihkalaš áššiid ja čadahit politihkalaš dingojuumiid ja mearrádusaid, ja daid vuodul seailluhit ja ovddidit sámegeielaid, sámi kultuvrra ja servodateallima.

Váldohálddahus lea Kárášjogas, ja oktiibuot leat ovcci kánturbáikki Finnmárkkus, Romssas, Nordlándas ja Trøndelagas. Sámediggi lea Stuoradikkiin soahpan ahte Stuoradikkis áhahuvvojit kantuvrrat guovtti Sámedikki hálddahusa bargái, oassin dan konsultašuvdnageatnegasvuoda čuovvoleamis mii Stuoradikkis lea Sámedikki ektui. Plána lea ahte kantuvra virgáduvvojit bargit jagis 2026. Dasa lassin lea Sámediggi soahpan áigumuššiehtadusa Stuoradikkiin hospiterema birra mii álgá jagis 2026. Šiehtadus lea ahte Sámedikki ja Stuoradikki bargit sáhttet hospiteret Stuoradikkis/Sámedikkis muhtun áigodaga.

Hálddahusa jodiha direktveva, das leat čieža ossodaga ja okta stába. Olles hálddahusas ledje jagis 2025 oktiibuot sullii 144 jahkedoaimma. Ossodagat meannudit áššiid ja fáillet bálvalusaid sihke politihkalaš eiseválddiide ja earáide.

Hálddahus lea ráhkkanahhtán 65 dievasčoahkkinášši Sámedikki lávdegottiide ja Sámedikki dievasčoahkkimii, ráhkkanahhtán 241 mearrádusášši ja 256 D-notáhta sámediggeráđđái, ráhkkanahhtán 16 váiddaášši, čadahat gieddebarguid / diđostallan kulturmuittuid dan mađe ahte vástida 23 mánnodoibmii, leamaš ollu konsultašuvnnain, lágidan mánggaid semináraid ja konferánssaid, čájehan neahttarávdnjema bokte buot Sámedikki iežas semináraid ja konferánssaid ja neahttarávdnjema bokte čájehan njeallje dievasčoahkkima.

Sámedikki hálddahus meannuda njuolggodoarjjaáššiid ja ohcanvuđot doarjjaáššiid, lassin dasa ahte bearráigeahččá doarjagiid, doallá gulahallančoahkkimiid njuolggodoarjagiid vuostáiváldiiguin ja bagadallá doarjjaohcciid oppalaččat. Hálddahus lea ráhkkanahhtán ja meannudan 1 954 doarjjaášši.

Hálddahusas lea siskkáldas jorgalanveahkki mii jorgala lulli-, julev- ja davvisámegillii. Siskkáldas jorgalanveahkki jorgala buot dievasčoahkkináššiid, ja eará áššiid maid hálddahus bivdá jorgalit. Jorgaleapmái leat sáddejuvvon 643 siskkáldas dingojumi. Sámedikki giellaossodat hálddaša sámi nammanevvohaga, mii hálddaša sámi báikenamaid báikenammalága vuodul.

Sámedikki girjerádjju gullá Sámedikki hálddahussii. Jagis 2025 girjerádjju lea luoikan girjjiiid 1100 geardde ovttaskas olbmuid ja institušuvnnaide, ja leat 328 gáiddusluoikama iežas čoakkáldagas eará girjerájuide.

Hálddahussii leat bohtán 22 535 reivve ja lea sádden 13 248 reivve. Oktiibuot leat registrerejuvvon 46 365 dokumeantta WebSak -arkiivavuogádahkii jagis 2025.

Sámedikki dihtorveahkki, mii lea IT-veahkki Sámedikki hálddahussii ja Sámedikki politihkkáriidda, leat bohtán oktiibuot 2 524 ášši. 1 606 dain áššiin leat ovttahttojuvvon áššiiguin mat juo ledje jođus. Oktiibuot leat 906 veahkkeášši loahpahuvvon jagis 2025. Dasa lassin dasa gullet unnit áššit mat eai leat registrerejuvvon ja vuogádatáššit maid dihtorveahkki ii loga.

4. oassi - Doaimma stivren ja dárkkisteapmi

Sámedikki stivrema ja siskkáldas bearráigeahču bajitdási árvvoštallan

Sámediggi atná mihtto- ja boadusstivrema siskkáldas doaimmahagas. Sámediggi árvvoštallá ovddemusat buori stivrema ja dárkkisteami doaimmahagas. Sámedikkis lea guhkesáiggi perspektiiva mihttomeriiguin. Strategiiat ja doaimmat mat leat čadahuvvon 2025:s leat váikkuhan dasa ahte Sámediggi lea lahkkanan dáidda mihtuide, vrd. jahkedieđáhusa 3. osiin.

Sámediggi lea álbmotválljen orgána mii ii leat ráđđehusa vuolde, ja juolluda juolludemiid iežas vuoruhemiid vuodul. Bušeahttaruhta galgá hálldašuvvot stáhtalaš ekonomiijanjuolggadusaid ja Stuorradikki juolludusmearrádusa vuodul. Sámedikki barggut leat buot áššit mat Sámedikki mielas gullet sámi álbmogii.

Sámediggerádis lea bušeahta, mearriduvvon dieđáhusaid ja eará mearrádusaid doaimmaheaddji ovddasvástádus, mat mearriduvvojit Sámedikki dievasčoahkkimis. Ekonomiijanjuolggadusaid ja eará mearrádusaid bokte addá sámediggeráđdi hálldahussii mearridanvuoigatvuođa direktivrra bokte čuovvulit strategiiat ja doaimmaid ja sihkkarastit ahte mearriduvvon mihttomearit ja boadusgáibádusat olahuvvojit beaktilis vuogi mielde. Sámediggeráđdi buktá juohke dievasčoahkkimii dieđáhusa doaimma birra mas mitaluvvo áššiid dili birra ja olahuvvon bohtosiid birra.

Bearráigeahččanlávdegotti bargu lea čadahit parlamentáralaš bearráigeahču Sámedikki doaimmahagas, ja ovddida geassemánu dievasčoahkkimis jahkásaš dieđáhusa mannan jagi doaimmain.

Mearkkašahti dilit/rievdadasat Sámedikki plánemis, čađaheamis ja čuovvuleamis

Siskkáldas dárkkisteami stáhtus

Hálldahusas sirdojuvvo bušeahtafápmudusváldi direktivrras ossodatdirektivrraide. Dat addá rámmaid viidáseappot sirdit fápmudusaid organisašuvnnas. Lea ráhkaduvvon bajilgovva gustovaš fápmudusain ja dat ođasmahttojuvvo go bohtet rievdadasat. Dasto leat ráhkaduvvon rutiidnačilgehusat ja bargujuohkin guovddáš surggiin hehtten dihte meattáhusaid, ja sihkkarastit boadusolahusaid.

Sámediggi lea áigodagas 2017-2019 addán lobihis loatnadáhkádusa Várdobáiki sámi guovddášii huksehusaid oastimii ja divodeapmái. Loatnadáhkádusa birra ii leat Sámedikki jahkedieđáhusas mitaluvvon jagi 2019 rájes. Ášši birra mitaluvvui Sámedikki 2024 reviderejuvvon jahkedieđáhusas, mii mearriduvvui geassemánu 2025. Sámediggi lei kaušunista Várdobáikki lotnii mas njukčamánu 2025 lei 9 346 031 ruvno mávssekeahhtá. Sámediggi lea čadahan šiehtadallamiid Sámedikki loatnadáhkádusa heaittiheami birra osolaččaid gaskkas mat leat Sámediggi, Várdobáiki ja báhku. Loatnadáhkádus lea heaittihuvvon.

Lea ráhkaduvvon sierra čilgehus dáhkádusášši birra mii sáddejuvui Gielda- ja guovlodepartementii ja Riikarevišuvdnii. Riikarevišuvdna čálii dili birra dokumeanttas Dokument 1 (2025 – 2026) mii biddjojuvvoi ovdan Stuoradiggái skábmamánu 2025. Riikarevišuvnnas lea čuovvovaš mearkkašupmi:

«Det er kritikkverdig at Sametinget i perioden 2017–2019 har gitt lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS i strid med Grunnlovens § 75 og bevilgningsreglementet § 6.» (Lea moaitin veara ahte Sámediggi áigodagas 2017-2019 lea addán loatnadáhkádusa sámi museai Várdobáiki AS:i visttiid oastimii, doaimmaheapmái ja divodeapmái, ja dat rihkku Vuodđolága 75. § ja juolludannjuolggadusaid 6. §.)

Riikarevišuvdna ávžžuha Sámedikki čielggasmahttit ovddasvástádusa ja rollaid, ja nannet siskkáldas ovttasdoaimbama vai sihkkarastá ahte njuolggadusat čuvvojuvvojit ja ahte áššit meannuduvvojit riehta.

Riikarevišuvdna ja Sámedikki dievasčoahkkin leat soahpan šiehtadusa revišuvdnaortnega birra. Riikarevišuvdna sáhtá revideret juolludanrehketdoalu ja čadahit guorahallamiid Sámedikki mearrádusaid ja eavttuid vuodul. Dán rollas Riikarevišuvdna raportere Sámedikki dievasčoahkkimii. Riikarevišuvdna lea Sámedikki dievasčoahkkimii geigen raportta jagis 2024. Raporttas boahtá ovdan ahte Sámedikki jahkerehketdoallu oppalohkái lea riehta. Dasto boahtá ovdan ahte Sámediggi lea addán loatnadáhkádusa sámi museai Várdobáiki AS:i visttiid oastimii, doaimmaheapmái ja divodeapmái, ja ahte dat rihkku Vuodđolága 75. § ja juolludannjuolggadusaid 6. §, ja dat lea moaitin veara. Boahtá maiddá ovdan ahte Riikarevišuvdna lea raporterena ášši viidáseappot Stuoradiggái.

Eambbo diedut gávdnojit goalmát ja guđat oasis:

3. oassi – Jagi doaimmat

6. oassi – Jahkerekketdoallu ja 17. nohtas.

Sámediggi lea álggahan proseassa buoridan dihte siskkáldas rutiinnaid, fápmudusmearrádusaid, ekonomiijanjuolggadusaid ja áššemeannudanrutiinnaid, ja maiddá bargiid gelbbolašvuoda loktema. Doaibmabijuid ulbmil lea fuolahit buoret siskkáldas dárkkisteami ja eastadit dákkár áššiid čuožžileames boahttevuodas.

Sámediggi árvvoštalai njuolggodoarjagiid njuolggadusaid riskkaid jagis 2024. Árvvoštallamis gávnnavuvui ahte leat riskkat eahpečielga eavttuid dáfus, iešguđetlágan praktiserema dáfus ja dan dáfus go doarjjaoažžuide ii leat doarvái einnostahttivuohta. Riskaárvvoštallama vuodul reviderejuvvojedje njuolggadusat jagis 2025, earret eará čuovvovaš doaibmabijuiquin

- čielgaset biehttalaneavttuid ja ákkastallangáibádusaid ásaheapmi
- dárkilet raporter- ja rehketdoallogáibádusat doarjaga sturrodaga vuodul
- čielgaset mearrádusat unnideami ja badjebáhcaga ruovttoluotta máksimii
- siskkáldas dárkkisteami nannen, dasa gullá maid soaittáhtdárkkisteapmi ja áššemeannudeddjiid oahpaheapmi

Doaibmabijut galget sihkkarastit ahte áššit meannuduvvojit seamma láhkái, buoret kvalitehta áššemeannudeapmái ja eambbo luohttámuša hálddašeapmái

Siskkáldas dárkkisteami nannema oassin, lea Sámediggi háhkan ođđa doarjjavuogádaga, Q, vai sihkkarastá ahte proseassat hálddašuvvojit beaktileappot ja vai daid olis lea rabasvuoha. Vuogádagas leat funkšuvnnat nugo automáhtalaš dokumeantahálddašeapmi, proseassaid goziheapmi ja raporter- ja lea dehálaš reaidu Sámedikki kvalitehtavuogádagas.

Spiehkastagaid giedahallanvuogádat Q lea leamaš doaimmas geassemánu 2025 rájes, ja dan ásaheami rájes leat systemáhtalaččat ovddidan ja dađistaga buoridan vuogádaga. Jodiheddjiide, áššemeannudeddjiide ja eará bargiide lea mángii dollojuvvon oahpahus sihkkarastin dihte ahte bargit bures máhttet atnit vuogádaga. Spiehkastatkanála Q bokte sáhttet bargit oadjebas ja struktuvrralaš vuogi mielde raporteret spiehkastagaid ja árvalit buoridemiid. Ulbmil lea sihkkarastit ahte spiehkastagat giedahallojuvvojit rabas ja systemáhtalaš vuogi mielde, nannet siskkáldas dárkkisteami boasttuvuođaid identifiserema ja njulgema bokte ja buoridit analyserema ja beaktilis čuovvoleami vejolašvuodaid. Oktiibuot dát veahkeha eastadit stuora hástalusaid ja ovddidit nanu organisašuvnna mii oahppá.

Riikarevišuvnna áššiid čuovvuleapmi

Sámediggi vuorua stivrenbarggu ja siskkáldas dárkkisteami bajás. Riikarevišuvdna čadahii 2018:s hálldahusrevišuvnna Sámedikki stivrenvuogádagas. Sámediggi lea hábmen ođđa rutiinnaid čuovvulan dihte Riikarevišuvnna ávžžuhusaid.

Raporta lei válmmas miessemánu 2019. Riikarevišuvdna ávžžuhii ráhkadit rutiinnaid dievasčoahkkima mearrádusaid ulbmillaš čađaheapmái dáinna lágiin:

- čielggasin dahkat ahte mihtut maid dievasčoahkkin mearrida, stivrejit doaimmahaga.
- operationaliseret Sámedikki mearrádusa mihtuid nu ahte dat leat konkreta ja mihtideames
- čadahit bajitdási riska- ja ávkkálašvuodaárvvoštallamiid mat áimmahuššet Sámedikki iešvuoda.
- hábmet boadusraporterema nu ahte dat speadjalastá bušeahta mihtuid ja eará dievasčoahkkinmearrádusaid.

Jagis 2025 leat bargan čuovvovaš bargguid:

- čuovvulan hálldahusa strategiiid
- ekonomiijanjuolggadusaiguin
- čuovvulan ođđa áššiid mat leat almmuhuvvon dievasčoahkkimis
- čuovvulan mearriduvvon dievasčoahkkináššiid
- čuovvulan čálalaš gažaldagaid rutiinnaid, mat ovddiduvvojit sámediggeráđđái dalle go eai leat lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin
- čuovvulan ja raporter- geahččanlobiid bivdima
- čuovvulan dokumeantameannudemiid spiehkastemiid raporterema rutiinnaid

Sámedikki mihttu lea ahte buot áššit mat galget čuovvuluvvot politihkalaččat, meannuduvvojit nu ahte áššemeannudeapmi lea duođaštuvvon ja dan galgá sáhttit guorrat. Leat ráhkaduvvon rutiinnat mat dan fuolahit.

Sámediggi lea nuppástuhttigoahtán raporterema dainna lágiin ahte dál eambbo raportere bohtosiid ulbmilolaheami ektui. Sámediggeráđdi raportere rádi diedáhusas ja jahkediedáhusas Sámedikki dievasčoahkkimii mihtuid hárrái mat leat Sámedikki bušeahtas,

Bajimus strategijja

Sámedikki hálddahuš lea ráhkadan strategijjaplána áigodahkii 2022–2025. Jagis 2025 leat ossodagat čuovvolan vuoruhemiid ja doaibmabijuid mat gusket áigodahkii. 2025 čavčča álggahuvvui bajimus strategijja reviderenbargu. Árvalus ođđa strategijjai sáddejuvvui gulaskuddamii ossodagaide ja fágaserviide juovlamánus.

Gustovaš strategijjaplánas lea hálddahuš čilgen bajitdási barggu, árvvuid, višuvnna ja vihtta váldoulbmila. Stivrenkártta lea čilgejuvvon ná:

Bajimus bargu • Overordnet oppdrag	Sámedikki politihka ja hálddašeami bokte seailluhit ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima. Gjennom Sametingets politikk og forvaltning bevarer og utvikler vi samisk språk, kultur og samfunnsliv.
Višuvdna • Visjon	Ovttas nannet Sámi • Sammen styrker vi Sápmi
Árvvut • Verdier	Sámi vuohki • Rabasvuohka • Ovttaráđalašvuohka • Verdevuohka • Oskkáldasvuohka I samisk ånd • Åpenhet • Samhandling • Inkluderende fellesskap • Pålitelig og lojal
Ulbmilat • Mål	Mis leat gelbbolaš ja ángiris mielbargit • Vi har kompetente og engasjerte medarbeidere
	Min váldogiella lea sámejiella • Vi har samisk som hovedspråk
	Min vuoruheamit ja dagut leat birgejumi vuodul • Våre prioriteringer og handlinger er tuftet på birgejupmi
	Mii leat sámi servodatovddideami njunnošis • Vi er ledende i samisk samfunnsutvikling Mii leat bivnnuhis bargosadji • Vi er en attraktiv arbeidsplass

Almmolaš háhkamat 2025

Jagis 2025 leat ain deattuhan almmolaš háhkamiid guoddevašvuoda. Sámediggi lea searvan digitála čoahkkimiidda almmolaš háhkamiid birra, maid DFØ ja olggobeale lágideaddjit leat doallan. Jagis 2025 leat sohppojuvvon 27 ođđa šiehtadusa. Buot šiehtadusat ledje gálvo- ja bálvalusšiehtadusat.

Bargiide guoski dehálaš áššit

Sámedikki bargoveahka-, kapasitehta- ja gelbbolašvuodadilli

Sámediggái lea mearrideaddji dehálaš bisuhit, ovddidit ja rekrutteret gelbbolaš ja ángiris bargiid vai ollašuhtta ášahusa mihttomeriid.

Ovdal go almmuhit virggiid, de analyseret bargguid kárten dihte bargoveahka- ja gelbbolašvuodadárbbuid. Sámedikkis, nugo eará ášahusain ge, oaidnit ahte ohcciidlohku virggiide lea mearkkašahtti ládje njiedjan manemus jagi.

Jagis 2025 leat almmuhuvvon oktiibuot 39 virggi. 18 bargi leat virgáduvvon bissovaš virggiide, ja čiežas gaskaboddosaš virggiide. Guokte virggi almmuhuvvojedje siskkáldasat. Virggiide ledje oktiibuot 179 ohcci. Čieža bargi leat virgáduvvon hálddahušlaččat min ossodagaid ja juhkosiid iešguđet dárbbuid dihte. Sámi Giellagáldu ii leat virgádan ođđa bargiid jagis 2025.

Turnover čájeha galls heitet ásašusas geaid sadjái boahotá ođđa bargi. Sámedikkis lea jagis 2025 turnover 11%. Turnover lei jagis 2024 14 % ja jagis 2023 dat lei 15 %.

Mii atnit resurssaid ovddidit bargiid ja jođiheddjiid. Dat dahkkojuvvo nu ahte bargit oassálastet kurssaide mat gullet sin bargamušaid fágasuorgái ja fágaidrasttideaddji ovttasbargguide ja prošeavttaide, ja nu ahte juohkit bargiide ođđa bargamušaid ja ovddasvástádussurggiid.

Oahpahallit

Sámediggi ii leat nagodan rekrutteren oahpahalliid jagis 2025, muhto bargá ain olahit dan mihtu ahte Sámedikkis álo leat golbma oahpahalli. Dál Sámedikkis lea okta oahpahalli huksenfágas.

Gelbbolašvuodastrategiija ja ovdabargu

Jagis 2024 ráhkaduvvui rámmadagus strategalaš gelbbolašvuodašvirema várás. Dalle maiddá kártejuvvui gelbbolašvuodta, ja kártema boadus lei ahte ráhkaduvvui gelbbolašvuodamatriisa, ahte bargorollat čilgejuvvojedje ja ahte definerejuvvui mii gelbbolašvuodaid váilu. Sámediggi lea jagis 2025 ráhkadišgoahtán gelbbolašvuodastrategiija. Kárten mii čadahuvvui jagis 2024, lea gelbbolašvuodastrategiija vuoddu.

DFØ HR

Sámediggi váldigodii jagis 2023 atnui ođđa HR-vuogádaga, ja lea jagis 2024 váldán atnui daid modulaid mat eai vuos lean sajis. Vuogádat dahká ahte Sámedikkis lea digitála vuogádatdoarjja mii beavttálmahttá ja buorida HR-proseassaid. DFØ HR láhčá dili nu ahte HR ja jođiheddjiid doaibma lea eambbo dihtorvuđot, ja dat fuolaha buoret diehtujuohkima, olámuttolašvuoda ja kvalitehta HR-proseassain. DFØ-HR maiddá galgá váikkuhit strategalaš gelbbolašvuodašviremii.

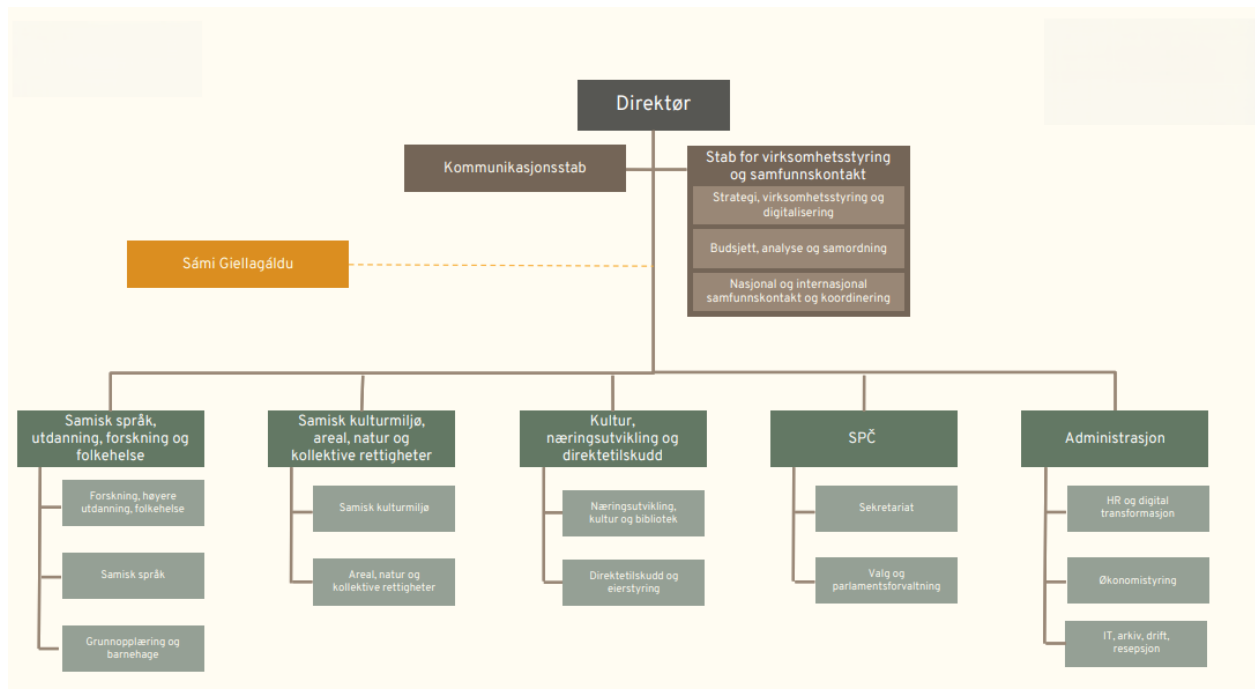
Áššemeannudeapmi

Sámedikkis lea jagis 2025 leamaš prošeakta sirdit arkiiva- ja áššemeannudanvuogádaga “balva”vuogádahkii. Maiddá Sámedikki politihkkariid čoahkkinmeannudanvuogádat lea sirdojuvvon “balva”vuogádahkii.

Sámedikki hálddahusa ođđasisorganiseren

Sámedikki hálddahus ođđasis organiserjuvvui jagis 2024. Ođđa organiseren lea leamaš doaimmas ođđajagamánu rájes 2025.

Hálddahusa ođđa organiseren 2025 rájes lea dákkár:

Sámedikki kantuvrrat

Jagis 2025 eai leat leamaš stuora prošeavttat Sámedikki kantuvrraid dáfus. Sámediggi lea gulahallan Stuoradikkiin kantuvrra rahpama birra Stuoradikki vистtis 2026:s.

Kánturbáiki	Galle bargi
Ájluokta	10
Skánik	8
Aarborte	1
Karášjohka	69
Guovdageaidnu	31
Snåase	9
Romsa	15
Vuonnabahta	12
Olmáivággi	9

Dásseárvu ja vealaheapmi

Sámedikki hálddahusa ollislaš sohkaaljuohku čájeha ahte jagi 2025 loahpas hálddahas leat 62,7 % nissonolbmot ja 37,3 % dievdoolbmot. Jagi 2024 loahpas hálddahas ledje 63,7 % nissonolbmot ja 36,2 % dievdoolbmot.

Sámediggi bargá rekrutteren-, bálká- ja bargoeavttuiguin ja eará šiehtadallamiiguin aktivitehta- ja válddahallangeatnegasvuoda vuođu, ja dás ovddos guvlui joatká dan.

Oppalohkái eai leat mearkkašatti bálkáerohusat sohkaelliid gaskkas. Jagis 2025 ášahus ain lea bargan sihkkarastit seamma bálká nissoniid ja dievdoolbmuid gaskkas. Bálkádieuid analyseren čájeha ahte nissonolbmuid ja dievdoolbmuid gaskamearálaš bálká lea dakkár dásis mii čájeha ahte lea buorre dásseárvu virgekategorijaid dáfus maid sáhtá buohtastatit.

Nissonolbmuid gaskamearálaš bálká: 744 560

Dievdoolbmuid gaskamearálaš: 736 486

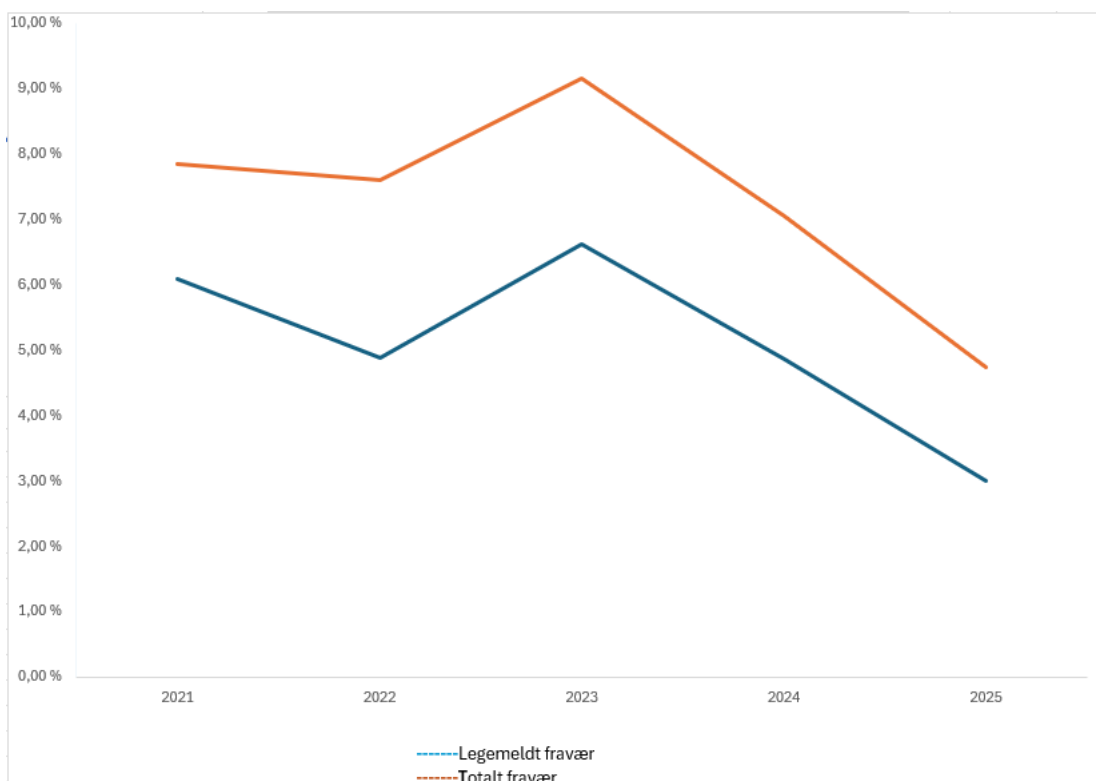
Bálkáerohusaid sohkaelliid gaskkas dagahit vuosttažettiin dakkár fáktorat go bargovásáhus, gelbbolašvuotta ja virgedási, eai fal systemáhtalaš erohusat sohkaelli vuođu. Ášahus áigu ain deattuhit seamma bálká prinsihpa rekrutteremis, bálká mearrideamis ja siskkáldas proseassain, vai sihkkarastá ahte buot bargiin leat seamma vejolašvuodát beroškeahtá sohkaellis.

Dearvvašvuotta, biras ja sihkarvuotta (DBS), bargobiras

Sámediggi lágidii mielbargiidiskadeami (MUST) jagis 2025. Iskkadeamis kártii loaktima, bargobirrása ja organisašuvdnakultuvrra. Iskkadeapmái serve oallugat ja dat lea dehálaš vuođu bargobirrása viidáseappot ovddideapmái Sámedikkis. Bohtosat čájeht ahte bargit oppalaččat bures loktet ovttasbarggu dáfus mielbargiiguin ja ahte dovdet ahte sis leat mávssolaš barggut. Seammás iskkadeapmi čájeha ahte lea dárbu nannet siskkáldas gulahallama ja ahte fertejit leat čielgaset vuoruheami bargoproseassain, ja ahte lea dárbu gelbbolašvuodalohtema strategiijaide. Dáid bohtosiid čuovvuleapmi lea guovddáš oassi HR-barggus jagis 2025.

Jávkan buozalmasvuoda geažil

Oppalaš jávkan buozalmasvuoda geažil jagis 2025 lei 4,75 %. Jagis 2024 dat lei 7,05 %. Sámedikkis lea ovdalaččas meroštallojuvvon mihttu, IA-šiehtadusa olis, unnidit doavttirdieđihuvvon buozalmasvuodajávkamiid 5,4 % rádjái. 2025 ollislaš jávkamis dahká doavttirdieđihuvvon jávkan 3 %, ja jagis 2024 dat lei 4,86 %. Iešdieđihuvvon jávkan lea 1,75 %, ja jagis 2024 dat lei 2,19 %. Jávkan buozalmasvuoda geažil jagis 2025 dagai oktiibuot sullii 7,5 jahkedoaimma.

Govus 3: Doaktára diedihán buozalmasvuodájávkán ja buozalmasvuodájávkán oktiibuot mañemus viða jagis.

Diehtosihkarvuodabargu

Sámediggi lea jagis 2025 joatkán nationála sihkarvuodaeiseválddi (Nasjonal sikkerhetsmyndighet) IKT-sihkarvuoda vuodðoprinsihpaid sajáiduhttima. Dasto lea buot bargiide dollojuvvon e-oahpahus cyberfallehemiid birra.

Juolludusreivviid čuovvuleapmi

Systemáhtalaččat ja ollislaččat bargat dálkkádatgássaluoitimiid, birasváikkuhusaid energijageavaheami unnidemiin

Rádddehusas lea mihttu systemáhtalaččat ja ollislaččat bargat unnidit dálkkádatgássaluoitimiid, váikkuhusaid lundui ja energijageavaheami. Lea ávžžuhuvvon ahte Sámediggi čuovvula dan. Dán barggus galgá vuhtiiváldit doaimea váldobargguid goziheami ja beaktilvuoda goluid dáfus. Bivdojuvvo maiddá ahte Sámediggi árvvoštallá movt dálkkádatrievdamat váikkuhit doibmii. Sámediggi berre systemáhtalaččat árvvoštallat iežas energijageavaheami ja váldit atnit gánnáhahtti čovdosiid mat energijja dáfus leat beaktilat, ja maiddá lasihit vejolašvuoda heivehit energijageavaheami dalle go dat lea relevánta.

Sámediggi bargagođii golggotmánus 2024 olahit birasčuovgatoartna (Miljøfyrtårn) duodaštusa. Mihttu lea ahte Sámedikki Kárášjoga kánturbáiki oazžu duodaštusa njukčamánu 2026, ja eará kánturbáikkat ges geassemánu 2026.

Positiiva ovdáneapmi olbmuid virgáдемиid dáfus gain lea doaibmavádjitvuohta ja/dahje gain ii leat bargu dahje oahppu

Sámediggi čuovvu mánggabealatvuodajulggaštusa go almmuha virggiid, mas ohccit gain lea nationála dahje etnalaš duogáš, doaibmavádjitvuohta dahje váilevaš CV, ávžžuhuvvojit ohcat beroškeahtta sohkaalis dahje agis. Dasa gullá maiddá seksuála sodju, sohkaalidentitehta, sohkaalidovddaheapmi, fuolahusbarggut, religiovdna ja eallinoaidnu. Sámediggi lea diđolaš iešguđet dilálašvuodaid hárrái go rekruttere, ja aktiivalaččat atná mánggabealatvuodajulggaštusa rekrutterenbargguin.

Sámedikki virggiide leat leamaš ohccit gain ii leat oarjemáilmmi duogáš, gain lea doaibmavariašvudna mii ii čuoovo norpmad (doaibmavádjitvuohta) ja váilevaš CV. Ohccit eai mannan viidáseappot rekrutterenproseassas dan geažil go eai deavdán virggiid gelbbolašvuodagáibádusaid. Sámedikkis eai leat virggit mat gullet Stáhta trainee-ortnegii, mii fas dasto ii váikkut dasa ahte eanebuin sis geat leat virgáduvvon jagis 2025 lea váilevaš CV, ii leat oarjemáilmmi duogáš dahje lea doaibmavádjitvuohta.

Unnidit konsuleantageavaheami

Sámediggi lea jagis 2025 atnán oktiibuot 27,6 miljovnná ruvnno konsuleantabálvalusaide. Das adnojuvvui 140 988 ruvdno gulahallanráđđeaddindoaimmaid konsuleantabálvalusaide, ja dat dahká 0,5 % jagi 2025 konsuleantageavaheamis. Hállddaha ja politihkalaš dási doaibmagoluin ja prošeaktagoluin lea konsuleantaoassi 11,4 % jagis 2025. Jagis 2024 dat lei 9,4 %, jagis 2023 dat lei 9,7 % ja jagis 2022 dat lei 11,1 %.

Rehketdoallu čájeha ahte Sámediggi lea oktiibuot atnán unnit ruđa konsuleantabálvalusaide go dan mii lei bušetterejuvvon. Stuorámuš konsuleantabálvalusgolut leat juridihkalaš veahki ja eará konsuleantabálvalusaid oastin. Eanas eará konsuleantabálvalusat mat leat oston, lea veahkki čadahit prošeavttaid mat Sámedikki bušeahtas leat.

Guoddevašvuodamihttomeriid olaheami bargu

Ollu dain bargguin maid Sámediggi doaimmaha eai dárkilit ovdanbuktojuvvo loguin dahje bušeahttapoasttain, ja seammás lea hui váttis čatnat buot doaimmaid dihto mihttomeriide. Go leat 17 mihttomeari ja 169 iešguđet oassemihttomeari, de soaitá leat váttis doallat bajilgova das guđiiguin oassemihttomeriiguin Sámediggi bargá ja man muddui. Sámediggi lea danne válljen 20 relevánta oassemihttomearis muhtumiid, maidda Sámedikki doaimmat dávistit. Jus dáid mihttomeriid dáfus ii leat guoddevaš ovdáneapmi, de lea veadjemeahttun olahit vuoiggalaš ja searvvaheaddji servodaga Norggas ja muđui máilmmis. Dasto Sámediggi beaivválaččat bargá guoddevaš ovdáneamiin. Sámegielat ja sámi kultuvra ain leat deattu vuolde ja nugo 3. oasis boahtá ovdan, de lea sámi servodaga nannen ja ovdánahttin guoddevaš vuogi mielde stuora oassi Sámedikki doaimmas. Danne doaibmá jahkedieđáhusa 3. oassi maiddái raportan das movt mii bargat guoddevašvuodain mángga dásis ja mángga servodatsuorggis, nugo oidno tabeallas mii lea dás vuolábealde.

Bajilgovva Sámedikki bargguin guoddevašvuodamihttomeriid ektui

Mihttomearri	Oassemihttomearri	Doaibmabijut (kapihttalat)
2 JÁVKADIT NEALGGI 2 UTRYDDE SULT 	2.3) 2030 rádjai galgá buvttadeapmi ja sisabohtu smávva biebmobuvttademiin dupalastojuvvot, erenomážit nissonolbmuid, álgoálbmogiid, bearašeandoaluid, šibitdoliid ja guolásteddiid buvttadeapmi ja sisabohtu. Sis galget earret eará leat sihkkaris ja ovttalágan vejolašvuodát eatnamiidda, eará buvttadanressaide ja doaibmabijuide, dieđuide, ruđalaš bálvalusaide, gávpmárkaniidda, árvolassániide ja bargguide eanandoalu olggobealde.	3.2 Areálaid hálldašeapmi 3.2.3 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát – ohcanvuđot doarjja 3.3 Luondduressat4.2 Vuodđoealáhusat 4.2.5 Eanadoallu, gilvvagárdedoallu ja vuovdedoallu 4.2.6 Boazodoallu 4.3 Juohkelágan ealáhusat 4.3.3 Sápmi næringshage – njuolggodoarjja 4.3.4 Ungt Entreprenørskap – njuolggodoarjja 4.4 Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš
3 BUORRE DEARVVAŠVUOHTA 3 GOD HELSE 	3.5) Eastadit gárrenmirkkuid, earret eará narkotihkkageavaheami ja alkohola boasttugeavaheami, ja nannet divššu.	7.2 Spesialistadearvvašvuodabálvalusat7.3 Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus

Mihttomearri	Oassemihttomearri	Doaibmabijut (kapihttalat)
	4.a) Ásahit ja ođastit oahppofálaldagaid mat leat heivehuvvon mánáide, ja vuhtiiváldet sohkahealerohusaid ja doaimmashehttejuvvon olbmuid. Ja mat sihkkarastet dorvvolaš, ráfálaš, searvadahtti ja beaktilis oahppobirrása buohkaide.	1.3 Sámegielaid ovdánahttin 1.3.8 Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide – ohcanvuđot doarjja ja kap. 1.3.9 Giellastipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjja 2.7 Sámi sisdoallu skuvllas 2.7.2 Fágaođasmahttin 2020 ja sámi oahppoplánadagus – prošeakta 2.8 Bargu givssideami ja sámiid cielaheami vuostá 2.8.4 Givssideami ja sámiid cielaheami eastadeapmi – ohcanvuđot doarjja
	4.1) 2030 rádjai galgá nuvttá ja dásseárvosaš vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla oahppu sihkkarastojuvvot buot nieiddaide ja bártniide, mii lea buori kvalitehtas, ja mii addá relevánta ja albma oahppanbohtosa.	2.9 Oahpponeavvut
	4.2) 2030 rádjai galgá buot nieiddaide ja bártniide sihkkarastojuvvot vejolašvuotta árra ja buori ovdáneapmái ja fuolahussii ja ahte ovdaskuvla lea olámuttos, vai leat gergosat vuodđoskuvllii álgit.	2.2 Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárddiin 2.3 Nuvttá sámegielat mánáidgárdesajit 2.3.2 nuvttá sámegielat mánáidgárddit, bagadallanruhta – prošeakta 2.3.3 Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, váhnenmáksu – ohcanvuđot doarjja 2.3.4 Nuvttá sámegielat mánáidgárddit, ovdánahttinruhta – ohcanvuđot doarjja
	4.7) 2030 rádjai galgá sihkkarastojuvvon ahte oahppit ja studeanttat olahit dan gelbbolašvuoda mii lea dárbbalaš ovdiddit guoddevaš ovdáneami, earret eará oahpu bokte guoddevaš ovdáneami ja eallindábiid, olmmošvuoigatvuodaid ja dásseárvvu birra, ja oahpu bokte mii ovddida ráfi, ii ge riiddu, oahpu bokte mii ovddida globála servodatmiellahttuvuoda ja árvvus atná kultuvrralaš girjáivuoda ja dan movt kultuvrrat váikkuhit guoddevaš ovdáneapmái.	2.12 Rekrutteren 2.12.3 Rekrutteren - prošeakta
	8.3) Ovddidit politihka mii doarju produktiiva doaimma, ávdđalaš bargosajiid ásaheami, fidnohutkiálášvuoda, hutkáivuoda ja innovašuvnna, ja maidái doarjut ahte eambbo smávva ja gaskasturrosaš fitnodagat ásahuvvojit ja formaliserejuvvovit, earret eará dan bokte ahte fuolahit ahte ruhtadanbálvalusat leat olámuttos.	4.2 Vuodđoealáhusat 4.2.3 Mariidnaealáhusat 4.2.5 Eanadoallu, gilvaggárdedoallu ja vuovdedoallu 4.2.8 Boazodoallu 4.3 Juohkelágan ealáhusat 4.3.3 Sámi ealáhusgárdi - njuolggoarjja 4 Duodji 4.5.4 Duoji ealáhusšiehtadus

Mihttomearri	Oassemihttomearri	Doaibmabijut (kapihttalat)
 	8.9) 2030 rádjai hábmēt ja johtui bidjat politihka mii ovddida guoddevaš turistaealáhusa mii háhká bargosajiid ja ovddida báikkálaš kultuvrra ja buktagiid.	4.4 Sámi mátkeealáhusat, hutkás ealáhusat ja sámi borramuš 4.4.2 Sámi mátkeealáhusčoahkit ja innovašuvdnafierpmádagat - prošeakta
 	10.3) Sihkkarastit ovttalágan vejolašvuođaid ja unnidit erohusaid eallindiliin, earret eará dan bokte ahte loahpahit vealaheaddji lágaid, politihkaid ja dábiid, ja ovddidit lágaid, politihka ja doaibmabijuid maid ulbmil lea olahit dán mihttomeari.	1.2 Sámegielaid geavaheapmi 1.2.2. Guovttegielatvuođadoarjja suohkaniidda 1.2.3 Guovttegielatvuođadoarjja fylkasuohkaniidda. 1.3 Sámegielaid ovdánahttin 1.3.2. Giellaovdánahttin suohkaniin – njuolggodoarjja 1.3.3. Giellaovdánahttin fylkasuohkaniin – njuolggodoarjja 1.3.10 Sámi giellavahku doaimmat – ohcanvuđot doarjja 1.3.11 Giellaovddidandoaimmat – ohcanvuđot doarjja 1.3.12 Sierra gielladoaimmat julev-, lulli- ja márkosámi guovllus – ohcanvuđot doarjja 7.3 Dearvvašvuohta, fuolahus ja mánáidsuodjalus 7.4 Álbmotdearvvašvuohta 8.6 Dásseárvu 8.6.2 Sámedikki dásseárvodieđáhusa čuovvuleapmi ja sámiid cielaheami eastadanbargu – prošeakta 9.2 Regionála ovttasbargu 12.3 Sámediggeráđđi 12.2.2 Sámedikki vuorasolbmuidráđđi
 	11.4) Nannet máilmmi kultur- ja luondduárbbi gáhttema ja suodjaleami.	1.5 Sámegielaid ovdánahttin 1.3.4 Sámi giellaguovddážat - njuolggodoarjja 1.3.5 Sámi giellaguovddážat, aktivitehtadoarjja – njuolggodoarjja 1.3.7 Giellaguovddášdeavvadeapmi – konferánša 3.4 Areálaid hálldašeapmi 6.2 Kulturmuittuid hálldašeapmi 6.2.2 Sámi kulturmuittohálldašeapmi – ohcanvuđot doarjja

Mihttomearri	Oassemihttomearri	Doaibmabijut (kapihttalat)
		6.4 Sámi kulturárbbi heiveheapmi ja gaskkusteapmi 6.4.2 "Dovddus ja dohkkehuvvon" – ággiruššan máttasámi kulturárbbiin - prošeakta 6.4.3 Sámi kulturbirrasiid ealáskahttin "Fotefar mot Nord"- prošeavttas - prošeakta 6.5 Sámi viste- ja fanasárbbi hálddašeapmi 8.2 Sámi ovttasbargu 8.2.2 Sámi Giellagáldu 8.4 Álgoálbmotvuoigatvuođat
 12 OVDDASVÁSTI-DEADDJI GEAVA-HEAPMI JA BUVTTADEAPMI 12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON	12.8) 2030 rádjai galgá buot olbmuid máilmmis sihkkarastojuvvot relevánta diehtu guoddevaš ovdáneami birra ja juohkehaš galgá leat diđolaš ja eallit dáinna lágiin ahte ii vahágahte luonddu.	3.4 Luondduvalljivuohta 4.4 Álgoálbmotvuoigatvuođat 4.4.3 Álgoálbmogiid biebmovuogádagat – prošeakta
 13 BISSEHIT DÁLKKÁDAT-RIEVDAMIID 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE	13.1) Nannet buot riikkaid návccaid vuosttildit dálkkádatrievdamiid ja heivehit iežaset birasváraide ja luondduroasuide 13.3) Nannet ovttaskas olbmuid ja ášahusaid návccaid unnidit dálkkádatgássaid luoitima, unnidit dálkkádatrievdamiid ja heivehit iežaset daid váikkuhusaide, nannet sin návccaid árrat diedihit, ja maidái nannet oahpu ja diđolašvuođa dáid birra.	4.2 Vuodđoealáhusat 4.2.6 Boazodoallu 3.4 Luondduvalljivuohta 8.2 Sámi ovttasbargu 8.4 Álgoálbmotvuoigatvuođat
 14 EALLIN ČÁZIS	14.b) Dahkat mariidna resurssaid ja gávpemárkaniid olámuddui smávaskála guolásteddjiide mat bivdet smávit bivdoneavvuiguin. 14.c) Vel buorebut áimmahuššat ja guoddevaččabut ávkkástallat meara ja mearraresurssaid dan bokte ahte čadahit	4.2 Vuodđoealáhusat 4.2.2 Mearrasámi vuoigatvuođat – Borjjadat – prošeakta 4.2.3 Mariidnaealáhusat 4.3 Vuodđoealáhusat 4.2.3 Mariidnaealáhusat 4.2.4 Luossa

Mihttomearri	Oassemihttomearri	Doaibmabijut (kapihttalat)
 14 LIV UNDER VANN	álbmotrievttálaš mearrádusaid nu movt dat leat mearriduvvon ON mierrariektekonvenšuvnnas, mii lea meara ja mearraresurssaid suodjaleami ja guoddevaš geavaheami riektevuodđun, nu go maddái bohtá ovdan 158. čuoggás ON raporttas “The Future We Want”.	
 16 RÁFI JA VUOGGALAŠ-VUOHTA	16.2 Bissehit mánáid illasteami, geavaheami, vuovdima ja buotlágan veahkaválddálašvuoda ja biinnideami.	2.8 Psykososiála oahppanbiras 2.8.2 Bargu givssideami vuostá 7.5 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalusbálvalus
 16 FRED OG RETTFERDIGHET	16.7 Sihkkarastit guldaleaddji, searvadahtti, oassálasti ja ovddasteaddji mearridanproseassaid buot dásiin.	Sámedikkis leat konsultašuvnnat ráđđehusain fáttáid birra mat gusket sámi beroštusaide. (geahča konsultašuvdnalisttu).
	16.10 Sihkkarastit ahte dieđut leat olámuttos buohkaide ja ahte vuđolaš friddjavuohta suodjaluvvo, nationála lágaid ja internationála šiehtadusaid vuodul.	7.3 Dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalus 7.6 Sosiála dilit ja buresbirgenbálvalusat 8.6 Dásseárvu 8.6.2 Sámedikki dásseárvodiedáhusa čuovvuleapmi ja bargu sámiid cielaheami vuostá – prošeakta
 17 OVTTAS JOKSAT MIHTTOMERIID	17.14) Olahit eambbo ollislaš politihkalaš ovttaoaivilvuoda guoddevaš ovdáneami hárrái.	8.4 Álgoálbmotvuoigatvuodát 8.5 Ovttaárvosašvuoda ja solidaritehta
 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE	17.17) Doarjut ja ovddidit buresdoaibmi searvevuoda almmolaš dásis, almmolaš ja priváhta beliid gaskka ja siviila servodagas, searvevuodaid vásáhusaid ja resursastrategiijaid vuodul.	4.2 Vuodđoealáhusat 4.2.2 Mearrasámi vuoigatvuodát – Borjjadat – prošeakta 4.2.3 Mariidnaealáhusat 7.2 Spesialistadearvvašvuodabálvalusat 7.3 Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus 8.2 Sámi ovttasbargu

5. oassi - Boahtteáiggi vejolašvuodaid árvvoštallan

Sámedikki vejolašvuhtii sihkkarastit ja ovddidit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima, váikkuiht sihke dat movt sámi servodat siskkáldasat rievdá ja maiddá stuora máilmmiviidosaš rievdadusat. Áiggi go riikkaidgaskasaččat lea ráfehisevuhta ja go sihkarvuodapolitiikka dáfus lea eahpesihkarvuhta, lea dehálaš ahte álgoálbmogiid vuoigatvuodát ja mielváikkuheapmi eai duvdiluvvo eret riikka sihkarvuoda goziheamis, muhto baicce searvvahuvvojit stabilitehta oččodeami dihte. Sámediggái lea dehálaš sihkkarastit min doaibmamuni ja iešmearrideami dáid hástalusaid dustemis. Dehálaš lea sihkkarastit ahte Árkttis bissu ráfi ja ovttasbargu. Sámediggi bargá árrjalaččat ártalaš parlamentarihkarovttasbarggu bokte.

Sámi luondduvuođus lea garra deattu vuolde. Stuora fápmohuksenplánat, minerálarogganplánat ja eará industriijaplánat mat gáibidit areálaid, leat áittan guolásteami, boazodoalu, meahcásteami, eanandoalu ja meahcceresursaávkkestallama árbevieruid ceavzimii. Mii oaidnit ahte sisabahkkemat mat osiid mielde gáržžidit sámi kulturdoaimmaheami vejolašvuoda, lassánit. Danne lea áibbas dehálaš ahte fápmobalánsa areálaproseassain rievdaduvvo. Konsultašuvdnarievtti ferte doahttalit, ja jus galgá ávkkestallat sámi guovlluid resurssaiguin, de ferte ávkkestallan vuođđuvuot friija ja ovdagihtii miediheapmái. Guoddevaš nuppástuhttin ii ábut dagahit álgoálbmogiid vuoigatvuodaid ovdii.

Dálkkádatrievdamat čuohcagohtet Árkttisii ja sámi vuođđoealáhusaide jođáneappot ja garraseappot go ollu eará báikkiide. Luondduvalljivuoda massin ii dušše leat áittan ekovuogádagaide, muhto maiddá máhtovuogádagaide mat leat huksejuvvon mángga buolvva áiggi. Sámi servodagas maiddá lea álgoálbmotmáhttu mii lea mearrideaddji dehálaš dálkkádahkii heiveheamis ja guoddevaš hálddašeamis. Ollislaš hálddašeami bargu, ovdamearkka dihte oktasaš plána bokte sámi luossabivdokultuvrra vástte, čájeha movt sámi hálddašanmáillet sáhttet buvttihit čovdosiid.

Polariseren, cielaheapmi ja rasisma leat demokrátalaš hástalusat mat ráddjejit sápmelaččaid cealkinfriddjavuoda ja searvama servodahkii. Dat áitá sámi demokratiija. SAMINOR-iskkadeami 2026 bohtosat šaddet dehálaččat go dain mii oaidnit movt dát hástalusat čuhcet álbmotdearvašvuhtii. Dat máhtovuoddu lea dehálaš Sámediggái buori eallindili ja dásseárvosaš dearvašvuodabálvalusaid sihkkarastima barggus sámi álbmogii.

Sámediggi vuoruha Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raportta čuovvoleami. Dat lea guhkesáiggi bargu masa gullet stuora vuordámušat vearrivuodaid njulgema ja seanadeami dáfus. Dehálaš lea ahte eanetloguálbmot ja Norgga eiseválddit leat mielde dáruiduhttima dagahan vahágiid njulgema barggus. Njulgenseassa gáibida Sámedikkis, sámi servodagas ja muđui servodagas ollu kapasitehta, ja dan bargui fertejit vuoruhuvvot resurssat. Seanadeapmái gáibiduvvo dásseárvu, ja Sámediggái ferte láchčojuvvot vejolašvuhta jodihit dan barggu nu ahte gulahallá sámi siviilaservodagain ja Norgga eiseválddiiguin.

Sámi dáidda ja kultuvra leat hui oidnosis sihke riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Go manná sisa ođđa ráđđehuskvartálii Oslos, de oaidná 700 njealjehasmehtera stuora seaidnedáidaga, AAHKA, man sámi dáiddár Outi Pieski lea dahkan. Dáidda čalmmustahtá ja nanne diđolašvuoda sámi kultuvrra ja identitehta birra. Dán buori ovdáneami bisuheapmái dárbbášuvvo einnostahtti ruhtadeapmi ja nanu sámi ásahusat.

Sálat suohkan lea searvan sámegealaid hálddašanguvlui vuosttaš giellamovttiidahttinsuohkanin. Dat lea hui buorre ovdáneapmi sámegeala hárrái ja mielldisbuktá ođđa sámegeal arenaid árgabeaivvis.

Demográfalaš nuppástusaid dihte orrot eambbo ja eambbo sápmelaččat olggobeale árbevirolaš sámi guovddáš guovlluid. Dat dahká ahte lea dárbu eambbo giella- ja kulturfálaldagaide. Ain váilu ollu sámegeal gelbbolašvuhta mánáidgárddiin, skuvllas, dearvašvuodasuorggis ja hálddašeamis. Mii dárbbáhit eambbo áŋgiruššama rekrutterema ovddas, ođđa oahppofálaldagaid ja buriid eavttuid sáhttit háhkat gelbbolašvuoda sámi gielas ja kultuvrras. Dan barggu áigu Sámediggi ain vuoruhit.

Digitaliseremiin ja goanstajierpmi (GJ) geavahemiin lea vejolašvuhta nannet sámegeala ja buktit dan olámuddui. Muhto ovdáneapmi ferte dápáhuvvat dainna lágiin ahte GJ-čovdosat bures doibmet sámegealaide ja ahte dat rievttis láchai govvidit sámi kultuvrra, vai teknologijja lea buorin olles sámi servodahkii. Jus dan galgat olahit, de gáibiduvvojit návccat ja ruhta vai sáhttit čuovvut dan jođánis ovdáneapmái.

Jus Sámediggi galggaš leat gievra ja nanus, de dat čađat ferte ovdánit. Stuora nationála ođastusproseassat vuodđuvvojit viiddis čielggadanbargguide, ja seamma ládje dárbbasa Sámediggi ge nana fágalaš máhttovuodu min demokrátalaš ortnegiid evalueremii ja ođasteapmái.

Danne Sámediggi áigu boahttevaš áigodaga álggahit sihke demokratiijalávdegoddi ja váлгаortnetlávdegotti. Ulbmil lea láchčit diliid vai sáhtta viidát geahčadit movt mii buoremus vuogi mielde sihkkarastit govttolaš ovddastusa ja ealli demokratiija boahtteáigái. Lea mearrideaddji dehálaš dárkilit meannudit dáid áššiid, ii dušše dan dihte vai Sámedikkis lea legitimizehta sápmelaččaid gaskkas, muhto maiddái nannen dihte min ásahuslaš sajádaga ja autoritehta go deaivvadit stáhta eiseválddiiguin.

Dás duohko maiddái lea sámi servodatbargamuša ruhtadeapmi dehálaš. Sámedikki bargohivvodat lassána ja barggut šaddet moalkábun. Lea dárbu viidát geahčadit Sámedikki ruhtadeami, lassánan bargohivvodaga, ovddasvástádusa ja vuordámušaid olis. Sámediggi háliida duohta bušeahtameannudemiid ráđđehusain. Dál lea nu ahte lea stuora erohus diedihuvvon dárbbuid ja juolluvuvvon rámmaid gaskkas.

Sámi servodagain leat buorit vejolašvuodát nannet giela, kultuvrra, guoddevaš ealáhusaid ja demokratiija boahttevaš jagiid, jus fal láchčojuvvojit rámmat dasa.

Sámi servodagas leat stuora vejolašvuodát ja mearkkašahtti hástalusat vuordimis. Dasa movt servodat rievdá, váikkuhit áššit mat leat guhkkin eret Sámis, muhto maiddái sámegiela, sámi kultuvrra, ásahusaid ja báikegottiid nana fápmu. Dat, movt boahtteáigi hábmejuvvo, vuolgá das ovddiduvvojit go Sámedikki ja sámi servodaga rámmat dan mielde movt servodat muđui ovdána ja sámi álbmoga vuordámušaid mielde, ja das nagodit go stáhta ja Sámediggi ovtas sihkkarastit buriid proseassaid, buriid bálvalusaid ja einnostahtti eavttuid sámi servodahkii.

6. oassi - Jahkerekhetdoallu

Jodiheddjiid mearkkašumiid

Ulbmil

Sámediggi lea organiserejuvvon hálldašanorgánan mas leat sierra bruttofievrrideami fápmudusat stáhta bušeahta olggobealde (nettobušeteren doaibma). Stuorradiggi lea mearridan juolludannjuolggadusaid bruttobušeterenprinsihpas ja duodaštuvvo juohke jagi netto juolludanmearrádusain gollopoastta 50 vuolde.

Stuorradikki mearrádus mearkkaša ahte doaibma:

- Lassin sisabođuide 50.-poasta juolludusas sáhtta hálldašit olggobeale sisabođuid ollásit doaimma ulbmili.
- Oažžu fievrridit dán jagi doaibmabohtosa čuovvovaš bušeahttajahká. Doaibma hálldaša vejolaš positiivvalaš jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus vejolaš negatiivvalaš jahkebohtosa gokčamis.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid mielde, muhto Stuorradikki bušeahttamearrádusa vuodul.

Duodaštus

Jahkerekhetdoallu dahkkojuvvu čuovvovaččaid vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusat.
- Johtočálus 115 stáhtalaš doaimmaid jahkerekhetdoalu ráhkadeapmi ja ovdanbidjan.
- Johtočálus 114 Stáhta rehketdoallostandárdmaid (SRS) geavaheapmi doaibmarehketdoalus.
- Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta mearridan njuolggadusat Sámedikki ekonomijahálldašeami várás.
- Gielda- ja guovlodepartemeantta juolludusreive 2025 várás.

Mii oaivvildat ahte rehketdoallu addá buori gova dain juolludusain maid Sámediggi beassá hálldašit, Sámedikki rehketdollui fievrriduvvon goluin, bođuin, omiin ja velggiin.

Rehketdoalu dehálaš bealit

Sámedikki rehketdoallu lea bordojuvvon ja biddjojuvvon stáhta rehketdoallostandárdmaid ja dasa gullevaš bagadallannotáhtaid mielde, maid Finánsadepartemeanta ja Ekonomijastivrema direktoráhtta leat ráhkadan.

Sisaboahu juolludusain lea lassánan 8,7 miljovnnain ruvnnuin 2024 ektui, vuosttažettiin dan dihte go juolludusat ja sirdimat jahká 2025 leat lassánan. Sisaboahu doarjagiin ja sirdimiin lea lassánan 8,8 miljovnnain ruvnnuin 2024 ektui, dan dihte go ovddit jagiid ruhtavárrejumiid leat fievrriduvvon sisaboahun.

Bálgágot leat lassánan gávcciiin miljovnnain ruvnnuin dahje 5,5 proseanttain jagi 2024 ektui, vuosttažettiin jagi 2025 bálgálasáhusaid dihte.

Eará doaibmagolut leat lassánan 10,6 miljovnnain ruvnnuin dahje 10,1 proseanttain jagi 2024 ektui, vuosttažettiin dan dihte go lanjaid láigoheami, konsuleantabálvalusaid, juridihkalaš veahki Muolkkut-ášši olis, deaddilanáššiid, dulkoma ja jorgaleami golut lassánedje, ja maiddá go mátkkoštan- ja čoahkkindoaimmaid golut lassánedje.

Doarjja earáide lea lassánan 58,3 miljovnnain ruvnnuin 2024 ektui. Váldoágga lea go juolludus Sámediggái lea vel stuoriduvvon 50 miljovnnain ruvnnuin bistevas lasáhussan, almmá láidestusaid haga. Juolludus bođii Náisionála bušeahta meannudeami oktavuodas mas Bargiidbellodat, Guovddášbellodat ja Sosialisttalaš Gurutbellodat sohpe lasáhusa.

Oanehisáigge vealgi lea unnon 5,1 miljovnnain ruvnnuin jagi 2024 ektui unnit várrejumiid dihte doarjagiidda mat eai leat fievrriduvvon sisaboahun, geahča 15. nohta.

Nugo jagi 2024 jahkedieđáhusas daddjojuvvu, de lea Sámediggi áigodagas 2017–2019 addán loatnadáhkádusa Várdobáiki sámi guovddážii huksehuseid oastimii ja divodeapmái. Loatnadáhkádus ii leat namuhuvvon Sámedikki jahkedieđáhusain jagi 2019 rájes. Sámediggi maiddá ii leat várren ruđa rehketdoalus mii sihkarastá loatnadáhkádusa máksima. Ášši birra mitaluvvui Sámedikki jagi 2024 jahkedieđáhusas, mii mearriduvvui geassemánu 2025. Sámediggi lei kaušunista Várdobáikki lotnii mas njukčamánu 2025 lei 9 346 031 ruvno mávssekeahhtá. Sámediggi lea čadahan šiehtadallamiid Sámedikki

loatnadáhkádusa heaittiheami birra osolaččaid gaskkas mat leat Sámediggi, Várdobáiki ja bánku.
Loatnadáhkádus lea heaittihuvvon.

Loatnadáhkádusa birra maiddái mitaluvvo:

- 3. oasis – Jagi doaimmat ja bohtosat, kapihttalis 5.4.7 Museat – njuolggodoarjja
- 4. oasis – Doaimma stivren ja dárkkisteapmi, čuoggá mearkkašahhti dilit/rievdadusat Sámedikki plánemis, čadaheamis ja čuovvuleamis vuolde

Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja duodašta Sámedikki jahkerekhetdoalu. Jahkerekhetdoallu ii leat vuos gárvvisin reviderejuvvon, muhto jáhkkit ahte revišuvdnadieđáhus boahtá nuppi njealjehasas 2026. Revišuvdnadieđáhus almmuhuvvo dalán go Riikarevišuvdna ovddida dan, ja dat almmuhuvvo go oažžut dan.

Karášjohka, guovvamánu 10. beaivi 2026

Silje Katrine Muotka
Sámedikki presideanta

Inger Marit Eira-Åhren
Direktevra

Prinsihppanohta jahkerekhetdollui

Sámediggi lea hálddašanorgána mas leat sierra fápmudusat bruttofievrrideapmái stáhta bušeahta olggobealde (nettobušeteren doaimmat). Sámedikki jahkerekhetdoallu lea ráhkaduvvon ja bordojuvvon stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid lagat njuolggadusaid mielde. Rehketdoallu ovddiduvvo čuoggá 3.4.1 mearrádusaid gáibádusa mielde Finánsadepartemeantta johtočállosa R-115 skábmamánnu 2025 lagat mearrádusaid mielde ja vejolaš lassigáibádusaid mearrida Gielda- ja guovlodepartemeanta, mii lea ráđdehusa ovddasvástideaddji departemeanta ráđdehusas sámepolitihka ovttahttimii.

Ovttasráđiid Gielda- ja guovlodepartemeanttain (GGD) lea Sámediggi mearridan fievrredit jahkerekhetdoalu stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) mielde. gč. mearrádusaid čuoggáin 3.4.2 ja 3.1.6 «Sámedikki 16.01.2023 ekonomijahálddašeami njuolggadusat». Ovddit rehketdoalloáigodaga buohtastahttinlogut oidnojit guđege rehketdoallolinjá ja nohtaid oktavuodas.

Sirdinvuđot boađut

Sisaboađut sisafievrriiduvvojit go dat leat dinejuvvon. Sirdimat boađusfievrriiduvvojit dainna árvvuin mii mávssus lea go sirdin čađahuvvo. Bálvalluvuovdin fievrriiduvvo sisabohtun dađi dađistaga.

Sisaboađut juolludusain ja sisaboađut doarjagiin ja sirdimiin

Sisaboađut juolludusain ja sisaboađut doarjagiin ja sirdimiin boađusfievrriiduvvojit dan áigodagas go dat doaimmat mat leat eaktuduvvon ruhtaduvvot sisabođuiguin, leat čađahuvvon, dat mearkkaša dan áigodagas go golut gártet (vuostálas buohtastahttin). Vuostálas buohtastahttinprinsihppa geavahuvvo jagi loahpas. SRS 10 hárrái máksojuvvon juolludusat, mat gullet oppalaččat loahpahuvvon aktivitehtaide, fievrriiduvvojit bohtun, vaikke dat addet positiivvalaš bohtosa.

Dat oassi juolludussisabođuin ja sullasaččain mat geavahuvvojit eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid háhkamii mat fievrriiduvvojit balánsii, eai fievrriiduvvo sisabohtun háhkanáigemuttus, muhto fievrriiduvvojit dan rehketdoallolinnjá balánsii, mii čájeha stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeami.

Dađi mielde go eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid geahpádusat fievrriiduvvojit gollun, de fievrriiduvvo sisabohtun vástideaddji submi stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeamis. Áigodaga sajusteami sisabohtofievrrideapmi boađusfievrriiduvvo sisabohtun juolludusain. Dat mielddisbuktá ahte gollun fievrriiduvvon geahpádusat leat mielde doaimma doaimmagoluin almmá dan haga ahte dat váikkuhit bohtosii.

Sisamáksimat mat disponerejuvvot máksimiid váste earáide (doarjjahálddašeapmi ja eará fievrrideamit stáhtas) eai fievrriiduvvo bohtun, muhto merkejuvvot balánsii dan boddii go vuordit máksima loahpalaš vuostáiváldái.

Golut

Golut mat gusket sirdinvuđot sisabođuide fievrriiduvvojit gollun seamma áigodagas go gullelaš sisabohtu.

Golut mat ruhtaduvvojit juolludussisabođuin ja doarjja- ja sirdin sisabođuin, fievrriiduvvojit gollun dađistaga go doaimmat čađahuvvojit.

Penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus

SRS 25 addosat bargiide bidjá vuodđun álkiduvvon rehketdollui guoski lahkoneami penšuvnnaide. Stáhtalaš doaimmat eai galgga balánsii fievrredit netto penšuvdnageatnegasvuodaid Stáhta penšunkássa ortnegiidda (SPK).

Sámediggi duodašta bargoaddioasi bohtosiid penšuvdnamávssus penšuvdnagollun. Penšuvdna fievrriiduvvo gollun dego SPK penšunortnet livččii vuodđuduvvon ruhtabidjui.

Sámediggi máksá penšuvdnamávssu vuodđuduvvon erenoamáš dáhpáhusaide oassin doaimmahaga bargoaddioassái. Ahte máksu lea erenoamáš doaimmahakkii, mearkkaša ahte dat meroštallojuvvon ovttaskas doaimmahaga vuodul, ii doaimmahaga joavkkuiguin ovttas. Ahte dat lea dáhpáhusaide vuodđuduvvon, mearkkaša ahte dat vuhtiiváldá duohta dáhpáhusaid doaimmahaga miellahttomearis, nu ahte lassibáiká lea ovttašade miellahtu dietnasa ektui. Miellahttooassi mii lea 2 % báikávuodas ii leat rievdan.

Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoaddioasi Stáhta penšunkássii (SPK) bargiid, politihkalaš ráđdeaddiid ja ollesáiggepolitihkkariid várás, Sámedikki juolludus gokčá goluid.

Sámediggi gullá doaimmahagaide mat eai mávsse bargiideallindáhkádusa SPK:i. SRS olis galgá Sámediggi čájehit bargiideallindáhkádusa doaimmahaga rehketdoalus sihke gollun ja meroštalli sisabohtun.

Láigošiehtadusat

Sámediggi lea válljen atnit álkit vuogi SRS 13:s láigošiehtadusaid birra ja klassifisere buot láigošiehtadusaid operašuvnnalaš láigošiehtadussan.

Vuođđorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan

Vuođđorusttegat leat bistevaš ja hui stuorra oamit maid doaibma hálddaša. Bistevaš mearkkaša ahte ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet. Hui stuoris mearkkaša bođuháhkkan (oastin) mas háhkanárvu lea 50 000 ru dahje eanet. Vuođđorusttegat fievrriiduvvojit balánsii háhkanárvun mas leat gessojuvvon eret geahpádusat.

Dekomponeren geavahuvvo stuora vuođđorusttegiidda mat leat mángga oasis ja maid ávkkástallanáigi lea iešguđetlágan. Doaibmaruđa fievrriiduvvo juohke oassi mas lea mearkkašahtti háhkanárvu doaibmaruđa ollislaš háhkanárvvu ektui balánsii sierra ja dain vuolideuvvo árvu lineáralaččat dan mielde man guhká daid navdet bistit doaimmas ekonomalaččat.

Kánturgálvvut ja dihtorat (PCat, bálvvárat jed.) maid ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet, leat fievrriiduvvon balánsii sierra joavkun.

Vuolidanvuohki mii adnojuvvu vuođđorusttegiidda lea lineára vuolideapmi bargoreaiddu ekonomalaš ávkkástallanáiggi badjel doaimmahagas.

Vuođđorusttegiin njeidojuvvu árvu duohta árvui vejolaš geavahanrievdama geažil, jus duohta árvu lea uhcit go balánsii fievrriiduvvon árvu.

Ossosiid ja osiid investereren

Go sirddiimet SRS:i 01.01.2016 de oasuspoasttaid árvu rehkenastojuvvui ja dat girjejuvvonedje Sámedikki oassin iežas kapitála girjemis fitnodagain. Ossosiid ja osiid investeremat njeidojuvvovit duohtaárvui jos árvonjiedjan ii vurdojuvvu leat gaskaboddosaš.

Ossosiid ja osiid ođđa háhkamat girjejuvvovit oastingoluid balánsii.

Johtoomiid ja oanehisáigge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan

Johtoomiide ja oanehisáigge velggiide gullet poasttat maid máksináigemearri lea jahki manjá oastináigemuttu. Eará poasttat leat klassifiserejuvvon vuođđorusttegiin/guhkesáigge vealgin. Johtuoamit árvvoštallojuvvovit dan vuolimus árvui háhkangolus ja duohtaárvvus. Oanehisáigge vealgi fievrriiduvvo balánsii dainna supmiin mii lei go vealgi ášahuvvui.

Gáibádusat

Oastigáibádusat ja eará gáibádusat leat fievrriiduvvon balánsii dainna árvvuin mii gáibádusas boahdá ovdan manjá go lea gessojuvvon eret submi mii fievrriiduvvo vurdojuvvon vealgevahágin. Vealgevahát fievrriiduvvo rehketdollui juohke gáibádusa oktagaslaš árvvoštallama vuodul.

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuođas ja eará sirdimat

Rehketdoallolinjjás "Vealgi mii guoská doarjjahálddašeapmái ja eará juolludemiide stádas" dássetvuodas bustávva D romalaš lohku IV, leat sihke dán jagáš dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksujuvvon rehketdoallojagi áigge, ja ovddit jagiid dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksujuvvon rehketdoallojagi áigge.

Rehketdoallolinjjás "vuostáiváldujuvvon doarjjajuolludusat mat eai leat juhkkujuvvon", leat sisamáksimat maid Sámediggi disponere olggosmáksiimiin earáide, mas olggosmáksin loahpalaš vuostáiváldái ii dáhpáhuva ovdalgo manjel rehketdoallojagi.

Stáhta kapitála

Stáhta kapitála dahká doaimmahaga omiid ja vealggi netto supmi. Stáhta kapitálii gullet doaibmakapitála, lidnemat ja juolludusaid manjiduvvon sisabohtofievrrideapmi (nettobušetterejuvvon). Oassi čájeha mo stáhta ollislaččat ruhtada doaimma.

Doaibmakapitála

Sámediggi ii leat gártadan doaibmakapitála.

Lidnen

Nettobušeterejuvvon doaimmaid oktavuodas lea buot balánsapoasttaid netto submi earret eahpeávnnašlaš oamit ja bistevas doallobiergasat, ruhtaduvvon lidnejuvvon juolludusruhtaduvvon doaimmain dahje juolludusain mat eai leat fievrriduvvon sisabohtun.

Mo stáhta ruhtada eahpeávnnašlaš omiid ja bistevas doallobiergasiid

Stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeapmi čájeha sisabođu juolludusain ja vástideaddji doaimmain mat leat geavahuvvon immateriála omiid ja bistevas doallobiergasiid skáhppomii. Eahpeávnnašlaš omiid ja bistevas doallobiergasiid árvvus, mii lea fievrriduvvon balánsii, lea danin vuostepoasta rehketdoallolinjjás stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeamis.

Doarjagat mat eai leat fievrriduvvon sisabohtun

SRS 10 č. 9 mielde nettobušeterejuvvon doaimmat eai galgga fievrridit juolludemiid mat gusket doaimmaide mat eai leat čadahuvvon ovdal 31.12 rehketdoallojagi. Juolludus ovdanbukto doarjjan mii ii leat fievrriduvvon bohtun dássádatlogahallamis, C. Stáhta kapitála vuolde.

Doarjjahálddašeapmi ja eará stáhtalaš juolludeamit

Doarjjahálddašeapmi j eará stáhtalaš juolludeamit čájehuvvojit áigodatprinsihpa vuodul. Juolluduvvon doarjagat girjejuvvojit dan jagi go gollu miedihuvvo gollun vealgekonttuposteremiin gollokonttus ja lágideaddjivealggi kredihttaposteremiin. Doarjagiid máksimis šaddá lágideaddjivealgekonttu velggiid vuollai ja bánkkokonttu ovdagihitii máksá.

Reaidaruhtabardin

Reaidaruhtabardin lea ráhkaduvvon dan njuolgga málle vuodul, mii lea heivehuvvon stáhta doaimmaide.

Stáhta rámmaeavttut

Ieš-dáhkideaddjiprinsihppa

Stáhta doaibmá iešdáhkeaddjin. Danne eai leat vel váldojuvvon mielde daidda poasttaide balánsas dahje boadusrehketdoalus, mat geahččalit čájehit molssaektosaš netto dáhkádusgoluid dahje geatnegasvuodaid.

Stáhta konseardnakontoortnet

Stáhta doaimmaide guoská stáhta konseardnakontoortnet. Konseardnakontoortnet mearkkaša ahte buot beaivválaš máksimat loahpahuvvojit daid loahpparehkenastinkonttuid ektui mat leat doaimmas Norgga Bánkkus.

Sámediggi lea čadnon stáda konseardnakontoortnegii Norgga Bánkkus mearrádusa gáibádusaid olis č. 3.7.1. Sámediggái biddjojit máksinnávccat jeavddalaččat birra jagi máksinplána olis geatnegas departemeanttas KDD ja disponere sierra loahpparehketdoallokonttu Norgga Bánkku konseardnakontoortnegis. Reantu ii rehkenastojuvvo. Nettobušeterejuvvon doaimmat doalahit máksinnávcca jagi loahpas.

Juolludusraporteren

Nettobušeteren doaimmat ožžot juolludusaid geavahussii eará vuogi mielde go bruttobušeteren doaimmat ja dain lea álkidahttojuvvon raporteren stáhtarehketdollui. Juolludusraporterema hábmen speadjalastá dan.

Listemis lea mielde bajit oassi, mii čájeha, maid doaibma lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke stáhtakonttu (kapihtal/poasta) nammii. Listema gaskkamus oasis oidno mii lea raporterejuvvon likviditehtaraporttas stáhtarehketdollui. Likviditehtaraporttas oidno doaimma sállo ja likviditehtalikhadeamit Norgga Bánkku loahpparehketdoallokonttus. Listema vuolimus oasis bohtet ovdan buot finánsalaš eaiggátoasit ja doaimma geatnegasvuodat leat biddjojuvvon mielde stáhta kapitálarehketdollui.

Boađusrehketdoallu

	Nohta	31.12.2025	31.12.2024
Doaibmaboađut			
Juolludusboađut	1	240 555 393	231 904 857
Doarjja- ja sirdimiid boađut	1	25 382 010	16 533 705
Vuovdin- ja láigoboađut	1	7 759 371	7 745 857
<i>Submi doaibmaboađut</i>		<i>273 696 775</i>	<i>256 184 419</i>
Doaibmagolut			
Bálkágolut	2	154 284 400	146 310 281
Geahpádusat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevas doallobiegasiid	3,4	6 043 767	6 158 691
Eará doaibmagolut	5	116 414 561	105 782 160
<i>Submi doaibmagolut</i>		<i>276 742 728</i>	<i>258 251 132</i>
Doaibmaboađus		-3 045 954	-2 066 713
Finásaboađut ja finánsagolut			
Finásaboađut	6	386	3 821
Finásagolut	6	33 013	3 416
<i>Submi finásaboađut ja finánsagolut</i>		<i>-32 627</i>	<i>405</i>
Áigodaga doaimmaid boađus		-3 078 581	-2 066 308
Rehkenastimat ja juogadeapmi			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain (nettobušeahhta)	7	-3 078 581	-2 066 308
<i>Submi rehkenastimat ja juogadeapmi</i>		<i>-3 078 581</i>	<i>-2 066 308</i>
Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjjamáksimat earáide	8	514 256 642	455 960 732
Rehkenastimat stahtákassa doarjjahálddašeapmi	8	-514 256 642	-455 960 732
<i>Submi doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

Balánsa

	Nohta	31.12.2025	31.12.2024
OPMODAGAT			
A. Rusttetrudat			
I Eahpeávnnašlaš oamit			
Prográmmagálvu ja eará sullaslaš rievttit	3	2 761	309 502
<i>Submi eahpeávnnašlaš oamit</i>		<i>2 761</i>	<i>309 502</i>
II Bistevaš doallobiergasat			
Viessosajit	4	1 790 000	1 790 000
Visttit ja eará gittaopmodat	4	77 817 702	79 977 546
Gándin viessodávvirat ja reaiddut jna.	4	3 855 532	2 552 983
Fastá viessodávvirat, sierra visti	4	7 382 703	8 360 146
Dihor bálvvárat, AV-reaiddut, mángenmašiidna	4	4 748 509	3 918 997
<i>Submi bistevaš doallobiergasat</i>		<i>95 594 446</i>	<i>96 599 673</i>
III Ruđalaš rusttetrudat			
Ossosiid ja osiid investeremat	9	9 027 748	9 027 748
<i>Submi ruđalaš rusttetrudat</i>		<i>9 027 748</i>	<i>9 027 748</i>
Submi rusttetrudat		104 624 956	105 936 923
B. Johtooamit			
II Gáibádusat			
Oastigáibádusat	10	3 055 940	3 795 672
Eará gáibádusat fordringer	11	6 709 289	4 564 117
<i>Submi gáibádusat</i>		<i>9 765 229</i>	<i>8 359 789</i>
III Bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat			
Bánkobijut	12	201 390 992	206 550 991
<i>Submi bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat</i>		<i>201 390 992</i>	<i>206 550 991</i>
Submi johtooamit		211 156 221	214 910 781
Submi opmodagat		315 781 177	320 847 704

	Nohta	31.12.2025	31.12.2024
STÁHTA KAPITÁLA JA VEALGI			
C. Stáhta kapitála			
II Rehkenastin			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	7	13 895 575	16 974 156
<i>Submi rehkenastin</i>		<i>13 895 575</i>	<i>16 974 156</i>
III Mañiduvvon sisaboahtofievrriideapmi juolludusain			
Stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiegasiid ruhtadeapmi	3,4	95 597 208	96 909 175
Juolludusat mat eai leat sisaboahtofievrriiduvvon	13	20 619 250	15 119 425
<i>Submi mañiduvvon sisaboahtofievrriideapmi juolludusain</i>		<i>116 216 458</i>	<i>112 028 600</i>
Submi stáhta kapitála		130 112 032	129 002 756
D. Vealgi			
III Oanehisáiggi vealgi			
Lágideaddjivealgi		14 340 778	17 073 190
Velggolaš vearrogeššosat		6 948 719	5 645 692
Velggolaš almmolaš divadat		719 647	1 052 487
Sajuštuvvon luopmoruđat		13 380 912	11 715 221
Ožžon ovdagihtii mávssu	14	0	50 000
Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon (nettobušeterejuvvon)	15	15 424 851	21 052 900
Eará oanehisáiggi vealgi	16	9 387 332	9 537 993
Eahpesihkkaris geatnegasvuodát	17	744 625	0
<i>Submi oanehisáiggevealgi</i>		<i>60 946 864</i>	<i>66 127 483</i>
Submi vealgi		60 946 864	66 127 483
Submi doaibmakapitála ja vealgi		191 058 896	195 130 239
IV Vealgi guoskevaš doarjjahálddašeapmái ja eará sirdimiidda			
Vealgi guoskevaš doarjjahálddašeapmái ja eará sirdimiidda stáhtas	8	115 342 281	118 243 465
Vuosttáiváldojuvvon juolludusat doarjjagiidda mat eai leat juhkkojuvvon	8	9 380 000	7 474 000
<i>Submi vealgi guoskevaš doarjjahálddašeapmái ja eará sirdimiidda</i>		<i>124 722 281</i>	<i>125 717 465</i>
Submi stáda kapitála ja vealgi		315 781 177	320 847 704

Nohtat jahkerekhetdollui

1. nohta Doaibmaboadut

	31.12.2025	31.12.2024
Juolludusboadut		
Juolludus bajimus departemeanttas	238 958 717	227 337 300
- brutto investeren eahpeávnnašlaš omiide ja bistevaš doallobergasiidda	-4 731 800	-1 855 938
+ marjduvvon fievrrieamit várrejuvvon investeremii (geahpádus)	6 043 767	6 158 691
+ sisaboahu penšungoluid ja joavkodáhkádusa gokčamii (ii máksi)	284 709	264 804
Submi juolludusboahu	240 555 393	231 904 857
Doarjja- ja sirdimiid boahu		
Doarjja eará stáhtalaš doaimmain	5 945 900	0
Doarjja eará departameanta	6 716 000	0
Eará doarjagat	12 720 110	16 533 705
Submi doarjja- ja sirdimiid boahu	25 382 010	16 533 705
Vuovdin- ja láigoboadut		
Salgsinntekter, avgiftspliktig	293 130	76 017
Didoštallanboadut	7 260 674	6 817 169
Deivvolaš boadut	205 567	852 671
Submi vuovdin- ja láigoboadut	7 759 371	7 745 857
Submi doaibmaboadut	273 696 775	256 184 419

2. nohta Bálkágolut

	31.12.2025	31.12.2024
Báلكát - bargit*	107 814 004	102 354 389
Báلكát - ollesáigge politihkkárat	9 412 854	8 881 647
Luopmoruđat	13 987 886	12 339 291
Eará diedihangeatnegas buhtadusat	11 785 093	11 813 348
Bargoaddidivat	2 420 556	2 636 257
Penšuvdnagolut**	11 431 195	10 595 822
Buohcanruđat ja eará ruovttoluotta máksimat (-)	-5 219 924	-4 786 377
Eará buvttut	2 652 736	2 475 904
Submi báلكágolut	154 284 400	146 310 281

*Dan geažil go stáhta báلكášiehtadallamiiguin 2024 marjjonedje, lea doaimmahat máksán 2024 báلكášiehtadallamiid ovddas jagis 2025. Doaimmahat meroštalai báلكásajušteami guovddáš báلكášiehtadallamiid bohtosiid vuodul, mii šattai 3 535 136 ruvnnc Báلكášiehtadallamiid 2024 oktavuodas lea báلكásajušteapmi fievrriiduvvon báلكái oktan báلكáloahpparehkega máksimiin.

**Jagi 2025 penšunmáksu lea 11,2 % bargiide ja 16,1 % ollesáiggepolitihkkáriidda. Jagi 2024 penšunmáksu lei 11,3 % bargiide ja 14,2% ollesáiggepolitihkkáriidda.

Jahkebarggut:	144,5	140,8
----------------------	--------------	--------------

Bálká ja eará addosat ollesáiggepolitihkkáriidda	31.12.2025	31.12.2024
Dievasčoahkkinjodiheaddji:		
Sandra Marja West	908 536	823 002
Sámediggeráddi:		
Silje Karine Muotka (presideanta) Doaibmajodiheaddji	1 390 355	1 352 880
Ann-Elise Finnbog (ráđđelahttu)	222 679	0
Paul Bendikk Jáma (ráđđelahttu)	225 904	0
Jon-Christer Mudenia (ráđđelahttu)	219 846	0
Maren Benedicte Nystad Storslett (ráđđelahttu)	1 058 098	137 904

Čakčamánu 2025 ledje sámediggeválgat (2025-2029) ja dalle válljejuvvui ođđa sámediggeráddi ja dievasčoahkkinjodiheaddji. Dievasčoahkkinjodiheaddji ja sámediggeráddi sáhttet ohcama vuodul oažžut maŋŋábáلكá, eanemusat golmma mánnui.

Bálká ja eará addosat direktivrui	31.12.2025	31.12.2024
Inger Marit Eira-Åhren	1 983 816	1 781 903
Direktivrass lea mearreáiggevirgi guđa jahkái (2020-2026). Direktivra oažžu gokčojuvvot gitta 12 mátki ovddas jahkásaččat fásta orrunsaji (Snåase) ja bargobáikki gaskkas (Karášjohka). Dasa lassin oažžu direktivra persovnnalaš bargomátkkoštan-/báلكálasáhusa (báلكákategoriija 1120) mii lea 5000 ruvno juohke mánu.		

Nohta mii lea bajábealde, čájeha báلكágoluid ja goluid eará addosiidda. Dat mearkkaša máksojuvvon báلكá ja eará addosiid maid ovddas lea máksojuvvon.

- Báلكáin oaivvilduvvo fásta ja rievdi báلكá, ja máiddái luopmoruhta gustovaš rehketdoallojagis.
- Eará addosat sáhttet leat báلكkážat, mearkkašahhti naturálaaddosat nugo orrunbáiki, biila ja eará buhtadusat. Eará addosat sáhttet maid leat báلكá mii máksojuvvo maŋŋel ja buhtadus luohpama oktavuodas (dár. sluttvederlag) mat leat máksojuvvon rehketdoallojagis.

Eai leat dahkkojuvvon eará erenoamáš šiehtadusat buhtadusaid birra bajábealde namuhuvvon olbmuid várás.

3. nohta Eahpeávnnašlaš oamit

	Prográmmagáivu j.s. vuoigatvuodát	Submi
Háhkangollu 01.01.	2 302 891	2 302 891
Jagi háhkanvejolašvuohta	0	0
<i>Háhkánárvu</i>	2 302 891	2 302 891
Geahpádusaid akkumularen 01.01	1 993 389	1 993 389
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	306 741	306 741
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2025	2 761	2 761

Háhkánárvu máksinmearri (eallinahki) 5 ár / lineært

4. nohta Bistevaš doallobiargasat

	Viessosadji	Vistit ja eara viessosávvirat gittaopmodat ja reaiddut jna.	Gándin	Fastá	Dihtor bálvvárat, AV-reaiddut, mángenmašiidna	Submi
Háhkánárvu 01.01	1 790 000	136 392 697	9 376 856	38 454 404	23 994 820	210 008 777
Jagi háhkanvejolašvuohta	0	124 511	1 815 969	0	2 791 319	4 731 800
<i>Háhkánárvu</i>	1 790 000	136 517 208	11 192 825	38 454 404	26 786 140	214 740 577
Geahpádusaid akkumularen 01.01	0	56 415 150	6 823 872	30 094 258	20 075 824	113 409 105
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	0	2 284 355	513 421	977 443	1 961 807	5 737 026
31.12.2025	1 790 000	77 817 702	3 855 532	7 382 703	4 748 509	95 594 446
Háhkánárvu máksinmearri (eallinahki)	Háhkánárvu ii rieviduwo	1,667 %	10 %	3-5% 20-30 jagi dekomponere- juvwon	6-33%	
Eallináigi	Geažehis eallinahki	60 jagi	10 jagi		3-10 jagi	

5. nohta Eará doaibmagolut

	31.12.2025	31.12.2024
Viessoláigu	15 465 145	14 936 378
ležamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	1 007 506	970 093
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdadeapmi	83 068	910 051
Eará golut opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapmái	4 678 224	5 576 798
Mašiinnaid, stohpogálvvuid ja sullasaččaid láigoheap	5 146 464	6 353 042
Smávit reaidooastimat	1 294 705	1 392 749
Mašiinnaid, reaidduid jna. divvun ja ortnegisdoallan	426 395	367 263
Konsuleantabálvalusaid oastin	27 555 501	24 300 468
Amas doaimmaid oastin	13 443 600	12 386 848
Mátkkit ja borramuš	29 981 027	28 320 506
Eará doaibmagolut	17 332 925	10 267 964
Submi eará doaibmagolut	116 414 561	105 782 160

Lassidieđut operationála láigošiehtadusaid birra

Lassidieđut operationála láigošiehtadusaid birra

Báhcán áigodat	Makkár oapmi		
	Eahpeávnnašlaš oamit	Viessosajit, visttit ja eará gittaopmodat	Submi
Áigodat 1-5 jagi	1 250 961	2 884 661	4 135 622
Áigodat badjel 5 jagi	1 064 970	12 580 484	13 645 454
Áigodaga fievrriiduvvon láigomáksin	2 315 931	15 465 145	17 781 076

Tabealla čájeha čohkkejuvvon goluid láigomáksima rehketdoallojagis.

6. nohta Finánsaboađut ja -golut

	31.12.2025	31.12.2024
Finánsaboađut		
Reantoboađut	124	2 771
Valuhtavuoitu (agio)	262	1 050
Submi finánsaboađut	386	3 821
Finánsagolut		
Reantogolut	23 989	3 416
Valuhtatáhpa (disagio)	9 024	0
Submi finánsagolut	33 013	3 416

7. nohta Juolludusruhtaduvvon doaimmaid rehkenastin

	31.12.2025	31.12.2024	Erohus
Rehkenastin juolludusruhtaduvvon doaimmain	4 867 826	7 946 408	3 078 581
Ruđalaš rusttetruđat	9 027 748	9 027 748	0
Submi rehkenastin juolludusruhtaduvvon doaimn	13 895 575	16 974 156	3 078 581

Lidnema jahkásaš divvumat (kongrueansaerohus)

Lidnema rievdadeamit juolludusruhtaduvvon doaimma balánsas -3 078 581

Lidnen juolludusruhtaduvvon doaimma boadusrehketdoallu -3 078 581

8. nohta Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

Juolluduvvon doarjagat	31.12.2025	31.12.2024
Doarjagat gielddaide	115 982 105	105 353 610
Doarjagat fylkkagielddaide	12 222 269	15 843 118
Doarjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	269 352 597	235 327 018
Doarjagat állodoaluide	26 523 831	19 247 055
Stipeanda	10 626 000	7 394 400
Doarjagat ideála organisašuvnnaide	70 425 234	59 766 754
Doarjagat stáhtahálddašeapmái	5 973 422	3 424 320
Doarjagat olgoriikii	250 000	113 000
Submi juolluduvvon doarjagat	511 355 458	446 469 275

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuodas	31.12.2025	31.12.2024	Erohus
Lágideaddjivealgi ealáhus	22 547 186	17 412 876	-5 134 310
Lágideaddjivealgi kultuvra	12 292 246	12 650 390	358 144
Lágideaddjivealgi oahpahus	41 602 950	50 945 558	9 342 608
Lágideaddjivealgi giella	8 282 974	8 826 639	543 665
Lágideaddjivealgi njuolgga doarjagat	3 071 000	843 000	-2 228 000
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	18 875 614	19 293 770	418 156
Vealgi eará doarjjaoažžut	8 670 311	8 271 232	-399 079
Submi vealgi doajjjahálddašami oktavuodas	115 342 281	118 243 465	2 901 184

Vealggi mii guoská doarjjahálddašeapmái ii sáhte iešguđetlágan sivaiddihte sirret seamma ládje go tabeallas «Juolluduvvon doarjagat».

Máksojuvvon doarjagat earáide

Doarjagat ja gessojuvvon ruovttoluotta doarjagiid submi 511 355 458
Doarjja vealggi rievdamat 2 901 184

Máksojuvvon doarjagat earáide 2025:s 514 256 642

Juolludusat mat eai leat juogaduvvon

Várrejumi 2024olggobeale ruđat mat eai leat juogaduvvon 2024:s

Riikaantikvára - Oktasaš kulturárbeángeruššan 300 000
Riikaantikvára - doarjja ráfáidathton kulturmuittuide priváhta oamastusas kap.1429 poasta 71 7 174 000

Olggobeale ožžon ruđa doarjagiid várás 2025:s:

poasta 71 4 873 000
Riikaantikvára (RA) - Doarjja fanassuodjaleapmái kap.1429 poasta 74 1 060 000
Riikaantikvára (RA) - Oktasaš kulturárbeángeruššan 500 000
Kultur- ja dásseárvodepartemeanta (KUD) - Spealloruhta sámi valáštallamii 2025 4 000 000

Doarjja juolluduvvon bajábeale poasttaide 2025:s:

71 -3 467 000
Juolluduvvon RA - Doarjja fanassuodjaleapmái kap.1429 poasta 74 -1 060 000
Juolluduvvon KUD - Spealloruhta sámi valáštallamii 2025 -4 000 000

Submi doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvon 9 380 000

9. nohta Ossosiid ja osiid investereren

	Fitnodatkan- tuorra	Vuodđudan- beaivi	Osso- siid lohku	Eaigg át- oassi	Jienaid lohku	Fitnod. jagi boadus	Balánsii fievrriid. EK finodagas 31.12.2024	Balánsii fievrriid. árvu kap. Rehket- doallu	Balánsii fievrriid. árvu doaibm. Rehket-doalus
	Guovdageaidn u	01.02.2010	40	40,0 %	40,0 %	555 741	11 586 531	40 000	1 680 000
Beaivvaš Sámi Našunalteahter AS	u	01.02.2010	40	40,0 %	40,0 %	555 741	11 586 531	40 000	1 680 000
Davvi álbmogiid guovddáš OS	Gaivuotna	20.04.2009	6 540	30,0 %	30,0 %	392 433	18 962 981	1 308 000	4 819 200
Aarjelhsaemien Teatere AS	Mo i Rana	09.09.2012	55	55,0 %	55,0 %	1 325 361	6 866 398	55 000	654 897
Sámi Viessu Oslo Os	Oslo	10.12.2013	392	49,0 %	49,0 %	220 244	832 129	39 200	145 418
	Guovdageaidn u	07.04.2014	90	47,4 %	47,4 %	343 868	1 753 389	90 000	76 650
Internašunála Sámi Filbmainstituhtta	u	07.04.2014	90	47,4 %	47,4 %	343 868	1 753 389	90 000	76 650
Vardobáiki	Evenášši	20.03.2015	600	48,3 %	48,3 %	157 987	7 521 500	150 000	338 251
Romssa Sámi viessu	Romssa	21.02.2023	333	33,3 %	33,3 %	-753 344	1 115 330	333 333	333 333
Árran julevsáme guovddášj AS	Divttesvuotna	14.12.2023	980	49,0 %	49,0 %	575 887	10 646 083	980 000	980 000
Fievrriiduvvon árvu balánsii									
31.12.2025									
9 027 748									

Sámediggi juolluda juohke jagi doarjaga bajábealde namuhuvvon áhahusaide ja main Sámedikkis lea oamastanoassi. Bajábealde namuhuvvon áhahusaide juolludeapmi maiddá namuhuvvo 3. oasis, kapihttalis 5.4.4 Internašunála Sámi Filbmainstituhtta, 5.4.7 Teáhterat, 5.4.8 Museat ja 5.4.9 Sámi kulturviesut ja kulturgaskustanásahusat

10. nohta Oastigáibádusat

	31.12.2025	31.12.2024
Oastigáibádusaid árvo	3 055 940	3 795 672
Submi oastigáibádusat	3 055 940	3 795 672

11. nohta Eará gáibádusat

	31.12.2025	31.12.2024
Mátkeovdamáksu	22 000	4 518
Loatna bargiide	65 625	128 125
Ovddalgihtii máksojuvvon láigu	2 836 698	2 490 823
Ovddalgihtii máksojuvvon golut	2 004 834	502 634
Eará gáibádusat	1 780 132	1 438 017
Submi eará gáibádusat	6 709 289	4 564 117

12. nohta Bāŋkobijut, reaidaruhta ja sullasaččat

	31.12.2025	31.12.2024
Bijut stáhta konsernkontoi	201 390 992	206 550 991
Submi bāŋkobijut ja reaidoruhta	201 390 992	206 550 991

13. nohta Juolludusat mat eai leat fievrriiduvvon boahtun

	31.12.2025	31.12.2024	Erohus
Juolludusat fágadepartemeanttain mat eai leat fievrriiduvvon boahtun			
Várrejupmi 2024 - Gielda- ja guovlodepartemeanta - Lullisámi kulturfonda	5 000 000	5 000 000	0
Várrejupmi 2024 - Mánáidgárde- ja vuoddoskuvlaoahpaheddjiid rekrutteren	396 000	778 000	382 000
Várrejupmi 2024 - Sámi mátkeealáhusčoahkit ja innovašuvdnafierpmádagat	533 750	750 000	216 250
Várrejupmi 2024 - Sámi báikenammaarkiivva digitaliseren	757 000	1 000 000	243 000
Várrejupmi 2025 - Ásahusovddideapmi - gelbbolašvuodálokten	114 000	368 750	254 750
Várrejupmi 2025 - Onteri-viessu/Hallonen-viessu	73 000	260 237	187 237
Várrejupmi 2025 - Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta čuovvovleapmi	876 000	2 331 250	1 455 250
Várrejupmi 2025 - Rámmašiehtadusat oahpponeavvobuvttadeddjiiguin	9 000 000	1 160 000	-7 840 000
Várrejupmi 2025 - Čállingoddi SPR:i	462 500	0	-462 500
Várrejupmi 2025 - Sámi goanstajierbmebargu	475 000	0	-475 000
Várrejupmi 2025 - Nuortalaš kulturjahki 2026	125 000	0	-125 000
Várrejupmi 2025 - Iešsorbmemma eastadeapmi Sámis	2 125 000	0	-2 125 000
Várrejupmi 2025 - Sámegiel jorgalanreaidu	500 000	0	-500 000
Várrejupmi 2025 - Lanjat saviomuseai	182 000	0	-182 000
Várrejupmi 2024 - Deanučázadaga báikkálaš hálldašeami modeallat	0	200 000	200 000
Várrejupmi 2024 - Álgoálbmogiid biebmovuogádagat	0	626 188	626 188
Várrejupmi 2024 - Immateriála kulturárbbi suodjaleami hálldašeami kárten	0	150 000	150 000
Várrejupmi 2024 - Bargjoavku mii ásaha inst.ruovttu luohtái vuelie/luohti/vuolle	0	125 000	125 000
Várrejupmi 2024 - Molssaevttolaš bušeahttamodeallaid čielggadeapmi	0	400 000	400 000
Várrejupmi 2024 - Snáase kantuvrii kánturdávvirat	0	920 000	920 000
Várrejupmi 2024 - Mearrasámi vuoigatvuodát - Borjjadat	0	200 000	200 000
Várrejupmi 2021 - Oahpahusdirektoráhta - givssideami eastadanbargu	0	850 000	850 000
Submi juolludusat fágadepartemeanttain mat eai leat fievrriiduvvon boahtun (vealgi)	20 619 250	15 119 425	-5 499 825
Submi juolluduat mai eat leat fievrriiduvvon	20 619 250	15 119 425	-5 499 825

14. nohta Ožžon ovdagihtii mávssu

	31.12.2025	31.12.2024
Romssa ja Finnmárkku fylkkamánni - báikediđoštallan	0	50 000
Submi, ožžon ovdagihtii máksima (vealgi)	0	50 000

15. nohta Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon boahtun

	31.12.2025	31.12.2024	Erohus
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon boahtun (vealgi)			
Juolludus Suoma ja Ruota Sámedikkis - Giellagáldu	8 714 151	15 625 000	6 910 849
Justiisa- ja geargusvuodadepartemeanta - veahkaváldi lagaš oktavuodain	450 000	1 200 000	750 000
Juolludus Riikaantikváras - KULA	70 000	70 000	0
Kultur- ja dásseárvudepartemeanta – Arctic Arts Summit	2 971 000	2 887 000	-84 000
Riikaantikvára – Kulturमितobargu suohkaniin – KIK	827 000	1 100 000	273 000
Walt Disney – sámi veršuvdna Jikŋon 2	170 900	170 900	0
DFØ Strategalaš gelbbolašvuodastivren Sámedikkis	1 791 800	0	-1 791 800
Romssa fylkkasuohkan - Prošeakta Sami Handicraft Academy	100 000	0	-100 000
Riikaantikváras - BARK Rana Lapphelleren	60 000	0	-60 000
Riikaantikváras- BARK Rana Fotefar Evenes	70 000	0	-70 000
Riikaantikváras - Kulturbirasgelbbolašvuohhta	200 000	0	-200 000
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon boahtun (vealgi)	15 424 851	21 052 900	5 628 049

16. nohta Eará oanehisáiggi vealgi

	31.12.2025	31.12.2024
Velggolaš čoggon bálkágolot	5 128 396	5 437 585
Sajušteapmi 2024 bálkášiehtadallamiidda	0	3 535 136
Remitterenkonto bálká (bargit, kontos kontoi)	-13 771	0
Eará oanehisáiggi vealgi	-6 911	-27 199
Čoggon golot	4 279 617	592 471
Submi eara oanehisáiggi vealgi	9 387 332	9 537 993

Čoggon golot leat lassánan vuosttažettiin buvttarehkega dihte mii guoská deaddilanáššiide sámédiggeválggaid 2025 oktavuodas.

17. nohta Eahpesihkkaris geatnegasvuodát

	31.12.2025	31.12.2024
Muolkkut-ášši - áššegolot	744 625	0
Submi eahpesihkkaris geatnegasvuodát	744 625	0

Muolkkut-ášši

Sámédiggi vuoittáhalai Oslo diggegottis áššis mii lei Sámedikki ja Energiijadepartemeantta gaskkas. Duomu vuodul mii celkojuvvui suoidnemánu 7.b. 2025, lea Sámediggi geatnegahttojuvvon máksit vuostebeali áššegoluid 744 625 ruvno ovddas. Sámediggi lea guoddalan ášši, ja dat meannuduvvo lágamánnerievttis 2026 čavčča.

Guoddalusa ja árvvoštallama vuodul mii lea dahkkojuvvon, vállje Sámediggi girjet áššegoluid nu ahte várre daidda ruđa 2025 jahkerekketdoalus.

Muolkkut-ášši birra maiddá čállojuvvo:

- 3. oasis – Jagi doaimmat ja bohtosat, kapihttalas Sámediggeráđđi
- 6. oasis – Jahkerekketdoallu, jodiheddjiid mearkkašumit

Loatnadáhkádus

Nugo jagi 2024 jahkedieđáhusas daddjojuvvo, de lea Sámediggi áigodagas 2017–2019 addán loatnadáhkádusa Várdobáiki sámi guovddážii huksehusaid oastimii ja divodeapmái. Loatnadáhkádus ii leat namuhuvvon Sámedikki jahkedieđáhusain jagi 2019 rájes. Ášši birra mitaluvvui Sámedikki jagi 2024 jahkedieđáhusas, mii mearriduvvui geassemánus 2025. Sámediggi lei kaušunista Várdobáikki lotnii mas njukčamánu 2025 lei 9 346 031 ruvno mávssekeahtá. Sámediggi lea čađahan šiehtadallamiid Sámedikki loatnadáhkádusa heaittiheami birra osolaččaid gaskkas mat leat Sámediggi, Várdobáiki ja bánku. Loatnadáhkádus lea heaittihuvvon.

Loatnadáhkádusa birra maiddá mitaluvvo:

- 3. oasis – Jagi doaimmat ja bohtosat, kapihttalas 5.4.7 Museat – njuolggodoarjja
- 4. oasis – Doaimma stivren ja dárkkisteapmi, čuoggá mearkkašahtti dilit/rievdadusat Sámedikki plánemis, čađaheamis ja čuovvuleamis vuolde
- 6. oasis – Jahkerekketdoallu, jodiheddjiid mearkkašumit

Sámédikkis eai leat eará boahhtevaš geatnegasvuodát.

Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde

	31.12.2025	31.12.2024
Reaidaruhtajohtu jodiheami doaimmain		
Sisamáksimat		
juolludusaid sisamáksimat	254 891 542	238 011 725
sisamáksimat doarjagiin ja sirdimiin	9 739 961	10 906 142
sisamáksimat gálvo- ja bálvalusvuovdimiin	8 192 359	6 330 942
eara sisamáksimat	2 089 619	308 650
<i>Sisamáksimiid submi</i>	274 913 482	255 557 459
Olggsmáksimat		
olggsmáksimat gálvo- ja bálvalusoasitiimiid ovddas	-111 386 842	-97 031 719
báiká- ja sosiála goluid olggsmáksimat	-106 498 455	-97 055 547
vearuid ja almmolaš goluid olggsmáksimat	-40 803 803	-37 587 842
eará olggsmáksimat	-13 751 396	-13 411 063
<i>Olggsmáksimiid submi</i>	-272 440 497	-245 086 171
Netto reaidaruhtajohtu jodiheami doaimmain	2 472 984	10 471 288
Reaidaruhtajohtu investerendoaimmain		
olggsmáksimat eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiargasiid vuodima oktavuodas	-4 731 800	-1 855 938
Netto reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	-4 731 800	-1 855 938
Reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas		
Máksimat stáhtakássas doarjagii earáide	511 355 458	446 469 275
doarjagiid ja sirdimiid olggsmáksimat earáide	-514 256 642	-455 960 732
Netto reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	-2 901 184	-9 491 457
Netto rievdadus reaidoruđain ja reaidoruhtaekevivalettain	-5 160 000	-876 107
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekevivalettaid rádjju áigodaga álggus	206 550 991	207 427 098
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekevivalettaid rádjju áigodaga loahpas	201 390 992	206 550 991
	31.12.2025	31.12.2024
Buohtastahttin		
Lidnen juolludusruhtaduvvon doaibma	-3 078 581	-2 066 308
dábálaš geahpádusat	6 043 767	6 158 691
Biddjojumiit manjduvvon sisaboáduide (háhkamat rusttegit)	-4 731 800	-1 855 938
reivadás sáhta finansieremis eahpeávnaslaš gaskaomiin ja bistevaš doallobiargasat	-1 311 967	-4 302 753
rievadás juolludusat mat eai lat fievrriiduvvon bohtun	5 499 825	7 427 862
rievadás oastigábádusat	739 733	-48 412
rievadás lágideaddjivealgi	-2 732 412	1 232 247
rievadás doarjagat ja sirdimat mat eai lat fievrriiduvvon bohtun	-5 628 049	247 000
poastat klassifiserejuvvon investeren- ja finánsadoaimman	4 731 800	1 855 938
poastat klassifiserejuvvon reaidaruhtajohtun čadnon sirdimiidda	2 901 184	9 491 457
rievadás doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon bohtun	-995 184	-10 813 457
rievadás eara áigeráddjenpoastain	1 034 669	3 144 961
Netto reaidaruhtajohtu doaimmain	2 472 984	10 471 288

Juolludusraporteren

Juolludusraporteremis oidnojit dat rehketdoallologut maid Sámediggi lea raporteren stáhtarehketdollui. Dat biddjojuvvojit daid kapihttaliid ja poastaid mielde maid Sámedikkis lea fápmudus hálddašit. Das oidnojit buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuodát mat Sámediggái leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus. Kolonnas juolludus oktiibuot oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapihttalii/postii.

Juolludusraporterema bidjammis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea raporterejuvvon stáhtarehketdoalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidnojit doaimma sállo ja likviditehtalihkadusat ruhtačilgehuskontos Norgga Bánkkus.

Rádjoruđat mat leat raporterejuvvon kapitálarehketdollui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuodaid mat doibmii leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus.

Juolludusraporterema bardin

Gollopоста	Kapihttala namma	Poasta	Poastateaksta	Juolludus buohkanassii
118	Olgoriikadepartemeanta	70	Čállidoaimmat Arctic Arts Summit ovddas	500 000
226	Máhttoidepartemeanta	21	Juolludus buvttadeapmai sámi oahpponeavvuin	6 000 000
325	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	72	Arctic Arts Summit:a Norgga oasi prosjekteremii doarjja	1 550 000
328	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	78	Doarjja sámi-duiska ovttasbargoprošektii	2 300 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi	747 514 000
1429	Riikaantikvára	22	Kulturbirrasiid kárten boazodoalloguovlluin	99 900
1429	Riikaantikvára	70	BARK - Ranadalen	46 000
1429	Riikaantikvára	70	BARK - Fotefar Evenes	70 000
1429	Riikaantikvára	70	BARK - Rana Lapphelleren	60 000
1429	Riikaantikvára	70	Kulturbirrasiid kárten boazodoalloguovlluin	200 000
1429	Riikaantikvára	77	Oktasaš ángiruššan kulturárbbi ovddas Lulli-Romssas	500 000
1429	Riikaantikvára	71	Doarjja ráfáiduvvon kulturmuittuide priváhta eaiggádiin	4 873 000
1429	Riikaantikvára	74	Doarjja fanassuodjaleapmái	1 060 000
-	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	-	Speallanrudat sámi valáštallamii 2025	4 000 000
Gollopoastta submi				768 772 900

Rájut diedihuvvon likvidaraporttas	Nohta	Rehketdoallu 2025
Sisasaldo Norgga Bánkku loahpparehketdoallokonotos	12	206 550 991
Rievdadusat áigodagas		-5 160 000
Submi olggos saldoss Norgga Bánkku koahpparehketdoalus	12	201 390 992

Ruhtarájut diedihuvvon kapitálarehketdollui (31.12)

Konto	Teaksta	Nohta	2025	2024	Erohus
1961	ir pá konto(er) i Norges Bank	12	201 390 992	206 550 991	-5 160 000
1350	ámi Našunálateahter AS	9	40 000	40 000	0
1350	Senter for Nordlige Folk AS Davvi				
	álbmogiid guovddáš OS	9	1 308 000	1 308 000	0
1350	ien Teatere AS	9	55 000	55 000	0
1350	Oslo AS*	9	39 200	39 200	0
1350	lt Samisk Filminstitutt AS	9	90 000	90 000	0
1350		9	150 000	150 000	0
1350	Romssa Sámi Viessu/Samisk hus i Tromsø	9	333 333	333 333	0
1350	ame Guodasj SUS	9	980 000	980 000	0

Nohta C

Kanturlanmaid láigoheami šiehtadusat				
	Jahkásaš láigohaddi	Boahtte jagá juolludusas	Maŋit jagiid juolludusain	Man ollu boahttevaš jagiid juolludusain lea čadnojuvvon oktiibuot
Man guhká vel bistá				
Áigodat 1-5 jagi	2 884 661	3 204 820	2 948 718	6 153 538
Áigodat badjel 5 jagi	12 580 484	13 221 933	176 784 793	190 006 726
Oktiibuot	15 465 145	16 426 753	179 733 511	196 160 264

Eará mearkkašahtti láigošiehtadusat				
	Jahkásaš láigohaddi	Boahtte jagá juolludusas	Maŋit jagiid juolludusain	Man ollu boahttevaš jagiid juolludusain lea čadnojuvvon oktiibuot
Man guhká vel bistá				
Áigodat 1-5 jagi	3 867 567	4 002 932	0	4 002 932
Oktiibuot	3 867 567	4 002 932	0	4 002 932

Mearkkašahtti šiehtadusat bálvalusaid oastimis				
	Árlig belop	Av neste árs bevilgning	Av senere árs bevilgning	Man ollu boahttevaš jagiid juolludusain lea čadnojuvvon oktiibuot
Man guhká vel bistá				
Áigodat 1-5 jagi	1 010 000	3 915 000	0	3 915 000
Áigodat badjel 5 jagi	4 866 000	3 050 000	3 737 500	6 787 500
Oktiibuot	5 876 000	6 965 000	3 737 500	10 702 500

Nohtii C leat válljen bidjat buot viessoláigošiehtadusaid beroškeahhtá supmis, muhto eará mearkkašahtti láigošiehtadusain ja bálvalusaid oastimis leat válljen ahte dušše šiehtadusat mat leat badjel miljovvna ruvnno, váldojuvvojit mield.

Mearkkašumit ovddiduvvon áššis 006/26 Sámedikki dievasčoahkkin meannudeamis

Mearkkašupmi 1

Mearkkašupmi ovddiduvvon Nordkalottfolket Vibeke Larsen bokte. Lávdegotti miellahtut Nordkalottfolket Jan Tore Kvalnes, Gry Warth, John Arne Markussen, Knut Einar Kristiansen ja Bargiidbellodagas Tom Sottinen, dorjot.

Ruhta sirdojuvvo poasttas 1510 Sámediggeráđđi

Lávdegoddelahtut čujuhit Sámedikki 2025 jahkedieđáhusa disponerentabeallas, mas boahtá ovdan ahte poasta 1510 Sámediggeráđđi lea lassánan 14 996 000 ruvnus 18 646 000 ruvdnui. Danne lea 3 650 000 ru sirdojuvvon ráđi bušeahttapostii.

Dát mearkkaša sullii 24 % lassáneami ráđi iežas bušeahttapostii.

Dasto boahtá ovdan jahkedieđáhusa ahte: "Dán postii lea sirdojuvvon 3 650 000 ru gokčat goluid Muolkkut-ášši oktavuodas."

Dát lávdegoddelahtut čujuhit bušeahttamearrádussii 2025 várás, dievasčoahkkinášši 55/24 mas lea mearriduvvon: "Sámediggeráđđái fápmuduvvo váldi earaláhkai hálddašit gitta 20 % ráđjai várrejuvvon ruđain bušeahtas..."

Viidáseappot daddjo čielgasit ahte: "Sámediggeráđđi ii sáhte sirdit poasttaide mat eai boađe ovdan dán jagi bušeahtas ja/dahje reviderejuvvon bušeahtas".

Poasta 1510 Sámediggeráđđi gullá doaimma politihkalaš dássái, ja dasa lea mearriduvvon rámma 14 446 000 ru, ja dat ii leat definerejuvvon váikkuhangaskaoapmepostan, gč. Sámedikki 2025 bušeahta, kapihtal 3.1.2 Sámedikki ekonomalaš rámmajuogadeapmi, dievasčoahkkinmearrádus 55/24.

Mii čujuhit seammás dasa, ahte (dievasčoahkkinmearrádus 55/24): "Sámedikki dievasčoahkkin juogada juolludusaid maid beassá hálddašit..."

Lea Sámedikki dievasčoahkkin mii lea juolludeaddji eiseváldi, ii ge sámediggeráđđi.

Go ruđat sirdojuvvojit poasttas 1510 de mearkkaša dat ahte ráđi iežas doaibmarámma nannejuvvo almmá sierra mearrádusa haga dievasčoahkkimis. Dát lávdegoddelahtut oaivvildit ahte dakkár geavaheapmi ii gula bušeahttamearrádusa fápmudussii.

Lávdegoddelahtut deattuhit maiddá ahte bušeahttamearrádusa struktuvra ja ráddjejumit leat čadni, ja bidjet vuodđun ahte juolludusat mat mielddisbuktet politihkalaš dási doaibmagoluid lassáneami, galget ovddiduvvot ja mearriduvvot dievasčoahkkimis ovdal go ruđat sirdojuvvojit váikkuhangaskaomiin doibmii. Dákkár geavat goarida parlamentáralaš stivrema go čađaheaddji orgána duohtavuodas sáhtta viiddidit iežas ekonomalaš rámmaid almma dan ovdagihtii dohkkeheami alimus álbmotválljen orgánas.

Dán vuodul konstaterejit dát lahtut ahte sámediggeráđđi lea geavahan ruđaid poasttas 1510 eanet go dat mii čuovvu bušeahttamearrádusa fápmudusas. Muolkkut-ášši meannudeami sirdin mielddisbuktá ahte ráđi iežas doaibmarámma nannejuvvo vaikko dievasčoahkkin ii leat ovdanlgihtii dan dohkkehan, ja geavaheapmi lea badjel daid fápmudusaid mat leat addon.

Lávdegoddelahtut vurdet ahte dát čielggaduvvo bušeahta dárkkisteami bokte ja čielgasit nannejuvvo dievasčoahkkimis.

Dasto bidjet dát lahtut vuodđun ahte boahhteáiggi golut Muolkkuid-ákkas, mii ráđi čilgehusa mielde doaibmá miljonklássalaš gollorámmaiguin, galget ovddiduvvot sierra bušeahttaáššin ja meannuduvvot čielgasit dievasčoahkkimis.

Mearkkašupmi 2

Mearkkašupmi ovddiduvvon Nordkalottfolket Vibeke Larsen bokte. Lávdegotti miellahtut Nordkalottfolket Jan Tore Kvalnes, Gry Warth, John Arne Markussen, Knut Einar Kristiansen ja Bargiidbellodagas Tom Sottinen, dorjot.

Prošeaktaplánaid rabasvuotta ja parlamentáralaš bearráigeahčču

Dát lávdegoddelahtut čujuhit jahkedieđáhusa čuoggái 6.5.2 Sámi Fanasárbi - prošeakta, gos čuožžu ahte; "Prošeakta čadahuvvo prošeaktaplána mielde."

Dát lahtut leat ovdal jearahan prošeaktaplánaid prošeavttaide mat ruhtaduvvojit bušeahta bokte, dás maddái dieđuid prošeaktaoamasteaddjis, ovddasvástideaddji prošeaktahoavddas, mihtiduvvon ulbmiliin, čadahemiin, áigeplánain ja evalueremiin. Dan searvvis maid dát prošeakta. Sámediggeráđđi vástidii ahte prošeaktaplánat leat siskkáldas bargodokumeanttat mat eai leat almmolaččat almmolašvuodálága § 14 mielde.

Seammás go ii miedihuvvo geahččanlohpi, de gohččojuvvo dievasčoahkkin, jagi 2025 jahkedieđáhusas, mearridit ahte prošeakta čadahuvvo prošeaktaplána mielde. Prošeaktaplána maid dievasčoahkkin ii leat beassan oaidnit.

Lávdegoddelahtut mearkkašit vel oktii ahte dát mearkkaša ahte dievasčoahkkin, mii lea Sámedikki bajimuš álbmotválljen ja juolludeaddji orgána, ii beasa oaidnit daid stivrendokumeanttaid mat leat vuodđun juolluduvvon ruđaid geavaheapmái.

Dát lahtut eai sáhte dohkkehit dakkár bargovuogi mas dievasčoahkkin vuordá oažžut ruđaid ja dohkkeha prošeavttaid čadaheami "prošeaktaplánaid vuodul" madda dievasčoahkkin ii beasa oaidnit maidege. Dákkár geavat goarida bušeahtadárkkisteami ja goarida dievasčoahkkima vejolašvuoda čadahit parlamentáralaš bearráigeahču.

Sámi fanasárbevierru lea dušše okta ovdamearka. Dát guoská buot prošeavttaide mat ruhtaduvvojit Sámedikki bušeahtas namahusain Prošeakta, 2026 bušeahtas lea ollislaš submi dain prošeavttain sullii 25,9 miljovna ruvnno.

Dát lahtut vurdet ahte dát čielggaduvvo, ja ahte dievasčoahkkin beassá oaidnit visot.